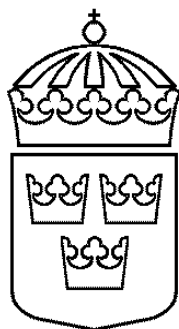

Regeringens skrivelse
2009/10:101

Årsredovisning för staten 2009

Regeringens skrivelse 2009/10:101

Årsredovisning för staten 2009

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 8 april 2010

Mats Odell

Anders Borg
(Finansdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för det ekonomiska utfallet i staten 2009. Skrivelsen omfattar resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys samt det slutliga utfallet på statsbudgetens inkomstitlar och anslag under året. Vidare lämnas en uppföljning av de budgetpolitiska målen, uppgifter om utvecklingen av statens ekonomi de senaste fem åren, en redogörelse för statliga garantier och krediter, ett intygande gällande hanteringen av EU-medel inklusive redovisning av avgifter till och bidrag från EU, samt tillgångar och skulder i verksamheter där staten har ett väsentligt inflytande. Myndigheter som fått revisionsberättelse med invändning omnämns och skälen för invändningarna anges. En redogörelse för den Europeiska revisionsrättens granskning av EU-medel lämnas.

Sammanfattning

Sammanfattning

Det ekonomiska utfallet för 2009

Den ekonomiska utvecklingen och lågkonjunkturen i världen och Sverige har påverkat statens finansiella resultat och ekonomiska ställning.

Överskottet i de offentliga finanserna minskade från 2,5 procent av bruttonationalprodukten (BNP) 2008 till -0,8 procent 2009.

Utgiftstaket för 2009 klarades med en marginal på 24 miljarder kronor. Utgifterna under utgiftstaket uppgick till 31,6 procent som andel av BNP. Underskottet i statsbudgeten uppgick till -176 miljarder kronor, vilket är en försämring med 311 miljarder kronor jämfört med 2008.

Resultaträkningen uppvisade ett överskott på 26 miljarder kronor. Jämfört med 2008 har resultatet försvagats med 66 miljarder kronor. Statsskulden har ökat med 87 miljarder kronor. Som andel av BNP har statsskulden ökat från 33,7 till 37,6 procent.

I följande tabell redovisas några nyckeltal avseende det ekonomiska utfallet 2009 jämfört med 2008.

Nyckeltal för det ekonomiska utfallet

Miljarder kronor

	Utfall 2009	Procent av BNP ¹	Utfall 2008	Procent av BNP ²
Den offentliga sektorns finansiella sparande	-25	-0,8	78	2,5
Statsbudgetens saldo	-176	-5,8	135	4,3
Utgiftstak	989	32,4	957	30,3
Takbegränsade utgifter	965	31,6	943	29,9
Statens nettoförmögenhet	-384	-12,6	-410	-13,0
Statsskulden	1 149	37,6	1 062	33,7
Årets över-/underskott i resultaträkningen	26	0,9	92	2,9
Garantiförbindelser ³	1 461	47,8	1 040	33,0
EU-avgiften ⁴	19	0,6	32	1,0
Nettoflöde till EU ⁴	8	0,3	20	0,6

¹ Prel. BNP för 2009 uppgår till 3 057 miljarder kronor (löpande priser).

² Rev. BNP för 2008 uppgår till 3 155 miljarder kronor (löpande priser).

³ Exkl. kapitaltäckningsgarantier och investerarskydd.

⁴ Kassamässiga uppgifter.

Underskott i de offentliga finanserna

Överskotts målet innebär att den offentliga sektorns finansiella sparande ska uppgå till i genomsnitt 1 procent av BNP över en konjunkturcykel. Utfallet för 2009 blev -25 miljarder kronor, motsvarande -0,8 procent av BNP. Med hänsyn tagen till konjunkturen bedöms det finansiella sparandet ligga i linje med överskotts målet.

Utgiftstaket klarades

Utgiftstaket för staten har sedan det infördes budgetåret 1997 klarats samtliga år. Utgiftstaket omfattar statsbudgetens utgiftsområden 1–25 och 27 samt ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Utgiftsområde 26 Statsskuld-räntor m.m. ingår inte i de takbegränsade utgifterna eftersom riksdagen och regeringen i mycket begränsad utsträckning kan påverka dessa utgifter på kort sikt.

Det av riksdagen slutligt fastställda utgiftstaket för 2009 uppgick till 989 miljarder kronor. Enligt statsbudgetens utfall uppgick de utgifter som omfattas av utgiftstaket till 965 miljarder kronor. Utgiftstaket klarades därmed med en marginal på 24 miljarder kronor.

Statens resultat- och balansräkningar

Resultaträkningen

Årets överskott, dvs. skillnaden mellan intäkter och kostnader i resultaträkningen, uppgick till 26 miljarder kronor, vilket var en minskning med 66 miljarder kronor jämfört med 2008.

Minskningen hänförs i huvudsak till att skatteintäkterna minskade med 64 miljarder kronor. Skatteintäkterna uppgår därmed till 903 miljarder kronor och utgör 89 procent av de totala intäkterna.

Skatt på arbete minskade med 41 miljarder kronor jämfört med 2008. Förändringen förklaras av att lönesumman utvecklades svagt till följd av ett minskat antal arbetade timmar. Regeländringar, som det tredje steget av jobbskatteavdraget, bidrog också till att skatt på arbete minskade 2009. Arbetsgivaravgifterna minskade med 12 miljarder kronor. Skatt på kapital minskade med 15 miljarder kronor. Skatt på kapital från hushåll minskade med

3,2 miljarder kronor och skatt på företagsvinster minskade med 7,6 miljarder kronor. Skatt på konsumtion och insatsvaror ökade med 4,9 miljarder kronor, varav 2,3 miljarder kronor avsåg mervärdesskatt. Den låga ökningen förklaras av det kraftiga fallet i näringslivets investeringar och den svaga ökningen av hushållens konsumtion.

Kostnaderna för transfereringar ökade med 22 miljarder kronor jämfört med 2008. Transfereringar till hushåll ökade med 31 miljarder kronor netto. Transfereringar till hushåll avseende socialförsäkringen ökade med 18 miljarder kronor medan kostnaderna för arbetsmarknadspolitik ökade med 12 miljarder kronor. Arbetslöshetsersättningen ökade med 5,8 miljarder kronor, aktivitetsstödet med 3,6 miljarder kronor och lönegaranti-ersättningarna med 1,8 miljarder kronor. Kostnaderna för ålderspensioner vid sidan av statsbudgeten ökade med 18 miljarder kronor eller 9 procent. Ökningen beror främst på högre inkomstindex och på ett ökat antal pensionärer med inkomstrelaterad pension. Kostnaden för sjukpenning minskade med 3,7 miljarder kronor. Transfereringarna till kommuner ökade med 4,8 miljarder kronor, medan transfereringar till utlandet minskade med 10 miljarder kronor. Avgiften till Europeiska unionen minskade med 12 miljarder kronor. Minskningen beror främst på att ett nytt system för medlemsländernas avgifter har börjat tillämpas 2009, vilket ger Sverige lägre avgifter. Systemet gäller retroaktivt vilket gör att Sverige under 2009 har fått en återbetalning på 5,9 miljarder kronor.

Kostnaderna för statens egen verksamhet ökade med drygt 7,5 miljarder kronor jämfört med 2008. Kostnader för personal ökade med 5,4 miljarder kronor, främst till följd av att avsättningen för tjänstepensioner ökade. Lönekostnader inklusive lagstadgade arbetsgivaravgifter ökade med 0,9 miljarder kronor, vilket motsvarar en ökning med 0,9 procent.

Resultat från andelar i dotter- och intresseföretag påverkade utfallet positivt med 29 miljarder kronor, vilket motsvarar en minskning med 5,8 miljarder kronor jämfört med 2008. Luossavaara-Kiirunavaara AB försämrade sitt resultat med 6,9 miljarder kronor och Vattenfall med 4,2 miljarder kronor. Nordiska Investeringsbanken förbättrade sitt resultat med 2,0 och AB Svensk Exportkredit med 1,6 miljarder kronor.

Nettokostnaden för statsskulden uppgick till 5,5 miljarder kronor. Det motsvarar en kostnadsminskning med drygt 70 miljarder kronor jämfört med 2008. Detta beror framför allt på att de orealiserade valutavinsterna ökade med 30 miljarder kronor till följd av att kronkursen förstärktes mot slutet av året.

Övriga finansiella intäkter blev 46 miljarder kronor lägre än 2008, då försäljningen av Vin & Sprit AB gav en reavinst på ca 48 miljarder kronor.

Balansräkningen

Statens nettoförmögenhet, dvs. skillnaden mellan tillgångarnas och skuldernas bokförda värde (motsvarande eget kapital i ett företag), blev negativ och uppgick till -384 miljarder kronor vid utgången av 2009, vilket motsvarar -12,6 procent av BNP. Nettoförmögenheten förbättrades med 26 miljarder kronor jämfört med 2008, främst till följd av årets överskott i resultaträkningen på 26 miljarder kronor.

Den konsoliderade statsskulden ökade med 87 miljarder kronor till 1 149 miljarder kronor vid utgången av 2009. Lån i svenska kronor minskade med 16 miljarder kronor medan lånen i utländsk valuta ökade med 103 miljarder kronor.

Statsbudgetens utfall

Inkomster

Statsbudgetens inkomster uppgick till 710 miljarder kronor 2009, varav statens skatteinkomster utgjorde 706 miljarder kronor och övriga inkomster 3,8 miljarder kronor. Jämfört med statsbudgeten blev utfallet av inkomsterna 127 miljarder kronor lägre.

Statens skatteintäkter beräknas uppgå till 728 miljarder kronor, vilket är 69 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten för 2009.

De totala skatteintäkterna blev 93 miljarder kronor lägre än statsbudgeten. De största skillnaderna finns under skatt på arbete (40 miljarder kronor), skatt på kapital från hushåll (3,6 miljarder kronor), skatt på kapital från företagsvinster (30,6 miljarder kronor) samt skatt på konsumtion och insatsvaror (14,5 miljarder kronor).

Inkomsterna från försäljning av statlig egendom blev 50 miljarder kronor lägre än statsbudgeten.

Utgifter

Statsbudgetens utgifter m.m. uppgick till 886 miljarder kronor, vilket är 107 miljarder kronor högre än den beräkning som redovisades i statsbudgeten för 2009. På tilläggsbudget anvisades 39 miljarder kronor, varav 14 miljarder kronor avsåg kommunsektorn och 10 miljarder kronor bidrag till arbetslöshetsförsäkring och aktivitetsstöd. I förhållande till totalt anvisat (statsbudget och tilläggsbudget) blev utgifterna 68 miljarder kronor högre. Det beror framför allt på att Riksbanken lånat motsvarande 95 miljarder kronor i Riksgäldskontoret för att återställa valutareserven.

Statliga garantier och krediter

Statliga garantiåtaganden ökade med 421 miljarder kronor jämfört med 2008 och uppgick till 1 461 miljarder kronor vid utgången av 2009. De statliga garantiåtagandena har som andel av BNP ökat från 33 procent 2008 till 47,8 procent 2009. Ökningen beror huvudsakligen på att finanskrisen ledde till både nya och utökade garantiramar och därmed större volymer av utfärdade garantier. Störst är insättningsgarantin med 886 miljarder kronor, kreditgarantier inklusive exportgarantier med 456 miljarder kronor och garantier om tillförsel av kapital med 110 miljarder kronor.

Statens externa utlåning med kreditrisk uppgick till 209 miljarder kronor, varav 183 miljarder kronor avser studielån. Cirka 26 miljarder kronor av utlåningen bedöms som osäkra fordringar.

Nationellt intygande samt avgifter till och bidrag från EU

Intygandet grundas på ansvariga myndigheters intyganden och bedömningar avseende hanteringen av EU-medel samt revisionens utlåtanden från granskningar varpå regeringen lämnar följande intygande:

Rättsvisande räkenskaper

Sammanställningen av EU-räkenskaperna, omfattande resultat- och balansräkning samt en kassamässig redovisning, har upprättats enligt god

redovisningssed. Regeringen bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Betryggande intern styrning och kontroll

Det finns ett ramverk för staten som syftar till att säkerställa en betryggande intern styrning och kontroll av EU-medlen.

Redovisning av EU-medel

Kassamässigt (enligt statsbudgeten) uppgick Sveriges avgift till EU till 19 miljarder kronor. Bidragen från EU uppgick till 11,7 miljarder kronor, vilket är en ökning med 0,7 miljarder kronor. Det kassamässiga nettoflödet från statsbudgeten till EU minskade med ca 13 miljarder kronor.

Statliga sektorns tillgångar och skulder

Utöver de myndigheter som konsolideras i statens resultat- och balansräkningar innefattar sammanställningen över den s.k. statliga sektorn även AP-fonderna och Riksbanken. Vidare ingår statliga bolag, banker och finansinstitut där statens ägarandel uppgår till minst 20 procent.

Vid utgången av 2009 var den statliga sektorns samlade tillgångar 4 053 miljarder kronor, vilket innebär en ökning med 307 miljarder kronor jämfört med 2008.

De samlade skulderna uppgick till 3 530 miljarder kronor, vilket motsvarar en ökning med 152 miljarder kronor. Sammantaget uppgick den statliga sektorns egna kapital, dvs. skillnaden mellan tillgångarnas och skuldernas bokförda värde, efter elimineringar, till 523 miljarder kronor, en ökning med 155 miljarder kronor jämfört med 2008.

AP-fondernas tillgångar ökade med 82 miljarder kronor till 841 miljarder kronor. AP-fondernas egna kapital ökade med 120 miljarder kronor och uppgick till 827 miljarder kronor i slutet av 2009.

Statens ägande avseende andelar i de statliga bolagens tillgångar uppgick till 1 740 miljarder kronor, en ökning med 201 miljarder kronor jämfört med 2008. Statens andel av bolagens skulder ökade med 186 miljarder kronor till sammanlagt 1 402 miljarder kronor. Det egna kapitalet ökade med 15 miljarder kronor och uppgick till 338 miljarder kronor 2009.

Riksbankens tillgångar och skulder ökade med 9 respektive 1 miljarder kronor. Riksbankens eget kapital ökade därmed med drygt 8 miljarder kronor, vilket förklaras av årets överskott på 14 miljarder kronor reducerat med utdelningen till staten på 5,9 miljarder kronor.

Premiepensionssystemets tillgångar, som redovisas i anslutning till sammanställningen över den statliga sektorn, har ökat med 110 miljarder kronor jämfört med 2008. Skulderna har ökat med motsvarande belopp, vilket innebär att det egna kapitalet är oförändrat och uppgår till -1 miljard kronor.

Innehållsförteckning

1	Årsredovisningen för staten 2009 – avgränsningar m.m.....	21
2	Uppföljning av de budgetpolitiska målen.....	27
2.1	Den offentliga sektorns finansiella sparande.....	27
2.2	Utgiftstak för staten	29
2.3	Budgeteringsmarginalens användning	31
3	Utveckling av statens ekonomi	35
3.1	Statsbudgetens utveckling	35
3.1.1	Statsbudgetens saldo	35
3.1.2	Statsbudgetens inkomster	36
3.1.3	Statsbudgetens utgifter.....	41
3.1.4	Nyckeluppgifter i balans- och resultaträkningen.....	44
3.1.5	Oförbrukade bidrag	55
3.2	Revisionsberättelser	56
3.2.1	Revisionsberättelser med invändning 2005–2009	56
3.2.2	Revisionsberättelser med invändning respektive upplysning 2009.....	56
4	Resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys.....	61
4.1	Resultaträkning	61
4.1.1	Intäkter	62
4.1.2	Kostnader	63
4.1.3	Transfereringar.....	63
4.1.4	Kostnader för statens egen verksamhet.....	64
4.1.5	Resultat från andelar i dotter- och intresseföretag	64
4.1.6	Nettokostnad för statsskulden och övriga finansiella intäkter och kostnader	64
4.2	Balansräkning	64
4.2.1	Nettoförmögenheten.....	65
4.2.2	Övriga förändringar i balansräkningen	66
4.3	Finansieringsanalys	67
4.3.1	Statens verksamhet.....	68
4.3.2	Investeringar.....	68
4.3.3	Utlåning.....	68
4.3.4	Finansiella aktiviteter	68
4.3.5	Statens nettoupplåning	69
4.3.6	Samband mellan resultaträkningen och statsbudgetens utfall.....	69
4.4	Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar	70
4.4.1	Redovisningsprinciper, resultat- och balansräkning.....	70
4.4.2	Redovisningsprinciper, statsbudgetens utfall.....	76
4.4.3	Skillnader mellan resultaträkningen och statsbudgeten	77

4.5	Noter	79
4.5.1	Noter till resultaträkningen	79
4.5.2	Noter till balansräkningen	99
4.5.3	Noter till finansieringsanalysen	124
5	Statsbudgetens utfall	131
5.1	Statsbudgetens saldo 2009	131
5.1.1	Statsbudgeten 2008 och 2009	133
5.2	Statsbudgetens inkomster 2009	134
5.2.1	Prognosförutsättningar	134
5.2.2	Totala skatteintäkter	136
5.2.3	Övriga inkomster	141
5.3	Statsbudgetens utgifter 2009	148
5.3.1	Makroekonomiska förutsättningar och beslut	148
5.3.2	Sammanfattning	149
5.3.3	Indragningar	152
5.3.4	Överskridanden	153
5.3.5	Begränsningsbelopp	154
5.3.6	Effekter av kostnadsmässig anslagsavräkning	154
5.4	Utfall per utgiftsområde	157
5.4.1	Utgiftsområde 1 Rikets styrelse	158
5.4.2	Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	159
5.4.3	Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution	160
5.4.4	Utgiftsområde 4 Rättsväsendet	161
5.4.5	Utgiftsområde 5 Internationell samverkan	162
5.4.6	Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap	163
5.4.7	Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	164
5.4.8	Utgiftsområde 8 Migration	165
5.4.9	Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	166
5.4.10	Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	167
5.4.11	Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	168
5.4.12	Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	169
5.4.13	Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet	170
5.4.14	Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	171
5.4.15	Utgiftsområde 15 Studiestöd	172
5.4.16	Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning	173
5.4.17	Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	175
5.4.18	Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik	176
5.4.19	Utgiftsområde 19 Regional tillväxt	177
5.4.20	Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	178
5.4.21	Utgiftsområde 21 Energi	179
5.4.22	Utgiftsområde 22 Kommunikationer	180
5.4.23	Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringsgrupper	181
5.4.24	Utgiftsområde 24 Näringsliv	182
5.4.25	Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner	183
5.4.26	Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.	184
5.4.27	Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	186
5.4.28	Förändring av anslagsbehållningar	186

5.4.29	Riksgäldskontorets nettoutlåning.....	189
5.4.30	Kassamässig korrigerig	190
5.4.31	Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.....	191
5.5	Realekonomisk fördelning av statsbudgeten.....	193
5.6	Bemyndiganden.....	207
6	Statliga garantier och krediter.....	211
6.1	Statliga garantier.....	211
6.1.1	Garantiportföljens sammansättning	211
6.1.2	De olika garantityperna	213
6.1.3	Förväntade kostnader i statens samlade garantiportfölj.....	217
6.1.4	Avsättningar för garantier enligt garantimodellen.....	218
6.1.5	Tillgångar i garantiverksamheten	219
6.1.6	Stabilitetsfonden	220
6.1.7	Jämförelse mellan avsättningar för förväntade kostnader och tillgångar i garantiverksamheten	221
6.1.8	Betalningsflöden och garantiverksamhetens påverkan på statens finanser	221
6.2	Statlig utlåning med kreditrisk.....	223
6.2.1	Kreditportföljens sammansättning	223
6.2.2	De olika lånen med kreditrisk	225
7	Nationellt intygande samt avgifter till och bidrag från EU.....	229
7.1	Intygande avseende EU-medel.....	229
7.2	Ansvarsfördelningen inom den svenska statsförvaltningen.....	230
7.3	Räkenskapssammanställning av EU-medel för perioden 2007– 2013	230
7.3.1	Resultaträkning	231
7.3.2	Balansräkning	232
7.3.3	Redovisning på statsbudgeten – kassamässig.....	233
7.4	Ansvariga myndigheters samt revisionens bedömningar och iakttagelser.....	233
7.4.1	Myndighetsledningarnas intygande och bedömning av räkenskaperna samt den interna styrningen och kontrollen	233
7.4.2	Ekonomistyrningsverkets iakttagelser	234
7.4.3	Riksrevisionens granskning av myndigheternas årsredovisningar och ledningens förvaltning	236
7.5	Regeringens intygande avseende EU-medel	236
7.6	Revisionsrättens granskningar	236
7.6.1	Väsentliga iakttagelser under 2008.....	237
7.6.2	Revisionsrättens iakttagelser gällande Sverige	237
7.6.3	Utgångspunkter för Sveriges agerande avseende revisionsrättens iakttagelser.....	237
7.7	Redovisning av samtliga EU-medel	237
7.7.1	Avgiften till EU:s budget	238
7.7.2	Återflöde från EU-budgeten.....	238
7.7.3	Redovisning i resultaträkningen.....	239
7.7.4	Redovisning på statsbudgeten.....	239
8	Sammanställning av verksamheter som staten har ett väsentligt inflytande över.....	245
8.1	Den statliga sektorns förmögenhet	245

8.2	AP-fonderna och Premi pensionsmyndigheten.....	248
8.3	Statliga bolag, banker och finansinstitut	248
8.4	Riksbanken.....	249
8.5	Pensionssystemets årsredovisning 2009.....	249

Bilagor:

Bilaga 1 Ordlista

Bilaga 2 Statliga myndigheter m.m.

Bilaga 3 Statliga bolag

Bilaga 4 Bemyndiganden

Bilaga 5 Specifikation av statsbudgetens inkomster

Bilaga 6 Specifikation av statsbudgetens utgifter

Tabellförteckning

Nyckeltal för det ekonomiska utfallet	7
2.1 Den offentliga sektorns finansiella sparande	27
2.2 Det finansiella sparandet i delsektorerna	28
2.3 Finansiellt sparande i offentlig sektor samt indikatorer för avstämning mot överskottsmålet	29
2.4 Utgiftstak för staten	30
2.5 Tekniska justeringar av utgiftstaket för staten 2009	31
2.6 Takbegränsade utgifter	31
2.7 Förändring av budgeteringsmarginalen från fastställandet av utgiftstaket för 2009 till utfallet för 2009	32
3.1 Statsbudgetens utfall 2005–2009	35
3.2 Statsbudgetens inkomster 2005–2009	36
3.3 Den offentliga sektorns skatteintäkter 2005–2009	40
3.4 Exempel på uppskjuten beskattning (skattepliktiga belopp) avseende 2008 och tidigare år	41
3.5 Statsbudgetens utgifter 2005–2009	43
3.6 Nyckeluppgifter ur resultat- och balansräkningarna 2005–2009	44
3.7 Statliga myndigheters innehav av statspapper 2009	45
3.8 Statsskuldens utveckling och sammansättning 2005–2009	46
3.9 Nominella lån i svenska kronor 2005–2009	47
3.10 Statsskuldens kostnader 2005–2009	48
3.11 Transfereringar 2005–2009	49
3.12 Socialförsäkringar 2005–2009	49
3.13 Pensionstagare med ålderspension 2005–2009	50
3.14 Utbetalad ålderspension 2005–2009	50
3.15 Ersatta nettodagar med föräldrapenning 2005–2009	50
3.16 Arbetslösa personer i genomsnitt per månad 2005–2009	51
3.17 Studerande med studiemedel 2005–2009	52
3.18 Studerande med studiemedel 2005–2009: Studielån	52
3.19 Antal statligt anställda 2005–2009, kvinnor respektive män	53
3.20 Antal statligt anställda 2005–2009 fördelade på åldersgrupper	54
3.21 Antal anställda 2005–2009 fördelade på sektorer	54
3.22 Oförbrukade bidrag	55
3.23 Antal revisionsberättelser med invändning 2005–2009	56
4.1 Resultaträkning	62
4.2 Balansräkning	65
4.3 Finansieringsanalys	68
4.4 Samband mellan resultaträkningens överskott och statsbudgetens utfall 2009	69
4.5 Jämförelse mellan resultaträkningen och statsbudgeten	78
5.1 Statsbudgetens utfall 2009	131
5.2 Statsbudgetens saldo justerat för större engångseffekter 2009	132

5.3 Statsbudgetens utfall 2008 och 2009	134
5.4 Skattereformer 2009.....	135
5.5 Antaganden i 2010 års ekonomiska vårproposition jämfört med budgetpropositionen för 2009.....	135
5.6 Totala skatteintäkter och statsbudgetens inkomster, jämfört med 2009 års statsbudget.....	137
5.7 Övriga inkomster, sammanfattning	142
5.8 Inkomster av statens verksamhet, översikt.....	142
5.9 Rörelseöverskott	142
5.10 Ränteinkomster	143
5.11 Aktieutdelning 2008 och 2009.....	144
5.12 Inkomster av försåld egendom	145
5.13 Återbetalning av lån	145
5.14 Kalkylmässiga inkomster	145
5.15 Statliga pensionsavgifter	146
5.16 Bidrag m.m. från EU	147
5.17 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	148
5.18 Skillnad mellan utfall och statsbudget för 2009	148
5.19 Makroekonomiska förutsättningar	148
5.20 Statsbudgetens utgifter m.m.2009.....	151
5.21 Indragningar 2009	152
5.22 Medgivna överskridanden 2009	153
5.23 Icke medgivna överskridanden 2009	154
5.24 Utgiftsbegränsande åtgärder 2009.....	154
5.25 Effekter av kostnadsmässig anslagsavräkning	155
5.26 Övergångseffekten påverkan på statsbudgeten 2009-2013.....	156
5.27.UO 01 Rikets styrelse.....	158
5.28 UO 02 Samhällsekonomi och finansförvaltning	159
5.29 UO 03 Skatt, tull och exekution	160
5.30 UO 04 Rättsväsendet	161
5.31 UO 05 Internationell samverkan	162
5.32 UO 06 Försvar och samhällets krisberedskap.....	163
5.33 UO 07 Internationellt bistånd.....	164
5.34 Utfall för bistånd 2000–2009.....	164
5.35 UO 08 Migration	165
5.36 UO 09 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.....	166
5.37 UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	167
5.38 UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom.....	168
5.39 UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.....	169
5.40 UO 13 Integration och jämställdhet.....	170
5.41 UO 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.....	171
5.42 UO 15 Studiestöd	172
5.43 UO 16 Utbildning och universitetsforskning.....	173
5.44 UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	175
5.45 UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	176
5.46 UO 19 Regional tillväxt.....	177
5.47 UO 20 Allmän miljö- och naturvård	178
5.48 UO 21 Energi	179
5.49 UO 22 Kommunikationer	180
5.50 UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar.....	181
5.51 UO 24 Näringsliv.....	182

5.52 UO 25 Allmänna bidrag till kommuner.....	183
5.53 UO 26 Statsskuldräntor m.m.....	184
5.54 Räntor på statsskulden 2005–2009	184
5.55 Räntor och valutakurser 2005–2009 årsgenomsnitt	185
5.56 Anslaget 92:2 Oförutsedda utgifter, utbetalningar 2008 och 2009	185
5.57 UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	186
5.58 Förändringar av anslagsbehållningar exkl. UO 26 Statsskuldräntor m.m. 2005-2009.....	187
5. 59 Specifikation av anslagsbehållningar över 1 000 miljoner kronor under något av åren 2005-2009.....	188
5.60 Riksgäldskontorets nettoutlåning	189
5.61 Kassamässig korrigerig	191
5.62 Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	192
5.63 Realekonomisk fördelning av statsbudgeten 2005–2009	194
5.64 Transfereringar per utgiftsområde 2005–2009	197
5.65 Transfereringar till hushåll 2005–2009, särredovisning av större anslag.....	198
5.66 Transfereringar till kommuner 2005–2009, särredovisning av större anslag.....	199
5.67 Transfereringar till företag 2005–2009, särredovisning av större anslag.....	199
5.68 Konsumtion per utgiftsområde 2005–2009.....	201
5.69 Lön inkl. sociala avgifter 2005–2009, särredovisning av större anslag	202
5.70 Investeringar per utgiftsområde 2005–2009.....	204
5.71 Räntor och finansiella transaktioner per utgiftsområde 2005–2009	206
5.72 Bemyndiganden 2009	207
6.1 Statliga garantiåtaganden och utfästelser 2009-12-31.....	212
6.2 Garantiramar och utfärdade garantier 2009-12-31	213
6.3 Avsättningar för förväntade garantikostnader 2009-12-31 (exklusive insättningsgarantin, investerarskyddet, bankgarantier och garantikapital)	218
6.4 Tillgångar i garantiverksamheten 2009-12-31 (exklusive stabilitetsfonden).....	220
6.5 Jämförelse mellan avsättningar för förväntade kostnader och tillgångar i garantiverksamheten 2009-12-31 (exklusive insättningsgarantin, investerarskyddet, bankgarantier och garantikapital)	221
6.6 Anslag vars ändamål omfattade garantiverksamhet 2009.....	221
6.7 Betalningsflöden under 2009.....	222
6.8 Statens utlåning med kreditrisk 2009-12-31	224
6.9 Statens utlåning med kreditrisk efter lånekategori 2009-12-31	224
7.1 Resultaträkning avseende fleråriga budgetramen 2007–2013	232
7.2 Balansräkning avseende fleråriga budgetramen 2007–2013	232
7.3 Utfall på anslag och inkomstitlar fleråriga budgetramen 2007–2013.....	233
7.4 Avgiften till och återflöde från EU (kassamässigt)	240
7.5 Anslag som motsvaras av återflöde från EU-budgeten.....	241
8.1 Den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital.....	246
8.2 Eliminering avseende myndigheternas aktieinnehav (andelar i dotter- och intresseföretag) och AP fondernas innehav av statspapper och Riksbankens valutalån	247
8.3 Premiepensionsmyndigheten samlade tillgångar, skulder och kapital.....	247
8.4 AP-fonderna 2009.....	248
8.5 Inkomst- och premiepension, resultaträkning.....	250
8.6 Inkomst- och premiepension, balansräkning.....	251
8.7 Flerårsöversikt	252

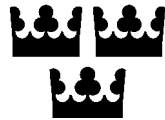
Diagramförteckning

3.1 Totala skatteintäkter.....	37
3.2 Utveckling av arbetade timmar, timlön och lönesumma 1996–2009	37
3.3 Intäkter från skatt på företagsvinster.....	37
3.4 Hushållens konsumtion av sällanköpsvaror och bilar i löpande priser och underliggande mervärdesskatt från privat sektor 1999–2009.....	38
3.5 Statens nettoförmögenhet och statsskuld 2005–2009	44
3.6 Transfereringar per sektor 2005–2009.....	48
3.7 Socialförsäkring 2005–2009	49
3.8 Arbetsmarknad 2005–2009	50
3.9 Bistånd m.m., migration och integration 2005–2009.....	51
3.10 Utbildning och studiestöd 2005–2009	52
3.11 Statens egen verksamhet 2005–2009	53
3.12 Skatteintäkter 2005–2009.....	55
3.13 Statens över- /underskott 2005–2009	55
4.1 Statens intäkter.....	62
4.2 Statens kostnader	63
4.3 Transfereringar per sektor.....	63
5.1 Statsbudgetens faktiska och underliggande saldo 1990–2009.....	133
5.2 Procentuell fördelning av statsbudgetens utgifter 2009, realekonomiskt fördelade.....	193
5.3 Statsbudgetens transfereringar fördelade efter mottagarkategori 2009.....	195
6.1 Garantiåtaganden 2005 - 2009	212
6.2 Prognos för bakgarantiprogrammet över tiden (Under antagandet att inga nya garantier ställs ut).....	215
6.3 Återvinningar, statliga subventioner, avgifter, infrianden och administrationskostnader samt saldo för betalningsflödet 2005-2009.....	223
6.4 Statens utlåning med kreditrisker efter nedskrivning för osäkra fordringar 2005-2009	224

1

Årsredovisningen för
staten 2009
– avgränsningar m.m.

1 Årsredovisningen för staten 2009 – avgränsningar m.m.

Enligt 38 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten (budgetlagen) ska regeringen så snart som möjligt, senast nio månader efter budgetårets utgång, lämna en årsredovisning för staten till riksdagen. Efter önskemål från riksdagen lämnas årsredovisningen i anslutning till den ekonomiska vårpropositionen.

Årsredovisningen ska, enligt 38 § budgetlagen, innehålla resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys samt det slutliga utfallet på statsbudgetens inkomstitlar och anslag.

I 44 § budgetlagen anges vidare att regeringen är redovisningsskyldig inför riksdagen för statens medel och övriga tillgångar som står till regeringens disposition. Redovisningsskyldigheten omfattar även den verksamhet som bedrivs av staten samt statens skulder och övriga ekonomiska förpliktelser.

Regeringen beslutar årligen om avgränsningen av staten och former för uppställning av resultat- och balansräkningarna och finansieringsanalysen. Detta skedde senast den 10 december 2009 (dnr Fi2009/7776).

Den konsoliderade redovisningen i årsredovisningen omfattar myndigheterna, inklusive affärsverken, under riksdagen och regeringen med undantag för Riksbanken, AP-fonderna och Premiépensionsmyndigheten. Dessutom ingår Riksbankens grundfond och de fonder och andelar som redovisas av myndigheterna.

Redovisningen omfattar all verksamhet i de ingående organisationerna oavsett finansiering och baseras på information som de statliga myndigheterna och affärsverken lämnar till statsredovisningen och information som presenteras i myndigheternas årsredovisningar. I fall där in-

formationen inte varit tillräcklig har kompletterande information inhämtats.

Redovisningen utgår från vedertagna redovisnings- och värderingsprinciper som i så stor utsträckning som möjligt hålls oförändrade över tiden. En utveckling av den statliga redovisningen sker dock fortlöpande. Under de drygt tio år som årsredovisning för staten tagits fram har redovisningsprinciperna i ökad grad tydliggjorts, bl.a. genom att tillgångar i ökad utsträckning invärderats och redovisats samt att redovisning enligt bokföringsmässiga principer vidareutvecklats. Gällande principer och förutsättningar beskrivs i avsnitt 4.4 Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar.

Resultaträkningen ger underlag för bedömning av statens samlade inflöde och förbrukning av resurser. Värdet av statens tillgångar och skulder per den 31 december 2009 redovisas i balansräkningen. Finansieringsanalysen visar statens betalningsflöden. I skrivelsen jämförs utfallet för 2009 i resultat- och balansräkningarna samt finansieringsanalysen med utfallet för 2008.

Statsbudgeten omfattar samtliga inkomster och utgifter som påverkar statens lånebehov. I skrivelsen jämförs och kommenteras statsbudgetens utfall för 2009 dels med de budgeterade inkomsterna och utgifterna i budgetpropositionen för 2009, dels med utfallet för 2008.

Ekonomistyrningsverket, Riksgäldskontoret och Försäkringskassan har lämnat underlag till denna skrivelse (dnr Fi2010/717).

En samlad bild av statens ekonomi

Den årliga skrivelsen Årsredovisning för staten syftar till att ge en samlad bild av hur statens finansiella resultat och ekonomiska ställning utvecklats. Utöver den redovisning som krävs enligt budgetlagen redovisar regeringen därför fler aspekter av det ekonomiska utfallet.

De budgetpolitiska målen följs upp och en översiktlig redovisning av utvecklingen av statens ekonomi lämnas för den senaste femårsperioden. Vidare lämnas en redovisning av statliga garantier och krediter, nationellt intygande och avgifter till och bidrag från EU-medel samt en redovisning av samlade tillgångar och skulder i verksamheter där staten har ett väsentligt inflytande.

I årsredovisningen lämnas en redogörelse av Riksrevisionens iakttagelser i revisionsberättelser över myndigheternas årsredovisningar. Därtill lämnas även en redogörelse för Europeiska revisionsrättens granskning av EU-medel.

Olika avgränsningar av staten

Statens ekonomiska utfall redovisas utifrån olika utgångspunkter beroende på att informationen har olika syften. Avgränsningen av staten kan därmed variera. Ett annat skäl till skillnader mellan olika redovisningar är att olika principer tillämpas i räkenskaperna och i statsbudgeten. Beroende på utgångspunkt kan en enskild ekonomisk händelse få delvis olika konsekvenser och utfallet kan därmed skilja sig åt mellan redovisningarna.

Den särskilda sammanställningen av verksamheter som staten har ett väsentligt inflytande över omfattar en vidare definition av staten än de konsoliderade resultat- och balansräkningarna och statsbudgeten. Syftet med den redovisningen är att ge en samlad och översiktlig bild av samtliga verksamheter där staten har ett väsentligt inflytande och samtidigt en bild av statens samlade tillgångar och skulder. I fråga om bolag, banker och finansinstitut har väsentligt inflytande definierats som att staten har en ägarandel på minst 20 procent i de aktuella organisationerna.

Informationen om det ekonomiska utfallet i staten utgör även underlag för nationalräkenskaperna som är en statistisk sammanställning i kontoform över den samlade svenska ekonomin.

Nationalräkenskapernas avgränsning av staten utgår från definitioner etc. som följer rekommendationer från Förenta Nationerna samt EU:s förordning (EG nr 2223/96) om det europeiska national- och regionalräkenskapssystemet i gemenskapen. Nationalräkenskapernas avgränsning skiljer sig från årsredovisningen bland annat genom att affärsverken inte ingår i dess avgränsning av staten.

Förändringar i årets skrivelse

I årets skrivelse lämnas för första gången en analys av budgeteringsmarginalens användning. Regeringen lämnar också en upplysning avseende Sveriges förväntade överskott av utsläppsenheter.

En viktig förändring i år avser övergången till kostnadsmässig anslagsavräkning av myndigheternas förvaltningsutgifter. Förändringen innebär att utfallet för statsbudgetens anslag i dessa delar avser kostnader i stället för utgifter.

Kvalitetsgranskning

En granskning av kvaliteten i årsredovisningen för staten sker främst genom Riksrevisionens årliga revision av myndigheterna och deras årsredovisningar, vilka ligger till grund för bl.a. de delar av skrivelsen som regleras i budgetlagen, dvs. resultat- och balansräkningarna, finansieringsanalysen samt statsbudgetens utfall.

En kvalitetskontroll sker även genom etablerade kvalitetssäkringsrutiner i samband med Ekonomistyrningsverkets konsolideringsarbete och genom Finansdepartementets arbete med att producera skrivelsen. Kvalitetssäkringen innefattar bl.a. kontroller av att myndigheternas rapporterade finansiella information överensstämmer med deras respektive årsredovisningar, formella kontroller, rimlighetskontroller samt analys av poster.

Granskning av årsredovisningen för staten 2008

Enligt 3 § lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. granskas årsredovisningen för staten av Riksrevisionen. Granskningen omfattar den del av årsredovisningen som regleras i 38 § budgetlagen, dvs. resultat- och balansräk-

ningarna, finansieringsanalysen och statsbudgetens utfall. Riksrevisionens bedömning avseende Årsredovisningen för staten 2008 var att

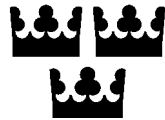
redovisningen i allt väsentligt var rättvisande (redogörelse 2008/09:RRS25).

2

Uppföljning av de budgetpolitiska målen

2 Uppföljning av de budgetpolitiska målen

I detta avsnitt redovisas uppföljningen av de budgetpolitiska målen för 2009, den offentliga sektorns finansiella sparande och utgiftstaket för staten. Därutöver finns ett budgetpolitiskt mål för kommunsektorn i form av ett balanskrav som inte följs upp i denna skrivelse. En uppföljning av balanskravet finns i 2010 års ekonomiska vårproposition.

2.1 Den offentliga sektorns finansiella sparande

Regeringen angav i 2007 års ekonomiska vårproposition att ett överskottsmål för den offentliga sektorn om i genomsnitt 1 procent av bruttonationalprodukten (BNP) över konjunkturcykeln bör upprätthållas under mandatperioden och så länge det är nödvändigt för att de offentliga finanserna ska utvecklas på ett långsiktigt uthålligt sätt. Det slogs senare fast i budgetpropositionerna för 2008, 2009 och 2010 som riksdagen har ställt sig bakom.

Definitionen av överskottsmålet

Det finansiella sparandet för den offentliga sektorn är resultatet av samtliga transaktioner som påverkar den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet. Finansiella transaktioner som köp och försäljning av aktier och andra finansiella tillgångar påverkar således inte det finansiella sparandet. Detsamma gäller värdeförändringar på tillgångar och skulder. Målet för det finansiella sparandet omfattar hela den offentliga sektorn, vilket inkluderar staten, ålderspensions-systemet samt den kommunala sektorn. Affärsverken ingår enligt nationalräkenskaperas defi-

nition inte i den statliga sektorn utan räknas till företagssektorn.

Finansiellt sparande 2009

Det offentliga sparandet 2009 visade ett underskott på 25 miljarder kronor, motsvarande 0,8 procent av BNP. I prognosen till budgetpropositionen för 2009 beräknades ett överskott på 35 miljarder kronor eller 1,1 procent av BNP. Det finansiella sparandet blev således 60 miljarder kronor lägre än beräknat. Den ekonomiska utvecklingen blev avsevärt sämre än väntat med en minskning av BNP med 4,9 procent i stället för en förväntad ökning med 1,4 procent. Detta medförde att den offentliga sektorns skatter och avgifter blev 84 miljarder kronor lägre än beräknat. De lägre skatteintäkterna komparerades till viss del av att utgifterna för bl.a. räntor blev lägre än vad som beräknades i budgetpropositionen för 2009, se tabell 2.1.

Tabell 2.1 Den offentliga sektorns finansiella sparande

Miljarder kronor

	BP2009	2009 Utfall	Utfall- BP2009	2008 Utfall
Inkomster	1 703	1 612	-91	1 661
varav skatter och avgifter	1 522	1 438 ¹	-84	1 480
Utgifter	1 668	1 637	-31	1 583
Finansiellt sparande	35	-25	-60	78
<i>Procent av BNP</i>	1,1	-0,8	-1,9	2,5

Källa: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

¹Utfallet av skatter och avgifter för 2009 är till vissa delar baserat på prognoser. Regeringens bedömning är att skatteintäkterna för den offentliga sektorn beräknas uppgå till 1 430 miljarder kronor och är därmed 8 miljarder kronor lägre än publicerade siffror i nationalräkenskaperna.

Som framgår av tabell 2.2 låg mer än hela den offentliga sektorns underskott 2009 i statens fi-

nansiella sparande, som uppgick till -27 miljarder kronor. Det är 45 miljarder kronor sämre än vad som bedömdes i budgetpropositionen för 2009. Både inkomster och utgifter blev lägre än beräknat. Även ålderspensionssystemets och den kommunala sektorns sparande blev lägre än beräknat.

Tabell 2.2 Det finansiella sparandet i delsektorerna

Milljarder kronor

	2009 BP2009	2009 Utfall	Utfall- BP2009	2008 Utfall
Staten	18	-27	-45	44
Ålderspensionssystemet	15	5	-10	31
Kommunala sektorn	3	-2	-5	2

Källa: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Principer för uppföljningen av överskottsmålet

Överskottsmålet är preciserat som att den offentliga sektorns faktiska finansiella sparande ska motsvara 1 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Att målet är formulerat i termer av ett genomsnitt i stället för ett årligt krav på 1 procent av BNP är motiverat av stabiliseringspolitiska skäl. Om målet om 1 procents sparande skulle gälla för varje enskilt år skulle finanspolitiken behöva stramas åt när konjunktturen försvagas, och därmed bli procyklisk, för att säkerställa att det årliga målet uppnås. Det finns således goda skäl för att formulera ett överskottsmål för det finansiella sparandet som ett genomsnitt över en konjunkturcykel. Genomsnittsförmleringen gör det samtidigt svårare att löpande följa upp om målet uppnås. Eftersom sparandet kan tillåtas avvika från målsatt nivå ett enskilt år är det viktigt att konjunkturläget beaktas när överskottsmålet i efterhand utvärderas.

För att i efterhand avgöra om det finansiella sparandet i den offentliga sektorn varit i linje med överskottsmålet används i första hand ett genomsnitt för det finansiella sparandet under de tio senaste åren. Därutöver analyseras även de två indikatorer regeringen använder som ett stöd i den framåtblickande utformningen av finanspolitiken: ett sjuårigt centrerat glidande medelvärde för det finansiella sparandet och en bedömning av det strukturella sparandet.

Det sjuåriga glidande medelvärdet för ett visst angivet år omfattar sparandet justerat för större engångseffekter det angivna året, de tre utfallsåren före det angivna året, samt de tre åren efter det angivna året. Det sjuåriga glidande medelvärdet för 2006 omfattar följaktligen perioden

2003–2009. En fördel med sjuårsindikatorn är att den är enkel att beräkna och transparent. Den beaktar även konjunkturläget i viss utsträckning eftersom den är beräknade utifrån sparandet under flera år. Enkelheten gör dock att den inte beaktar konjunkturläget på ett mer exakt sätt. Det finns en risk att beräkningen kommer att omfatta fler högkonjunkturår än lågkonjunkturår eller vice versa. För att värdera indikatorns värden på ett mer korrekt sätt bör hänsyn tas till konjunkturläget under den period för vilken den beräknas. Om det sjuåriga glidande medelvärdet för det finansiella sparandet ligger nära 1, samtidigt som det sjuåriga glidande medelvärdet för BNP-gapet ligger nära noll under samma tidsperiod, indikerar detta att det finansiella sparandet ligger i linje med överskottsmålet.

Regeringen gör också en beräkning av det så kallade strukturella sparandet vilket direkt justerar det faktiska finansiella sparandet för konjunkturläget. Det strukturella sparandet justerar även för större engångseffekter och extraordinära nivåer på hushållens kapitalvinster. Det strukturella sparandet syftar till att visa hur stort det finansiella sparandet skulle vara vid ett normalt konjunkturläge. Exempelvis visar ett positivt strukturellt sparande att det finns ett underliggande överskott i de offentliga finanserna, även om underskott tillfälligt uppstått till följd av ett svagt konjunkturläge.

Beräkningen av det strukturella sparandet är förknippad med mycket stor osäkerhet. För potentiell BNP redovisas aldrig något utfall, utan varje bedömare gör sin egen uppskattning av dess nuvarande och historiska värden. Ofta revideras synen på BNP-gapet såväl framåt som bakåt i tiden, vilket inte bara beror på en förändrad syn på konjunkturläget utan också på revideringar av utfallsstatistik. Även bedömningen av det offentliga sparandets konjunkturkänslighet är osäker. Den bygger oftast på en empirisk skattning av ett genomsnittligt förhållande under en längre tidsperiod, medan varje enskild konjunkturförändring har egenheter som gör att den avviker från den genomsnittliga utvecklingen.

I den tillbakablickande analysen av hur finanspolitiken förhållit sig till överskottsmålet används även ett tioårigt glidande medelvärde. Medelvärdet beräknas för de år överskottsmålet har gällt och det finns nationalräkenskapsutfall, för

Tabell 2.3 Finansiellt sparande i offentlig sektor samt indikatorer för avstämning mot överskotts-målet

Procent av BNP respektive potentiell BNP

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Finansiellt sparande	3,7	1,7	-1,4	-1,2	0,6	2,0	2,4	3,8	2,5	-0,8
Bakåtblickande tioårsnitt										1,3
Konjunkturjusterat ¹										1,4
Sjuårsindikatorn				0,9	1,0	1,1	1,2			
Konjunkturjusterat ¹				0,9	0,9	0,9	1,3			
Strukturellt sparande	1,1	2,1	-0,3	0,1	0,4	1,1	0,6	1,6	2,3	2,2
BNP-gap	2,2	-0,9	-1,5	-1,9	-0,1	0,4	2,4	2,6	0,0	-5,3
Sjuårsnitt				0,1	0,2	0,3	-0,3			
Bakåtblickande tioårsnitt										-0,2

¹ Konjunkturjusteringen görs genom att indikatorvärdet adderas med BNP-gapet under motsvarande period multiplicerat med elasticiteten -0,55. Den konjunkturjusterade sjuårsindikatorn är inte identiskt lika med ett sjuårsnitt för det strukturella sparandet eftersom det strukturella sparandet även justeras för extraordinära kapitalvinster. Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

närvarande endast tioårsperioden 2000–2009.¹ Syftet med denna beräkning är att bedöma om det funnits systematiska fel i den framåtblickande styrningen av finanspolitiken som minskar sannolikheten för att överskotts-målet ska uppnås i framtiden. Vid tolkningen av detta tioårsgenomsnitt bör hänsyn även tas till det genomsnittliga konjunkturläget under den aktuella perioden.

Avstämning av överskottsmålet till och med 2009

År 2009 uppgick det faktiska finansiella sparandet till -0,8 procent av BNP och det strukturella sparandet beräknas till 2,2 procent av BNP (se tabell 2.3). Det genomsnittliga finansiella sparandet under 2000–2009 uppgick till 1,3 procent av BNP. Under samma period var det genomsnittliga resursutnyttjandet något lägre än normalt mätt med BNP-gapet. Det konjunkturjusterade tioårsnittet för det finansiella sparandet är ca 1,4 procent av BNP 2009. Under åren 2000–2009 låg det finansiella sparandet därmed i genomsnitt knappt en halv procentenhet över överskottsmålet, utvärderat på detta sätt.

Tabell 2.3 visar även hur det finansiella sparandet och BNP-gapet utvecklas mätta som sjuåriga centrerade glidande medelvärden. För 2003–2006 visar tabellen att det finansiella sparandet för perioderna 2000–2006, 2001–2007, 2002–2008 respektive 2003–2009, ligger nära 1 procent av BNP i genomsnitt. Eftersom motsvarande 7-åriga medelvärden för BNP-gapet samtidigt ligger nära noll är slutsatsen att det fi-

nansiella sparandet låg i linje med överskottsmålet under dessa perioder, värderat med denna indikator, samtidigt som det finns en svag tendens till ett ökat sparande mot slutet av perioden.

Sammanfattningsvis pekar således både det genomsnittliga sparandet under åren 2000–2009 och sjuårsindikatorn för åren 2003–2006 på ett sparande som ligger i linje med målet eller något över överskottsmålet under åren 2000–2009.

I budgetpropositionen för 2008 räknade regeringen med att ekonomin riskerade att överhettas. Finanspolitiken var därför återhållsam, vilket bidrog till att öka det strukturella sparandet mellan 2007 och 2008. Den kraftiga konjunkturedgången som inleddes under 2008 innebar därefter att den offentliga sektorns finansiella sparande försämrades med mer än tre procent av BNP mellan 2008 och 2009. Vid en konjunkturedgång sjunker skatteinkomsterna medan utgifterna för exempelvis arbetslöshetsunderstöd ökar. De offentliga finanserna försvagas samtidigt som efterfrågan i ekonomin hålls uppe. Den offentliga sektorns goda finanser när lågkonjunkturen inleddes gjorde det möjligt att tillåta de s.k. automatiska stabilisatorerna att verka fullt ut, vilket dämpade konjunktursvängningarna, utan att oroväckande stora underskott uppkom. Därtill har utrymme funnits för att vidta aktiva stabiliseringspolitiska åtgärder. Finanspolitiken har därmed motverkat en nedgång i sysselsättningen, samtidigt som efterfrågan har hållits uppe i den djupa lågkonjunkturen.

2.2 Utgiftstak för staten

Utgiftstaket för staten infördes budgetåret 1997. Fastställda tak har klarats samtliga år (se tabell

¹ Medelvärdet för denna period är detsamma som värdet för den tidigare 2000-indikatorn för 2009.

Tabell 2.4 Utgiftstak för staten

Miljarder kronor

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Utgiftstaket, ursprungligt fastställt nivå	723	720	735	744	767	810	847	877	894	931	949	971	989
Tekniska justeringar	0	0	18	23	24	2	-25	-19	-24	-24	0	-14	0
Reella justeringar				-2							-11		
Utgiftstak, slutligt fastställt	723	720	753	765	791	812	822	858	870	907	938	957	989
Takbegränsade utgifter	699	718	752	760,0	786,3	811,6	819,1	855,6	864,3	895,2	910,1	943,4	964,6
Budgeteringsmarginal	24,1	2,0	1,5	5,0	4,7	0,4	2,9	2,4	5,7	11,8	27,9	13,6	24,4

¹ Utgiftstaket för 2000 sänktes med 2 miljarder kronor på grund av en fastighetsskattereform. Utgiftstaket för 2007 sänktes med 11 miljarder kronor i BP07. Dessa två förändringar av utgiftstakets nivå är inte tekniska justeringar, utan faktiska sänkningar av utgiftstaket.

2.4). Den reformerade statliga budgetprocessen kännetecknas av ett tydligt medelfristigt uppifrån- och nedperspektiv. Utgiftstaket är den tidiga, övergripande restriktionen som begränsar budgetprocessen i termer av totala utgifter.

Under hela processen – från det att taket fastställs till dess att budgetåret är slut – understryks därmed behovet av prioriteringar mellan olika utgifter. Det medelfristiga perspektivet skapar dessutom förutsättningar för att undvika att tillfälligt höga inkomster (t.ex. på grund av en god konjunktur) används för att finansiera permanent högre utgifter. I och med detta begränsas också möjligheterna att bedriva en destabiliserande (procyklisk) finanspolitik på statsbudgetens utgiftssida.

Utgiftstaket för staten är därför ett viktigt budgetpolitiskt åtagande som främjar budgetdisciplinen och stärker trovärdigheten i den ekonomiska politiken. En viktig uppgift för utgiftstaket är att ge förutsättningar för att uppnå överskottsmålet, dvs. att skapa förutsättningar för långsiktigt hållbara finanser. Nivån på utgiftstaket bör även främja en önskvärd långsiktig utveckling av de statliga utgifterna. Tillsammans med överskottsmålet är utgiftstaket styrande för det totala skatteuttagets nivå och bidrar till att förhindra en utveckling där skatteuttaget stegvis måste höjas till följd av bristfällig utgiftskontroll.

De takbegränsade utgifterna omfattar 26 utgiftsområden (1–25 samt 27) samt utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m. omfattas inte av de takbegränsade utgifterna eftersom riksdagen och regeringen i begränsad omfattning på kort sikt kan påverka dessa utgifter. De takbegränsade utgifterna utgörs av faktiskt förbrukade anslagsmedel, vilket innebär att även myndigheternas utnyttjande av ingående anslagssparande och anslagskredit ingår i de takbegränsade utgifterna.

I budgetpropositionen för 2008 föreslog regeringen att utgiftstakets nivå för 2009 skulle uppgå till 989 miljarder kronor.² Riksdagen beslutade i enlighet med förslaget.

Därefter har utgiftstaket för staten tekniskt justerats i efterföljande budgetpropositioner. Justeringar av teknisk natur görs när reformer genomförs som inte har någon direkt nettoeffekt på den konsoliderade offentliga sektorns utgifter eller finansiella sparande, men som ändå påverkar storleken på de takbegränsade utgifterna. Tekniska justeringar syftar till att utgiftstaket ska utgöra en lika stram begränsning för de offentliga utgifterna efter justeringen som före de förändringar som föranleder justeringen. I enlighet med tidigare praxis har utgiftstaket, efter respektive justering, avrundats till hela miljarder kronor.

De tekniska justeringar som gjorts sedan utgiftstaket för 2009 ursprungligen fastställdes redovisas i tabell 2.5. Sammantaget uppgår de tekniska justeringarna till 0 miljarder kronor och den slutligt fastställda nivån på utgiftstaket är därmed samma som den ursprungligt fastställda nivån.

² Regeringen lämnade en bedömning av utgiftstaket för 2009 i budgetpropositionen för 2007. Den nivå på utgiftstaket som regeringen senare föreslog i budgetpropositionen för 2008 var densamma som bedömningen i budgetpropositionen för 2007, med undantag för tekniska justeringar.

Tabell 2.5 Tekniska justeringar av utgiftstaket för staten 2009

Miljarder kronor

	2009
Ursprungligt fastställt utgiftstak (BP 2008)	989
<i>Tekniska justeringar i BP 2009</i>	
Reglering kommunalekonomisk utjämning p.g.a. höjt grundavdrag till pensionärer	1,95
Nivåhöjning statligt utjämningsbidrag till kommuner för LSS kostnader	0,25
Reglering kommunalekonomisk utjämning p.g.a. höjd gräns för reseavdrag	-0,29
<i>Tekniska justeringar i BP 2010</i>	
Nivåhöjning statligt utjämningsbidrag till kommuner för LSS kostnader	0,55
Sänkning av statliga utgifter till följd av kostnadsmässig budgetering	-2,24
Slutligt utgiftstak	989

Till följd av tekniska justeringar skiljer sig det utgiftstak som ursprungligen beslutats från det slutligt fastställda utgiftstaket i stort sett samtliga år sedan utgiftstaket infördes.

Enligt statsbudgetens utfall uppgick de utgifter som omfattas av utgiftstaket, de takbegränsade utgifterna, 2009 till 964,6 miljarder kronor. Därmed underskred utgifterna utgiftstaket med en marginal på 24,4 miljarder kronor (tabell 2.6).

De takbegränsade utgifterna blev 11,3 miljarder kronor högre än den av riksdagen antagna statsbudgeten för 2009. Detta förklaras främst av högre utgifter inom följande utgiftsområden:

Utgiftsområde	Mdkr
25 Allmänna bidrag till kommuner	14,6
14 Arbetsmarknad	4,7
24 Näringsliv	1,4
4 Rättsväsendet	1,0

Inom några områden blev utgifterna lägre än beräknat i statsbudgeten för 2009:

Utgiftsområde	Mdkr
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	-4,0
6 Försvar och samhällets krisberedskap	-2,6
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	-1,7
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	-1,2

I kapitel 5 Statsbudgetens utfall redovisas skillnader mellan utfall och budgeterade belopp för utgiftsområden och vissa anslag.

Tabell 2.6 Takbegränsade utgifter

Miljarder kronor

	SB 2009 ¹	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall 2008
Utgifter exkl. statsskuld räntor	732,6	744,8	12,2	742,1
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	220,7	219,8	-0,9	201,4
Takbegränsade utgifter	953,3	964,6	11,3	943,4
Budgeteringsmarginal	35,7	24,4	-11,3	13,6
Utgiftstak för staten	989	989		957

¹ Den av riksdagen i december 2008 fastställda statsbudgeten för 2009, dvs. exkl. riksdagens beslut med anledning av tilläggsbudgetar 2009.

Utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten uppgick till 219,8 miljarder kronor, vilket är 0,9 miljarder kronor lägre än den beräkning som redovisades i statsbudgeten för 2009.

2.3 Budgeteringsmarginalens användning

Riksdagen fastställde utgiftstaket för 2009 på den nivå som regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2008. Budgeteringsmarginalen uppgick då till 40,4 miljarder kronor. I utfallet för 2009 uppgick budgeteringsmarginalen till 24,4 miljarder kronor. Det betyder att 16,0 miljarder kronor av budgeteringsmarginalen har tagits i anspråk sedan utgiftstaket för 2009 fastställdes. I tabell 2.7 redovisas hur användningen av budgeteringsmarginalen fördelar sig på effekter av nya förslag, reviderad pris- och löneomräkning, reviderade makroekonomiska förutsättningar, volymförändringar och övriga faktorer.

Tabell 2.7 Förändring av budgeteringsmarginalen från fastställandet av utgiftstaket för 2009 till utfallet för 2009

Miljarder kronor

	2009
Budgeringsmarginal i budgetpropositionen för 2008	40,4
Reformer	-35,1
Reviderad pris- och löneomräkning	0,6
Övriga makroekonomiska förändringar	-8,1
Volymförändringar	15,8
Övrigt	11,0
Total förändring av budgeteringsmarginalen	-16,0
Budgeringsmarginal i utfallet för 2009	24,4

Anm: Negativt förändringstal innebär ianspråktagande av budgeteringsmarginalen, alltså högre utgifter.

Sammantaget har 35,1 miljarder kronor av budgeteringsmarginalen använts för reformer som regeringen genomfört sedan utgiftstaket fastställdes. Majoriteten av dessa reformer syftade till att mildra effekterna av finanskrisen. Redan i budgetpropositionen för 2009 presenterade regeringen åtgärder som omfattade satsningar på infrastruktur, forskning och utbildning samt åtgärder för miljö och klimat. Med anledning av den försämrade konjunkturen under senhösten 2008 presenterade regeringen ytterligare åtgärder i propositionen Åtgärder för jobb och omställning (prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, rskr. 2008/09:183) samt i 2009 års proposition om vartilläggsbudget. Åtgärderna bestod främst av ett tillfälligt konjunkturstöd till kommuner och landsting samt arbetsmarknadspolitiska insatser. I 2009 års proposition om höstilläggsbudget föreslog regeringen bl.a. ytterligare konjunkturstöd till kommuner och landsting som betalades ut i december 2009.³

Makroekonomiska förändringar har ianspråktagit ca 8,1 miljarder kronor av budgeteringsmarginalen. Den främsta anledningen är den kraftiga ökningen av arbetslösheten och därmed utgifterna för arbetslöshetsersättning.

Utgiftsförändringar till följd av ändrade volymer har medfört att budgeteringsmarginalen blivit 15,8 miljarder kronor större. Det är främst inom utgiftsområde 10 som volymerna har blivit lägre sedan bedömningen i budgetpropositionen för 2008 då utgiftstaket för 2009 föreslogs. Antalet sjukpenningdagar uppgick till 36,3 miljoner 2009, vilket är 26 procent lägre än bedömningen i budgetpropositionen för 2008. Antalet personer med sjukersättning uppgick 2009 till ca 489 0000, vilket är ca 6 procent lägre än bedömningen i budgetpropositionen för 2008.

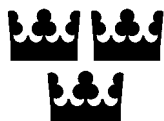
Utgiftsförändringar till följd av övriga faktorer kan föranledas av nya prognosmetoder, justeringar till följd av ny information, korrigeringar av tidigare gjorda fel samt regeländringar utom regeringens direkta kontroll, t.ex. ändringar i EU:s regelverk. Sammantaget har budgeteringsmarginalen blivit 11,0 miljarder kronor större till följd av övriga faktorer.

³ Det tillfälliga konjunkturstödet belastar statsbudgeten 2009. I nationalräkenskaperna samt i resultat- och balansräkningarna i denna skrivelse periodiseras stödet till 2010 eftersom det avses att användas då.

3

Utveckling av statens ekonomi

3 Utveckling av statens ekonomi

I detta kapitel redovisas inledningsvis en femårsöversikt över statsbudgetens utveckling. Därefter redovisas utvecklingen av vissa nyckelutgifter hämtade ur statens resultat- och balansräkning. Vidare lämnas en redovisning av oförbrukade bidrag för perioden 2005–2009. Avslutningsvis redovisas de revisionsberättelser med invändning som Riksrevisionen har lämnat under samma period.

3.1 Statsbudgetens utveckling

3.1.1 Statsbudgetens saldo

Statsbudgetens saldo överensstämmer sedan 1997 med statens lånebehov (med omvänt tecken). Ett budgetöverskott innebär följaktligen ett lika stort negativt lånebehov, vilket medför att staten har möjlighet att amortera på statsskulden.

Tabell 3.1 Statsbudgetens utfall 2005–2009

Miljarder kronor

	2005	2006	2007	2008	2009
Inkomster	745,8	810,3	863,7	901,3	709,5
Statens skatteinkomster	743,1	806,3	815,5	808,7	705,8
Övriga inkomster	2,7	4,0	48,2	92,5	3,8
Utgifter m.m.	731,8	791,9	760,5	766,1	885,7
UO 1–25 och 27	692,3	716,1	721,9	742,1	744,8
Statsskuldsräntor m.m. UO 26	32,7	49,5	47,3	48,2	36,5
Kassamässig korrigering	-3,3	-1,1	-4,3	-27,9	-0,3
Riksgäldskontorets nettoutlåning	10,1	27,5	-4,3	3,7	104,7
Budgetsaldo	14,1	18,4	103,2	135,2	-176,1

Statsbudgetens inkomster och utgifter är mycket konjunkturkänsliga. I konjunkturuppgångar bidrar de så kallade automatiska stabilisatorerna till ökade skatteinkomster till följd av bland annat hög hushållskonsumtion och minskade utgifter då exempelvis arbetslösheten är förhållandevis låg.

Åren 2005–2008 stärktes budgetsaldot gradvis från 14 miljarder kronor 2005 till att uppvisa ett rekordhøgt överskott på 135 miljarder kronor 2008 (se tabell 3.1). Det goda ekonomiska läget förklarar en stor del av budgetöverskotten 2005–2008. En betydande del av överskottet 2008 förklaras även av försäljningar av statligt aktieinnehav.

På samma sätt förklarar den kraftiga och snabba konjunktur nedgången en stor del av budgetunderskottet 2009. Från ett överskott om 135 miljarder kronor 2008 visade statsbudgeten ett underskott på 176 miljarder kronor 2009. Statsbudgetens inkomster minskade med nära 200 miljarder kronor och utgifterna m.m. ökade med drygt 100 miljarder kronor från 2008 till 2009. Drygt hälften av underskottet 2009 förklaras av att Riksgäldskontoret lånade upp 95 miljarder kronor åt Riksbanken för att förstärka valutareserven.

3.1.2 Statsbudgetens inkomster

Tabell 3.2 Statsbudgetens inkomster 2005–2009
Miljarder kronor

Inkomstår	2005	2006	2007	2008	2009
Statens skatteintäkter	759,1	799,8	825,8	787,3	727,7
Periodiseringar	-16,0	6,6	-10,3	21,4	-22,0
1000 Statens skatteinkomster	743,1	806,3	815,5	808,7	705,8
2000 Inkomster av statens verksamhet	27,5	43,4	66,5	53,0	48,1
3000 Inkomster av försåld egendom	6,7	0,1	18,0	76,5	0,1
4000 Återbetalning av lån	2,3	2,1	2,0	1,9	1,7
5000 Kalkylmässiga inkomster	8,8	7,8	8,2	8,7	8,9
6000 Bidrag från EU	12,6	12,4	13,0	11,0	11,7
7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-41,5	-48,2	-51,9	-56,2	-66,8
8000 Utgifter som ges som krediteringar på skattekontot	-13,6	-13,7	-7,7	-2,4	0,0
Statens övriga inkomster (2000–8000)	2,7	4,0	48,2	92,5	3,8
Statsbudgetens inkomster	745,8	810,3	863,7	901,3	709,5

Statsbudgetens inkomster

Mellan 2005 och 2008 ökade statsbudgetens inkomster med 155 miljarder kronor. Den kraftiga konjunkturnedgången medförde däremot ett dramatiskt fall av inkomsterna med 192 miljarder kronor 2009. Variationer över åren är delvis en återspeglning av makroekonomiska förändringar, delvis en återspeglning av regeländringar, händelser av engångskaraktär samt periodiseringar.

I tabell 3.2 redovisas statsbudgetens inkomster för åren 2005–2009 enligt den struktur som gäller för den beslutade statsbudgeten avseende 2009. I tabell 3.2 specificeras även skillnaden mellan statens skatteintäkter och statens skatteinkomster. Skillnaden beror på att statens skatteintäkter redovisas periodiserat och har en direkt koppling till det aktuella årets skatteregler och makroekonomiska förutsättningar, medan statens skatteinkomster redovisas kassamässigt och i stället avser de skatter som debiteras eller betalas ett visst inkomstår.

Statens övriga inkomster

Statens övriga inkomster, dvs. statsbudgetens inkomster exklusive statens skatteinkomster, varierar kraftigt under perioden. I huvudsak förklaras variationen av tre inkomsttyper; 2000, 3000 samt 7000.

Under inkomsttyp 2000 Inkomster av statens verksamhet redovisas aktieutdelningar. Dessa

dubblades nästan 2006, bl.a. beroende på en extrautdelning från TeliaSonera AB. Utdelningarna ökade ytterligare under 2007, även detta år till stor del beroende på utdelningar av engångskaraktär.

Under inkomsttyp 3000 Inkomster av försåld egendom redovisades 2005 försäljningsinkomster från försäljningen av aktier i TeliaSonera AB och Nordea Bank AB motsvarande 7 miljarder kronor. Under 2007 såldes ytterligare aktier i TeliaSonera AB, vilket ökade inkomsterna med 18 miljarder kronor. Under 2008 redovisades stora försäljningsinkomster beroende på försäljningar av statens aktieinnehav i OMX, Vin & Sprit AB samt Civitas Holding AB som äger Vasakronan AB.

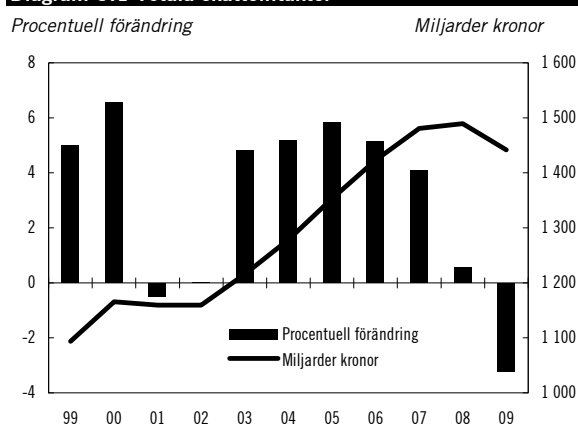
Under inkomsttyp 7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet redovisas tillkommande skatter och avräkningar. Under tillkommande skatter redovisas EU-skatter⁴, som främst utgörs av moms baserad EU-avgift och tullmedel. Sverige har fr.o.m. 2007 rabatt på avgiften och ska endast betala en tredjedel av ordinarie avgift, vilket innebär att avgiften blir 3 miljarder kronor lägre än annars. Beslutet ratificerades emellertid först 2009. Tillsammans med en retroaktiv rabatt för 2007 och 2008 blev momsavgiften ca 9 miljarder kronor lägre 2009.

⁴ EU-skatterna redovisas som inkomster på statsbudgetens inkomstsida och betalas ut till EU på statsbudgetens utgiftssida via utgiftsområde 27.

Nedgången i den ekonomiska konjunkturen och bortfall av skatteintäkter 2009

Den kraftiga turbulensen på de finansiella marknaderna under slutet av 2008 fick återverkningar på den reala ekonomin. Den globala konjunkturedgången som följde medförde att svensk BNP minskade både under slutet av 2008 och 2009. Nedgången i BNP på 4,9 procent år 2009 är den största nedgången ett enskilt år sedan andra världskriget.⁵ Den kraftiga och snabba försämringen av den ekonomiska utvecklingen under 2009 medförde att de totala skatteintäkterna minskade (se diagram 3.1).

Diagram 3.1 Totala skatteintäkter

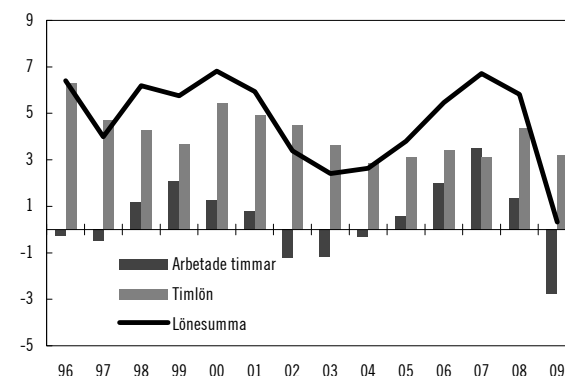

Källa: Egna beräkningar.

De höga antalet varsel som rapporterades under hösten 2008 realiserades i högre arbetslöshet och lägre sysselsättning under 2009. Försvagningen på arbetsmarknaden ledde till att intäkterna från skatt på arbete blev lägre. Utvecklingen av lönesumman, dvs. antalet arbetade timmar i ekonomin multiplicerat med den genomsnittliga timlönen, är av stor betydelse för intäkterna från skatt på arbete. Lönesumman ökade i begränsad omfattning under 2009 till följd av att antalet arbetade timmar minskade (se diagram 3.2).

Diagram 3.2 Utveckling av arbetade timmar, timlön och lönesumma 1996–2009

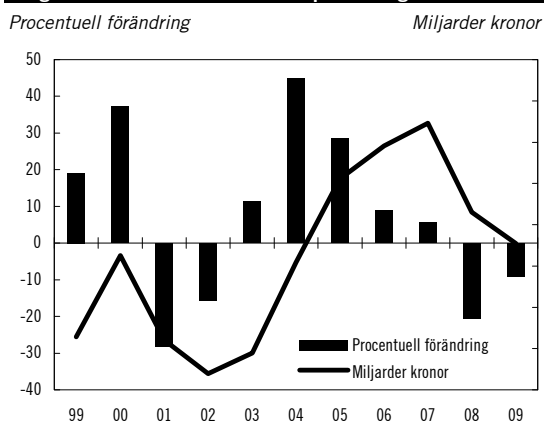
Procentuell förändring

Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Den globala lågkonjunkturen, i kombination med den finansiella krisen, har inneburit betydande fall i intäkterna från skatt på företagsvinster. Det kraftiga raset i företagens vinster påbörjades under 2008. Som en följd av denna nedgång minskade intäkterna från företagsvinster med 21 procent. Bolagens vinster har sedan fortsatt att falla under 2009, vilket har medfört att intäkterna från skatt på företagsvinster också bedöms bli betydligt lägre (se diagram 3.3). Bidragande orsaker till de lägre vinsterna var en lägre orderingång i många verkstadsbolag och ökade kreditförluster i banksektorn.

Diagram 3.3 Intäkter från skatt på företagsvinster

Källa: Egna beräkningar.

Osäkerheten på arbetsmarknaden bidrog till att hushållen ökade sitt sparande under 2009, vilket bidrog till att hushållens konsumtion ökade svagt. Intäkterna från skatt på konsumtion utvecklades därför i måttlig takt under 2009. Den svaga ökningen förklaras framför allt av låga skatteintäkter från mervärdesskatten. Intäkterna från mervärdesskatten dämpades också till följd

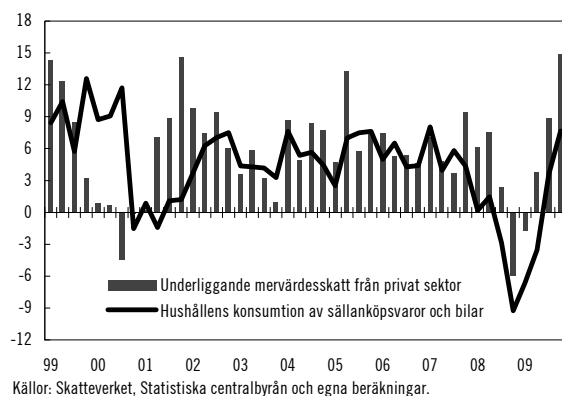
⁵ Anger volymförändring i förhållande till föregående år.

av en ändrad sammansättning i konsumtionen. Efterfrågan på varor som beskattas med den högsta mervärdesskattesatsen, som bilar och andra sällanköpsvaror, föll relativt mycket under 2008–2009 jämfört med andra varor.

I diagram 3.4 redovisas utvecklingen av de underliggande mervärdesskatteintäkterna (dvs. effekten av förändrade skatte- och redovisningsregler är exkluderad) från privat sektor och hushållens konsumtion av bilar och sällanköpsvaror 1999–2009. Under slutet av 2008 och början av 2009 minskade de underliggande mervärdesskatteintäkterna, vilket är ovanligt. Av diagram 3.4 framgår också det dramatiska fallet i hushållens konsumtion av bilar och andra sällanköpsvaror som påbörjades fjärde kvartalet 2008 och som förefaller nått sin botten under första halvåret 2009.

Diagram 3.4 Hushållens konsumtion av sällanköpsvaror och bilar i löpande priser och underliggande mervärdesskatt från privat sektor 1999–2009

Procentuell utveckling jämfört med samma kvartal året innan

Källor: Skatteverket, Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Den offentliga sektorns skatteintäkter

I tabell 3.3 redovisas den offentliga sektorns skatteintäkter. De omfattar även kommunal-skatter samt avgifter till pensionssystemet, vilka inte är statliga intäkter och för vilka det görs avdrag i slutet av tabellen. Den offentliga sektorns skatteintäkter 2009 beräknas vara drygt 84 miljarder kronor högre än vad de var 2005. Detta motsvarar en genomsnittlig årlig utvecklingstakt på 1,3 procent. Regeländringar bedöms ha minskat skatteintäkterna med 92 miljarder kronor under perioden 2005–2009. Justerat för regeländringar har skatteintäkterna under denna period en årlig utvecklingstakt på 3,4 procent.

Förändringar under skatt på arbete

Utvecklingen av intäkterna från skatt på arbete påverkas i huvudsak av skattebasens storlek, skatteregler för de direkta och indirekta skatterna samt de skattereduktioner som dras från den slutliga skatten. Lönesumman utgör ca 70 procent av skattebasens storlek, vilket innebär att förändringen av antalet arbetade timmar och timlön har störst betydelse för utvecklingen av skatt på arbete. Den globala konjunkturedgången har medfört en kraftig minskning av lönesummans utvecklingstakt. Mellan 2008 och 2009 ökade lönesumman med endast 0,3 procent, vilket kan jämföras mellan 2007 och 2008 då ökningen av lönesumman var 5,8 procent.

Ett flertal förändringar som påverkar skatt på arbete har genomförts under 2009. Jobbskatteavdraget förstärktes med ett tredje steg och skiktgränsen för statlig inkomstskatt höjdes, vilket i budgetpropositionen för 2009 sammanlagt bedömdes minska skatteintäkterna med 15 miljarder kronor (se prop. 2008/09:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. avsnitt 6.2.1). År 2009 genomfördes även en höjning av det särskilda grundavdraget för pensionärer. För kommunernas del kompenseras höjningen genom en motsvarande höjning av statsbidragen.

Dessutom sänktes det sammanlagda uttaget av socialavgifter och allmän löneavgift med 1 procentenhet. Det sammanlagda uttaget uppgår numera till 31,42 procent av avgiftsunderlaget för arbetsgivaravgifter och 29,71 procent av avgiftsunderlaget för egenavgifter.

Arbetsgivar- och egenavgifter för äldre och ungdomar har under de senaste åren sänkts i flera steg. År 2008 slopades den särskilda löneskatten för personer över 65 år. Arbetsgivar- och egenavgifterna har, med undantag för ålderspensionsavgiften, halverats för personer i intervallet 18–24 år. År 2009 utökades ned-sättningen av arbetsgivar- och egenavgifterna för unga och omfattar alla personer som vid årets början inte har fyllt 26 år.

Förändringar under skatt på kapital

Utvecklingen av intäkterna från hushållens skatt på kapital beror främst på utvecklingen av taxerade kapitalvinster. Skatt på kapitalvinster ökade 2005–2007. Den kraftiga nedgången på börserna under 2008, i kombination med den finansiella oron under året, medförde att skatt på

kapitalvinster föll. År 2009 bedöms skatt på hushållens kapitalvinster uppgå till 23 miljarder kronor.

Under 2005–2007 var intäkterna från skatt på företagsvinster mycket höga. Det var en följd av snabb vinstutveckling och höga vinster i företagen. Men det berodde också på att företagen, till följd av den räntebeläggning av periodiseringsfonderna som infördes 2005, i stor utsträckning valde att återföra periodiseringsfonder till beskattning under 2005. År 2007 uppgick intäkterna från skatt på företagsvinster till 105 miljarder kronor. Som en följd av den snabba försvagningen av den ekonomiska konjunkturen föll intäkterna kraftigt 2008 och uppgick till 83 miljarder kronor. Lågkonjunkturen, i kombination med den finansiella krisen, bedöms leda till ännu lägre skatteintäkter 2009.

Utvecklingen av intäkterna från fastighetsskatten de senaste åren förklaras huvudsakligen av regeländringar. År 2006 infördes en begränsning av fastighetsskatteuttaget på markvärdet, vilket medförde att intäkterna från fastighetsskatten minskade trots den allmänna fastighetstaxeringen och ett högre skatteuttag på vattenkraft. År 2008 avskaffades den statliga fastighetsskatten på bostäder och ersattes med en kommunal fastighetsavgift. Övergången medförde att intäkterna från fastighetsavgiften och fastighetsskatten blev lägre 2008 än 2007. År 2009 beräknas de uppgå till 26 miljarder kronor.

Förändringar under skatt på konsumtion och insatsvaror

Utvecklingen av intäkterna från skatt på konsumtion och insatsvaror påverkas främst av utvecklingen av hushållens konsumtion. Mervärdesskatten är den skatt som inbringar mest intäkter av konsumtionsskatterna. Intäkterna från mervärdesskatt har ökat årligen sedan 2005 och beräknas 2009 uppgå till 303 miljarder kronor.

Under perioden 2005–2007 ökade de underliggande skatteintäkterna från mervärdesskatt i en snabbare takt än hushållens konsumtionsutgifter. En förklaring till detta var en relativt snabb ökning av hushållens konsumtion av bilar och andra sällanköpsvaror. Dessa varor beläggs med den högsta skattesatsen. En annan förklaring till den snabba ökningen i mervärdesskatte-

intäkterna under perioden var att investeringarna ökade relativt mycket.

Konsumtionen av bilar dämpades kraftigt under andra halvåret 2008, främst till följd av oron på finansmarknaderna och den globala konjunkturnedgången. Som en följd av detta dämpades utvecklingen av intäkterna från mervärdesskatt. Ett ökat sparande under 2009, delvis till följd av en oro över situationen på arbetsmarknaden, medförde att hushållens konsumtion ökade svagt. Minskade investeringar och en låg försäljning av bilar bidrog också till att intäkterna från mervärdesskatt endast ökade i begränsad omfattning.

Från och med den 1 januari 2008 började nya regler att gälla för redovisning av mervärdesskatt vid omsättning av bygg- och anläggningstjänster. De nya reglerna innebär att skatten debiteras löpande i stället för vid tidpunkten för färdigställande. Debiteringarna beräknas därför tidigare läggas med cirka ett halvår. Övergången till de nya reglerna innebär att debiteringar sker enligt det nya och gamla systemet under 2008, vilket bedöms leda till en engångseffekt på 8 miljarder kronor i högre intäkter 2008 och 2 miljarder kronor 2009. De underliggande mervärdesskatteintäkterna är därmed 8 miljarder kronor lägre än de faktiska intäkterna 2008 och 2 miljarder kronor lägre 2009.

Utvecklingen av intäkterna från punktskatterna är inte på samma sätt kopplade till konjunkturen som intäkterna från mervärdesskatt. Ett undantag är skatt på energi, där utvecklingstakten för intäkterna dämpades under 2009 till följd av konjunkturnedgången. De senaste årens utveckling av intäkter från punktskatter förklaras annars i hög grad av skattesatsjusteringar. Exempelvis beror den positiva utvecklingen för intäkter från tobaksskatt till stor del på regeländringar, och då i huvudsak de skattesatshöjningar som genomfördes 2007. Införandet och återinförandet av trängselskatt i Stockholms innerstad samt införandet av skatt på trafikförsäkringspremier har ökat intäkterna från skatt på vägtrafik med ca 4 miljarder kronor under perioden.

Tabell 3.3 Den offentliga sektorns skatteintäkter 2005–2009

Miljarder kronor

Inkomstår	2005	2006	2007	2008	2009
Skatt på arbete	829,6	857,2	873,6	908,8	867,6
<i>Direkta skatter</i>	<i>476,9</i>	<i>490,1</i>	<i>483,0</i>	<i>497,5</i>	<i>478,1</i>
Kommunal skatt	435,6	454,1	479,1	503,4	510,1
Statlig skatt	38,3	41,0	44,8	48,0	40,7
Allmän pensionsavgift	74,2	77,3	81,1	85,2	86,3
Skattereduktioner m.m.	-71,3	-82,4	-122,0	-139,2	-159,2
Artistskatt	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
<i>Indirekta skatter</i>	<i>352,8</i>	<i>367,0</i>	<i>390,6</i>	<i>411,4</i>	<i>389,6</i>
Arbetsgivaravgifter	341,1	357,0	382,1	404,1	392,2
Egenavgifter	10,1	11,0	11,8	12,0	10,7
Särskild löneskatt	29,3	28,9	30,2	32,6	31,4
Nedsättningar	-8,5	-8,8	-10,5	-13,4	-20,5
Tjänstegrupppliv	1,1	1,2	0,9	1,2	1,2
Avgifter till premiepensionssystemet	-20,3	-22,3	-23,9	-25,1	-25,4
Skatt på kapital	167,9	192,2	208,7	163,5	148,8
Skatt på kapital, hushåll	22,9	37,4	49,7	26,3	23,1
Skatt på företagsvinster	92,0	99,2	104,6	83,0	75,4
Avkastningsskatt	12,0	11,1	12,8	15,2	13,2
Fastighetsskatt	25,1	25,0	25,9	24,0	26,0
Stämpelskatt	7,8	9,5	9,4	9,4	8,1
Förmögenhetsskatt	5,0	6,1	0,0	0,0	0,0
Kupongskatt m.m.	1,9	3,7	6,3	5,5	3,1
Arvs- och gåvoskatt	1,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Skatt på konsumtion och insatsvaror	357,3	375,3	399,6	418,7	423,6
Mervärdesskatt	250,1	265,2	284,8	300,3	302,6
Tobaksskatt	8,2	8,6	9,7	9,9	10,6
Skatt på etylalkohol	4,1	4,2	4,2	4,2	4,4
Skatt på vin m.m.	3,6	3,8	4,0	4,1	4,4
Skatt på öl	2,6	2,7	2,8	3,1	3,3
Energiskatt	37,8	38,2	38,2	38,8	40,1
Koldioxidskatt	25,5	24,7	25,1	25,7	26,1
Övriga skatter på energi och miljö	3,3	4,7	4,7	5,1	4,2
Skatt på vägtrafik	11,0	11,8	13,1	16,0	16,4
Skatt på import	4,7	5,2	5,9	5,9	5,2
Övriga skatter	6,4	6,3	7,1	5,6	6,4
Restförda och övriga skatter	-1,3	-1,8	-0,8	-2,9	-3,6
Restförda skatter	-7,6	-5,4	-7,6	-8,2	-7,8
Övriga skatter	6,3	3,5	6,8	5,3	4,2
Totala skatteintäkter	1 353,5	1 422,9	1 481,1	1 488,1	1 436,6
EU-skatter	-7,8	-9,4	-7,2	-7,2	-6,5
Offentliga sektorns skatteintäkter	1 345,7	1 413,5	1 473,8	1 480,9	1 430,1
Kommunal inkomstskatt	-435,6	-454,1	-479,1	-515,5	-524,0
Avgifter till ålderspensionssystemet	-151,0	-159,6	-168,9	-178,1	-178,3
Statens skatteintäkter	759,1	799,8	825,8	787,3	727,7

Uppskjuten beskattning

Skattelagstiftningen ger skattebetalarna möjligheter att i vissa fall skjuta upp beskattningen av olika typer av inkomster. Fysiska personer har t.ex. möjligheter att skjuta upp beskattningen av en kapitalvinst som uppkommer vid avyttring av en privatbostad. De stora beloppen för uppskjuten beskattning för fysiska personer avser emellertid pensionerna, eftersom de beskattas när pensionen faller ut och inte när pensionsrätterna tjänas in. Det gäller både det egna privata pensionssparandet, men framför allt avtalspensionerna.

Även företag har möjligheter att skjuta upp beskattningen av inkomster. De kan t.ex. sätta av delar av sin vinst i periodiseringsfonder. Dessutom kan företag göra skattemässiga avskrivningar som är större än den beräknade ekonomiska värdeminskningen (s.k. överavskrivningar).

Enligt de skattepolitiska riktlinjer som antogs av riksdagen våren 2008 (prop. 2007/08:100 avsnitt 5.3, bet. 2007/08:FiU20, rskr. 2007/08:259) bör detta slag av uppskjuten beskattning undvikas.

De fordringar som är kopplade till olika former av uppskjuten beskattning borde egentligen påverka redovisningen av den offentliga sektorns nettoförmögenhet. Anledningen till att detta inte görs är att det inte finns någon samlad redovisning av den uppskjutna beskattningen. Det gäller framför allt avtalspensionerna. För att ändå få en uppfattning om avtalspensionernas betydelse redovisas i tabell 3.4 det belopp som arbetsgivarna tryggar i försäkringsbolag. Till detta belopp ska läggas kreditförsäkrade pensioner, dvs. sådana som företagen avsatt i balansräkning, pensionsstiftelser och pensionskassor samt förmånsbaserade pensioner i staten.

Ett ytterligare skäl att inte redovisa skattefordringar är att det är mycket svårt att beräkna den fordran som den offentliga sektorn har. Även om det för ett visst år t.ex. finns uppgift om företagens avsatta medel till periodiseringsfonder vet man inte i vilken utsträckning dessa återföringar kommer att påverka skatteintäkterna. Om återföringen sker under år som företagen har förluster bidrar inte återföringen till ytterligare skatteintäkter. Man måste dessutom nuvärdesberäkna skattefordran vilket gör skattningen än mer osäker.

För att ändå ge en grov uppskattning av storleken på de skattekrav som den offentliga sektorn har redovisas i tabell 3.4 exempel på uppskjutna skattepliktiga belopp

Tabell 3.4 Exempel på uppskjuten beskattning (skattepliktiga belopp) avseende 2008 och tidigare år

Miljarder kronor

Uppskjuten beskattning för avtalspensioner ¹	1 222
Uppskjuten beskattning för individuellt pensionsparande ¹	338
Uppskjuten beskattning vid försäljning av privatbostad ²	233
Periodiseringsfonder ³	216

Källor: ¹Försäkringsförbundet, ²Skatteverket, ³Egna beräkningar utifrån databasen FRIDA.

3.1.3 Statsbudgetens utgifter

För att möjliggöra jämförelser av statsbudgetens utgifter över tiden redovisas i detta avsnitt utgifterna per utgiftsområde i miljarder kronor och som andel av de totala utgifterna under utgiftstaket (de takbegränsade utgifterna) för perioden 2005–2009. Tidsserierna är angivna i 2009 års anslagsstruktur. Genom att utgiftsområdena redovisas i en och samma struktur för åren 2005–2009 elimineras de skillnader som beror på att anslag före 2009 kan ha tillhört ett annat utgiftsområde.

I tabell 3.5 redovisas utgifternas utfall per utgiftsområde åren 2005–2009. Skillnader i fördelningen mellan åren kan bero på utgiftsreformer och besparingar, förändrade makroekonomiska förutsättningar, förändrade volymer inom regelstyrda transfereringssystem, engångshändelser och tekniska förändringar.

Ett exempel på en teknisk justering är den förändring av avdragsrätten för den allmänna pensionsavgiften som genomfördes 2005. Förändringen beräknades öka de kommunala skatteintäkterna med 2,9 miljarder kronor 2005 och 3,1 miljarder kronor 2006, vilket medförde att statsbidragen till kommunerna minskade med motsvarande belopp. Effekten på statsbudgeten är därför saldoneutral på kort sikt. Förändringen innebar dock att statsbudgetens utgifter minskade 2005 och 2006 med 2,9 miljarder kronor respektive 3,1 miljarder kronor. Sådana förändringar ger upphov till ett brott i tidsserien. För att underlätta jämförelser över tiden redovisas därför även ett utfall som rensats för

större tekniska förändringar (kursiverade i tabell 3.5). Förklaringar till större tekniska förändringar som påverkar tidsserien finns redovisade i fotnoter till tabell 3.5.⁶

Utgifternas fördelning mellan olika utgiftsområden kan ses som ett uttryck för politiska prioriteringar perioden 2005–2009. Flera utgiftsområden uppvisar en betydande förändring under perioden såvitt avser utgiftsområdets andel av de takbegränsade utgifterna.

Under perioden 2005–2009 varierade de makroekonomiska förutsättningarna. Till exempel har bruttonationalinkomsten (BNI) ökat under perioden, vilket har bidragit till att utgifterna inom bland annat utgiftsområde 7 Internationellt bistånd har ökat.

Utgifterna kan också förändras mellan åren till följd av förändrade volymer inom regelstyrda system. Några av de största volymförändringarna under perioden 2005–2009 återfinns inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp. Exempelvis har ett minskat antal sjukpenningdagar inneburit minskade utgifter inom utgiftsområdet.

Nedan kommenteras de utgiftsområden som uppvisar de största förändringarna mätt som andel av de takbegränsade utgifterna mellan 2005 och 2009.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Som andel av de takbegränsade utgifterna ökade utgifterna med 1,1 procentenheter under perioden. Ökningen förklaras främst av ökade utgifter för statlig assistansersättning, men även bidrag till läkemedelsförmåner, stimulansbidrag och tandvårdsförmåner m.m. bidrar till utgiftsökningen.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Justerat för tekniska förändringar minskade utgiftsområdets andel av de takbegränsade utgifterna med 3,3 procentenheter mellan 2005 och 2009. De minskade utgifterna beror främst på ett kontinuerligt minskat antal sjukpenningdagar.

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Justerat för tekniska förändringar minskade utgiftsområdets andel av de takbegränsade utgifterna med 1,6 procentenheter under perioden 2005–2009. Utgifterna under anslaget 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd m.m.* minskade från 47 miljarder kronor 2005 till ca 23 miljarder kronor 2008, vilket främst förklaras av en minskning av antalet öppet arbetslösa, reformer som genomförts inom arbetslöshetsförsäkringen och färre antalet personer i arbetsmarknadspolitiska program. År 2009 ökade utgifterna till 33 miljarder kronor, vilket beror på att antalet arbetslösa har ökat.

Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Som andel av de takbegränsade utgifterna ökade utgifterna med 0,5 procentenheter under perioden 2005–2009. Ökningen är inte anmärkningsvärt stor men det är stora variationer mellan åren. Variationerna beror i huvudsak på de extra amorteringar av infrastrukturlån som genomfördes 2007 och 2008 på 10 respektive 25 miljarder kronor.

⁶ Då en teknisk förändring skett har tidsserien justerats för åren före ändringens i kraftträdande. Justeringen har gjorts med en lika stor relativ andel av de takbegränsade utgifterna som den som gällde året då ändringen trädde i kraft. Vissa av de justerade beloppen är ungefärliga.

Tabell 3.5 Statsbudgetens utgifter 2005–2009

Anslagen har fördelats till de utgiftsområden de tillhörde i statsbudgeten för 2009. Utfall som justerats för tekniska förändringar anges i kursiv stil.

	Andel i procent av de takbegränsade utgifterna					Miljarder kronor				
	2005	2006	2007	2008	2009	2005	2006	2007	2008	2009
1 Rikets styrelse	1,1	1,2	1,2	1,2	1,3	9,9	10,6	10,6	11,0	12,2
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	11,0	11,8	11,2	11,4	12,0
3 Skatt, tull och exekution	1,0	1,0	1,1	1,0	1,0	8,6	9,0	9,7	9,4	9,4
4 Rättsväsendet	3,1	3,2	3,4	3,5	3,5	27,0	28,5	30,6	32,7	33,6
5 Internationell samverkan	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,4	1,4	1,6	1,8	1,8
6 Försvar och samhällets krisberedskap	5,1	4,9	5,1	4,6	4,4	44,0	44,3	46,5	43,0	42,1
7 Internationellt bistånd	2,6	2,9	2,8	2,9	3,1	22,3	25,9	25,4	27,5	29,6
8 Migration	0,6	0,5	0,6	0,7	0,7	4,8	4,5	5,3	6,1	6,5
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	4,4	4,7	5,1	5,2	5,5	38,5	42,2	46,7	49,1	53,1
10 Ek. trygghet vid sjukdom och handikapp ¹	14,7	14,0	13,1	12,3	11,4	127,0	125,7	119,5	115,9	110,0
<i>10 Justerat för teknisk förändring¹</i>	<i>14,7</i>	<i>14,0</i>	<i>13,1</i>	<i>12,3</i>	<i>11,4</i>	<i>127,0</i>	<i>125,7</i>	<i>119,5</i>	<i>115,9</i>	<i>110,0</i>
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom ²	5,3	5,0	4,8	4,5	4,4	46,1	45,0	43,7	42,6	42,3
<i>11 Justerat för teknisk förändring²</i>	<i>5,3</i>	<i>5,0</i>	<i>4,8</i>	<i>4,5</i>	<i>4,4</i>	<i>46,1</i>	<i>45,0</i>	<i>43,7</i>	<i>42,6</i>	<i>42,3</i>
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	6,8	7,1	7,1	7,0	7,1	59,1	63,7	64,9	66,4	68,1
13 Integration och jämställdhet	0,7	0,4	0,5	0,5	0,6	6,4	3,4	4,3	5,0	5,3
14 Arbetsmarknad och arbetsliv ³	7,7	7,8	6,0	5,1	6,3	66,4	69,5	54,9	47,8	60,6
<i>14 Justerat för teknisk förändring³</i>	<i>7,9</i>	<i>8,0</i>	<i>6,3</i>	<i>5,1</i>	<i>6,3</i>	<i>68,5</i>	<i>71,6</i>	<i>57,1</i>	<i>47,8</i>	<i>60,6</i>
15 Studiestöd	2,3	2,2	2,1	2,0	2,2	19,8	20,1	19,3	19,1	21,0
16 Utbildning och universitetsforskning ⁴	5,1	5,2	4,6	4,7	5,1	43,7	46,5	42,2	44,5	49,3
<i>16 Justerat för teknisk förändring⁴</i>	<i>4,4</i>	<i>4,7</i>	<i>4,6</i>	<i>4,7</i>	<i>5,1</i>	<i>38,3</i>	<i>41,8</i>	<i>42,2</i>	<i>44,5</i>	<i>49,3</i>
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	9,0	9,6	10,1	10,1	10,3
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2	3,1	2,9	2,4	2,1	1,9
19 Regional tillväxt	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	3,3	3,3	2,9	2,8	3,2
20 Allmän miljö- och naturvård	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,0	4,5	4,3	4,7	5,2
21 Energi ⁵	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	1,4	1,6	2,2	2,1	3,0
22 Kommunikationer	3,7	3,5	4,9	6,5	4,2	31,7	31,0	44,3	61,5	40,6
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	2,0	2,3	1,7	1,7	1,7	17,4	21,0	15,5	16,5	16,4
24 Näringsliv	0,4	0,4	0,5	1,4	0,7	3,6	3,9	4,3	12,8	6,6
25 Allmänna bidrag till kommuner ⁶	6,6	6,7	8,0	6,9	8,5	57,3	60,2	73,0	64,8	81,6
<i>25 Justerat för teknisk förändring⁶</i>	<i>6,7</i>	<i>6,8</i>	<i>6,8</i>	<i>7,1</i>	<i>8,5</i>	<i>58,2</i>	<i>60,8</i>	<i>62,3</i>	<i>66,6</i>	<i>81,6</i>
26 Statsskulsräntor m.m. ⁷	3,8	5,5	5,2	5,1	3,8	32,7	49,5	47,3	48,2	36,5
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	3,0	2,9	2,9	3,3	2,0	25,6	25,9	26,6	31,5	19,2
Summa utgiftsområden						725,0	765,5	769,2	790,3	781,3
Ålderspensionssystemet vid sidan av SB	19,9	20,0	20,7	21,3	22,8	172,0	179,1	188,2	201,4	219,8
Takbegränsade utgifter	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	864,3	895,2	910,1	943,4	964,6
Budgeteringsmarginal	0,7	1,3	3,1	1,4	2,5	5,7	11,8	27,9	13,6	24,4
Utgiftstak för staten						870,0	907,0	938,0	957,0	989,0

1 År 2005 ökade utgifterna med 3,8 miljarder kronor då bostadstillägget för personer med sjuk- och aktivitetsersättning fördes från utgiftsområde 11 till utgiftsområde 10. I och med att de allmänna försäkringskassorna förstatligades 2005 kom de att omfattas av det statliga tjänstepensionssystemet, vilket ökade utgifterna under utgiftsområde 10 med 0,4 miljarder kronor 2005.

2 År 2005 minskade utgifterna med 3,8 miljarder kronor då bostadstillägget för personer med sjuk- och aktivitetsersättning fördes från utgiftsområde 11 till utgiftsområde 10.

3 År 2008 flyttades skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare (OSA) och särskilt anställningsstöd från statsbudgetens inkomstsida till utgiftssidan motsvarande 2,3 miljarder kronor.

⁴ Under 2005–2006 överfördes 0,125 miljarder kronor per år från utgiftsområde 25 till utgiftsområde 16 till följd av avvecklingen av den interkommunala ersättningen för rikskryterande påbyggnadsutbildningar. År 2005 överfördes 3 miljarder kronor från utgiftsområde 16 till utgiftsområde 25, och ytterligare 1 miljard kronor per år 2006–2007, avseende medel för personalförstärkning i skolan. Under 2007 tillfördes 1,22 miljarder kronor till utgiftsområde 25 avseende medel för statligt stöd för utbildning av vuxna, medan utgiftsområde 16 minskades med 1,82 miljarder kronor. År 2007 överfördes 2,0 miljarder kronor från utgiftsområde 16 till utgiftsområde 25 avseende medel för personalförstärkning i förskolan.

⁵ År 2007 flyttades olika energistöd från statsbudgetens inkomstsida till utgiftssidan motsvarande ca 1,1 miljarder kronor. Det har inte föranlett en teknisk justering i tabell 3.5, men det kan däremot förklara en del av utgiftsutvecklingen.

⁶ Sammantaget sker tekniska förändringar som påverkar tidsserien inom utgiftsområde 25 med 0,9 miljarder kronor 2005, -1,2 miljarder kronor 2006 och +12,5 miljarder kronor 2007. För 2005 beräknas utgifterna för LSS-utjämning till nära 1,8 miljarder kronor. En förändrad redovisning av det kommunala utjämningsystemet år 2005, som innebär en övergång till nettoredovisning, innebär tekniskt sett en minskning av utgifterna för det kommunala utjämningsystemet, vilket också motiverat en minskning av utgiftstaket för staten på 26 miljarder kronor. År 2005 överfördes 3 miljarder kronor från utgiftsområde 16 till utgiftsområde 25, och ytterligare 1 miljard kronor per år 2006–2007 avseende medel för personalförstärkning i skolan. År 2005 tillfördes statsbidragen 4,7 miljarder kronor, då tillfälliga stöd som tidigare fanns på statsbudgetens inkomstsida flyttades till statsbudgetens utgiftssida. Under 2005–2006 överfördes 0,125 miljarder kronor per år från utgiftsområde 25 till utgiftsområde 16 till följd av avvecklingen av den interkommunala ersättningen för rikskryterande påbyggnadsutbildningar. Under 2005–2006 ändrades avdragsrätten för den allmänna pensionsavgiften, vilket beräknades öka de kommunala skatteintäkterna med 2,94 miljarder kronor 2005 och 3,06 miljarder kronor 2006. Därför minskades statsbidragen i motsvarande mån. Samtidigt höjdes grundavdraget, vilket beräknades minska de kommunala skatteintäkterna med 3,72 miljarder kronor 2005 och 2,5 miljarder kronor 2006, varför statsbidraget höjdes i motsvarande mån. Under 2007 tillfördes utgiftsområde 25 1,22 miljarder kronor avseende medel för statligt stöd för utbildning av vuxna, medan utgiftsområde 16 minskades med 1,82 miljarder kronor. År 2007 överfördes 2,0 miljarder kronor från utgiftsområde 16 till utgiftsområde 25 avseende medel för personalförstärkning i förskolan. År 2007 flyttades sysselsättningsstöd från statsbudgetens inkomstsida till utgiftssidan motsvarande 7,0 miljarder kronor. År 2008 minskade utgiftsområde 25 med 12,1 miljarder kronor till följd av att den statliga fastighetskatten på bostäder togs bort och ersattes av en fastighetsavgift som tillfaller kommunerna. Till följd av minskad avdragsrätt för pensionsparade minskade utgiftsområde 25 med 0,9 miljarder kronor 2008. För 2009 tillfördes ca 2,0 miljarder kronor till utgiftsområde 25 på grund av höjt grundavdrag till pensionärer. Utgiftsområde 25 ökade under 2009 med 0,1 miljarder kronor till följd av att riksdagen godkände ett avtal mellan Sverige och Danmark gällande vissa skattefrågor. Under samma år minskade utgiftsområde 25 med 0,3 miljarder kronor till följd av en höjd gräns för reseavdrag.

⁷ Ingår inte i takbegränsade utgifter.

3.1.4 Nyckeluppgifter i balans- och resultaträkningen

I tabell 3.6 redovisas utvecklingen av ett antal nyckeluppgifter hämtade ur statens resultat- och balansräkningar.

Tabell 3.6 Nyckeluppgifter ur resultat- och balansräkningarna 2005–2009

Miljarder kronor

	2005	2006	2007	2008	2009
Statens nettoförmögenhet	-746	-635	-499	-410	-384
Statsskulden	1 262	1 220	1 115	1 062	1 149
Transfereringar exkl. avsättningar	742	759	762	768	790
Kostnader för statens egen verksamhet	194	202	195	210	217
Skatteintäkter	902	964	990	968	903
Årets över-/underskott enligt resultaträkningen	37	104	127	92	26

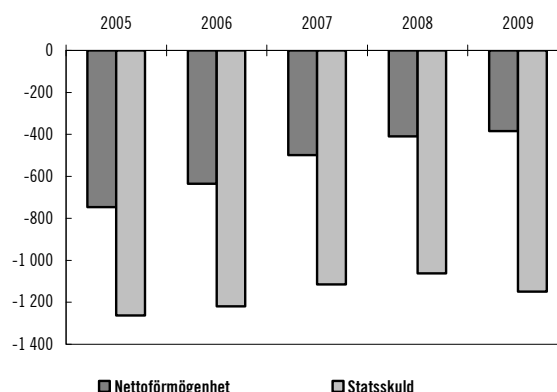
Redovisningen för 2005 har i allt väsentligt justerats i enlighet med de ändrade redovisningsprinciper m.m. som gäller sedan 2006, vilket framför allt påverkade skatteintäkterna (se Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar, avsnitt 4.4). I övrigt har de begränsade justeringar av redovisningsprinciper som genomförts ett visst år även tillämpats på tidigare år.

Statens nettoförmögenhet

I diagram 3.5 redovisas utvecklingen av statens totala nettoförmögenhet och statsskulden under den senaste femårsperioden. Nettoförmögenheten är negativ, men har förbättrats under perioden med 362 miljarder kronor. Resultaträkningens överskott är den huvudsakliga förklaringen till nettoförmögenhetens förbättring. Nettoförmögenheten har även påverkats av omvärderingar och förändrade värden av resultatandelar i dotter- och intresseföretag vid sidan av resultaträkningen. Under motsvarande period har statsskulden minskat med 113 miljarder kronor.

Diagram 3.5 Statens nettoförmögenhet och statsskuld 2005–2009

Miljarder kronor

Statsskulden

Lånebehovet och statsskuldens utveckling

Statsbudgetens saldo visade ett underskott på 176 miljarder kronor för 2009. Detta innebar att statens lånebehov – definitionsmässigt lika med statsbudgetens saldo, men med omvänt tecken – var positivt och bidrog till att öka statsskulden. Den konsoliderade statsskulden ökade med drygt 87 miljarder kronor till 1 149 miljarder kronor 2009.

En förklaring till att statsskulden inte ökade i samma utsträckning som underskottet i statsbudgeten är att i första hand Riksgäldskontorets kortfristiga placeringar minskat under året. Vid ingången av 2009 uppgick de kortfristiga placeringarna till 66 miljarder kronor, för att vid utgången av året ha minskat till 4 miljarder kronor. Ett av skälen till att de kortfristiga placeringarna var så stora vid årets början 2009 var att Riksgäldskontoret under hösten 2008 gav ut mer statsskuldväxlar än vad som motsvarade lånebehovet. Syftet var att möta en kraftigt ökad efterfrågan på statspapper till följd av finanskrisen. Riksgäldskontoret hade även tillgångar i utländsk valuta vid årets början 2009 till följd av att betalningen för statens aktier i Vin & Sprit inte växlades till kronor och användes för löpande betalningar. I stället behöll Riksgäldskontoret de som valutatillgångar som gradvis användes för att täcka räntebetalningar i utländsk valuta och förfall i valutaskulden.

Förutom statsbudgetens saldo och förändringar i Riksgäldskontorets kassa påverkar även omvärdering av valutaskulden till aktuella valutakurser statsskuldens storlek. Statsskulden minskade med 31 miljarder kronor beroende på en omvärdering av valutaskulden.

Den statsskuld som redovisas i årsredovisningen för staten (konsoliderad) skiljer sig från den som Riksgäldskontoret redovisar (okonsoliderad) på grund av elimineringar för myndigheters innehav av statsobligationer och statsskuldväxlar. Vissa myndigheter som bedriver en omfattande tillgångshantering av medel avsatta för ändamål vid sidan av statsbudgeten har rätt att placera på den svenska statspappersmarknaden. Därigenom påverkar även förändringar i myndigheters innehav av statspapper statsskulden.

Tabell 3.7 Statliga myndigheters innehav av statspapper 2009

Miljarder kronor

	RGK (IG)	KAF	RGK, övrig	Övriga myndigheter	Elimineras i balansräkningen
Premieobligationer			0,5		0,5
Nominella statsobligationer	19,0	9,9		0,4	29,3
Reala statsobligationer		10,0			10,0
Totalt	19,0	19,9	0,5	0,4	39,8

Anm.: Med RGK (IG) avses Riksgäldskontorets innehav av statspapper inom insättningsgarantin, med KAF avses Kärnavfallsfondens styrelse och med RGK, övrig avses Riksgäldskontorets övriga innehav av statspapper.

Elimineringen av statliga myndigheters innehav av statspapper uppgick till 39,8 miljarder kronor 2009, varav nästan hela beloppet avser Kärnavfallsfondens och Insättningsgarantifondens innehav (se tabell 3.7). Övriga myndigheters innehav har varit lägre än 1 miljard kronor de senaste åren. Premiepensionsmyndighetens innehav av statspapper elimineras inte eftersom myndigheten inte ingår i den konsoliderade årsredovisningen för staten. Sammantaget medför detta att den okonsoliderade statsskulden som Riksgäldskontoret redovisar är 39,8 miljarder kronor högre än vad som redovisas i balansräkningen i årsredovisningen för staten.

Definition av statsskulden

Sedan den 1 januari 2003 definieras statsskulden så att samtliga låneinstrument värderas till nominellt slutvärde. Det betyder att instrumenten tas upp till det belopp som betalas på förfallodagen. Det avser även derivatinstrument, t.ex. de skuldbytesavtal (swappar) som Riksgäldskontoret ingår för att påverka sammansättningen och löptiden i statsskulden. Derivatinstrument, liksom övriga åtaganden i utländsk valuta, värderas med hänsyn till aktuell valutakurs. För reala instrument inkluderas upplupen inflationskompensation som med tidigare definition skuldfördes då de förföll. Nuvarande mått överensstämmer med hur skulden mäts i EU-sammanhang.

Statsskuldens sammansättning

Det lagfästa målet för statsskuldspolitiken är att statens skuld ska förvaltas så att den långsiktiga kostnaden minimeras, samtidigt som risken i förvaltningen beaktas. Den övergripande målsättningen konkretiseras genom att regeringen årligen fastställer riktlinjer för statsskuldens

förvaltning avseende statsskuldens sammansättning och löptid (mätt i genomsnittlig räntebindningstid).

Inför 2009 ändrades riktlinjerna från att ange den genomsnittliga räntebindningstiden för skulden som helhet till att ange löptid för respektive skuldslag. Riktlinjerna för 2009 angav att den genomsnittliga räntebindningstiden ska vara 0,125 år för valutaskulden, 10,1 år för den reala skulden och 3,5 år för den nominella kronskulden. I mars 2009 upphävde regeringen dock riktlinjebeslutet för löptiden för den nominella kronskulden då räntenivåerna för obligationer med lång löptid var mycket fördelaktiga. Samtidigt var det önskvärt att sänka risken i statsskulden då osäkerheten kring det statsfinansiella utsikterna ökade. Beslutet gav Riksgäldskontoret möjlighet att ge ut en stor mängd 30-åriga obligationer, vilket ökade den genomsnittliga löptiden för den nominella kronskulden till 5,5 år.

Inför 2007 beslutade regeringen om ett nytt andelsmått för att mäta sammansättningen av statsskulden. Detta andelsmått, kallat skuldens summerade kassaflöden (SSK), ger en tydligare bild av statsskuldens samlade riskexponering. Måttet beaktar skuldslagets samtliga kontrakterade kassaflöden genom att, förutom det nominella slutbeloppet, även inkludera framtida kupongbetalningar och inflationskompensation.

Måttet används endast för att beskriva statsskuldens sammansättning i riktlinjesammanhang. För övriga syften används det traditionella skuldmåttet, så även i årsredovisningen för staten.

I riktlinjebeslutet gällande statsskuldens sammansättning fastställdes att valutaskulden skulle utgöra 15 procent $\pm$ 2 procentenheter, den reala skulden 25 procent och den nominella skulden 60 procent. Den reala skuldens andel uppgick till 25–28 procent under året, medan valutaskuldens andel uppgick till ca 15 procent. Vid beräkningen av andelen (enligt SSK-måttet) ingår inte de skulder som motsvarar medel som vidareutlånats. Detta betyder att de medel i utländsk valuta Riksgäldskontoret lånat upp under året för Riksbankens räkning inte ingår vid beräkningen av andelen.

Inom ramen för riktlinjerna fastställer Riksgäldskontoret delmål och riktmärken för löptiden i den nominella kronskulden, reala kronskulden och valutaskulden. Riksgäldskontoret

svarar även för den operativa förvaltningen av statsskulden.

I tabell 3.8 redovisas statsskuldens utveckling och sammansättning för perioden 2005–2009.

Tabell 3.8 Statsskuldens utveckling och sammansättning 2005–2009

Miljarder kronor

	2005	2006	2007	2008	2009
Nominella lån i svenska kronor	770	754	683	651	631
Reala lån i svenska kronor	189	200	199	186	190
Nominella lån i utländsk valuta	303	266	233	225	328
Summa konsoliderad statsskuld	1 262	1 220	1 115	1 062	1 149

Nominella lån i svenska kronor

Nominella lån i svenska kronor utgör den viktigaste källan för finansiering av statsskulden (se tabell 3.9). Merparten av upplåningen sker på den inhemska värdepappersmarknaden genom statsobligationer (kuponglån med en löptid över ett år vid emissionstillfället) och statsskuldväxlar (nollkuponglån, i huvudsak med en löptid på högst sex månader vid emissionstillfället).

I nominella lån i svenska kronor ingår även privatmarknadslån. Privatmarknadslån består dels av premieobligationer, dels av Riksgäldsspar. Under 2009 har privatmarknadsupplåningen minskat med 11 miljarder kronor jämfört med 2008 och uppgick till 70 miljarder kronor vid slutet av året (6,1 procent av total statsskuld). Det är Riksgäldsspar som står för den stora minskningen under året. Minskningen kan förklaras av att det var väldigt stora insättningar under hösten 2008 på grund av finansoron. När oron dämpades och räntan sänktes under 2009 blev effekten att uttagen från befintliga konton ökade, nyinsättningarna minskade och att färre kunder valde att förnya sparande som förföll. Privatmarknadsupplåning syftar till att ge Riksgäldskontoret billigare upplåning än konventionella statspapper i kombination med möjligheter att sprida upplåningen till fler långgivare, företrädesvis privatpersoner. Upplåningen på privatmarknaden minskade kostnaderna för statsskulden med drygt 0,2 miljarder kronor i förhållande till alternativ upplåning på kapitalmarknaden under 2009. För perioden 2005–2009 var den sammanlagda kostnadsbesparingen drygt 0,8 miljarder kronor.

Volymen statsskuldväxlar minskade med 24 miljarder kronor 2009. Statsskuldväxlar emitteras varannan vecka och utgör huvuddelen av Riksgäldskontorets kortfristiga upplåning. Volymen av emitterade statsskuldväxlar kan variera kraftigt mellan auktionstillfällena, vilket beror på att statens lånebehov varierar över året. Minskningen beror delvis på att Riksgäldskontoret vid ingången till 2009 hade ovanligt mycket statsskuldväxlar utestående. Detta var en följd av de extra emissioner som gjordes under senare delen av 2008 för att möta den stora efterfrågan på statspapper som uppstod på grund av finans- oron.

Tabell 3.9 Nominella lån i svenska kronor 2005–2009

Miljarder kronor

	2005	2006	2007	2008	2009
Statsobligationer, nominella	543	525	478	473	475
Ränte- och valuta- swappar	-228	-239	-226	-228	-249
Statsskuldväxlar	284	252	170	139	115
Ränteswappar	85	94	112	134	121
Nominella privat- marknadslån	63	63	63	81	70
Likviditetsinstrument	23	45	69	50	108
Valutaterminer m.m.	0	14	17	2	-9
Nominella lån i svenska kronor	770	754	683	651	631

Reala lån i svenska kronor

Den reala lånestocken uppgick till 190 miljarder kronor i slutet av 2009. I slutet av 2008 uppgick den till 186 miljarder kronor.

Reala lån i svenska kronor är viktiga eftersom de bidrar till en mer diversifierad upplåning med ytterligare ett skuldslag utöver nominell kron- och valutaskuld. Staten får därmed tillgång till en finansieringskälla med andra kostnads- och risk-egenskaper än nominell upplåning, vilket medför att den sammantagna risken i samband med förvaltningen av statsskulden kan reduceras. Låneformen ger även fördelar för investeraren eftersom investeraren erbjuds en möjlighet att försäkra sig mot inflation genom att staten övertar inflationsrisken.

Nominella lån i utländsk valuta

Valutaskulden ökade kraftigt under året till följd av att Riksgäldskontoret lånat upp motsvarande 97 miljarder kronor i utländsk valuta för Riksbankens räkning. Orsaken var att en del av

valutareserven använts för bland annat lån till svenska banker och utländska centralbanker. Med de valutakurser som gällde vid årsskiftet motsvarar det 92,5 miljarder kronor.

Orealiserade valutakursförändringar ingår i valutaskulden och kan variera kraftigt mellan åren. År 2009 uppgick de orealiserade valutavinsterna till 30 miljarder kronor (se tabell 3.10) och bidrog till att minska valutaskulden. Dessa kan jämföras med 2008 då de orealiserade valutaförlusterna uppgick till 36 miljarder kronor. År 2009 uppgick de realiserade valutaförlusterna till 14 miljarder kronor att jämföra med realiserade valutavinster på 6 miljarder kronor 2008, dvs. en försämring med 20 miljarder kronor (se tabell 3.10). Valutaskulden ökade totalt med 103 miljarder kronor 2009 (se tabell 3.8).

Valutaskulden bidrar på samma sätt som realobligationer till att diversifiera statsskulden, eftersom den minskar exponeringen mot svenska räntor. Genom att sprida skulden över flera valutor kan Riksgäldskontoret dessutom ha en kortare löptid vilket ger lägre förväntade lånekostnader.

Statsskuldens kostnader

De anslagsavräknade utgifterna för statsskulden, som redovisas under utgiftsområde 26 på statsbudgeten uppgick till drygt 31 miljarder kronor 2009. Det är en minskning med ca 2,0 miljarder kronor jämfört med 2008.

Beloppen i statsbudgeten redovisas enligt utgiftsmässiga principer och utgör ett netto av inkomster och utgifter i upplåningsverksamheten. Den utgiftsmässiga redovisningen är dock inte fullständig när det gäller att beskriva statsskuld- räntornas utveckling över tiden. Exempelvis har valet av upplåningsteknik stor påverkan på anslagsbelastningen ett visst år. En kostnadsmässig redovisning ger därför en bättre beskrivning av hur räntekostnaderna under en viss period påverkas av underliggande skuld-, ränte- och valutautveckling.

I resultaträkningen för staten redovisas räntor enligt kostnadsmässiga principer efter eliminering av räntor till/från statliga myndigheter. I kostnaderna ingår även en omvärdering av skulden i utländsk valuta. Av tabell 3.10 framgår statsskuldens kostnader (se även avsnitt 4, not 12 Nettokostnad för statsskulden).

Tabell 3.10 Statsskuldens kostnader 2005–2009

Miljarder kronor

	2005	2006	2007	2008	2009
Räntekostnader på lån i svenska kronor	49	52	55	55	37
Räntekostnader på lån i utländsk valuta	24	23	26	21	12
Realiserade valutakursdifferenser	-10	6	2	-6	14
Realiserade kursdifferenser	8	6	4	5	2
Orealiserade valutakursdifferenser	22	-15	0	17	-16
Över- /underkurs vid emission m.m.	-7	-7	-6	-7	-6
Summa kostnader	86	65	81	85	43
Ränteintäkter i upplåningsverksamheten	-27	-28	-31	-28	-24
Nettokostnader efter intäkter, exklusive skuldskötselåtgärder	59	37	50	57	19
Orealiserade valutavinster (-) / förluster (+) hänförliga till skuldskötselinstrument	8	-9	4	19	-14
Nettokostnader inklusive skuldskötselåtgärder	67	28	54	76	5

Enligt resultaträkningen för 2009 uppgick nettokostnaden för statsskulden (räntor, över- och underkurser, valutakursförändringar m.m.) till drygt 5 miljarder kronor, vilket är en minskning med drygt 70 miljarder kronor jämfört med 2008. Minskningen beror i första hand på orealiserade valutakursförändringar som minskat statsskuldens kostnader med 66 miljarder kronor jämfört med 2008. Däremot ökade kostnaderna för de realiserade valuta- och kursdifferenserna med 17 miljarder kronor jämfört med 2008.

Räntekostnaderna på lån i svenska kronor uppgick till 37 miljarder kronor, vilket är en minskning med 18 miljarder kronor jämfört med 2008. Räntekostnaderna för lån i utländsk valuta minskade med 9 miljarder kronor till 12 miljarder kronor. Den stora minskningen av räntekostnaderna förklaras av de låga marknadsräntorna under 2009.

Realiserade valutavinster/-förluster påverkas framför allt av kronans växelkurs mot andra valutor när ett lån förfaller, men också av inbördes förändringar mellan andra valutors växelkurser genom olika derivatinstrument som används i förvaltningen av valutaskulden. Utfallet för de realiserade valutakursdifferenserna uppgick till 14 miljarder kronor 2009 och ökade därmed

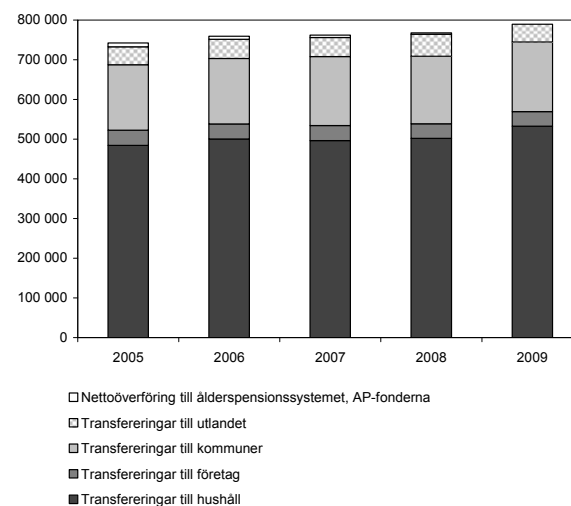
kostnaderna med 20 miljarder kronor jämfört med 2008. Under 2009 minskade de realiserade kursförlusterna med 3 miljarder kronor, från 5 till 2 miljarder kronor. De orealiserade valutakursdifferenserna, exklusive skuldskötselåtgärder, minskade däremot skuldkostnaderna med 33 miljarder kronor jämfört med 2008. Den svenska kronan har varit lågt värderad under året, vilket förklarar de realiserade valutakursförlusterna. Kronkursen förstärktes dock mot slutet av året, vilket förklarar de orealiserade valutakursvinsterna då skulder i utländsk valuta värderas till bokslutsdagens kurser. Över- och underkurser vid emission av statspapper m.m. medförde att kostnaderna minskade med 6 miljarder kronor 2009.

Nettokostnaden för statsskulden exklusive skuldskötselåtgärder uppgick, med beaktande av ränteintäkter i upplåningsverksamheten på 24 miljarder kronor, till 19 miljarder kronor 2009. Skillnaden mellan statsskuldens utgiftsmässiga räntekostnader på 31 miljarder kronor och nettokostnaden på 19 miljarder kronor förklaras av att kursdifferenser vid emission, nollkupongräntor och orealiserade valutakursförändringar redovisas på olika sätt i statsbudgeten och i resultaträkningen.

Transfereringar

Diagram 3.6 Transfereringar per sektor 2005–2009

Miljoner kronor

I diagram 3.6 redovisas transfereringarna per sektor 2005–2009. De totala kostnaderna för transfereringar har ökat med ca 48 miljarder kronor eller drygt 6 procent under perioden. Den största delen eller 67 procent av de statliga

transfereringarna går till hushållen (innefattar enskilda personer och ideella organisationer och föreningar tillhörande hushållssektorn samt premiepensionssystemet). Transfereringarna till hushållssektorn har ökat med ca 49 miljarder kronor eller 10 procent mellan 2005 och 2009.

Tabell 3.11 Transfereringar 2005–2009

Miljoner kronor

	2005	2006	2007	2008	2009
Socialförsäkring	408 704	419 618	427 972	438 751	457 535
Allmänna bidrag till kommuner	106 472	109 359	123 709	120 734	124 824
Arbetsmarknad	71 052	68 169	48 786	40 106	49 980
Nettoöverföring till premiepensionssystemet	23 805	25 920	26 387	27 546	27 138
Avgiften till Europeiska gemenskapen	25 793	26 066	26 498	31 080	18 769
Bistånd m.m., migration och integration	24 700	29 262	29 880	33 769	35 214
Utbildning, studiestöd	19 868	26 838	22 581	22 130	22 477
Nettoöverföring till ålderspensionssystemet, AP-fonderna	9 577	7 334	5 916	3 542	-
Övrigt	52 022	46 589	50 017	49 881	53 636
Summa	741 993	759 155	761 746	767 539	789 573

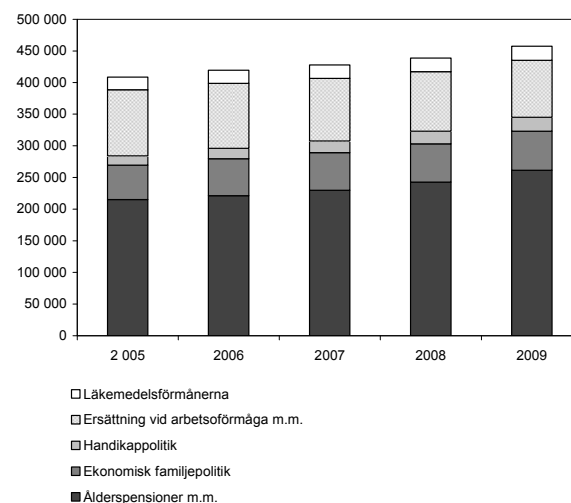
Anm.: Från 2007 räknas inte nettoöverföringen till premiepensionssystemet med i transfereringar till ålderspensionssystemet utan dessa redovisas som transfereringar till hushållen. Tabellen är justerad med dessa värden för tidigare år. För 2009 finns inte någon nettoöverföring till ålderspensionssystemet, eftersom pensionsutbetalningarna överstiger socialavgifterna till systemet.

I tabell 3.11 visas utvecklingen av olika transfereringar under den senaste femårsperioden. I det följande lämnas en närmare redovisning av delområdena socialförsäkring, arbetsmarknad, bistånd m.m. samt utbildning och studiestöd.

Socialförsäkring

Diagram 3.7 Socialförsäkring 2005–2009

Miljoner kronor

Kostnaderna för socialförsäkringar har ökat varje år under femårsperioden (se diagram 3.7). År 2009 ökade kostnaderna med ca 19 miljarder kronor eller 4,3 procent. Under hela femårsperioden var ökningen totalt ca 49 miljarder kronor eller ca 12 procent.

Tabell 3.12 Socialförsäkringar 2005–2009

Miljoner kronor

	2005	2006	2007	2008	2009
Ålderspensioner m.m.	215 227	221 232	229 915	242 665	261 428
Ekonomisk familjepolitik	54 232	58 415	59 335	60 409	61 597
Handikappolitik	14 603	16 338	18 416	20 058	21 975
Ersättning vid arbetsförmåga m.m.	104 344	102 841	98 939	94 035	90 268
Läkemedelsförmånerna	20 298	20 792	21 367	21 584	22 267
Summa transfereringar	408 704	419 618	427 972	438 751	457 535

Av ökningen mellan 2005 och 2009 är drygt 46 miljarder kronor hänförliga till ökade pensionskostnader (se tabell 3.12). Ökningen av pensionskostnaderna har varit tämligen jämnt fördelad under perioden. De ökade pensionskostnaderna beror på ett ökat antal pensionärer, att en allt större andel av dessa har inkomstpension och att den genomsnittliga pensionspoängen ökat, men även på indexomräkning av pensionsbelopp (se även avsnitt 4, not 4 Transfereringar).

Kostnaderna för ersättning vid arbetsförmåga m.m. minskade med sammanlagt

14,1 miljarder kronor eller 13,5 procent under perioden. Från 2005 bröts den tidigare uppgången av kostnaderna inom ohälsområdet och de sammanlagda kostnaderna för sjukpenning och aktivitets- och sjukersättning har minskat för varje år. För 2009 var minskningen 3,8 miljarder kronor eller 4 procent. Det förklaras av att antalet sjukpenningdagar fortsatt minska och kortare genomsnittliga sjukskrivningsperioder.

I tabell 3.13 och 3.14 redovisas antalet pensionstagare med ålderspension fördelat på kvinnor och män respektive utbetalad ålderspension fördelat på kvinnor och män under perioden.

Tabell 3.13 Pensionstagare med ålderspension 2005–2009

	Kvinnor Antal	Kvinnor Procent	Män Antal	Män Procent	Summa
2005	942 578	56	745 499	44	1 688 077
2006	955 994	56	764 622	44	1 720 616
2007	971 518	55	788 215	45	1 759 733
2008	975 687	55	802 128	45	1 777 815
2009	1 014 629	55	843 501	45	1 858 130

Källor: Pensionsmyndigheten fr.o.m. 2009. Tidigare Försäkringskassan.

År 2009 var nära 1,9 miljoner personer pensionstagare med ålderspension, varav 55 procent kvinnor. Antalet pensionstagare har ökat med 10 procent sedan 2005.

Tabell 3.14 Utbetalad ålderspension 2005–2009

Miljoner kronor

	Kvinnor Kronor	Medel- ersätt- ning per månad	Män Kronor	Medel- ersätt- ning per månad	Summa
2005	89 076	7 875	104 017	11 627	193 093
2006	92 053	8 024	107 609	11 728	199 662
2007	96 405	8 269	112 424	11 886	208 829
2008	102 011	8 713	119 672	12 433	221 683
2009	111 032	9 119	130 318	12 875	241 350

Källor: Pensionsmyndigheten fr.o.m. 2009. Tidigare Försäkringskassan.

År 2009 utbetalades totalt drygt 240 miljarder kronor, varav 54 procent eller drygt 130 miljarder kronor till män. Medelersättningen per månad 2009 var för kvinnor 9 119 kronor och för män 12 875 kronor. Kvinnornas medelersättning per månad var således ca 30 procent lägre än männens medelersättning 2009. Skillnaden mellan kvinnors och mäns medelersättning har minskat något under perioden.

Tabell 3.15 Ersatta nettodagar med föräldrapenning 2005–2009

	Kvinnor Antal	Kvinnor Procent	Män Antal	Män Procent	Summa
2005	34 338 735	80	8 320 078	20	42 658 813
2006	34 524 796	79	8 957 898	21	43 482 694
2007	35 856 090	79	9 434 538	21	45 290 628
2008	37 117 288	79	10 143 062	21	47 260 350
2009	37 169 343	78	10 669 822	22	47 839 165

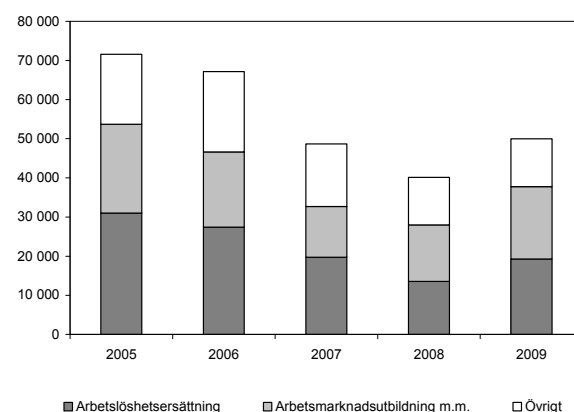
Källa: Försäkringskassan.

Antal ersatta dagar med föräldrapenning var 47,8 miljoner 2009, varav 78 procent uttagna av kvinnor. Andelen dagar uttagna av kvinnor har minskat med 2 procentenheter under perioden 2005–2009. Antalet ersatta nettodagar med föräldrapenning har ökat för såväl män som kvinnor 2009 i jämförelse med 2008.

Arbetsmarknad

Diagram 3.8 Arbetsmarknad 2005–2009

Miljoner kronor

Kostnaderna för arbetsmarknadspolitiken minskade under perioden 2005–2009 med ca 22 miljarder kronor (se diagram 3.8). Kostnaderna minskade under perioden 2005–2008, för att sedan åter öka 2009. Arbetslösheten minskade under 2006 och 2007. Under de två första kvartalen 2008 fortsatte arbetslösheten att minska, vilket medförde en minskning av arbetslöshetsersättningen med drygt 6 miljarder kronor det aktuella året. På grund av lågkonjunkturen 2008–2009 har arbetslösheten åter ökat och arbetslöshetsersättningen har ökat med nästan 6 miljarder kronor sedan 2008.

Tabell 3.16 Arbetslösa personer i genomsnitt per månad 2005–2009

	Kvinnor Antal	Kvinnor Procent	Män Antal	Män Procent	Summa
2005	124 000	46	145 100	54	269 100
2006	114 300	47	131 300	53	245 600
2007	104 400	48	111 400	52	215 800
2007 ¹	148 400	50	149 200	50	297 600
2008	152 400	50	152 300	50	304 700
2009	185 800	46	222 400	54	408 200

¹Omräknad statistik för 2007, som avser personer i åldersintervallet 15–74 år.
Källa: Statistiska centralbyrån.

I tabell 3.16 redovisas det genomsnittliga antalet personer per månad som var arbetslösa perioden 2005–2009.

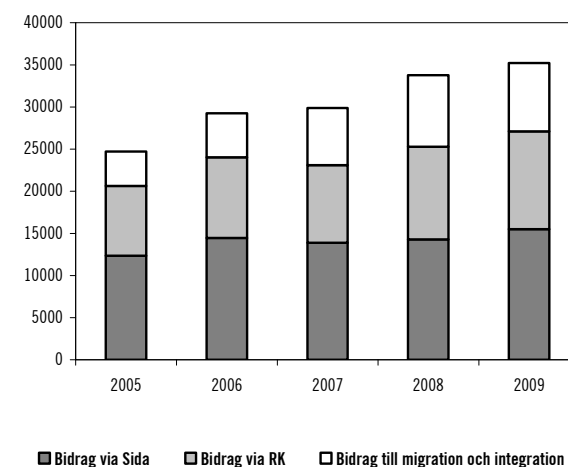
I oktober 2007 ändrades statistiken enligt internationella rekommendationer och avser i och med detta personer i åldern 15–74 år (tidigare var åldersintervallet 16–64 år). På grund av detta är inte statistiken jämförbar mellan åren. För att möjliggöra jämförelser perioden 2007–2009 har utfallet för 2007 även räknats om enligt nu gällande principer.

Det genomsnittliga antalet arbetslösa per månad var 408 200 under 2009. Det har skett en ökning med i medeltal 103 500 personer under 2009. Lågkonjunkturen har framför allt drabbat tillverkningsindustrin och därmed männen i högre grad än kvinnorna. Det har medfört att andelen män som är arbetslösa har ökat från 50 till 54 procent.

Bistånd m.m., migration och integration

Diagram 3.9 Bistånd m.m., migration och integration 2005–2009

Miljoner kronor

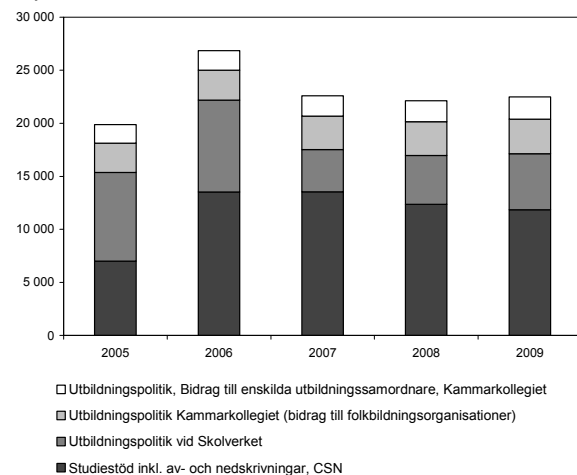

Kostnaderna för bistånd, internationella bidrag, migration och integration ökade med 10,5 miljarder kronor eller ca 43 procent under perioden 2005–2009 (se diagram 3.9). Under 2006 ökade kostnaderna med ca 4,6 miljarder kronor till följd av bland annat att biståndsmålet höjdes från 0,88 till 1 procent av BNI samt på grund av förändrade BNI-prognoser. Kostnaderna omfattar även samarbete med Central- och Östeuropa och bidrag till utlandet utöver bistånd. Ökningen under femårsperioden har främst skett avseende Bidrag till migration och integration som ökat med över 100 procent mellan 2005 och 2008. Under 2009 skedde dock ett trendbrott och Bidrag till migration och integration minskade med 4,4 procent. De övriga biståndsposterna har dock ökat något under 2009; Bidrag via Sida ökade med 8,4 procent och Bidrag via Regeringskansliet ökade med 5,6 procent.

Utbildning och studiestöd

Diagram 3.10 Utbildning och studiestöd 2005–2009

Miljoner kronor

Kostnaden för utbildning och studiestöd har ökat med 2,6 miljarder kronor under perioden (se diagram 3.10). Kostnaden för studiestöd, inklusive av- och nedskrivningar, har ökat med ca 4,9 miljarder kronor eller 69,3 procent under femårsperioden. År 2009 har en återföring av reservation för lånefordringar minskat studiestöds-kostnaderna med 2,4 miljarder kronor. En motsvarande återföring av reservation för lånefordringar minskade studiestöds-kostnaden 2005 med 16 miljarder kronor.

De studiestöd som når flest personer är studiehjälp och studiemedel. Dessa stöd är generella och rättighetsstyrda. Studiemedel kan dock lämnas med en högre bidragsdel, men i detta avseende är studiemedlet inte rättighetsstyrt. Studiemedel består av studiebidrag och studielån och utgår till studerande i studiestödsberättigande utbildning.

Studiehjälp består av studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg. Studiebidraget är generellt och lämnas normalt med 1 050 kronor per studiemånad för den som är mellan 16 och 20 år och studerar i en gymnasial utbildning inom gymnasieskola, folkhögskola, kommunal vuxenutbildning eller vissa andra utbildningar.

Tabell 3.17 Studerande med studiemedel 2005–2009

	Kvinnor Antal	Kvinnor Procent	Män Antal	Män Procent	Summa
2005	257 018	60	171 511	40	428 529
2006	250 952	61	163 743	39	414 695
2007	252 363	61	159 923	39	412 286
2008	250 302	61	157 514	39	407 816
2009	266 810	60	177 132	40	443 942

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Tabell 3.18 Studerande med studiemedel 2005–2009: Studielån

	Kvinnor Antal	Kvinnor Procent	Män Antal	Män Procent	Summa
2005	189 697	60	126 684	40	316 381
2006	178 842	60	117 216	40	296 058
2007	173 311	61	111 339	39	284 650
2008	169 776	61	108 648	39	278 424
2009	179 016	60	120 725	40	299 741

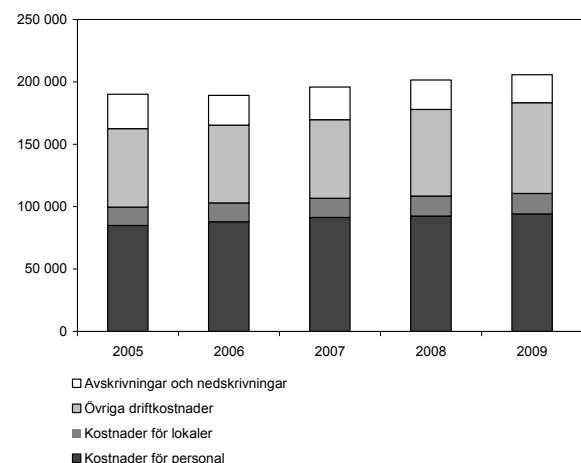
Källa: Centrala studiestödsnämnden.

I tabell 3.17 redovisas antalet studerande med studiemedel perioden 2005–2009. Studiemedel lämnas till studerande vid universitet och högskolor, vid godkända utbildningar utomlands och till studerande äldre än 20 år i gymnasiala utbildningar. Studiemedel består av studiebidrag och lån. Totalt fick ca 444 000 studerande studiemedel under 2009, vilket är en ökning med drygt 36 000 studerande eller ca 9 procent jämfört med 2008. Av dessa hade ca 300 000 studielån medan drygt 144 000 studerande endast utnyttjade studiebidrag. Andelen studerande med studiemedel som utöver studiebidraget även har studielån har minskat stadigt under perioden 2005–2008, för att sedan öka 2009 (se tabell 3.18).

Statens egen verksamhet

Diagram 3.11 Statens egen verksamhet 2005–2009

Miljoner kronor

Statens egen verksamhet avser främst kostnaderna för de statliga myndigheternas drift, dvs. personalkostnader (inklusive arbetsavgivarsavgifter), lokalkostnader, avskrivningar och nedskrivningar samt övriga driftkostnader. I diagram 3.11 redovisas kostnaderna för statens egen verksamhet för den senaste femårsperioden. Kostnaderna har ökat med ca 16 miljarder kronor eller 8,2 procent under perioden. Under 2009 har framför allt övriga driftkostnader ökat något mer än de övriga posterna. De största ökningarna finns på Vägverket, Banverket och Försvarsmakten. Vägverkets och Banverkets ökade kostnader för tjänster beror främst på en ökning av entreprenadtjänster. Vägverket har ökat sina kostnader för entreprenadtjänster i och med bolagiseringen av Vägverkets produktionsenheter. Försvarsmaktens ökade kostnader för tjänster avser ökade kostnader för konsulter och andra externa tjänster.

För att öka jämförbarheten mellan åren har personalkostnaderna rensats för förändringar av statens tjänstepensionsskuld (försäkringsteknisk avsättning hos Statens pensionsverk). Övriga driftkostnader har rensats för förändringar av avsättningar för förluster i garanti- och utlåningsverksamhet hos Riksgäldskontoret och Exportkreditnämnden för 2005. Från och med 2006 särredovisas dessa i resultaträkningen (se även avsnitt 4, not 8 Vissa garantier och kreditkostnader).

Rikspolisstyrelsen, Försvarsmakten, Försäkringskassan och Skatteverket redovisar de högsta personalkostnaderna (se även avsnitt 4, not 6

Kostnader för personal). Under femårsperioden har lönekostnaderna ökat med 19 procent vid Rikspolisstyrelsen. Lönekostnaderna för Försvarsmakten har minskat med 8 procent, medan de övriga två myndigheterna ligger kvar på ungefär samma nivå.

Försvarsmakten, Rikspolisstyrelsen och Regeringskansliet redovisar de högsta lokalkostnaderna (se även avsnitt 4, not 7 Kostnader för lokaler). Det avser hyror för de statliga myndigheternas lokaler.

Övriga driftkostnader avser omkostnader för de statliga myndigheternas verksamhet (se även avsnitt 4, not 9 Övriga driftkostnader). Köpta varor och tjänster är av stor omfattning vid bl.a. Vägverket och Banverket, som har omfattande köp av entreprenader, men också vid Försvarsmakten.

Statens personal

I det följande lämnas en redovisning av statens personal avseende antal anställda fördelat på kön, åldersgrupper och sektorer⁷. Avgränsningen av staten är densamma som för resultaträkningen. I bilaga 2 Statliga myndigheter m.m. redovisas vilka myndigheter som omfattas av redovisningen nedan samt vilka myndigheter som hör till respektive sektor.

Till riksdagen lämnas varje år, senast i budgetpropositionen för 2010 (prop. 2009/10:1 utg.omr. 2), en utförlig redovisning av statsförvaltningens utveckling, bl.a. bedömningen av framtida personalkonsekvenser som följer av regeringens förslag till riksdagen.

Tabell 3.19 Antal statligt anställda 2005–2009, kvinnor respektive män

Antal ¹	2005	2006	2007	2008	2009
Kvinnor	105 223	109 678	109 357	107 601	108 545
Män	110 614	110 727	109 460	106 336	104 562
Summa	215 837	220 405	218 817	213 937	213 107

¹ Anställda med en omfattning av tjänst understigande 40 procent ingår inte. År 2009 utgjorde de ca 5 300 personer. Betings-, dag- eller timanställda m.fl. ingår inte heller. De utgjorde drygt 15 900 personer 2009. Källa: Arbetsgivarverket.

Statligt anställda utgör ungefär 5,6 procent av det totala antalet sysselsatta på arbetsmarknaden. Under 1990-talets första hälft minskade antalet

⁷ Observera att antalet anställda skiljer sig från antalet årsarbetskrafter. Årsarbetskrafter redovisas i not 6 till resultaträkningen.

statsanställda. Därefter har det totala antalet statligt anställda varit relativt stabilt. Sedan 2007 har antalet anställda åter börjat att minska. Denna utveckling har fortsatt även 2009 (se tabell 3.19).

Antalet anställda (med månadslön) har minskat med drygt 800 under 2009. Hela minskningen kan härledas till att Svevia (f.d. Vägverket Produktion) med nära 3 000 anställda brutits ut ur Vägverket. Skatteverket har minskat med 400 anställda och Försäkringskassan med drygt 300 anställda. Flera myndigheter har dock ökat antalet anställda, exempelvis Arbetsförmedlingen med 700, Karolinska institutet med 450 och Försvarsmakten med nästan 350 personer.

Staten är den sektor som har jämnast könsfördelning på arbetsmarknaden. Andelen statsanställda kvinnor har ökat de senaste åren. År 2008 fanns det för första gången fler kvinnor än män bland de statsanställda (50,3 procent) och denna utveckling förstärktes 2009. De könsmissiga skillnaderna mellan olika åldersgrupper är fortfarande marginell (se tabell 3.20), men varierar mellan olika sektorer (se tabell 3.21).

Tabell 3.20 Antal statligt anställda 2005–2009 fördelade på åldersgrupper

Antal och procentuell fördelning

Ålder och kön	2005	2006	2007	2008	2009
–34	43 407	45 704	44 788	43 499	43 804
Kvinnor	49	51	51	52	52
Män	51	49	49	48	48
35–44	53 708	55 673	56 280	55 913	56 142
Kvinnor	48	50	50	51	52
Män	52	50	50	49	48
45–54	57 866	57 113	56 052	54 311	53 376
Kvinnor	48	49	49	49	50
Män	52	51	51	51	50
55–	60 856	61 915	61 697	60 214	59 425
Kvinnor	49	50	50	50	50
Män	51	50	50	50	50

Källa: Arbetsgivarverket.

I jämförelse med arbetsmarknaden i övrigt har staten en äldre personalstyrka. Utmärkande för staten är att andelen äldre är högre samtidigt som andelen i de yngsta åldersgrupperna är lägre i jämförelse med arbetsmarknaden i sin helhet.

Åldersfördelningen i staten 2009 var ungefär densamma som 2008. Även genomsnittsåldern var ungefär densamma 2009 som 2008, dvs. 46 år. År 2009 var ca 28 procent av de statsanställda

55 år eller äldre, medan ca 21 procent var 34 år eller yngre. Det föreligger dock påtagliga skillnader i åldersstruktur mellan olika myndigheter.

Arbetsgivarverkets sektorsindelning av statlig verksamhet har ändrats i och med att den nya sektorn Centro bildats⁸. Därför redovisas antalet anställda på sektorerna Affärsverk, Försvar, Universitet och högskolor samt Övrig verksamhet.

Tabell 3.21 Antal anställda 2005–2009 fördelade på sektorer

Sektor		2005	2006	2007	2008	2009
Kön						
Affärsverk ¹		18 553	18 943	19 124	18 892	14 501
Kvinnor		24	25	26	27	29
Män		76	75	74	73	71
Universitet ²		52 435	52 366	52 266	51 456	52 135
Kvinnor		52	53	53	54	54
Män		48	47	47	46	46
Försvar ³		18 551	16 599	16 138	15 181	15 509
Kvinnor		21	21	21	19	19
Män		79	79	79	81	81
Övrig verksamhet ⁴		126 298	132 497	131 289	128 408	130 962
Kvinnor		55	56	56	56	56
Män		45	44	44	44	44

¹ Affärsverk och infrastruktur.

² Universitet och högskolor.

³ Försvarsmakten.

⁴ Omfattar bl.a. Miljö, teknik och jordbruk, men även arbetsliv, omsorg och utbildning samt länsstyrelser, Regeringskansliet och stabsmyndigheter.

Källa: Arbetsgivarverket.

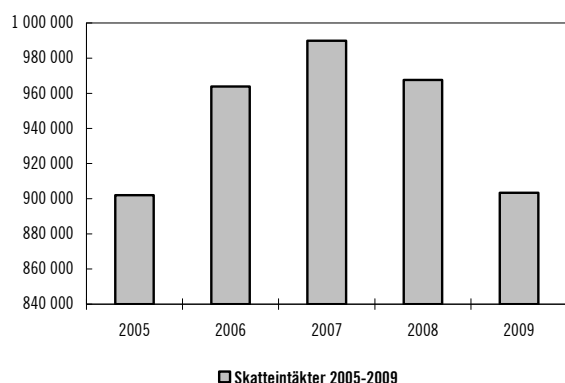
Flertalet av de statsanställda arbetar vid en stor myndighet. Drygt tre fjärdedelar av de statsanställda arbetar vid någon av de 40-talet myndigheter som har minst 1 000 personer anställda. Mindre än en procent av de statsanställda arbetar vid någon av de 60 myndigheter som har färre än 50 anställda.

⁸ Sektorn omfattar 2009 Arbetsförmedlingen, Domstolsverket, Försvarsmakten, Försäkringskassan, Kriminalvården, Kronofogden, Migrationsverket, Rikspolisstyrelsen, Skatteverket, Statens institutionsstyrelse, Tullverket och Åklagarmyndigheten.

Skatteintäkter

Diagram 3.12 Skatteintäkter 2005–2009

Miljoner kronor

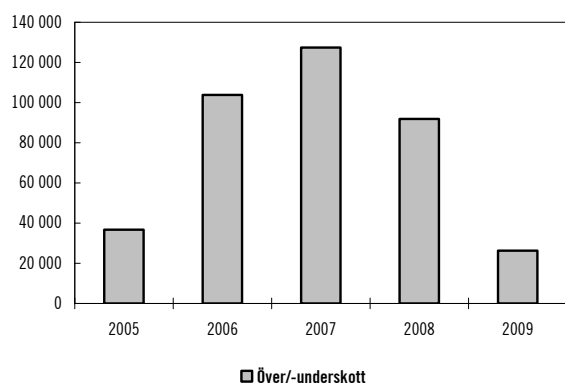

Skatteintäkterna är på ungefär samma nivå i början som i slutet av femårsperioden (se diagram 3.12). Skatteintäkterna visade en stark ökning mellan 2005 och 2007 med 88 miljarder kronor eller 10 procent. Därefter har skatteintäkterna minskat, och perioden 2008–2009 var minskningen 64 miljarder kronor.

Resultaträkningens över-/underskott

Diagram 3.13 Statens över- /underskott 2005–2009

Miljoner kronor

Statens resultaträkning visar ett överskott för alla fem åren (se diagram 3.13). Den starka konjunkturen ledde till stora överskott under 2006 och 2007. Under 2008 bidrog de stora kapitalvinsterna vid försäljningen av Vin & Sprit till det höga överskottet. För 2009 har den försämrade konjunkturen med bl.a. lägre skatteintäkter och högre transfereringar gjort att överskottet minskat kraftigt, men lägre kostnader för statsskulden har bidragit till att även detta år visar ett överskott. Överskottet minskade med 66 miljarder kronor eller

71 procent mellan 2008 och 2009. År 2009 var överskottet 26 miljarder kronor.

3.1.5 Oförbrukade bidrag

Oförbrukade bidrag är en balanspost som visar mottagna bidragsintäkter som ska täcka framtida kostnader.

Tabell 3.22 Oförbrukade bidrag

Miljoner kronor

	2005	2006	2007	2008	2009
Universitet och högskolor	7 049	7 925	8 858	10 069	11 871
- inomstatliga	2 770	3 200	3 848	4 812	5 942
- utomstatliga	4 279	4 725	5 010	5 257	5 929
Länsstyrelser	1 503	2 216	2 553	2 253	2 186
- inomstatliga	1 395	2 128	2 496	2 190	2 085
- utomstatliga	108	88	57	63	101
Övriga	3 192	3 740	3 629	3 548	3 984
- inomstatliga	872	1 155	1 267	1 133	1 633
- utomstatliga	2 320	2 585	2 362	2 415	2 351
Summa	11 744	13 881	15 040	15 870	18 041
- inomstatliga	5 037	6 483	7 611	8 135	9 660
- utomstatliga	6 707	7 398	7 429	7 735	8 381

Av tabell 3.22 framgår att de oförbrukade bidragen sammantaget har ökat med 6,3 miljarder kronor eller med 54 procent under perioden 2005–2009.

De inomstatliga bidragen är medel som betalas från en statlig myndighet till en annan och som i många fall redovisats mot anslag hos den betalande myndigheten, medan de ännu inte förbrukats hos den mottagande myndigheten eller utbetalats till slutanvändare. Denna post ökade med 4,6 miljarder kronor eller 92 procent under perioden och uppgår vid utgången av 2009 till ca 9,7 miljarder kronor.

Huvuddelen eller ca 62 procent av de inomstatliga bidragen finns hos universitet och högskolor. För universitet och högskolor är bidragen en del av finansieringen av forskning och utbildning. De lärosäten som redovisar störst belopp är Lunds universitet, Karolinska institutet, Göteborgs universitet och Uppsala universitet.

Länsstyrelserna svarar för nära 22 procent av de inomstatliga oförbrukade bidragen. Det avser vanligtvis medel som ska förmedlas som bidrag till olika regionala projekt.

Övriga myndigheter redovisar drygt 1,6 miljarder kronor av de inomstatliga oförbrukade bidragen. Det motsvarar ca 17 procent av de inomstatliga bidragen 2009.

I årsredovisningen för staten elimineras de inomstatliga bidragen när balansräkningen konsolideras. Det sker eftersom de inte motsvaras av någon förpliktelse i relation till någon utomstående motpart.

Oförbrukade bidrag från utomstatliga givare ökade med 1,7 miljarder kronor eller 25 procent perioden 2005–2009. De uppgår till nära 8,4 miljarder kronor 2009. Universitet och högskolor är mottagare av ca 71 procent av dessa bidrag. De avser exempelvis medel från forskningsstiftelser. Övriga myndigheters andel av oförbrukade bidrag från utomstatliga givare är 28 procent. Jordbruksverket och Ungdomsstyrelsen är exempel på myndigheter med oförbrukade bidrag från utomstatliga givare. I avsnitt 4, not 51 Periodavgränsningsposter – oförbrukade bidrag, specificeras de utomstatliga oförbrukade bidragen. Av noten framgår belopp per myndighet och i vissa fall bidragets ändamål.

3.2 Revisionsberättelser

Riksrevisionen genomför revision genom årlig revision och effektivitetsrevision. Den årliga revisionen avslutas genom uttalanden i revisionsberättelser om bl.a. myndigheternas årsredovisningar.

I det följande redovisas utvecklingen av revisionsberättelser med invändning för perioden 2005–2009. En redovisning lämnas också av revisionsberättelser med invändning respektive upplysning avseende räkenskapsåret 2009.

Regeringen avser att på sedvanligt sätt återkomma i budgetpropositionen för 2011 med en redovisning av vilka åtgärder som har vidtagits eller kommer att vidtas med anledning av invändningarna.

3.2.1 Revisionsberättelser med invändning 2005–2009

Tabell 3.23 Antal revisionsberättelser med invändning 2005–2009

<i>Antal</i>					
	2005	2006	2007	2008	2009
Summa	16	11	10	5	12

Antalet revisionsberättelser med invändning har minskat under femårsperioden (se tabell 3.23). Däremot har antalet invändningar ökat markant vid en jämförelse mellan 2008 och 2009. En möjlig förklaring till detta trendbrott är att 2009 är det första året då myndigheterna lämnar en resultatredovisning enligt nya förutsättningar. Vidare är fel i redovisningen en förklaring till att några myndigheter erhöi en revisionsberättelse med invändning. Även brist på information i myndigheternas årsredovisningar och saknade underskrifter utgör i några fall grund för en invändning. Värt att notera är att två av de redovisade invändningarna avser avvecklingsmyndigheter.

3.2.2 Revisionsberättelser med invändning respektive upplysning 2009

Om myndigheten på ett rättvisande sätt beskrivit sin verksamhet inklusive väsentliga brister i denna lämnar Riksrevisionen en revisionsberättelse i standardutformning.

En upplysning kan lämnas för att peka på information av särskild vikt som kan anses oväntad eller på annat sätt central för att årsredovisningen ska kunna anses rättvisande.

Om årsredovisningen saknar central information eller är missvisande avger Riksrevisionen en revisionsberättelse med invändning.

Nedan lämnas en redovisning av de invändningar respektive upplysningar Riksrevisionen lämnat i 16 revisionsberättelser avseende räkenskapsåret 2009. Noterbart är att ingen myndighet 2009 har fått en revisionsberättelse med invändning eller upplysning till följd av övergången till kostnadsmissig avräkning av förvaltningsutgifter.

Invändningarna respektive upplysningarna återges i enlighet med beslutade revisionsberättelser.

Revisionsberättelser med invändning

Diskrimineringsombudsmannen (DO)

Riksrevisionen har följande invändning:

DO bedöms inte uppfylla kraven på resultatredovisning enligt 3 kap. 1 § i förordningen om årsredovisning och budgetunderlag av följande skäl:

DO har inte på ett tydligt sätt i resultatredovisningen definierat sina uppgifter och prestationer utifrån instruktion och lagar. DO har inte heller i rapporteringen i resultatredovisningen tydligt återkopplat till uppgifterna enligt instruktion och lagar.

DO redovisar dessutom för få relevanta prestationer i förhållande till uppgifter enligt instruktion och lagar. Detta gäller framför allt prestationer med avseende på kostnader.

Sammantaget bedöms därmed redovisningen av verksamhetens resultat inte bli överskådlig och rättvisande.

Statistiska centralbyrån (SCB)

Riksrevisionen har följande invändning:

I årsredovisningen redovisas att SCB år 2009 upptäckte allvarliga fel i statistikprodukten KPI och andra indexprodukter samt att åtgärder vidtagits. Vidare redovisas att fel i KPI eller närliggande produkter kan få mycket stora samhällsekonomiska konsekvenser.

SCB har däremot inte beskrivit de upptäckta felen samt konsekvenserna av dessa. SCB har heller inte redogjort för om tillräckliga åtgärder vidtagits eller för risknivån för fortsatta fel.

Riksrevisionen bedömer därmed att årsredovisningen inte är rättvisande.

Statens Maritima Museer

Riksrevisionen har följande invändning:

Resultatredovisningen för Statens maritima museer har inte upprättats enligt 3 kap. 1 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. En väsentligt del av verksamheten redovisas med volymmått som inte är relevanta som beslutsunderlag och som är svåra att förstå utan kompletterande information.

Riksantikvarieämbetet

Riksrevisionen har följande invändning:

Riksantikvarieämbetets anslagsredovisning avseende anslag UO 17, 7:1 ap. 1 Riksantikvarieämbetet är inte rättvisande. Anslagsredovisningen stämmer inte överens med den underliggande redovisningen. Anslagssparandet är ca 6 mnkr för

långt redovisat och borde istället uppgå till ca 12 mnkr.

Avvecklingsmyndigheten för Verket för förvaltningsutveckling (AVerva)

Riksrevisionen har följande invändning:

Riksrevisionen bedömer att årsredovisningen inte är rättvisande eftersom AVerva har kostnadsfört 1087 tkr för lite som lokalkostnader för outhyrda lokaler. En korrekt redovisning hade lett till ett ej godkänt anslagsöverskridande om 243 tkr på ramanslag Uo 2 1:3.

Rymdstyrelsen

Riksrevisionen har följande invändning:

Bemyndiganderedovisningen ger inte en rättvisande bild avseende utestående åtaganden för anslaget 24:1:15 ap 1 Rymdverksamhet. Av bemyndiganderedovisningen borde ha framgått vilken effekt en värdering till balansdagens kurs skulle ha haft på de redovisade åtagandena i förhållande till den valda valutakursen.

Statens energimyndighet

Riksrevisionen har följande invändning:

Årsredovisningen är inte rättvisande eftersom tillgångar avseende likvida medel och kortfristiga placeringar uppgående till 391 mnkr inte har redovisats i balansräkningen.

Energimarknadsinspektionen

Riksrevisionen har följande invändning:

Redovisningen av den avgiftsbelagda verksamheten är inte rättvisande. Resultatet är för lågt redovisat med 973 tkr vilket leder till att ett egentligt ackumulerat överskott om 480 tkr redovisas som ett underskott om -493 tkr.

Försvarshögskolan

Riksrevisionen har följande invändning:

Försvarshögskolans årsredovisning innehåller brister som sammantaget innebär att årsredovisningen inte är upprättad enligt förordningen om årsredovisning och budgetunderlag och därmed inte ger en rättvisande bild.

Kungl. Konsthögskolan

Riksrevisionen har följande invändning:

Årsredovisningen var vid inlämnandet av revisionsberättelsen inte undertecknad av samtliga styrelseledamöter i enlighet med 8 § 2 kap. förordningen (2000:605) om årsredovisning och budget-

underlag. Årsredovisningen är således inte fullständig.

Uppsala universitet

Riksrevisionen har följande invändning:
Årsredovisningen var vid inlämnandet av revisionsberättelsen inte undertecknad av samtliga styrelseledamöter i enlighet med 8 § 2 kap. förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Årsredovisningen är således inte fullständig.

Avvecklingsmyndigheten för ombudsmännen mot diskriminering

Riksrevisionen har följande invändning:
Resultaträkning, balansräkning och sammanställning över avvecklingskostnader i kapitel 3 i årsredovisningen, daterad 2009-09-30, är inte rättvisande.

Riksrevisionen har följande upplysning:
Efter avlämnande av årsredovisningen har en rättelse, daterad 2009-10-26, inkommit. Riksrevisionen bedömer att årsredovisningen inklusive denna rättelse är rättvisande. Däremot överensstämmer inte den rättade årsredovisningen med underliggande redovisning.

Revisionsberättelser med upplysning

Kammarkollegiet

Riksrevisionen har följande upplysning:
Som framgår av årsredovisningen sid 37 är merparten av värderingarna och redovisningen av andelar i de statliga bolagen i balans- och resultaträkningen baserad på bolagens redovisning per kvartal 3 2009.

Sametinget

Riksrevisionen har följande upplysning:
Som framgår av årsredovisningens sid 50 har Sametinget per den 31/12 2009 överskridit de av regeringen tilldelade medlen för anslaget 1.28 ap.2 med 4227 tkr. Som framgår av årsredovisningens sid 51 har Sametinget per den 31/12 2009 även överskridit den av regeringen tilldelade bemyndiganderamen för anslaget 1.28 ap.2 med 4908 tkr.

Socialstyrelsen

Riksrevisionen har följande upplysning:
Som framgår av årsredovisningen föreligger en risk att myndighetens beredskapslager är övervärderat. Förutsättningarna finns beskrivna i Tilläggsupplysningarna (s.124-125) och i not 6 (s.129).

Sida

Riksrevisionen har följande upplysning:
Som framgår av årsredovisningen har Sida brister i den interna styrningen och kontrollen avseende bland annat revision som kontrollmetod samt budgetering och uppföljning av förvaltningsanslaget. Bristerna har beskrivits i avsnittet om intern styrning och kontroll (sid. 67-70), men framgår även av årsredovisningen i övrigt.

4

Resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys

4 Resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys

Resultat- och balansräkningarna samt finansieringsanalysen omfattar myndigheterna, inklusive affärsverken, under riksdagen och regeringen. Riksbankens grundfond omfattas också eftersom den utgörs av kapital som ursprungligen tillskjutits av staten. Däremot omfattas inte Riksbanken, AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten. En fullständig förteckning över samtliga ingående organisationer framgår av bilaga 2 Statliga myndigheter m.m.

I resultaträkningen redovisas de totala konsoliderade intäkterna och kostnaderna för de myndigheter som ingår i årsredovisningen.

Konsolideringen innebär att transaktioner mellan myndigheter, t.ex. arbetsgivaravgifter för statligt anställda och bidrag mellan myndigheter, tas bort (elimineras) i resultaträk-

ningen och att fordringar och skulder mellan myndigheter elimineras i balansräkningen. På så vis erhålls en konsoliderad redovisning för staten.

Gällande principer och förutsättningar under det senaste året beskrivs i avsnitt 4.4 Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar.

4.1 Resultaträkning

Resultaträkningen för 2009 redovisar ett överskott på 26 miljarder kronor, vilket är en minskning med 66 miljarder kronor jämfört med föregående år (se tabell 4.1).

Tabell 4.1 Resultaträkning

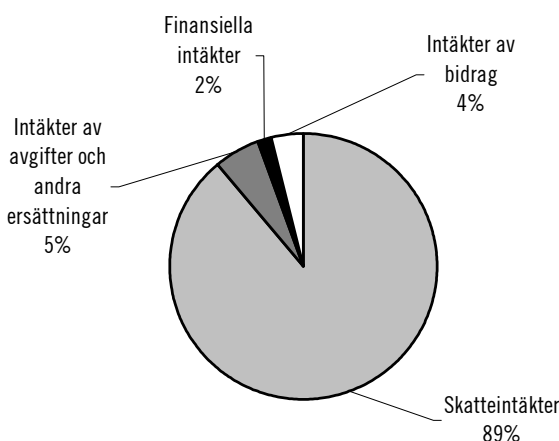
Miljoner kronor

	Not	2009	2008
Intäkter			
Skatteintäkter	1	903 454	967 576
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	55 716	58 243
Intäkter av bidrag	3	39 365	25 609
Summa intäkter		998 535	1 051 428
Kostnader			
<i>Transfereringar m.m.</i>			
Transfereringar till hushåll	4	-532 450	-501 846
Transfereringar till företag	4	-36 803	-36 607
Transfereringar till kommuner	4	-175 183	-170 376
Transfereringar till utlandet	4	-45 137	-55 168
Nettoöverföring till ålderspensionssystemet	4	-	-3 542
Avsättningar till/upplösning av fonder	5	-4 091	-3 294
<i>Summa transfereringar m.m.</i>		<i>-793 664</i>	<i>-770 833</i>
<i>Statens egen verksamhet</i>			
Kostnader för personal	6	-104 410	-99 040
Kostnader för lokaler	7	-16 334	-15 949
Vissa garanti- och kreditkostnader	8	-1 433	-1 793
Övriga driftkostnader	9	-72 737	-69 315
Avskrivningar och nedskrivningar	10	-22 464	-23 699
<i>Summa statens egen verksamhet</i>		<i>-217 378</i>	<i>-209 796</i>
Summa kostnader		-1 011 042	-980 629
<i>Saldo före resultat från andelar och finansiella poster</i>		<i>-12 507</i>	<i>70 799</i>
Resultat från andelar i dotter- och intresseföretag	11	29 009	34 851
Finansiella intäkter och kostnader			
Nettokostnad för statsskulden	12	-5 495	-75 910
Övriga finansiella intäkter	13	17 152	63 624
Övriga finansiella kostnader	14	-1 906	-1 519
Summa finansiella poster		9 751	-13 805
ÅRETS ÖVERSKOTT		26 253	91 845

Den stora försvagningen av överskottet beror bland annat på att skatteintäkterna minskade med 64 miljarder kronor och att kostnaden för transfereringar (exkl. avsättningar till fonder) ökade med 22 miljarder kronor. Intäkter av bidrag ökade med 14 miljarder kronor. Kostnaderna för statens egen verksamhet ökade

med knappt 8 miljarder kronor. Resultatet från andelar i dotter- och intresseföretag försämrades med 6 miljarder kronor. Att resultaträkningen ändå visar överskott beror på den stora minskningen av nettokostnaden för statsskulden och det fortsatt positiva resultatet från andelar i dotter- och intresseföretag. Nettokostnaden för statsskulden uppgick till 5 miljarder kronor, en minskning med 70 miljarder kronor. Minskningen förklaras av orealiserade valutavinster på 30 miljarder kronor att jämföra med orealiserade valutaförluster på 36 miljarder kronor föregående år. Övriga finansiella intäkter blev däremot 46 miljarder kronor lägre än föregående år. Minskningen beror på att försäljningen av Vin & Sprit AB gav en reavinst på nära 48 miljarder kronor 2008.

4.1.1 Intäkter

Diagram 4.1 Statens intäkter

Skatteintäkterna uppgick till 903 miljarder kronor och utgör 89 procent av statens totala intäkter (se diagram 4.1). Statens skatteintäkter minskade med 64 miljarder kronor (6,6 procent) jämfört med 2008.

Skatt på arbete minskade med 41 miljarder kronor jämfört med 2008. Minskade inkomstskatter förklaras av att lönesumman utvecklades svagt till följd av ett minskat antal arbetade timmar. Regeländringar, som det tredje steget av jobbskatteavdraget, bidrog också till att skatt på arbete minskade 2009. Arbetsgivaravgifterna minskade med 12 miljarder kronor. Minskningen förklaras av en svag utveckling av lönesumman och att avgiftssatsen sänktes med en procentenhet till 31,42 procent samt att

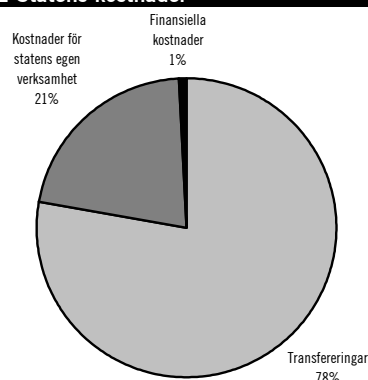
halveringen av arbetsgivaravgifter för ungdomar utvidgades till att gälla ungdomar 18–26 år, från att tidigare ha gällt enbart 19–24-åringar. Arbetsgivaravgifterna utgörs i princip av avgiftssatsen i procent av lönesumman. Preliminärt ökade lönesumman med endast 0,36 procent till följd av att antalet arbetade timmar minskat kraftigt.

Jämfört med 2008 minskade skatt på kapital med 15 miljarder kronor (9,0 procent). Skatt på kapital från hushåll minskade med 3,2 miljarder kronor (12,3 procent) framför allt till följd av minskade kapitalvinster. Skatt på företagsvinster minskade med 7,6 miljarder kronor på grund av företagets lägre vinster.

Skatt på konsumtion och insatsvaror ökade med 4,9 miljarder kronor (1,2 procent). Därav ökade intäkter av mervärdesskatt med 2,3 miljarder kronor. Den låga ökningen förklaras av det kraftiga fallet i näringslivets investeringar och den svaga ökningen av hushållens konsumtion. Skatt på alkohol och tobak ökade med 1,4 miljarder kronor bland annat till följd av att införseln av alkohol från utlandet minskat och att den svaga kronan ökat gränshandeln.

4.1.2 Kostnader

Diagram 4.2 Statens kostnader

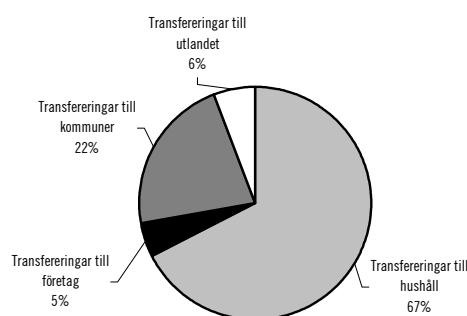

Av statens kostnader utgjorde 78 procent transfereringar, varav transfereringar till hushåll var den största delen (se diagram 4.2). Kostnaderna för statens egen verksamhet utgjorde 21 procent och nettokostnaden för statsskulden och övriga finansiella kostnader 1 procent.

4.1.3 Transfereringar

Diagram 4.3 visar transfereringar i form av lämnade bidrag och andra överföringar fördelade på mottagarsektorer enligt nationalräkenskapernas indelning. Den realekonomiska indelningen redovisas även ur ett statsbudgetperspektiv i avsnitt 5.5.

Diagram 4.3 Transfereringar per sektor

Av diagram 4.3 framgår att hushållssektorn är den dominerande mottagaren av statliga transfereringar. Transfereringarna till hushåll innefattar bl.a. ålderspensioner, sjukpenning, föräldrapenning, barnbidrag och arbetslöshetsersättning, men även bidrag till organisationer inom t.ex. utbildningsområdet eller biståndsområdet. Kommunerna tar emot 22 procent av transfereringarna i olika former av statsbidrag, företagssektorn 5 procent och utlandet, i form av bistånd och EU-avgifter, tar emot 6 procent av de statliga transfereringarna.

Kostnaderna för transfereringar (exklusive avsättningar till fonder) uppgick till 790 miljarder kronor. De ökade därmed med 22 miljarder kronor mellan 2008 och 2009.

Transfereringar till hushåll har ökat med 31 miljarder kronor netto. Av denna ökning svarar socialförsäkringen för 18 miljarder kronor och arbetsmarknadspolitiken för 12 miljarder kronor. Inom socialförsäkringen ökade kostnaderna för ålderspensioner vid sidan av statsbudgeten med 18 miljarder kronor (9,1 procent). Ökningen beror främst på högre inkomstindex och på ett ökat antal pensionärer med inkomstrelaterad pension. Kostnaden för sjukpenning minskade däremot med 3,7 miljarder kronor (16 procent) 2009, vilket förklaras av att antalet sjukfall har fortsatt minska och att sjukfallen i genomsnitt blivit kortare.

Inom arbetsmarknadspolitiken ökade kostnaderna för arbetslöshetsersättning med 5,8 miljarder kronor och aktivitetsstöd med 3,6 miljarder kronor. Arbetslösheten 2009 var 8,3 procent, en ökning med 2,1 procentenheter jämfört med 2008⁹.

Kostnader för transfereringar till kommuner och landsting ökade totalt med 4,8 miljarder kronor. Den kommunalekonomiska utjämningen till kommuner och landsting ökade med 3,2 miljarder kronor. Bidrag till landsting för influensapandemin förklarar en ökning på 1 miljard kronor.

Bland transfereringar till utlandet har avgiften till Europeiska unionen minskat med 12 miljarder kronor. Minskningen beror främst på att ett nytt system för medlemslänternas avgifter har börjat tillämpas 2009, vilket ger Sverige lägre avgifter jämfört med tidigare system. Systemet gäller retroaktivt från 2007, vilket gör att Sverige 2009 har fått en återbetalning av inbetalda avgifter 2007–2009. Under 2009 återbetalades 6,6 miljarder kronor avseende 2007 och 2008 och ytterligare 1,8 miljarder kronor från överskott i EU:s budget för 2008. Återbetalningarna påverkar resultaträkningens överskott för 2009, eftersom de inte kunnat redovisas tidigare år.

Kostnaden för bistånd och andra internationella bidrag genom Sida och Regeringskansliet ökade med 1,2 respektive 0,6 miljarder kronor.

4.1.4 Kostnader för statens egen verksamhet

Kostnaderna för statens egen verksamhet (exklusive arbetsgivaravgifter för statsanställda) uppgick till 217 miljarder kronor 2009, vilket är en ökning med 7,6 miljarder kronor jämfört med 2008.

Statens personalkostnader ökade med 5,4 miljarder kronor. Löner och pensionsutbetalningar ökade, men den viktigaste förklaringen är att avsättningen för tjänstepensioner ökade till följd av högre försäkringstekniska avsättningar hos Statens pensionsverk. Lönekostnader inklusive lagstadgade arbetsgivaravgifter ökade med

0,9 miljarder kronor (0,9 procent). Övriga driftkostnader ökade med 3,4 miljarder kronor.

4.1.5 Resultat från andelar i dotter- och intresseföretag

Resultatet från andelar i dotter- och intresseföretag minskade med 5,8 miljarder kronor. Det resultat som redovisas baseras främst på bolagens redovisade nettoresultat enligt respektive årsbokslut.

Luossavaara-Kiirunavaara AB har försämrat sitt resultat med 6,9 miljarder kronor. Vattenfall AB har försämrat sitt resultat med 4,2 miljarder kronor. Nordiska Investeringsbanken har förbättrat sitt resultat med 2,0 miljarder kronor och AB Svensk Exportkredit har förbättrat sitt resultat med 1,6 miljarder kronor.

4.1.6 Nettokostnad för statsskulden och övriga finansiella intäkter och kostnader

Nettokostnaden för statsskulden minskade med 70 miljarder kronor.

Den viktigaste förklaringen är de orealiserade valutavinsterna på 30 miljarder kronor att jämföra med orealiserade valutaförluster för 2008 med 36 miljarder kronor. Kronkursen förstärktes mot slutet av året, vilket förklarar de orealiserade valutavinsterna, då skulder i utländsk valuta värderas till bokslutsdagens kurs. Räntekostnaderna avseende upplåning i svenska kronor minskade med 18 miljarder kronor till följd av den låga räntan.

4.2 Balansräkning

I balansräkningen redovisas värdet av statens samtliga tillgångar, skulder och kapital per den 31 december 2009. I de fall marknadsvärden finns att tillgå för aktier och andelar i statliga bolag redovisas dessa i bilaga 3 Statliga bolag.

⁹ Arbetslöshet i procent av arbetskraften i åldersgruppen 15-74 år. Årsgenomsnitt.

Tabell 4.2 Balansräkning

Miljoner kronor

TILLGÅNGAR	Not	2009-12-31	2008-12-31
Anläggningstillgångar			
<i>Immateriella anläggningstillgångar</i>			
Balanserade utgifter för utveckling	15	5 980	5 196
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	16	938	881
Förskott avseende immateriella anläggningstillgångar	17	0	11
Summa immateriella anläggningstillgångar		6 918	6 088
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Statliga väganläggningar	18	102 994	102 586
Statliga järnvägsanläggningar	19	79 051	72 418
Byggnader, mark och annan fast egendom	20	41 969	42 182
Förbättringsutgifter på annans fastighet	21	3 552	3 367
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	22	22 716	23 309
Pågående nyanläggningar	23	76 642	58 061
Beredskapstillgångar	24	98 352	95 858
Förskott avseende materiella anläggningstillgångar	25	2 898	3 322
Summa materiella anläggningstillgångar		428 174	401 103
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Andelar i dotter- och intreseföretag	26	336 268	322 017
Andra långfristiga värdepappersinnehav	27	39 219	14 892
Långfristiga fordringar	28	5 765	6 509
Summa finansiella anläggningstillgångar		381 252	343 418
Summa anläggningstillgångar		816 344	750 609
Utlåning	29	276 893	176 119
Varulager m.m.			
Varulager och förråd	30	1 574	1 756
Pågående arbeten	31	405	316
Fastigheter	32	172	140
Förskott till leverantörer	33	95	105
Summa varulager m.m.		2 246	2 317
Fordringar			
Kundfordringar	34	8 155	7 618
Övriga fordringar	35	55 677	51 523
Summa fordringar		63 832	59 141

Periodavgränsningsposter

Förutbetalda kostnader	36	24 069	11 350
Upplupna bidragsintäkter	37	1 318	1 241
Övriga upplupna intäkter	38	23 574	14 420
Summa periodavgränsningsposter		48 961	27 011
Kortfristiga placeringar			
Värdepapper och andelar	39	6 732	70 992
Summa kortfristiga placeringar		6 732	70 992
Kassa och bank	40	3 554	3 521
SUMMA TILLGÅNGAR		1 218 562	1 089 710

KAPITAL OCH SKULDER

	Not		
Nettoförmögenhet	41	-384 145	-409 914
Fonder	42	81 418	77 327
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	43	188 710	178 667
Övriga avsättningar	44	18 195	17 099
Summa avsättningar		206 905	195 766
Statsskulden			
Lån i Sverige		820 915	836 712
Lån utomlands		328 464	225 047
Summa statsskulden	45	1 149 379	1 061 759
Skulder m.m.			
Leverantörsskulder	46	16 999	15 367
Övriga skulder	47	76 091	78 954
Depositioner	48	1 073	1 011
Förskott från uppdragsgivare och kunder	49	355	446
Summa skulder m.m.		94 518	95 778
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	50	30 890	33 677
Oförbrukade bidrag	51	8 381	7 735
Övriga förutbetalda intäkter	52	31 216	27 582
Summa periodavgränsningsposter		70 487	68 994
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		1 218 562	1 089 710
Garantiförbindelser	53	1 264 341	879 654
Övriga ansvarsförbindelser	54	12 830	12 126

4.2.1 Nettoförmögenheten

Statens nettoförmögenhet är lika med skillnaden mellan tillgångarnas och skuldernas bokförda värde. Statsskulden, som i huvudsak motsvarar statsbudgetens ackumulerade underskott över åren, svarar för den övervägande delen av skul-

derna och därmed den negativa nettoförmögenheten. Vid utgången av 2009 var nettoförmögenheten -384 miljarder kronor, dvs. staten hade en nettoskuld på motsvarande belopp. Det är en förbättring med 26 miljarder kronor jämfört med 2008 då nettoförmögenheten var -410 miljarder kronor.

Nettoförmögenhetens förändring fördelad på balansräkningens olika delar kan sammanfattas enligt nedan:

	Mdkr
Ökning av tillgångar	129
Ökning av skulder	-88
Ökning av avsättningar	-11
Ökning av fonder	-4
Summa	26

Förändringen av nettoförmögenheten kan även beskrivas på följande sätt:

	Mdkr
Årets överskott enligt resultaträkningen	26
Utjämningspost vid eliminering av statspapper	-2
Övriga direkta förändringar av nettoförmögenheten	2
Summa	26

Förändringen av nettoförmögenheten är i första hand hänförlig till årets överskott i resultaträkningen på 26 miljarder kronor. Därutöver påverkas nettoförmögenheten av enstaka transaktioner som förändrar tillgångars eller skulders värde utan att de redovisas över resultaträkningen. Vid eliminering av inomstatliga värdepapper uppstår ett saldo på grund av olika redovisningsprinciper. Vid årsskiftet har detta resulterat i en negativ påverkan med 2 miljarder kronor på nettoförmögenheten.

Jämförelse med nettoförmögenheten enligt definitionen i nationalräkenskaperna

För att belysa sambandet mellan olika sätt att redovisa statens finansiella ställning görs en jämförelse mellan nettoförmögenheten i balansräkningen och nationalräkenskaperna (NR). NR:s beräkningar finns inte färdigställda för 2009 och jämförelsen görs därför för 2008. NR:s uppgifter har dessutom kompletterats på några punkter för att öka jämförbarheten. Skillnaden mellan balansräkningens nettoförmögenhet vid utgången av 2008 på -410 miljarder kronor och

den beräkning i anslutning till NR som gjorts i 2010 års ekonomiska vårproposition på 150 miljarder kronor innebär att NR-beräkningen visar en positiv nettoförmögenhet som är 560 miljarder kronor högre än vad som redovisas i balansräkningen.

Skillnaderna beror dels på olika värderingsprinciper, dels på olika avgränsning av staten. Den enskilt största skillnaden beror på att fasta realtillgångar i NR värderas till återanskaffningsvärdet, dvs. restvärdet efter avskrivningar räknas upp med prisindex samt med moms. Detta står för drygt hälften av skillnaden i förmögenheten. En annan stor del beror på att NR använder marknadsprisvärdering där sådan finns tillgänglig, t.ex. för vissa aktieinnehav och för skulder i form av bl.a. statsobligationer. Beredskapstillgångar ingår endast till den del det inte avser s.k. förstörelsemateriel¹⁰. I fråga om avgränsning ingår Riksbanken som kapitalandel i NR och inte endast med grundfonden. Dessutom finns andra mindre skillnader. För tillgångar och skulder i övrigt tas främst vissa stora myndigheter med omfattande finansiell verksamhet med i NR. Fordringar och skulder av löpande karaktär är till största delen inte med i NR. För att balansera den särskilda löneskatt som ingår i kommunernas pensionsskuld tar NR upp en fordran i staten på motsvarande belopp. I anslutning till not 41 visas de viktigaste skillnaderna för 2008 och 2007.

4.2.2 Övriga förändringar i balansräkningen

Under räkenskapsåret 2009 ökade de totala tillgångarna med 129 miljarder kronor till 1 219 miljarder kronor.

De materiella anläggningstillgångarna ökade med 27 miljarder kronor. Statliga järnvägsanläggningar ökade med 6,6 miljarder kronor. Exempelvis har Botniabanans etapp 2 tagits upp bland tillgångarna under året med 6,8 miljarder kronor. Pågående nyanläggningar har ökat med 19 miljarder kronor, varav 11 miljarder kronor vid Banverket. Banverkets pågående större inve-

¹⁰ Försvarets inköp av förstörelsevapen och kringutrustning för att använda dessa, såsom jaktplan och stridsvagnar, behandlas i NR som insatsförbrukning och inte som bruttoinvestering.

steringsprojekt avser citytunneln och ombyggnad av Malmö bangård, citybanan i Stockholm, Ådalsbanan, Götalandsbanan, Haparandabanen och Pajalaprojektet. Vägverkets pågående nyanläggningar har ökat med 6,7 miljarder kronor och de större projekten är Norra länken i Stockholm, utbyggnaden av E6 genom Bohuslän norr om Uddevalla samt närtidssatsningar i Umeå avseende E4/E12 och Hjulsta–Kista på E18 i Stockholm.

De finansiella anläggningstillgångarna ökade med 38 miljarder kronor. Andra långfristiga värdepappersinnehav har ökat med 24 miljarder kronor. Den största förändringen avser Kärnavfallsfonden som efter ändrade placeringsregler under året har placerat en stor del av fondmedlen i bostadsobligationer. Dessutom har staten deltagit i Nordeas nyemission med 5,6 miljarder kronor. Andelar i dotter- och intresseföretag ökade med 14 miljarder kronor. Posten Nordens emission av nytt kapital har inneburit en ökning av kapitalandelen med 7,2 miljarder kronor, vilket dock uppvägs av en motsvarande minskning av kapitalandelen i Posten AB. Vattenfall AB:s andelsvärde har ökat med 5,8 miljarder kronor, vilket huvudsakligen förklaras av årets vinst. Kapitalandelen i Svensk Exportkredit AB har ökat med 3,2 miljarder kronor, främst som en följd av årets resultat samt omvärdering av finansiella tillgångar.

Periodavgränsningsposter ökade med 22 miljarder kronor. Förutbetalda kostnader har ökat med 13 miljarder kronor till följd av att Skatteverket i december 2009 betalade ut det tillfälliga konjunkturstödet till kommuner och landsting som avser 2010. Övriga upplupna intäkter har ökat med 9 miljarder kronor, vilket främst avser periodisering av skatter med 10 miljarder kronor, som följd av att de beräknade intäkterna översteg de betalda skatterna 2009.

Värdepapper och andelar har minskat med 64 miljarder kronor som följd av att Riksgäldskontoret minskat sina kortfristiga placeringar med 62 miljarder kronor. Det beror till stor del på att Riksgäldskontoret under 2008 gav ut extra statsskuldväxlar utan att motsvarande lånebehov fanns.

Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser ökade med 10 miljarder kronor. Förändringen är hänförlig till att den av Statens Pensionsverk redovisade pensionsskulden har ökat med 10 miljarder kronor. En viktig

förklaring är en högre indexuppräknings av pensioner efter den relativt sett höga inflationen under 2008.

Statsskulden ökade med nära 88 miljarder kronor och uppgick vid 2009 års utgång till 1 149 miljarder kronor. Lån i svenska kronor minskade med 16 miljarder kronor och lån i utländsk valuta ökade med 103 miljarder kronor. Den andel av statsskulden som upptas i utländsk valuta ökade från 21 till 29 procent. För en närmare beskrivning av statsskuldens utveckling, se avsnitt 3.1.4.

4.3 Finansieringsanalys

Finansieringsanalysen visar statens betalningar fördelade på avsnitten statens verksamhet, investeringar, utlåning och finansiella aktiviteter. Finansieringsanalysen visar även förändringen av och respektive avsnitts påverkan på statens nettoupplåning under redovisningsperioden. Statens nettoupplåning definieras som förändringen av statsskulden justerad för orealiserade valutakursförändringar.

Uppgifterna avseende finansieringsanalysen har hämtats från resultat- och balansräkningarna samt från den information som myndigheterna rapporterat in till statsredovisningssystemet eller från myndigheternas årsredovisningar med eventuella kompletteringar.

Tabell 4.3 Finansieringsanalys

Miljoner kronor

	Not	2009	2008
Statens verksamhet			
Skatter	55	876 003	986 183
Avgifter och andra ersättningar	56	76 144	81 307
Intäkter av bidrag		39 365	25 609
<i>Summa justerade intäkter</i>		<i>991 512</i>	<i>1 093 099</i>
Transfereringar	57	-791 101	-766 750
Statens egen verksamhet	58	-186 423	-177 022
<i>Summa justerade kostnader</i>		<i>-977 524</i>	<i>-943 772</i>
Justeringar till betalningar	59	62 115	-54 588
Saldo statens verksamhet		76 103	94 739
Investeringar			
Finansiella investeringar	60	-30 197	-13 414
Materiella investeringar		-46 959	-43 268
Immateriella investeringar		-2 579	-2 639
<i>Summa investeringsutgifter</i>		<i>-79 735</i>	<i>-59 321</i>
Försäljning av anläggningstillgångar		1 512	81 068
Summa investeringsverksamhet		-78 223	21 747
Utlåning			
Nyutlåning	61	-119 072	-20 114
Amorteringar		21 152	17 283
Summa nettoutlåning		-97 920	-2 831
Finansiella aktiviteter			
Finansiellt netto för statens upplåning	62	-35 583	-40 197
Övrigt finansiellt netto	63	13 088	14 028
Justeringar till betalningar	64	4 827	1 361
Summa finansiella aktiviteter		-17 668	-24 808
Totalt		-117 708	88 847
Statens nettoupplåning			
Förändring av statsskulden		87 620	-53 135
Orealiserade valutakursförändringar		30 088	-35 712
Totalt		117 708	-88 847

4.3.1 Statens verksamhet

Kassaflödet i statens verksamhet, dvs. den del som är hänförlig till intäkter, transfereringar och statens egen verksamhet enligt resultaträkningen, uppgick till 76 miljarder

kronor, vilket är en minskning med nära 19 miljarder kronor jämfört med föregående år. Inbetalningar av skatter minskade med 110 miljarder kronor samtidigt som utbetalningar av transfereringar och utbetalningar avseende statens egen verksamhet ökade med 34 miljarder kronor. Detta motverkas av en kraftig minskning av kortfristiga placeringar hos Riksgäldskontoret som begränsar den totala minskningen av kassaflödet.

4.3.2 Investeringar

Statens investeringar uppgick till nära 80 miljarder kronor, vilket är en ökning med 20 miljarder kronor. Den beror främst på en ökning av finansiella investeringar, där Kärnavfallsfonden placerat 18 miljarder kronor i bostadsobligationer och staten deltagit i Nordeas nyemission med 5,6 miljarder kronor. Även materiella investeringar har ökat, där Botniabanans etapp 2 är en viktig förklaring till ökningen.

4.3.3 Utlåning

Nettoutlåningen, dvs. saldot mellan nyutlåning och amorteringar, har ökat kraftigt. Till största delen förklaras ökningen av ett lån till Riksbanken på 95 miljarder kronor för att förstärka valutareserven. Lånet är i utländsk valuta och har värderats till 92,5 miljarder kronor på balansdagen. Staten har även lånat ut 0,9 miljarder kronor till Island.

4.3.4 Finansiella aktiviteter

Nettobetalingar för finansiella aktiviteter uppgick till -18 miljarder kronor, vilket innebär att de negativa nettobetalingarna minskade med 7 miljarder kronor jämfört med 2008. Förbättringen beror främst på att det finansiella nettot för statens upplåning är lägre, till följd av lägre räntor på statsskulden. En stor del av de minskade kostnaderna för statsskulden avser orealiserade valutaförändringar, men även efter justering för detta uppvisas en förbättring 2009.

4.3.5 Statens nettouplåning

Statens nettouplåning visar förändringen av statens upplåning justerad för valutakursförändringar i utländsk valuta. Statens nettouplåning var positiv för första gången på flera år, dvs. staten har ökat sina lån till följd av det negativa budgetsaldot. Statsskulden ökade med nära 88 miljarder kronor. I finansieringsanalysen elimineras realiserade valutakursförändringar. Utan en sådan eliminering blev ökningen av statsskulden 118 miljarder kronor.

4.3.6 Samband mellan resultaträkningen och statsbudgetens utfall

I tabell 4.4 visas sambandet mellan resultaträkningens överskott och statsbudgetens saldo. Tabellen visar de delar som skiljer resultaträkningen från statsbudgeten, nämligen poster som finns med i resultaträkningen men inte medför betalningar, förändringar av fordringar och skulder samt övriga transaktioner som medfört betalningar. Posterna finns med i finansieringsanalysen, men i en annan struktur. Genom dessa tre delar är det möjligt att gå från resultaträkningens saldo till finansieringsanalysens saldo. Därefter visas justeringsposter hänförliga till statsskulden som utgör skillnaden mellan finansieringsanalysens saldo och statsbudgetens saldo.

Tabell 4.4 Samband mellan resultaträkningens överskott och statsbudgetens utfall 2009

Miljoner kronor

Resultaträkningens överskott	26 253
Justeringar för poster som ej medför betalningar	-25 645
Justeringar för förändringar av fordringar och skulder	37 399
Övriga transaktioner som påverkar betalningar	-155 715
Finansieringsanalysens saldo	-117 708
Justeringar hänförliga till statsskulden	-58 429
Förändring av Riksgäldskontorets kortfristiga placeringar	-64 122
Förändring av inomstatliga innehav av värdepapper, skuldkorrigeringar samt övriga poster	5 693
Statsbudgetens saldo	-176 137

Intäkter som redovisas i resultaträkningen men inte motsvaras av inbetalningar 2009 är bl.a. resultatandelar i dotter och intresseföretag som uppgår till 29 miljarder kronor. I resultaträkningen redovisas kostnader som inte motsvaras av utbetalningar 2009. Dessa kostnader omfattar avskrivningar, nedskrivningar, avsättningar och fonderingar (33 miljarder kronor åt motsatt håll) och slutligen realiserade valutavinster med 30 miljarder kronor.

Förändringar av fordringar och skulder har medfört betalningar, men inte påverkat resultaträkningen. Den viktigaste delposten är att Riksgäldskontorets kortfristiga placeringar har minskat kraftigt. Nettoförändringen av fordringar och skulder ger därför en positiv påverkan på likvida medel med drygt 37 miljarder kronor.

Övriga transaktioner som påverkar betalningar är investeringar som gav ett utflöde av likvida medel med 78 miljarder kronor och nettoutlåningen som gav ett utflöde på 98 miljarder kronor. Utdelningar från statliga bolag gav ett inflöde på 20 miljarder kronor.

Justeringar som är hänförliga till statsskulden

Statens nettouplåning var drygt 58 miljarder kronor lägre än statsbudgetens negativa saldo på 176 miljarder kronor. Skillnaden mellan statens nettouplåning och statsbudgetens saldo beror på att det finns transaktioner som påverkar statsskulden men som inte påverkar statsbudgetens saldo. Å andra sidan finns transaktioner som påverkar statsbudgetens saldo men som inte påverkar statsskulden, t.ex. anskaffning och försäljning av inomstatliga värdepapper. Därutöver påverkar Riksgäldskontorets innehav av kortfristiga placeringar finansieringsanalysens saldo. En minskning av kortfristiga placeringar påverkar exempelvis statsskulden utan att påverka statsbudgetens saldo. För att komma fram till statsbudgetens saldo måste därför justering göras för förändringar av kortfristiga placeringar.

Förändring av Riksgäldskontorets kortfristiga placeringar har medfört att statsskulden har minskat med 64 miljarder kronor, vilket innebär att justering måste göras för detta för att komma fram till statsbudgetens saldo. Förändringar av myndigheters innehav av statspapper har påverkat lånebehovet men inte statsskulden. Innehavet har minskat under 2009 eftersom Kärnav-

fallsfonden placerat om medel till bostadsobligationer. Skuldskötselåtgärder, eller skuldkorrigeringar, i anslutning till Riksgäldskontorets förvaltning av statsskulden har påverkat statskulden utan att påverka lånebehovet. Det avser bl.a. omvärdering av inflationskompensation för realobligationer och bokföringsmässiga skillnader mellan affärs- och likviddag. Nettopåverkan för dessa olika poster är knappt 6 miljarder kronor under året.

4.4 Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar

Årsredovisningen för staten grundas på de statliga myndigheternas årsredovisningar, vilka upprättas enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

I detta avsnitt beskrivs i en första del redovisningsprinciperna för resultat- och balansräkning, i några fall med koppling även till statsbudgeten. Den första delen innehåller även kommentarer till vissa särskilda poster och förändrade principer för resultat- och balansräkning. Därefter görs en kort beskrivning av principerna för redovisningen av statsbudgetens utfall. Slutligen belyses några viktiga skillnader och samband mellan de olika redovisningsmetoderna.

4.4.1 Redovisningsprinciper, resultat- och balansräkning

Räkenskapsåret utgörs av kalenderår. Redovisning av kostnader och intäkter sker enligt bokföringsmässiga grunder.

De konsoliderade resultat- och balansräkningarna och finansieringsanalysen är uppställda enligt regeringens beslut den 10 december 2009 (dnr Fi 2009/7776) om normering av avgränsning och uppställningsformer som grund för Ekonomistyrningsverkets underlag till årsredovisningen för staten 2009. De uppställningsformer som föreskrivs i regeringens beslut, bygger på de uppställningsformer som föreskrivits för myndigheterna med vissa anpassningar för årsredovisningen för staten.

Transfereringar

Principen för redovisning av transfereringar är att de redovisas enligt bokföringsmässiga grunder. Det innebär att de redovisas det år till vilket kostnaden hänförs. Innebörden av denna princip för transfereringar är inte klarlagd i alla detaljer och Sverige deltar i ett internationellt utvecklingsarbete i syfte att klargöra principerna.

Transfereringar periodiseras endast när kostnaden tydligt är hänförlig till ett visst år. Exempel på detta är Sveriges avgift till Europeiska unionen och vissa EU-finansierade stöd på jordbruksområdet som uttryckligen avser ett visst år. För 2009 har det tillfälliga konjunkturstödet till kommuner och landsting, som betalades ut under 2009 men som avser 2010, periodiserats. I fall där något annat inte är tydligt bedöms kostnaden sammanfalla med betalningen.

Skatter

Sedan 2006 redovisas statens inkomster från skatter enligt intäktsmässiga principer i enlighet med riksdagens beslut om nya principer för redovisning av skatter (prop. 2005/06:1 Förslag till statsbudget, finansplan m.m. avsnitt 6.2.2, bet. 2005/06:FiU1, rskr. 2005/06:34). I samband med detta beslutade regeringen att samma principer ska gälla även för resultaträkningen i årsredovisningen för staten. Principerna innebär främst att skatteinkomsterna redovisas enligt fullt periodiserade principer, dvs. det år de hänförs till. Eftersom många skatter taxeras per kalenderår, är det slutliga utfallet för taxering och betalningsgrad inte känt förrän drygt ett år efter det aktuella årets utgång. Redovisningen av skatter i årsredovisningen för staten grundas därför till viss del på bedömningar av förväntat taxeringsutfall och inbetalningar.

En utförlig beskrivning av metoderna gjordes i årsredovisningen för staten för 2006 (skr. 2006/07:101).

Metoder för konsolidering

Gemensam brytdag

Den 11 januari gällde som gemensam brytdag för samtliga myndigheters räkenskaper 2009. Med begreppet brytdag avses den dag då den löpande bokföringen av händelser som berör den

avslutade räkenskapsperioden avslutas. Fram till och med brytdagen bokförs leverantörsskulder och kundfordringar, efter brytdagen redovisas händelser som härrör från den avslutade perioden som upplupna kostnader respektive intäkter (dvs. som periodavgränsningsposter). Den gemensamma brytdagen är en förutsättning för att fordringar och skulder mellan myndigheterna ska stämma överens.

Principer för konsolidering

Konsolidering sker genom en sammanläggning av myndigheternas balansräkningar och resultaträkningar efter det att interna mellanhavanden i form av t.ex. fordringar, skulder, intäkter och kostnader mellan myndigheterna eliminerats. Informationen från myndigheterna har hämtats både från statsredovisningen och ur myndigheternas årsredovisningar. Utöver elimineringar av transaktioner mellan myndigheter har även transaktioner som varken är intäkter eller kostnader respektive fordringar eller skulder för staten som helhet eliminerats. Exempel är statens arbetsgivaravgifter för egen personal som före eliminering redovisas som personalkostnad hos myndigheterna och som intäkt av uppörd hos Skatteverket.

Omklassificeringar av poster

Vissa typer av transaktioner omklassificeras i årsredovisningen för staten i förhållande till myndigheternas redovisning. Anledningen till detta är att de ur statens perspektiv utgör t.ex. kostnader för verksamheten och inte transfereringar. Ett exempel är omklassificering av statens tjänstepensioner som redovisas som personalkostnad i statens årsredovisning men skilt från verksamhetens kostnader i Statens pensionsverks årsredovisning. I några fall följer inte myndigheterna de resultat- och balansräkningsscheman som är generellt föreskrivna. För affärsverken gäller dessutom särskilda uppställningsformer. Detta medför att vissa resultat- och/eller balansposter måste omklassificeras innan konsolidering görs.

Motpartsavstämning

För att det ska vara möjligt att eliminera s.k. inomstatliga poster, dvs. kostnader, intäkter, fordringar och skulder mellan myndigheter, används rutiner för s.k. motpartsavstämning mellan myndigheter. Kvaliteten i motpartsavstämningen, som infördes 2000, förbättrades successivt under åren därefter och antalet differenser över angivna beloppsgränser är sedan några år

relativt lågt. Liksom de senaste åren är differenserna också beloppsmässigt nu så begränsade i relation till helheten att de inte kan anses påverka resultat- eller balansräkningen i någon utsträckning som har materiell betydelse.

Ändrade redovisningsprinciper

Ändrade redovisningsprinciper i den konsoliderade redovisningen

Statens innehav i Nordea Bank AB har tidigare redovisats som Värdepapper och andelar bland omsättningstillgångar. Under 2009 har staten deltagit i nyemissionen i Nordea med 5,6 miljarder kronor, vilket i Riksgäldskontorets årsredovisning redovisas som anläggningstillgång under Andra långfristiga värdepappersinnehav. För att uppnå en enhetlig redovisning av statens innehav i Nordea i årsredovisning för staten har hela innehavet hänförs till Andra långfristiga värdepappersinnehav.

I övrigt har inga förändringar av redovisningsprinciperna gjorts 2009.

Ändrade redovisningsprinciper hos vissa myndigheter

Försäkringskassan har gjort vissa ändringar av principerna för värdering av fordringar på främst bidragsskyldiga avseende underhållsstöd samt vissa andra fordringar inom socialförsäkringsområdet. En justerad betalningsgrad som bedöms utifrån gäldenärens betalningsförmåga används. Krav som är yngre än 60 dagar bedöms som säkra, medan fordringar äldre än 60 dagar värderas utifrån omständigheterna, överenskomna avbetalnings- eller kvittningsplaner, avbruten indrivning och ärenden hos Kronofogdemyndigheten. Försäkringskassan har inte gjort omräkning av jämförelsetalen 2008, eftersom underlag för en omräkning saknas och kostnaden för att ta fram detta bedömts inte stå i proportion till värdet av den. Därför har inte heller någon omräkning kunnat göras i årsredovisningen för staten. Det kan dock konstateras att de totala fordringarna avseende underhållsstöd och återkrav hos Försäkringskassan endast ändrats med 66 miljoner kronor (3 procent) mellan 2008 och 2009.

Metoderna för värdering av lånefordringar hos Centrala studiestödsnämnden (CSN) har ändrats, vilket har minskat värdet med 2,0 miljarder kronor genom en ändring i beräkningsmodellen.

Det osäkra beloppet för lånetypen annuitetslån beräknas numera mindre schablonartat genom en detaljerad simulerad betalningsplan för hela återbetalningstiden på motsvarande sätt som för lånetypen studielån. CSN har inte ändrat jämförelsetalen för 2008 och det har inte heller gjorts i årsredovisningen för staten.

Ändringar av jämförelsetal

Inga saldpåverkande ändringar av jämförelsetal för 2008 har gjorts i resultat- och balansräkningarna. En viktigare ändring avser att statens innehav av aktier i Nordea Bank AB klassificerats om från kortfristiga värdepapper och andelar till Andra långfristiga värdepapper med 4,4 miljarder kronor. I övrigt har endast några få ändringar av rättelsekaraktär med relativt begränsade belopp gjorts.

Undantag från generella principer

För att på ett mer fullständigt sätt belysa tillämpade principer i årsredovisningen för staten, beskrivs här undantag som förekommer från de generella ekonomiadministrativa reglerna och principerna eller från den praxis som vanligen gäller i staten. Det kan vara fråga om undantag både för en enskild myndighet och för statens redovisning som helhet.

Engångseffekter

Engångseffekterna på statsbudgeten (se avsnitt 5.1) påverkar oftast inte resultaträkningen eftersom redovisningen där görs på bokföringsmässiga grunder med periodisering av intäkter och kostnader. Balansräkningen påverkas av belopp som redovisas som periodavgränsningsposter och när likviditeten påverkas. I fall där engångseffekterna avser stora engångshändelser, exempelvis intäkter från försäljning av statliga bolag, kommer även resultaträkningen att påverkas av t.ex. realisationsvinster.

Undantag hos vissa myndigheter

Skatteverket har enligt regeringsbeslut den 10 december 1998 dispens från kravet på att redovisa fordringar och skulder avseende uppbörd som redovisas på annat sätt än via skattekotot. Dispensen har utnyttjats för ej restförda uppbördsfordringar redovisade genom de gamla uppbördssystemen, för arvs- och gåvoskatt samt systemet för punktskatter m.m.

Statens fastighetsverk har för bidragsfastigheter undantag från regler vilka innebär att kapitalutgifter för bidragsfastigheterna inte betraktas som anläggningstillgång.

Undantag från regler på finansieringsområdet, exempelvis rätten eller formerna för att ta ut avgifter eller för att ta emot bidrag och donationer, förekommer, men eftersom dessa inte påverkar resultat- och balansräkningarna annat än indirekt redovisas de inte här.

Undantag i fråga om utformning av myndighetens årsredovisning eller finansiella rapportering

Viss verksamhet eller vissa balansposter hos myndigheter med koppling till det försvars- och säkerhetspolitiska området är hemlig, och redovisas därför på ett förenklat sätt i årsredovisningen för staten. Så långt det är möjligt görs dock redovisningen i dessa fall på ett sätt som är jämförbart med redovisningen i övrigt, och på samma sätt mellan åren, varför de inte bedöms påverka resultat- och balansräkningarna i någon väsentlig grad.

Värderingsprinciper

Myndigheter följer normalt generella värderingsprinciper för statlig redovisning i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Det finns dock myndigheter som på grund av verksamhetens särart, genom dispens, särskilt regeringsbeslut eller av annat särskilt skäl avviker från dessa. Sådana avvikelser förekommer dock i mycket liten omfattning (jämför Undantag från generella principer ovan).

Omsättningstillgångar

Omsättningstillgångar värderas enligt lägsta värdeets princip. Detta innebär att de tas upp till anskaffningsvärdet eller till det verkliga värdet om detta är lägre. Med verkligt värde avses försäljningsvärde med avdrag för beräknad försäljningskostnad. Om tillgångens särskilda beskaffenhet eller andra omständigheter ger anledning till detta får det verkliga värdet bestämmas till återanskaffningsvärdet eller annat värde som är förenligt med god redovisningssed. Vidare får omsättningstillgångar tas upp över anskaffningsvärdet om det föreligger särskilda omständigheter och det samtidigt är förenligt med god redovisningssed. Osäkra fordringar redovisas med det belopp varmed de beräknas inflyta. Ford-

ringar och skulder i främmande valuta värderas till balansdagens kurs.

Anläggningstillgångar

Anläggningstillgångar värderas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar. Avskrivningstiderna är anpassade till respektive tillgångs förväntade ekonomiska livslängd.

Aktier och andelar

Aktier och andelar i dotter- och intresseföretag har värderats enligt kapitalandelsmetoden. Metoden innebär att statens andel av företagens egna kapital tas upp som en tillgång i balansräkningen. Årets andel av företagens resultat redovisas i resultaträkningen. Även affärsverkens dotter- och intresseföretag redovisas enligt kapitalandelsmetoden. I bilaga 3 Statliga bolag redovisas kapitalandelsvärdet för varje bolag. I de fall staten innehar aktier i börsnoterade företag presenteras även marknadsvärdet för dessa aktier i bilagan.

Kommentarer till särskilda poster

Fordran/skuld på Rundradiorörelsen hos Riksgäldskontoret

De TV-licensmedel som tas ut enligt lag sätts in på ett konto i Riksgäldskontoret varifrån de betalas till de tre public service-företagen Sveriges Television AB, Sveriges Radio AB och Utbildningsradion AB. Medlen förvaltas för statens räkning av Radiotjänst i Kiruna AB. Övergångsvis tillförs extrapengar till Radiotjänst genom ett särskilt lån i Riksgäldskontoret, det s.k. distributionskontot. Härigenom finansieras de tillfälligt ökade kostnaderna för samtidig distribution av TV-utsändningar i analog och digital form som krävs för att det ska vara möjligt att gradvis övergå till digitala TV-utsändningar. Avsikten är att distributionskostnaderna efter omläggningen ska vara lägre än kostnaderna skulle vara för analoga utsändningar.

Riksgäldskontoret redovisar i sin årsredovisning en fordran för TV-licensmedel uppgående till 839 miljoner kronor och en skuld avseende s.k. distributionsmedel på 1 488 miljoner kronor, netto en skuld på 649 miljoner kronor, till den s.k. Rundradiorörelsen. Radiotjänst har inte tagit upp tillgången och skulden i sina räkenskaper, eftersom det är fråga om förvaltade medel, inte

tillgång och skuld för egen räkning. Medlen kommer att tas i anspråk respektive återbetalas i den ordning som riksdagen beslutar särskilt. Riksgäldskontorets fordran och skuld har inte tagits med i balansräkningen eftersom de är interna i staten samtidigt som Rundradiorörelsens redovisning inte ingår i någon statlig redovisningsenhet som redovisas som motpart till Riksgäldskontoret.

Statsskulden

Statsskulden värderas inklusive derivatinstrument, som skuldbytesavtal och valutaterminer. Dessutom värderas skuldinstrumenten i den statliga redovisningen till nominellt slutvärde. I balansräkningen redovisas den konsoliderade statsskulden, dvs. efter avdrag för statliga myndigheters innehav av statspapper, till skillnad från Riksgäldskontorets redovisning av den okonsoliderade statsskulden (se även avsnitt 3.1.4). Den konsoliderade statsskulden uppgick den 31 december 2009 till 1 149 miljarder kronor, medan den okonsoliderade statsskulden uppgick till 1 189 miljarder kronor.

Transfereringar via skattekonto

I ett antal fall görs transfereringar genom kreditering av en skattskyldigs (t.ex. ett företag) skattekonto hos Skatteverket. Den skattskyldige får således en skattereduktion. Denna subvention redovisas bland transfereringarna i resultaträkningen, för att på ett transparent sätt visa statens stöd till olika verksamheter i samhället. Dessa transfereringar redovisas således brutto i resultaträkningen och samtidigt redovisas även skatteintäkterna brutto, dvs. opåverkade av subventionen. Det bakomliggande synsättet är att om tekniken med skattekonto inte använts, skulle bidrag ha betalats ut och skatter betalats in med motsvarande belopp. Metoden är endast en teknisk lösning. Den generella redovisningsprincipen "Innehåll före form" (Substance over form) leder därmed till slutsatsen att transfereringen och skatten ska redovisas brutto.

De transfereringar som omfattas är de som redovisas under statsbudgetens inkomsttitelgrupp 8100, Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto. I statsbudgeten har avgränsningen gjorts utifrån kopplingen till skattelagstiftningen, så att nedsättningar/subventioner som saknar koppling till skattelagstiftningen redovisas som transfereringar. Nedsättningar med koppling till skattelagstiftningen men där det av administrativa skäl

är enklare med en nedsättning än en ändrad skattelagstiftning, räknas av mot skatterna och redovisas inte som transfereringar. De redovisas också i anslutning till respektive skatt i den nya budgetstrukturen i stället för som tidigare i en särskild inkomsttitelgrupp eller inkomsthuvudgrupp. Den avgränsning av transfereringar som tillämpas överensstämmer med nationalräkenskaperna. Enligt ESA-95, European System of Accounts, ska endast skatterabatter som är ett led i den ekonomiska politiken nettoredovisas.

Transfereringar till kommuner och landsting i form av moms-kompensation

Kommunernas mervärdesskatt nettoredovisas på statsbudgeten. Kommunernas kompensation för ingående mervärdesskatt i icke skattepliktig verksamhet redovisas på inkomsttitel 7222, Kompensation för mervärdesskatt, kommuner, vilket minskar inkomsterna i statsbudgeten. I resultaträkningen har det dock bedömts vara mest rättvisande att bruttoredovisa moms-kompensationen som lämnade bidrag och skatteintäkter. Det innebär att både skatteintäkter och lämnade bidrag är 44 miljarder kronor högre än nettobeloppen på inkomstitlar respektive anslag i statsbudgeten.

Transfereringar i det kommunala utjämnings-systemet

Den kommunalekonomiska utjämnningen nettoredovisas på statsbudgeten varvid det generella statsbidraget sammanförts med utjämnings-systemet. Inkomstutjämningsavgift och kostnadsutjämningsavgift från kommuner och landsting på sammanlagt 13 miljarder kronor tas in under anslaget i stället för på inkomsttitel. I resultaträkningen har det bedömts vara mest rättvisande att bruttoredovisa den kommunalekonomiska utjämnningen. Det innebär att både transfereringar och skatteintäkter är 13 miljarder kronor högre än i statsbudgeten.

Moms-kompensation till statliga myndigheter

Statliga myndigheter har rätt till kompensation för ingående mervärdesskatt i sin verksamhet enligt bestämmelserna i förordningen (2002:831) om myndigheters rätt till kompensation för ingående mervärdesskatt. Myndigheterna rekviderar medlen från Skatteverket och i statsbudgeten redovisas kompensationen som debitering (negativ inkomst) på inkomsttitel 7221, Avräknad mervärdesskatt, statliga myndigheter. I skattebegreppet som ansluter till nationalräkenskaperna

ingår denna skatt brutto som en del av den offentliga sektorns och statens skatteintäkter. Det är naturligt eftersom mervärdesskatten ingår i myndigheternas konsumtionsutgifter i nationalräkenskaperna – där får man således en bruttoredovisning. I resultaträkningen, liksom i myndigheternas redovisning, nettoredovisas däremot kostnaderna. Därför redovisas skatteintäkterna efter avdrag för denna kompensation.

Resultatandelar i dotter- och intresseföretag

Resultatandelarna i dotter- och intresseföretag redovisas avseende de fyra kvartalen 2009, med undantag för Nordiska investeringsbanken där delårsbokslut för andra tertialet har använts. Det innebär att årsredovisningen för staten på denna punkt avviker från Kammarkollegiets årsredovisning, som av tidsskäl inte har beaktat fjärde kvartalets resultat hos vissa bolag.

Överföringar till och från pensionssystemet

Eftersom AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten (PPM) inte konsolideras i årsredovisningen för staten behandlas de överföringar som görs mellan dessa organisationer och staten i övrigt som externa transaktioner.

Under året inbetalas socialavgifter och allmänna pensionsavgifter från arbetsgivare, egenföretagare och hushåll. Dessa redovisas brutto som intäkter under posten Skatteintäkter. Därefter görs löpande överföringar av den andel som är hänförlig till ålderspensionssystemet till AP-fonderna och PPM. Löpande rekviderar Försäkringskassan, som betalar ut pensionerna, dessutom medel från AP-fonderna för de månatliga utbetalningarna av pension. Efter utgången av ett taxeringsår görs slutjusteringar av de medel som löpande överförts till AP-fonderna och PPM, i samband med att pensionsrätter fastställs.

För 2009 har de socialavgifter m.m. som inbetalats och överförts till AP-fonderna för första gången på många år understigit de pensionsmedel som rekviderats från AP-fonderna för utbetalning av pension. De löpande överföringarna till och från AP-fonderna elimineras i årsredovisningen för staten och endast nettoöverföringen från AP-fonderna kvarstår därför och blir för 2009 därmed en transferering från ålderspensionssystemet (Intäkt av bidrag). Föregående år redovisades en transferering till ålderspensionssystemet med motsvarande nettobelopp.

För premiepensionssystemet har inbetalda avgifter överstigit utbetalda pensioner med betydande belopp även 2009 och detta redovisas som

en transferering till hushållssektorn, eftersom PPM hänförs till hushållssektorn.

Särskilt om premiepensionssystemet

Sedan 2007 redovisar nationalräkenskaperna premiepensionssystemet i hushållssektorn i stället för som tidigare socialförsäkringssektorn, i enlighet med principer för denna typ av system som fastställts inom Europeiska unionen. I årsredovisningen för staten har viss anpassning gjorts till detta.

I redovisningen av statsbudgetens utfall dras den del av arbetsgivaravgifter och egenavgifter som förs till premiepensionssystemet av från intäkterna, så att skatterna redovisas exklusive de avgifter som avser premiepensionssystemet. Bland utgifterna för ålderspensionssystemet som redovisas utanför men i anslutning till budgeten och under utgiftstaket, redovisas utbetalda pensioner exklusive premiepensioner.

I resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys redovisas däremot ålderspensionerna i sin helhet, liksom i berörd myndighets redovisning, som en del av statens transfereringar och avgifterna redovisas som en del av intäkterna av skatter. Det har bedömts ha ett värde att ha kvar denna redovisning av totala pensionsutbetalningar från staten och motsvarande avgifter både på kostnads- och intäktssidan. Det har även ett värde att se överföringen till premiepensionssystemet brutto, samtidigt som det kan finnas definitionsmässiga problem med att bestämma vilken del av avgifterna och medel tillförda från anslag som egentligen ska ses som transferering till premiepensionssystemet. Flödena av avgifter och rekvisition av pensionsmedel delas upp på transfereringar till/från ålderspensionssystemet som nu omfattar endast AP-fonderna å ena sidan, och hushållssektorn å den andra. I not 1 Skatteintäkter har sambandet med motsvarande belopp i statsbudgeten tydliggjorts.

Systembolagets inlevererade överskott

Systembolagets inlevererade överskott ingår bland skatteintäkterna i den konsoliderade redovisningen enligt den definition av skatter som tillämpas. Hos den myndighet som redovisar aktierna (Kammarkollegiet) ingår beloppet i Resultatandelar i dotter- och intresseföretag. Omklassificering i årsredovisningen för staten görs genom att posten Resultatandelar minskas och posten Skatteintäkter ökas med faktiskt erhållen utdelning under året (201 miljoner kronor 2009).

Stabilitetsfonden

Under hösten 2008 beslutade riksdagen om inrättande av Stabilitetsfonden (prop. 2008/09:61, bet. 2008/09:FiU16, rskr. 2008/09:17). Från fonden ska finansieras det stödsystem som införts i lagen (2008:814) om statligt stöd till kreditinstitut (stödlagen). Inledningsvis tillfördes fonden 15 miljarder kronor från anslag på statsbudgeten 2008. I stödlagen finns föreskrifter om att de kreditinstitut och andra företag som omfattas av stödlagen ska betala en stabilitetsavgift (7 kap. 2 §). Denna avgift ska tillföras fonden. Bestämmelserna om stabilitetsavgiften trädde i kraft den 30 december 2009 (prop. 2009/10:30, bet. 2009/10:FiU7, rskr. 2009/10:86).

Då fondens medel i betydande grad kan bedömas komma att användas inte för kostnader utan för olika slag av finansiella tillgångar redovisades överföringen från anslag inte som en kostnad i statens resultaträkning 2008. I stället fördes medlen direkt från nettoförmögenheten i balansräkningen till balansposten Fonder. För 2010 är avsikten att de avgifter som tas in ska redovisas som intäkter i resultaträkningen och som avsättningar till fonder. De kostnader som uppkommer avses i första hand avräknas mot de avgifter som kommit in, och då med upplösning av fond som motsvarande tillförsel av medel. Om däremot fondens kapital går under 15 miljarder kronor är avsikten att resultaträkningens saldo ska påverkas. Metoderna kompliceras om fonden slås ihop med insättningsgarantifonden. Regeringen kommer att bevaka utvecklingen, så att redovisningen långsiktigt ger en rättvisande bild av händelserna på detta område. Under 2009 har fonden ökat med bankgarantiavgifter och finansiella intäkter och det är således ingen oklarhet i denna fråga.

Periodiseringar av bidrag till kommuner

I slutet av 2009 har 13 miljarder kronor betalats ut som tillfälligt konjunkturstöd till kommuner och landsting. Medlen är avsedda att användas under 2010 och i regeringens propositioner har angivits att det förutsätts att mottagarna periodiserar dem. De är också hänfödda till 2010 i nationalräkenskaperna. De har därför även periodiserats i resultat- och balansräkningarna.

Sveriges förväntade överskott av utsläppsenheter

Parter med kvantitativt åtagande i klimatkonventionens Kyotoprotokoll tilldelas en mängd utsläppsenheter (Assigned Amount Units, AAU) motsvarande den mängd parten får släppa ut i ton koldioxidekvivalenter under åtagandeperioden 2008–2012. Den tilldelade mängden justeras under åtagandeperioden för förvärv och överlåtelse av utsläppsenheter i enlighet med Kyotoprotokollets artikel 6 (Joint Implementation), artikel 12 (Clean Development Mechanism) eller artikel 17 (International Emissions Trading).

Sverige har tilldelats 375 864 317 AAU för perioden 2008–2012. För att Sverige ska uppnå sitt åtagande under Kyotoprotokollet ska utsläppen av växthusgaser under perioden 2008–2012 inte överstiga den tilldelade mängden, justerat för förvärv eller överlåtelse av utsläppsenheter.

De senaste prognoserna tyder på att Sverige kommer få ett överskott på AAU, dvs. att utsläppen av växthusgaser kommer att vara lägre än det förutsedda innehavet av AAU för perioden 2008–2012. Överskottet uppskattas till ca 70 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Det faktiska nettot kan fastställas sedan avräkning skett 2014.

Under 2008 och 2009 har det skett en viss handel med AAU. Handeln har dock varit begränsad och transaktionerna är inte offentliga. Marknaden kan därmed inte anses vara likvid, vilket innebär att en värdering av ett förväntat överskott av AAU är högst osäker. Genomsnittspriset för de affärer som gjordes under 2008 och 2009 uppskattas av Energimyndigheten till ca 10 euro per AAU.

Någon värdering av överskottet har således inte kunnat göras och därmed har inte någon tillgång redovisats i balansräkningen.

4.4.2 Redovisningsprinciper, statsbudgetens utfall

Statsbudgeten redovisas enligt de principer som följer av lagen (1996:1059) om statsbudgeten (budgetlagen) och riksdagens beslut om statsbudgeten.

Avgränsningen är den som följer av riksdagens budgetbeslut. Enligt budgetlagen ska regeringens förslag till statsbudget omfatta alla inkomster och utgifter samt andra betalningar som

påverkar statens lånebehov. Undantag görs för vissa verksamheter där inkomster endast ska bidra till att täcka verksamhetens kostnader och verksamheter där kostnaderna helt ska täckas med verksamhetens intäkter. I praktiken innebär detta i allt väsentligt samma avgränsning som den som gäller för resultat- och balansräkningarna. Om en myndighet eller en del av en myndighets verksamhet varken har anslag på budgeten, redovisar inkomster mot inkomsttitel eller gör betalningar via de statliga betalningssystem som har koppling till statens centralkonto i Riksbanken, kommer dock myndigheten inte att påverka statsbudgetens utfall.

Statsbudgetens utgifter redovisas mot anslag och statsbudgetens inkomster redovisas mot inkomstitlar. Enligt budgetlagen ska avräkning mot anslag för transfereringar göras det år då betalning sker medan avräkning mot inkomstitlar för skatt ska göras det år då betalning erhålls. Övriga utgifter och inkomster avräknas det år till vilket utgiften respektive inkomsten hänför sig. Riksdagen beslutade hösten 2008 om ändrad grund för avräkning av myndigheternas förvaltningskostnader mot anslag (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:FiU15, rskr. 2008/09:30). Förändringen innebär att för de flesta myndigheter kommer poster som förändring av semesterlöneskuld, upplupna kostnader i övrigt, förändring av avsättningar samt andra periodiseringar att avräknas mot anslag redan när kostnaden identifieras, i stället för att som tidigare avräknas när faktura kom in till myndigheten eller i vissa fall när betalning gjordes. Förändringen berör anslagsfinansierad verksamhet, men Vägverket och Banverket som redan tidigare tillämpade kostnadsmässig anslagsavräkning, liksom universitet och högskolor som har en egen modell för anslagsavräkning, påverkas i princip inte. I redovisningen av Statsbudgetens utfall analyseras hur förändringen påverkat utfallet 2009.

Universitet och högskolor tillämpar för en stor mängd anslag inom grundutbildningsområdet en anslagsavräkningsmodell som innebär att löpande under året avräknas en tolfteedel av årsbeloppet oavsett verklig förbrukning medan vid årets slut görs en slutlig anslagsavräkning är beroende av volymen studieprestationer upp till ett visst maxbelopp, medan. Sveriges lantbruksuniversitet är undantaget från denna modell och i stället är den löpande avräkningen densamma som den slutliga.

En viktig punkt i redovisningen mot statsbudgeten är preciseringen av skattebegreppet som även ges uttryck i statsbudgetens indelning och som även utgår från nationalräkenskapernas klassificering av olika typer av transaktioner, där socialavgifter och allmän pensionsavgift ingår bland skatterna.

Till skillnad mot vad som gäller för resultat- och balansräkningen, där olika redovisningsmetoder och principer för ett antal specifika poster förklaras, finns för statsbudgetens anslag och inkomstitlar riksdagsbeslut och motiveringar har redovisats för riksdagen i budgetpropositionen eller andra propositioner. Därför redovisas inte den typen av specifik information här. Även förändringar av struktur och innehåll för anslag och inkomstitlar har redovisats i budgetpropositionen och beskrivs därför inte.

Utöver anslagen och inkomstitlarna innehåller statsbudgeten en post för Riksgäldskontorets nettoutlåning och en kassamässig korrigeringspost. Den kassamässiga korrigeringsposten på utgiftssidan är nödvändig för att budgetens saldo ska visa statens lånebehov med omvänt tecken, dvs. ett positivt budgetsaldo ger ett negativt lånebehov.

4.4.3 Skillnader mellan resultaträkningen och statsbudgeten

Statsbudgeten och resultaträkningen skiljer sig som nämnts åt avseende såväl avgränsning och struktur som redovisningsprinciper.

Ett exempel på skillnader i avgränsningen är affärsverken som ingår i resultaträkningen men till helt övervägande del ligger utanför statsbudgeten. Ett annat exempel är att avgifter och bidrag som myndigheterna får disponera redovisas i resultaträkningen medan de endast påverkar statsbudgeten i den mån dessa verksamheter har en inverkan på statens lånebehov. Detsamma gäller affärsverkens verksamheter.

När det gäller redovisningsprinciper innefattar statsbudgeten redovisning av in- och utbetalningar (kassamässigt) och för vissa anslag eller inkomstitlar kostnader och intäkter eller utgifter och inkomster. I resultaträkningen görs redovisningen i sin helhet enligt bokföringsmässiga grunder, dvs. av intäkter och kostnader.

Statsbudgeten har en ändamålsstruktur där anslagen är grupperade i utgiftsområden och inkomstitlarna i inkomsttyper. Resultaträkningen

är däremot indelad i intäcks- och kostnadsslag. Jämförelser av poster i resultaträkningen och statsbudgeten låter sig därmed ofta inte göras, utan dokumenten kompletterar i stället varandra.

Resultaträkningen visar verksamhetens totala kostnader och intäkter under året. Balansräkningen visar den ekonomiska ställningen, dvs. tillgångar och skulder, per den 31 december. Ibland påverkas endast balansräkningen av vissa händelser i statsbudgeten medan resultaträkningen är oförändrad.

En stor principiell skillnad är att i resultaträkningen elimineras alla poster som avser transaktioner mellan myndigheter. Det gäller köp och försäljning av tjänster eller varor mellan myndigheter liksom bidrag mellan myndigheter. Viktiga elimineringsposter är arbetsgivaravgifter och skatter som statliga myndigheter betalat och premier för det statliga tjänstepensionssystemet som statliga myndigheter betalat till Statens pensionsverk. I statsbudgeten bruttoredo visas dessa transaktioner i de flesta fall som utgifter på anslag och inkomster på inkomstitel.

En annan stor skillnad är att ålderspensionsavgifterna från andra än statliga myndigheter bruttoredo visas som intäkt i resultaträkningen samtidigt som de faktiska utbetalningarna av pensioner i ålderspensionssystemet redovisas som kostnader. I statsbudgeten däremot netto-redovisas ålderspensionsavgifterna efter avdrag för utbetalningarna till pensionssystemet inklusive premiepensionssystemet, medan utbetalningarna av pensioner inte framgår av statsbudgeten, utan redovisas i anslutning till budgeten som ålderspensionssystemet utanför statsbudgeten.

I nedanstående tabell sammanfattas några skillnader mellan resultaträkningen och statsbudgeten.

Tabell 4.5 Jämförelse mellan resultaträkningen och statsbudgeten

	Resultaträkningen	Statsbudgeten
Skatt	Intäkt	Intäkt och betalning
Offentligrättsliga avgifter på inkomsttitel	Intäkt	Inkomst
Avgift av tillfällig natur eller mindre omfattning	Intäkt	Kostnadsreduktion på anslag
Övriga avgifter	Intäkt	Ingen påverkan på anslag eller inkomsttitlar
Erhållna bidrag som används i verksamheten	Intäkt	Ingen påverkan på anslag eller inkomsttitlar
Transfereringar (lämnade bidrag m.m.)	Kostnad	Utbetalning
Avsättningar för framtida åtaganden	Kostnad (intäkt)	Kostnad
Löner, varor och tjänster	Kostnad	Kostnad
Andel av företagsvinst/förlust	Intäkt/kostnad enligt kapitalandelsmetoden	Inkomst vid utdelning
Orealiserad valutavinst/förlust och upplupen ränta	Intäkt/kostnad	Ingen påverkan på anslag eller inkomsttitlar

Skatter redovisas som intäkter i resultaträkningen, medan i statsbudgeten redovisas intäkter som är hänförliga till det aktuella året med korrikeringsposter för betalda skatter så att slutsumman blir kassamässig. Även intäktdefinitionen skiljer sig åt. Intäkter eller reduktioner som inte tagits upp tidigare år påverkar skatteintäkterna i resultaträkningen, medan de i statsbudgeten för det aktuella året hänförs till korrikeringsposterna för uppbörds- och betalningsförskjutningar.

För olika typer av avgifter och bidrag redovisas intäkter i resultaträkningen, medan i fråga om avgifter som förs till inkomsttitel redovisas inkomster. Med inkomster avses här vanligen de inkomster där faktura utfärdats under året eller i omedelbar anslutning till året före den s.k. brytdagen. Avgifter som disponeras av en myndighet påverkar statsbudgeten endast som betalningar, medan de normalt inte berör anslag eller inkomsttitlar. Bidrag redovisas i några fall kassamässigt på statsbudgeten, främst bidrag från EU, medan de i de flesta fall inte redovisas mot inkomsttitel eller anslag utan endast påverkar statsbudgeten som betalningar. Nettobetalningar från avgifts- och bidragsfinansierad verksamhet påverkar dock vanligen saldot på myndigheter-

nas räntekonton i Riksgäldskontoret och därmed Riksgäldskontorets nettoutlåning, vilket i sin tur påverkar statsbudgeten och statens lånebehov.

Transfereringar i form av lämnade bidrag och andra omfördelningstransaktioner redovisas som kostnader i resultaträkningen, medan de redovisas vid utbetalningen i statsbudgeten. Till största delen sammanfaller dock dessa begrepp, beroende på hur kostnaderna för transfereringar fångas i olika fall. Transfereringar periodiseras i resultaträkningen endast i de fall de är tydligt hänförliga till ett visst år, såsom exempelvis jordbruksstöd eller EU-avgiften för ett visst år.

Löner, lokalhyror och köp av varor och tjänster i övrigt redovisas som kostnader i resultaträkningen och i de allra flesta fall även som kostnader i statsbudgeten. Däremot redovisas utgifterna för stora investeringar i infrastruktur och för försvarets räkning på statsbudgeten i samband med att anskaffningen görs.

Skilnader gäller även för ett antal andra transaktioner av särskild art. Orealiserade vinster, upplupna ränteintäkter, avsättningar för framtida åtaganden eller andel av vinst/förlust i bolag som staten äger, redovisas som intäkter eller kostnader i resultaträkningen, medan de inte påverkar statsbudgeten förrän i samband med eventuell betalning.

4.5 Noter

4.5.1 Noter till resultaträkningen

Not 1

Skatteintäkter

Miljoner kronor

	2009	2008
Direkta skatter på arbete		
Inkomstskatter	550 774	551 376
Skattereduktioner m.m.	-159 160	-139 190
Övriga direkta skatter på arbete	86 470	85 265
<i>Summa Direkta skatter på arbete</i>	<i>478 084</i>	<i>497 451</i>
Indirekta skatter på arbete		
Arbetsgivaravgifter	392 223	404 069
Övriga indirekta skatter på arbete	22 687	32 409
Avgifter till premiepensionssystemet	-25 350	-25 111
<i>Summa Indirekta skatter på arbete</i>	<i>389 560</i>	<i>411 367</i>
Skatt på kapital		
Skatt på kapital, hushåll	23 077	26 301
Skatt på företagsvinster	75 429	83 042
Fastighetsskatt	25 967	23 954
Övriga skatter på kapital	24 372	30 193
<i>Summa Skatt på kapital</i>	<i>148 845</i>	<i>163 490</i>
Skatt på konsumtion och insatsvaror		
Mervärdesskatt	302 618	300 270
varav kommunmoms	44 008	43 671
Skatt på alkohol och tobak	22 761	21 311
Skatt på energi och miljö	70 312	69 671
Skatt på vägtrafik	16 376	16 027
Inlevererat överskott från AB Svenska Spel	4 203	3 587
Skatt på import	5 151	5 874
Övriga skatter på konsumtion och insatsvaror	2 225	1 976
<i>Summa Skatt på konsumtion och insatsvaror</i>	<i>423 646</i>	<i>418 716</i>
Restförda och övriga skatter		
Restförda skatter m.m.	-5 973	-4 785
Intäkter som förs till fonder	2 412	1 901
<i>Summa Restförda och övriga skatter</i>	<i>-3 561</i>	<i>-2 884</i>
Summa Totala skatteintäkter före justering	1 436 574	1 488 140
Justering till belopp enligt ÅRS 2008		-1 976

	2009	2008
Totala skatteintäkter	1 436 574	1 486 164
Avgår: Kommunala inkomstskatter	-524 047	-515 483
Avgår: Avgifter till ålderspensionssystemet	-178 290	-178 108
Avgår: EU-skatter	-6 502	-7 237
Justering till belopp enligt ÅRS 2008		937
Statens skatteintäkter enligt statsbudgetavgränsning	727 735	786 273
Tillkommer, avgränsningsskillnader m.m.		
Skatter hänförliga till tidigare år		
varav 2008	1 262	7 449
varav 2007	-267	161
Avgifter till ålderspensionssystemet	178 290	178 108
Avgifter till premiepensionssystemet	25 350	25 111
EU-skatter	6 502	7 237
Kommunala utjämningsavgifter LSS	2 793	2 228
Inkomstutjämningsavgift, kostnadsutjämningsavgift	13 236	12 306
Elimineringar		
Eliminering av statliga myndigheters avräknade moms	-24 235	-23 227
Eliminering av statens arbetsgivaravgifter	-23 874	-24 564
Eliminering av särskild löneskatt på pensionskostnader	-3 236	-3 144
Eliminering av myndigheters skatter och kostnadsred.	-102	-140
<i>Summa Total före justering</i>	<i>903 454</i>	<i>967 798</i>
Justering till belopp enligt ÅRS 2008		-222
Total summa	903 454	967 576

Skatteintäkterna minskade med 64 miljarder kronor (6,6 procent) jämfört med 2008. Eftersom många skatter fastställs per kalenderår är det slutliga utfallet för taxeringen inte känt förrän i december året efter det aktuella årets utgång. Redovisningen av skatteintäkter grundas därför till viss del på bedömningar. Även om man vid tidpunkten för årsredovisningen kan göra en någorlunda säker bedömning av intäkterna från skatt på arbete och skatt på konsumtion är osäkerheten fortfarande stor vad gäller skatt på kapital. Historiskt ligger avvikelser mellan den bedömning som redovisas i årsredovisningen och de slutliga utfallen på i storleksordningen 0,5 till 1 procent av de totala skatteintäkterna. För 2008 har den dock totalt sett visat sig lägre än så.

Direkta och indirekta skatter på arbete minskade med 41 miljarder kronor jämfört med 2008.

Minskade inkomstskatter förklaras av att lönesumman utvecklades svagt till följd av ett minskat antal arbetade timmar. Regeländringar, som det tredje steget av jobbskatteavdraget, bidrog också till att skatt på arbete minskade 2009. Arbetsgivaravgifterna minskade med 12 miljarder kronor. Minskningen förklaras av en svag utveckling av lönesumman och att avgiftssatsen sänktes med en procentenhet till 31,42 procent samt att halveringen av arbetsgivaravgifter för ungdomar utvidgades till att gälla ungdomar 18–26 år, från att tidigare ha gällt enbart 19–24-åringar. Arbetsgivaravgifterna utgörs i princip av avgiftssatsen i procent av lönesumman. Preliminärt ökade lönesumman med endast 0,36 procent till följd av att antalet arbetade timmar minskat kraftigt. Myndigheternas arbetsgivaravgifter är inomstatliga och har eliminerats. Elimineringen bruttoredo visas i tabellen.

Jämfört med 2008 minskade skatt på kapital med 15 miljarder kronor (9,0 procent). Skatt på kapital från hushåll minskade med 3,2 miljarder kronor (12,3 procent) framför allt till följd av minskade kapitalvinster. Skatt på företagsvinster minskade med 7,6 miljarder kronor på grund av företagets lägre vinster.

Skatt på konsumtion och insatsvaror ökade med 4,9 miljarder kronor (1,2 procent). Därav ökade intäkter av mervärdesskatt med 2,3 miljarder kronor. Den låga ökningen förklaras av det kraftiga fallet i näringslivets investeringar och den svaga ökningen av hushållens konsumtion. Mervärdesskatt redovisas av Skatteverket och Tullverket. I beloppet mervärdesskatt, 303 miljarder kronor, ingår återbetalad mervärdesskatt till statliga myndigheter med 24,2 miljarder kronor. Beloppet utgör en inomstatlig transaktion, vilket elimineras för att inte påverka det konsoliderade utfallet. Skatt på alkohol och tobak ökade med 1,4 miljarder kronor bland annat till följd av att införseln av alkohol från utlandet minskat och att den svaga kronan ökat gränshandeln.

Övriga intäkter av punktskatter har förändrats i begränsad omfattning, vilket beror på en låg utvecklingstakt för intäkter av energi och koldioxidskatt. Den del av skatteintäkterna som avser kommunala inkomstskatter och går till kommunerna ökade med 8,6 miljarder kronor.

Den offentliga sektorns samtliga skatter tas in till staten främst genom Skatteverket och redovisas både i statens resultaträkning och i statsbud-

geten. De skatter och avgifter som avser kommunsektorn och ålderspensionssystemet utbetalas av staten löpande för att sedan regleras när slutlig taxering är fastställd. Den redovisning av skatteintäkter som görs i resultaträkningen avviker på några punkter från den som görs på statsbudgetens inkomstsida. I statsbudgeten görs omföringar och en finare indelning av vissa poster för att tydligare redovisa fördelningen mellan olika skatteslag etc. Den del av den statliga ålderspensionsavgiften som går till premiepensionssystemet läggs i resultaträkningen till skatteintäkterna trots att systemet numera ses som en del av hushållssektorn i nationalräkenskaperna (se avsnitt 4.4 Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar). En annan väsentlig skillnad jämfört med statsbudgeten är att arbetsgivaravgifter avseende statligt anställda elimineras i resultaträkningen.

I resultaträkningens skatteintäkter ingår den kommunalekonomiska utjämnningen som netto-redovisas på statsbudgetens utgiftssida. Inkomstutjämningsavgift och kostnadsutjämningsavgift från kommuner och landsting på sammanlagt 13 miljarder kronor redovisas under anslaget för kommunalekonomisk utjämnning varför statsbidragen till kommunerna minskats med motsvarande belopp på statsbudgeten. I resultaträkningens skatteintäkter ingår också mervärdesskatt med 44 miljarder kronor för kommuner och landsting som nettoredo visas på statsbudgetens inkomstsida (nettoredo visningen går mot en inkomsttitel som inte ingår i statens skatteintäkter/skatteinkomster). I resultaträkningen har den kommunalekonomiska utjämnningen och kommunmomsen bruttoredo visas, vilket innebär att både inkomster och transfereeringar till kommuner är 57 miljarder kronor högre än i statsbudgeten för 2009.

I kolumnen för jämförelsetalen från 2008 redovisas för varje skatteslag de utfall för 2008 som beräknats under våren 2010 efter 2008 års taxering och som överensstämmer med motsvarande uppgifter i redovisningen av statsbudgetens utfall. Dessa avviker något för varje enskilt skatteslag från de belopp som beräknades när resultaträkningen för 2008 togs fram eftersom de baseras på ett senare taxeringsutfall. Tre justeringsbelopp har i ovanstående tabell lagts till så att överensstämmelse även uppnås med de periodiserade skatter som redovisades i årsredovisningen för staten 2008.

Nettoskillnaden är liten jämfört med den beräkning av 2008 års skatt som gjordes våren 2009, endast 1,3 miljarder kronor, men för respektive skatt finns större skillnader. Skatt på kapital för hushåll blev 5,1 miljarder kronor högre och fastighetsskatt 1,4 miljarder kronor högre medan skatt på företagsvinster blev 7,8 miljarder kronor lägre. Indirekta skatter på arbete blev 2,6 miljarder kronor högre än beräkningen våren 2009.

Not 2

Intäkter av avgifter och andra ersättningar

Miljoner kronor

	2009	2008
<i>Offentligrättslig verksamhet</i>		
Transportstyrelsen	1 821	-
Kronofogdemyndigheten	1 304	1 412
Lantmäteriet	849	784
Banverket	503	514
Rikspolisstyrelsen	481	495
Centrala studiestödsnämnden	404	401
Bolagsverket	389	394
Läkemedelsverket	329	342
Vägverket	318	911
Elsäkerhetsverket	311	311
Strålsäkerhetsmyndigheten	282	134
Finansinspektionen	266	249
Luftfartsstyrelsen	-	1 012
Affärsverk		
Luftfartsverket	3 145	3 280
Sjöfartsverket	1 320	1 440
Svenska kraftnät	6	10
Övriga	1 733	1 873
<i>Summa offentligrättslig verksamhet</i>	<i>13 461</i>	<i>13 562</i>
<i>Uppdragsverksamhet</i>		
Banverket	4 377	3 796
Försvarets materielverk	3 272	3 950
Exportkreditnämnden	3 106	371
Riksgäldskontoret	1 481	18
Statens institutionsstyrelse	1 198	1 229
Försäkringskassan	619	296
Karolinska institutet	570	454
Lantmäteriet	545	545
Statens fastighetsverk	536	463

Lunds universitet	433	429
Skatteverket	426	398
Statens jordbruksverk	405	395
Vägverket	222	2 971
Affärsverk		
Svenska kraftnät	6 402	7 182
Luftfartsverket	2 187	2 284
Statens järnvägar	125	141
Sjöfartsverket	62	105
Övriga	5 053	4 912
<i>Summa uppdragsverksamhet</i>	<i>31 019</i>	<i>29 939</i>

Andra ersättningar

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	7 466	8 353
Rikspolisstyrelsen	889	882
Exportkreditnämnden	298	415
Konkurrensverket	279	21
Vägverket	244	448
Centrala studiestödsnämnden	226	193
Karolinska institutet	172	43
Post- och telestyrelsen	6	2 100
Övriga	1 656	2 287
<i>Summa andra ersättningar</i>	<i>11 236</i>	<i>14 742</i>
Total summa	55 716	58 243

Intäkter av avgifter och andra ersättningar har minskat med 2,5 miljarder kronor (4,3 procent). Det beror i huvudsak på att andra ersättningar avseende likvid från auktion av frekvenser för nästa generations mobila nät som redovisas av Post- och telestyrelsen knappast förekommit under 2009 samt bolagiseringen av Vägverkets affärsenheter. Även Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens redovisade uppborndsintäkter har minskat på grund av att den förhöjda finansieringsavgiften ersatts av en arbetslöshetsavgift, som innehåller en begränsningsregel avseende arbetslöshetsersättning.

Intäkter av avgifter utgör ersättning som betalas till staten för en motprestation. Avgifterna utgör ersättning för kostnader som staten via myndigheterna har för att tillhandahålla varor och tjänster. Andra ersättningar som redovisas i noten utgör ersättningar som inte betraktas som avgifter.

I noten delas intäkterna upp beroende på om de genererats i offentligrättslig verksamhet, upp-

dragsverksamhet eller är att betrakta som annan ersättning.

Offentligrättsliga avgifter

De offentligrättsliga avgifterna är så kallade tvingande avgifter där riksdagen beslutar att verksamhet ska bedrivas och att den ska vara avgiftsbelagd. En avgift betraktas som offentlig-rättslig om den innebär ett ingrepp i enskildas ekonomiska förhållanden.

Under 2009 uppgick dessa intäkter till 13,5 miljarder kronor, vilket är en minskning med 0,1 miljarder kronor jämfört med föregående år. Totalt redovisar omkring 130 myndigheter offentligrättsliga avgifter, vilka tas ut i en mängd verksamheter.

Transportstyrelsens offentligrättsliga avgifter omfattar avgifter inom regelgivnings-, tillstånds- och tillsynsverksamheten inom sjöfarts- och luftfartsområdet. Avgifter tas också ut för registerhållningsverksamhet inom vägtrafikområdet, flygtrafiktjänstverksamhet och gemensam avgift för säkerhetskontroll inom luftfartsområdet. Även undervägsavgifter tas ut i enlighet med den internationella Eurocontrolkonventionen. Därtill kommer uppbörd av trängselskatt och felparkeringsavgifter m.m. inom vägtrafikområdet. I och med att Luftfartstyrelsen upphörde 2008 togs uppbörden av en mängd avgifter avseende offentligrättsliga avgifter över av Transportstyrelsen. Även de registerhållningsavgifter, körkortsavgifter och avgifter för registrerings skyltar, som tidigare redovisades av Vägverket, redovisas fr.o.m. 2009 av Transportstyrelsen.

Kronofogdemyndighetens offentligrättsliga avgifter omfattar huvudsakligen grundavgifter i allmänna och enskilda mål och avgifter i mål om betalningsföreläggande m.m.

Lantmäteriet redovisar offentligrättsliga avgifter inom fastighetsbildningsområdet och expeditionavgifter som ska finansiera inskrivningsverksamheten, t.ex. ansökan om lagfart vid köp av fastighet.

Banverkets offentligrättsliga avgifter omfattar huvudsakligen banavgifter för trafik på statens järnvägsanläggningar.

Rikspolisstyrelsen tar ut offentligrättsliga avgifter för stämmingsmannadelgivning, passhantering, nationella ID-kort och ansökan om prövning av olika ärenden.

Centrala studiestödsnämnden tar t.ex. ut avgift för att bevilja studiestöd och för att administrera återbetalningen av studielånen.

Bolagsverket tar ut avgifter för bl.a. bolagsregistreringar.

Läkemedelsverket tar ut avgifter för kontroll och tillsyn av läkemedel, medicintekniska produkter och vissa andra produkter som med hänsyn till egenskaper eller användning står läkemedel nära.

Vägverkets offentligrättsliga avgifter omfattar, efter överföring av uppgifter till Transportstyrelsen, huvudsakligen förarprovavgifter och ansökningsavgifter.

Elsäkerhetsverkets offentligrättsliga avgifter omfattar elsäkerhetsavgifter, elberedskapsavgifter och nätövervakningsavgifter. Dessutom tar myndigheten emot avgifter på elområdet t.ex. behörighetsavgifter och ersättning för provade produkter s.k. provningsavgifter.

Strålsäkerhetsmyndighetens offentligrättsliga avgifter omfattar dels avgifter från anläggningar som har tillstånd att bedriva kärnteknisk verksamhet, dels avgifter från de som i sin yrkesverksamhet använder utrustning med icke-joniserande strålning bl.a. för lasrar och röntgenutrustning.

Finansinspektionens (FI) offentligrättsliga avgifter omfattar avgifter för tillstånd och anmälningar, exempelvis auktorisationer, ägarprövningar, bolagsordningsändringar, ledningsprövningar, prospektgranskning och gränsöverskridande verksamhet. Finansinspektionen tar även ut årliga avgifter från alla som står under FI:s tillsyn eller är registrerade hos FI.

Luftfartsverkets infrastrukturintäkter, som innefattar bl.a. startavgifter, undervägsavgifter och passageraravgifter, redovisas som offentligrättsliga avgifter.

Sjöfartsverkets intäkter omfattar främst farleds- och lotsavgifter.

Svenska kraftnät redovisar avgift för elcertifikat som offentligrättslig avgift.

Uppdragsverksamhet

Uppdragsverksamhet omfattar samtliga avgifter som inte klassificerats som offentligrättsliga, i regel försäljning av sådana varor och tjänster som är frivilligt efterfrågade. Till uppdragsverksamhet räknas också den verksamhet som avses i det generella bemyndigandet i 4 § avgiftsförordningen (1992:191). Enligt paragrafen får myndigheten själv besluta om att ta ut en avgift för till exem-

pel publikationer, uthyrning av lokaler, utbildning eller konsultuppdrag. Under 2009 ökade intäkterna av uppdragsverksamhet med 1,1 miljarder kronor och det är ca 200 myndigheter som redovisar sådan avgiftsbelagd verksamhet.

Banverkets uppdragsverksamhet omfattar drift och underhåll samt om- och nybyggnader av statens järnvägsanläggningar. Konsultverksamheten inom bland annat projektering, byggstyrning av järnvägsanläggningar, tekniska tjänster för underhåll och investeringar, rådgivning m.m. bedrivs från och med 2009 i bolagsform. Banverkets uppdragsintäkter ökade med ca 0,6 miljarder kronor. Det beror i huvudsak på ökad försäljning från resultatenheter och ökad försäljning av el.

Försvarets materielverks (FMV:s) uppdragsverksamhet omfattar försäljning av materiel, utbildning, sålda tjänster samt försäljning av provverksamhet. FMV:s externa uppdragsintäkter har minskat med 0,7 miljarder kronor, beroende bl.a. på att Försvarmaktens andel av orderstocken har ökat medan övriga kunders andel har minskat under det senaste året. Bland större uppdrag till andra kunder dominerar export av Jas Gripen till Ungern och Tjeckien.

Exportkreditnämnden har till uppgift att stödja svensk export och utveckla svenskt näringsliv genom att erbjuda konkurrenskraftiga exportkreditgarantier och investeringsgarantier. Premieintäkterna (avgifterna) ska täcka garanti-tagarnas eventuella framtida kundförluster. Garantin är frivillig för företagen och premiens storlek sätts på marknadsmässiga grunder. Exportkreditnämndens ökade uppdragsintäkter med 2,7 miljarder kronor beror i huvudsak på kraftigt ökade premieintäcker på grund av att efterfrågan på bl.a. rörelsekreditgarantier ökat kraftigt.

Riksgäldskontorets uppdragsverksamhet avser bankgarantiavgifter i enlighet med de åtgärder som inleddes hösten 2008.

Statens institutionsstyrelse ansvarar för vård och behandling på landets LVM-hem, enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, och särskilda ungdomshem. Den del av verksamhetens kostnader som inte täcks av myndighetens anslag ska finansieras med avgifter från kommuner.

Försäkringskassans avgiftsbelagda verksamhet består till största delen av ersättning från AP-

fonden för administration av inkomstgrundad ålderspension.

Karolinska institutet bedriver huvudsakligen uppdragsverksamhet inom medicinsk utbildning och forskning.

Lantmäteriets avgiftsbelagda verksamhet omfattar bl.a. grundläggande geografisk information och fastighetsinformation.

Statens fastighetsverk tar huvudsakligen ut hyror och arrenden (avgifter) från hyresgäster men bedriver även annan uppdragsverksamhet, såsom konsultverksamhet inom byggheten.

Lunds universitet redovisar intäkter avseende uppdragsverksamhet i samband med uppdragsutbildning och forskning, tidskrifter och publikationer samt rådgivning och annan liknande service.

Skatteverkets uppdragsverksamhet avser ersättning från AP-fonderna och PPM för arbete med uppbörd av ålderspensionsavgifter m.m.

Statens jordbruksverks uppdragsverksamhet avser huvudsakligen distriktsveterinärorganisationen.

Vägverkets uppdragsverksamhet består i huvudsak av försäljning av administrativa tjänster och IT-tjänster till Svevia AB, Svevia Fastighet och Maskin AB samt Vectura Consulting AB. Minskningen av Vägverkets uppdragsverksamhet med 2,7 miljarder kronor beror i huvudsak på ombildningen 2009 av affärsenheterna Vägverket Produktion och Vägverket Konsult till de statliga bolagen Svevia AB och Vectura Consulting AB.

Svenska kraftnät säljer överföringskapacitet för transport av elektricitet via stamnätet och utlandsförbindelserna. Svenska Kraftnät har dessutom ansvaret för att balansera den nationella produktionen och förbrukningen av el. Detta sker genom att ett antal företag (balansansvariga) åtagit sig att planera sin tillförsel av el (produktion och inköp) och sitt uttag (förbrukning) så att dessa balanserar varandra. Svenska Kraftnät gör i efterhand en ekonomisk reglering av obalanserna vilka redovisas som köpt respektive såld balanskraft i Svenska kraftnäts resultaträkning. Balanskraft redovisas under verksamhetsgrenen Systemintäkter – el hos Svenska kraftnät. De lägre rörelseintäkterna beror på kraftigt minskade flaskhalsintäkter, vilka var 0,5 miljarder kronor lägre än föregående år. Flaskhalsintäkter uppstår när den nordiska marknaden har delats upp i skilda prisområden på grund av kapacitetsbrist. Även intäkterna från

systemansvaret för el minskade, främst beroende på lägre elpriser under 2009. Systemansvaret syftar till att upprätthålla balans mellan förbrukning och produktion av el.

Intäkter i Luftfartsverkets uppdragsverksamhet består bl.a. av avgifter vid bilparkeringar på affärsverkets flygplatser och uthyrning av lokaler. Intäkterna inom detta område har minskat under året, vilket till största delen förklaras av en kraftig passagerarminskning som medför minskad efterfrågan på de kommersiella tjänster och produkter som erbjuds på flygplatserna.

Affärsverket Statens järnvägars intäkter består i huvudsak av leasingavgifter för uthyrning av tåg och fartyg.

Sjöfartsverkets intäkter från uppdragsverksamhet härrör bl.a. från försäljning av sjökort, sjömätning och från konsultuppdrag inom affärsverkets kompetensområde.

Andra ersättningar

Andra ersättningar är oftast intäkter utan motprestation. Dessa intäkter har under året minskat med 3,5 miljarder kronor.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens andra ersättningar minskade med 0,9 miljarder kronor jämfört med 2008. Huvudorsaken är att under 2008 har den förhöjda finansieringsavgiften ersatts av en arbetslöshetsavgift som motsvarar 33 procent av den under månaden utbetalade inkomstrelaterade arbetslöshetsersättningen vid respektive arbetslöshetskassa. Vid beräkningen av arbetslöshetsavgiften finns en inbyggd begränsningsregel som innebär att ingen kassa ska behöva betala mer än 300 kronor per arbetande medlem i arbetslöshetsersättning.

Rikspolisstyrelsens andra ersättningar avser i huvudsak böter.

Exportkreditnämndens andra ersättningar avser återvunna skadebelopp i form av kapital och räntor.

Den största ökningen av intäkter från andra ersättningar redovisar Konkurrensverket där intäkterna ökade med 0,3 miljarder kronor. Dessa avser konkurrensskadeavgifter.

Vägverkets andra ersättningar avser fordran gentemot försäkringsbolag avseende skadeersättningar på väganläggningar.

Centrala studiestödsnämnden (CSN) redovisar återkravsintäkter. Om en studerande avbrutit studierna utan att meddela CSN eller har en högre inkomst än vad som meddelats i ansökan, skapas ett återkrav.

Karolinska institutets andra ersättningar avser intäkter för fakturerade pensionskostnader. Ökningen hänför sig i huvudsak till retroaktiva pensionsbetalningar för perioden 2005–2008.

Den största minskningen av intäkter från andra ersättningar avser intäkterna avseende likvid från auktion av frekvenser för nästa generations mobila nät som endast förekommit med små belopp under 2009. Under 2008 redovisade Post- och telestyrelsen sådana intäkter med 2,1 miljarder kronor.

Not 3 Intäkter av bidrag

Miljoner kronor	2009	2008
AP-fondsmedel	13 466	-
<i>EU-bidrag</i>		
Statens jordbruksverk		
- gårdstöd och djurbidrag	7 256	7 163
- miljöstöd m.m.	1 721	1 978
- övriga stöd	452	766
<i>Summa Statens jordbruksverk</i>	<i>9 429</i>	<i>9 907</i>
Tillväxtverket		
- bidrag från EU:s regionalfond perioden 2007–2013	1 340	-
Banverket		
- bidrag till transeuropeiska nätverk	332	215
Rådet för Europeiska Socialfonden i Sverige		
- bidrag från EU:s socialfond period 2007–2013	256	195
- övriga bidrag från EU Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare	14	-
Övriga EU-bidrag	1 442	2 494
<i>Summa EU-bidrag</i>	<i>12 813</i>	<i>12 811</i>
Erhållna bidrag vid universitet och högskolor (exklusive EU-bidrag)	5 084	4 519
Försäkringskassan		
- assistansersättning	4 186	3 856
- underhållsstöd	1 599	1 699
Erhållna bidrag vid övriga myndigheter	2 217	2 724
Total summa	39 365	25 609

Intäkter av bidrag är intäkter som inte är relaterade till utförda prestationer. Bidragsintäkterna har totalt sett ökat med 13,7 miljarder kronor.

Ökningen av bidragsintäkterna beror uteslutande på att AP-fondsmedel, för första gången på många år, redovisas med nästan 13,5 miljarder kronor. Posten AP-fondsmedel är en nettopost vilken utgörs av skillnaden mellan de medel som löpande erhålls från Allmänna pensionsfonden vid utbetalning av ålderspensioner och inbetalda pensionsavgifter som överförts till AP-fonden. Ålderspensionssystemet finansieras i första hand med ålderspensionsavgifter från arbetsgivare samt allmänna pensionsavgifter. Fram till 2008 översteg avgifterna pensionsutbetalningarna och nettot redovisades som en transferering till ålderspensionssystemet (jämför not 4). För 2009 täcker inte avgifterna pensionskostnaderna vilket gör att medel från AP-fondens avkastning används.

Bidragen från EU var lika stora som 2008. Statens jordbruksverk redovisar en stor del av bidragen från EU och dessa intäkter minskade totalt med 0,5 miljarder kronor. Det är främst den del av bidragen som sammanställts som övriga stöd som minskat. Av de totala intäkterna från EU redovisas 1,3 miljarder kronor av Tillväxtverket, vilket avser bidrag från EU:s regionalfond perioden 2007–2013. Bidragen vidareförmedlas inom Sverige och syftar till att främja innovationer, förnyelse och entreprenörskap. Banverket redovisar 0,3 miljarder kronor, vilka avser bidrag till Traneuropeiska nätverk m.m. det vill säga utbyggnaden av den svenska delen. Av dessa avser nästan 0,2 miljarder kronor Citytunneln i Malmö och nästan 0,1 miljarder kronor västra stambanan/södra stambanan. Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (ESF-rådet) administrerar bidrag från EU:s socialfond period 2007–2013, i år redovisas en intäkt med nära 0,3 miljarder kronor.

Redovisningen av bidragen från EU är periodiserad, dvs. intäkten redovisas under det år den är hänförlig till, vilket avviker från redovisningen på inkomstitlar.

Av bidragsintäkterna från EU är 11,2 miljarder kronor sådana medel som i allt väsentligt bruttoredo visas på statsbudgeten och är hänförliga till den fleråriga budgetramen 2007–2013. En mer utförlig beskrivning lämnas i räkenskapsammanställningen i avsnitt 7.

Försäkringskassan redovisar intäkter från kommuner för kommunernas andel av kostna-

den för statlig assistansersättning samt intäkter avseende underhållsstöd från bidragskyldiga.

Bidragen till universitet och högskolor avser huvudsakligen forskning och lämnas från t.ex. företag inom och utom Sverige samt från olika forskningsstiftelser. Statliga bidrag från t.ex. forskningsråd är eliminerade. Utöver angivna belopp för universitet och högskolor utgör nästan 0,9 miljarder kronor av övriga EU-bidrag i sammanställningen bidrag till universitet och högskolor.

Not 4 Transfereringar

Miljoner kronor

	2009	2008
Socialförsäkring	457 535	438 751
Allmänna bidrag till kommuner	124 824	120 734
Arbetsmarknad	49 980	40 106
Överföring till premiepensionssystemet	27 138	27 546
Bistånd och andra internationella bidrag, migration	35 214	33 769
Avgiften till Europeiska gemenskapen	18 769	31 080
Utbildning, studiestöd	22 477	22 130
Nettoöverföring till AP-fonderna	-	3 542
Övrigt	53 636	49 881
Summa	789 573	767 539

Nedan specificeras transfereringar utifrån mottagarkategori och syfte.

Transfereringar	2009	2008
Transfereringar till hushåll		
inkl. hushållens övriga organisationer		
<i>Socialförsäkring (Försäkringskassan)</i>		
Ålderspensioner vid sidan av statsbudgeten	217 441	199 249
Premiepensioner	1 682	825
Ersättning vid ålderdom	42 305	42 591
Ersättning vid arbetsförmåga m.m.	90 268	94 035
varav sjukpenning och rehabilitering m.m.	19 790	23 442
varav aktivitets- och sjukersättning	60 634	61 564
Stöd till personer med funktionsnedsättning	21 975	20 058
Ekonomisk trygghet för familjer och barn	61 597	60 409
<i>Summa socialförsäkring till hushåll</i>	<i>435 268</i>	<i>417 167</i>
<i>Arbetsmarknadspolitik</i>		
Arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	29 597	20 259
varav arbetslöshetsersättning	19 304	13 521

varav aktivitetsstöd	10 293	6 738	Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning, Mynd för yrkeshögskolan	253	-
Köp av arbetsmarknadsutb. och övriga kostnader, Arbetsförmedlingen	2 521	1 887	Mediefrågor, Presstödsnämnden	678	635
Övrigt arbetsmarknad, Arbetsförmedlingen	2 139	2 215	Transportpolitik, Banverket	197	171
Lönegarantiersättning, Kammarkollegiet	2 850	1 053	Övrigt	3 633	3 094
Summa arbetsmarknadspolitik till hushåll	37 107	25 414	Summa transfereringar till företag	36 803	36 607
Utbildningspolitik			Transfereringar till kommuner		
Studiestöd, Centrala studiestödsnämnden	14 298	13 021	<i>Allmänna bidrag till kommuner</i>		
Återföring av reservation för förluster i utlåningsverksamheten, Centrala studiestödsnämnden	-2 441	-651	Kommun- och landstingsmoms, Skatteverket	44 008	43 671
Bidrag till folkbildningsorganisationer, Kammarkollegiet	3 255	3 182	Utjämningsbidrag LSS, kommuner, Skatteverket	2 808	2 259
<i>Bistånd m.m., migration och integration</i>			Kommunalekonomisk utjämning till kommuner, Skatteverket	57 101	54 826
Bistånd och andra internationella bidrag (bidrag till organisationer), Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	2 996	3 006	Kommunalekonomisk utjämning till landsting, Skatteverket	20 907	19 978
Migrationsverket	1 148	1 347	Summa allmänna bidrag till kommuner	124 824	120 734
Nettoöverföring till premiepensionssystemet	27 138	27 546	Bidrag till landsting för influensapandemin, Skatteverket	1 000	-
Övrigt	13 681	11 814	Socialförsäkring (Hälso- och sjukvårdspolitik), Bidrag till läkemedelsförmånerna m.m., Socialstyrelsen	22 267	21 584
Summa transfereringar till hushåll	532 450	501 846	Tandvårdsförmåner m.m. (Hälso- och sjukvårdspolitik), Försäkringskassan	1 506	1 042
Transfereringar till företag			<i>Arbetsmarknadspolitik</i>		
<i>Arbetsmarknad</i>			Anställningsstöd m.m. till kommuner och landsting, Skatteverket	-13	1 509
Lönebidrag och Samhall m.m., Arbetsförmedlingen	4 968	9 383	Arbetsmarknad, Arbetsförmedlingen	2 591	2 785
Lönebidrag och Samhall m.m., Kammarkollegiet	4 405	-	varav: Lönebidrag och Samhall m.m.	2 148	2 150
Köp av arbetsmarknadsutbildning m.m., Arbetsförmedlingen	907	844	Summa arbetsmarknadspolitik till kommuner	2 578	4 294
Anställningsstöd, Skatteverket	15	171	<i>Skolverket:</i>		
Summa arbetsmarknad till företag	10 295	10 398	Maxtaxa i barnomsorgen	3 657	3 657
Gårdsstöd, landsbygdsåtgärder m.m., Statens jordbruksverk	11 610	11 751	Statligt stöd till vuxenutbildning	341	132
Utbildningspolitik, Bidrag till enskilda utbildningssamordnare, Kammarkollegiet	2 093	1 982	Fortbildning av lärare och förskolepersonal	530	377
Räntebidrag m.m., Boverket	1 154	1 314	Övrigt, Skolverket	744	430
Bidrag till kultur m.m., Kammarkollegiet	1 341	1 286	Summa Skolverket till kommuner	5 272	4 596
Forskning och utveckling m.m., Verket för innovationssystem	1 007	1 217	Migration, Migrationsverket	6 953	7 126
Regional utveckling, Tillväxtverket/NUTEK	1 441	1 378	Ersättning vid sjukdom och handikapp, Försäkringskassan	1 808	1 211
Regionala tillväxtåtgärder m.m., Länsstyrelserna	534	652	Övrigt	8 975	9 789
Trafikupphandling, Rikstrafiken	857	1 097	Summa transfereringar till kommuner	175 183	170 376
Miljöpolitik, Naturvårdsverket	807	669	Transfereringar till utlandet		
Kultur, Statens kulturråd	552	445	BNI-baserad avgift, Kammarkollegiet	18 741	21 960
Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning, Mynd för kvalificerad yrkesutbildning	351	518	Mervärdesskattebaserad avgift, Skatte-	-4 305	4 323

verket		
Storbritanniens budgetreduktion, Kammarkollegiet	481	437
Tullavgift, Tullverket	3 791	4 023
Jordbrukstull och jordbruksavgifter, Tullverket m.fl.	112	337
<i>Summa Avgiften till Europeiska gemenskapen</i>	<i>18 820</i>	<i>31 080</i>
Bistånd och andra internationella bidrag, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	12 502	11 294
Bistånd och andra internationella bidrag, Regeringskansliet	11 615	10 996
Övrigt	2 200	1 798
Summa transfereringar till utlandet	45 137	55 168
Nettoöverföring till ålderspensionssystemet		
Överföring till AP-fonderna	-	3 542
Summa nettoöverföring till ålderspensionssystemet	-	3 542
Total summa transfereringar	789 573	767 539

Transfereringar utgörs av medel som staten via myndigheterna förmedlar till olika mottagare. I huvudsak sker transfereringar från anslag på statsbudgeten. Transfereringar kännetecknas av att staten inte erhåller någon motprestation.

Många transfereringar är dock förknippade med någon form av villkor. Ett exempel är aktivitetsstöd inom arbetsmarknadspolitiken där kravet är att mottagaren deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program.

Noten inleds med en sammanfattande tabell med transfereringar uppdelade i delområden. Därefter specificeras transfereringarna utifrån mottagarkategori, syfte och utbetalande myndighet. Mottagarkategorierna visar de sektorer som erhållit transfereringen och är hushåll, företag, kommuner, utlandet samt ålderspensionssystemet. Hushåll innefattar enskilda personer, ideella organisationer och föreningar tillhörande hushållssektorn samt premiepensionssystemet.

Till socialförsäkring har hänförs transfereringar som under 2009 hanterades av Försäkringskassan. Utöver ålderspensioner ingår bl.a. ekonomisk trygghet för familjer och barn, ersättning vid arbetsoförmåga som sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning, arbetsskadeersättning samt vissa stöd till personer med funktionsnedsättning. Dessutom ingår bidrag till landsting för läkemedelsförmånerna som utbetalas av Socialstyrelsen.

De totala kostnaderna för transfereringar i form av lämnade bidrag m.m. ökade med 22 miljarder kronor mellan 2008 och 2009.

Transfereringar till hushåll

Transfereringar till hushåll har under 2009 ökat med 31 miljarder kronor netto.

De transfereringar som redovisas avser utbetalningar exklusive statlig ålderspensionsavgift. Den del av den statliga ålderspensionsavgiften som går till premiepensionssystemet (14 procent 2009) finns med bland transfereringar till hushållssektorn men redovisas separat. Statlig ålderspensionsavgift ingår i statsbudgetens utgifter för t.ex. sjukpenning och är en betalning från anslag till pensionssystemet för att finansiera pensionsrätterna för bl.a. de personer som uppbär sjukpenning och andra sociala förmåner. Nettoöverföringen till premiepensionssystemet var 28,8 miljarder kronor 2009, endast 0,4 miljarder mer än 2008 eftersom utbetalda premiepensioner ökar. Överföringarna till och från AP-fonderna ingår inte i transfereringar till hushåll.

Transfereringar till hushåll avseende socialförsäkringen ökade med 18,1 miljarder kronor netto. Kostnaderna för ålderspensioner vid sidan av statsbudgeten ökade med 18,2 miljarder kronor (9,1 procent). Ökningen beror främst på högre inkomstindex och på ett ökat antal pensionärer med inkomstrelaterad pension. Inkomstutvecklingen i samhället ligger till grund för det inkomstindex som används i ålderspensionssystemet och som styr uppräknningen av förmånerna inkomstpension och tilläggspension. Stöd till personer med funktionsnedsättning inkluderar även kommunernas andel av kostnad för assistansersättning och ökade med 1,9 miljarder kronor (9,6 procent), se vidare avsnitt 5.5 Realekonomisk fördelning av statsbudgeten. De ökade kostnaderna för assistansersättning beror dels på att fler personer beviljas ersättning, dels på att fler assistanstimmar beviljas per person.

Bland transfereringar till hushåll har kostnaderna för arbetsmarknad ökat med 11,7 miljarder kronor. Arbetslöshetsersättningen har ökat med 5,8 miljarder kronor och aktivitetsstöd har ökat med 3,6 miljarder kronor. Arbetslösheten i december 2009 var 8,6 procent, en ökning med 2,2 procentenheter jämfört med december 2008. Ersättning vid ålderdom har minskat med 0,3 miljarder kronor främst till följd av att antalet

personer med garantipension minskar och att antalet personer med inkomstgrundad ålderspension ökar.

Inom ohälsoområdet har de sammanlagda kostnaderna för sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning fortsatt att minska. Kostnaden för sjukpenning minskade med 3,7 miljarder kronor (16 procent), vilket förklaras av att antalet sjukfall har fortsatt minska och sjukfallens längd blivit kortare. Sjuk- och aktivitetsersättningen minskade med 0,9 miljarder kronor (1,5 procent). Antalet personer som uppbär ersättningen hade i december minskat med 6,2 procent jämfört med december 2008. Minskningen förklaras av att inflödet till sjukersättning minskat i takt med att antalet långtidssjukskrivna minskat och att fler personer lämnat sjukersättningen. Två tredjedelar av de som lämnade sjuk- eller aktivitetsersättningen fyllde 65 år. Av resterande del bedömdes merparten kunna stå till arbetsmarknadens förfogande, vilket var en ökning jämfört med 2008. Dessutom bidrog omfattande regeländringar, bland annat att tidsbegränsad sjukersättning avskaffades. I december 2009 var ohälsotalet det lägsta på 10 år.

Inom området ekonomisk trygghet för familjer och barn ökade föräldraförsäkringen med en miljard kronor medan kostnaderna för barnbidragen minskade något. Antal uttagna dagar i föräldraförsäkringen har ökat med 1,2 procent jämfört med 2008. Andelen föräldradagar uttagna av män har ökat från 21 till 22 procent 2009 och detta har bidragit till att medelersättningen per dag är högre än 2008.

Nettoöverföring till premiepensionssystemet redovisas som en transferering till hushåll mot bakgrund av att systemet numera i nationalräkenskaperna ses som en del av hushållssektorn (se avsnitt 4.4 Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar). Beloppet avser de socialavgifter, allmänna pensionsavgifter och statliga ålderspensionsavgifter som överförts till premiepensionssystemet, med avdrag för utbetalda premiepensioner (1,7 miljarder kronor), vilka ingår i utbetalda ålderspensioner.

Transfereringar till företag

Transfereringar till företag har ökat marginellt med 0,2 miljarder kronor.

Transfereringar finansierade med EU-medel som avser programperioden 2007–2013 uppgick till 11 miljarder kronor 2009. Dessa avser till allra största delen transfereringar till företag men

även till hushåll och kommuner. Av beloppet avser 9,4 miljarder kronor gårdsstöd, landsbygdsåtgärder m.m. där medlen betalas ut av Statens jordbruksverk, och 1,3 miljarder kronor regional utveckling som betalas ut av Tillväxtverket (fram till och med den 31 mars 2009 av Verket för näringslivsutveckling).

Transfereringar till kommuner

Transfereringarna till kommuner ökade totalt med 4,8 miljarder kronor.

De allmänna bidragen till kommuner ökade med 4 miljarder kronor. De innefattar den kommunalekonomiska utjämningen som netto redovisas på statsbudgeten varvid det generella statsbidraget sammanförts med utjämningsystemet. Inkomstutjämningsavgift och kostnadsutjämningsavgift från kommuner och landsting på sammanlagt 13,2 miljarder kronor redovisas under anslaget för kommunalekonomisk utjämning varför statsbidragen till kommunerna minskat med motsvarande belopp på statsbudgeten. I de allmänna bidragen till kommuner ingår också mervärdesskatt för kommuner och landsting som netto redovisas på statsbudgetens inkomstsida. Samtidigt justeras statsbidragen till kommuner ned med motsvarande belopp. Kommunernas kompensation för ingående mervärdesskatt i icke skattpliktig verksamhet redovisas på inkomstitel, vilket minskar kommunbidragen och skatteintäkterna på statsbudgeten med 44 miljarder kronor. I resultaträkningen har den kommunalekonomiska utjämningen och kommunmomsen bruttoredovisats, vilket innebär att både transfereringar till kommuner och skatteintäkter är 57 miljarder kronor högre än i statsbudgeten.

Den kommunalekonomiska utjämningen till kommuner och landsting har ökat med 3,2 miljarder kronor. Anslagsnivån höjdes för 2009 med knappt 2,3 miljarder kronor, vilket främst avser justeringar för det höjda grundavdraget för pensionärer samt utvidgningen av det nationella vaccinationsprogrammet. Bidrag till influensapandemin förklarar en ökning på 1 miljard kronor.

Bidrag för läkemedelsförmånerna har ökat med 0,7 miljarder kronor och till tandvårdsförmåner med 0,5 miljarder kronor.

På arbetsmarknadsområdet har anställningsstöd i form av nedsättningar av skatter minskat med 1,5 miljarder kronor. Bidrag till kommunerna inom Skolverkets område ökade med

0,7 miljarder kronor bl.a. avseende stöd till vuxenutbildningen. Ersättning vid sjukdom och handikapp bland annat avseende rehabiliteringsgarantin inom hälso- och sjukvården har ökat 0,6 miljarder kronor.

Transfereringar till utlandet

Bland transfereringar till utlandet har avgiften till Europeiska unionen minskat med 12,3 miljarder kronor. Avgiften redovisas här periodiserad till skillnad mot redovisningen på statsbudgeten. Den mervärdesskattebaserade avgiften är 8,6 miljarder kronor lägre och den BNI-baserade avgiften är 3,2 miljarder kronor lägre än 2008. Minskningen beror främst på att ett nytt system för medlemsländernas avgifter har börjat tillämpas 2009, vilket ger Sverige lägre avgifter jämfört med tidigare system. Systemet gäller dessutom retroaktivt från 2007, vilket gör att Sverige 2009 har fått en återbetalning av tidigare inbetalda avgifter 2007–2009. Under 2009 återbetalades 3,2 miljarder kronor avseende 2007 och 3,4 miljarder kronor avseende 2008. Förutom detta återbetalades 1,8 miljarder kronor till Sverige från överskott i EU:s budget för 2008.

Kostnaden för bistånd och andra internationella bidrag genom Sida och Regeringskansliet ökade med 1,2 respektive 0,6 miljarder kronor.

Nettoöverföring till AP-fonderna

Någon nettoöverföring av inbetalda pensionsavgifter till AP-fonderna har inte skett 2009. Det beror på att för första gången på många år var pensionsutbetalningarna större än avgifterna. Posten är en nettopost vilken utgörs av skillnaden mellan de medel som löpande erhålls från Allmänna pensionsfonden vid utbetalning av ålderspensioner och inbetalda pensionsavgifter som överförts till AP-fonden. Ålderspensionssystemet finansieras i första hand med ålderspensionsavgifter från arbetsgivare samt allmänna pensionsavgifter. Fram till 2008 översteg avgifterna pensionsutbetalningarna och nettot redovisades som en transferering till ålderspensionssystemet. För 2009 täcker inte avgifterna pensionskostnaderna vilket gör att medel från AP-fondens avkastning används och redovisas som intäkt av bidrag i statens resultaträkning (jämför not 3).

Not 5

Avsättning till/upplösning av fonder

Miljoner kronor

	2009	2008
Insättningsgarantifonden	1 643	1 464
Stabilitetsfonden	1 378	110
Kärnavfallsfonden	1 087	1 612
Försäkringskassans fonder	32	84
Batterifonden	29	39
Övriga fonder	-78	-15
Summa	4 091	3 294

Avsättning till fonder i staten avser för 2009 främst Insättningsgarantifonden och Stabilitetsfonden hos Riksgäldskontoret samt Kärnavfallsfonden.

Avsättningen till Insättningsgarantifonden är direkt kopplad till det ekonomiska resultatet i garantiverksamheten och har ökat med nära 0,2 miljarder kronor under året. Fonden förvaltas av Riksgäldskontoret. Intäkterna från bankernas avgifter steg med ca 0,3 miljarder kronor som följd av att ersättningsnivån i insättningsgarantin höjdes under hösten 2008 och att alla inlåningskonton blev skyddade av garantin. Den finansiella avkastningen är något lägre än föregående år.

Stabilitetsfonden bildades 2008 och tillfördes då 15 miljarder kronor från anslag på statsbudgeten. Under 2009 har garantiavgifter för de tre första kvartalen 2009 tillförts fonden med drygt 1,4 miljarder kronor. Därutöver har finansiella intäkter och kostnader påverkat avsättningen till fonden marginellt. Den nya stabilitetsavgiften kommer att börja faktureras banker och andra kreditinstitut 2010 och baseras på balansräkningarna per den 31 december 2009.

Avsättningen till Kärnavfallsfonden har minskat med drygt 0,5 miljarder kronor. Realisationsvinsterna vid försäljning av värdepapper är högre än föregående år, men ränteintäkterna på reala placeringar är betydligt lägre som en följd av den lägre inflationen under 2009. Avgifterna från reaktorinnehavarna som bestäms årligen av regeringen, ökade med ca 0,2 miljarder kronor jämfört med föregående år.

Fondernas ändamål och vilka myndigheter som redovisar olika fonder, framgår av not 42.

Not 6 Kostnader för personal

Miljoner kronor

	2009	2008		
Lönekostnader inklusive arbetsgivaravgifter				
Rikspolisstyrelsen	11 757	11 502	Arbetsförmedlingen	501 452
Försvarmakten	8 840	9 054	Lunds universitet	484 392
Försäkringskassan	5 056	5 137	Domstolsverket	421 419
Skatteverket	4 422	4 559	Göteborgs universitet	394 335
Arbetsförmedlingen	3 954	3 657	Banverket	379 411
Kriminalvården	3 816	3 634	Karolinska institutet	369 251
Regeringskansliet	3 450	3 233	Kriminalvården	351 336
Banverket	3 375	3 420	Uppsala universitet	300 301
Domstolsverket	2 977	2 936	Stockholms universitet	264 296
Lunds universitet	2 862	2 728	Umeå universitet	273 217
Göteborgs universitet	2 414	2 305	Vägverket	238 464
Uppsala universitet	2 350	2 248	Linköpings universitet	234 218
Stockholms universitet	2 009	1 945	Kungliga Tekniska högskolan	179 197
Karolinska institutet	1 993	1 813	Sveriges lantbruksuniversitet	171 169
Umeå universitet	1 695	1 583	Tullverket	123 205
Kungl. Tekniska högskolan	1 560	1 489	Affärsverk	
Vägverket	1 487	2 970	Luffartsverket	308 338
Linköpings universitet	1 462	1 407	Sjöfartsverket	120 133
Sveriges lantbruksuniversitet	1 416	1 328	Svenska kraftnät	40 40
Statens institutionsstyrelse	1 331	1 351	Statens järnvägar	8 35
Migrationsverket	1 236	1 223	Övriga myndigheter	4 121 4 205
Lantmäteriet	1 073	1 015	Statens tjänstepensioner:	
Kronofogdemyndigheten	922	943	Utbetalda pensioner	8 093 7 732
Affärsverk			Förändring av försäkringstekniska avsättningar	10 222 6 514
Luffartsverket	1 947	1 877	Eliminering av premieintäkt för statliga ålderspensioner m.m.	-10 168 -10 104
Sjöfartsverket	630	705	<i>Summa pensionskostnader</i>	<i>22 373 18 549</i>
Svenska kraftnät	178	166	Övriga personalkostnader	
Statens järnvägar	4	5	Regeringskansliet	361 290
Övriga myndigheter	27 823	26 895	Försvarmakten	338 283
<i>Summa lönekostnader inklusive arbetsgivaravgifter</i>	<i>102 039</i>	<i>101 128</i>	Rikspolisstyrelsen	192 280
Eliminering av arbetsgivaravgifter	-23 874	-24 565	Kriminalvården	150 140
<i>Summa lönekostnader efter eliminering av arbetsgivaravgifter</i>	<i>78 165</i>	<i>76 563</i>	Banverket	146 138
Pensionskostnader			Karolinska institutet	131 124
Rikspolisstyrelsen	1 687	1 607	Uppsala universitet	120 113
Försvarmakten	1 353	1 569	Stockholms universitet	117 95
Försäkringskassan	690	664	Arbetsförmedlingen	117 67
Skatteverket	661	612	Domstolsverket	116 115
Regeringskansliet	557	541	Försäkringskassan	103 112
			Lunds universitet	98 84
			Affärsverk	
			Luffartsverket	85 95
			Sjöfartsverket	22 35
			Svenska kraftnät	16 14

Statens järnvägar	0	0
Övriga myndigheter	1 760	1 943
<i>Summa övriga personalkostnader</i>	<i>3 872</i>	<i>3 928</i>
Total summa kostnader för personal	104 410	99 040

Statens kostnader för personal ökade med 5 miljarder kronor. Löner och pensionsutbetalningar har ökat, men den viktigaste förklaringen är att avsättningen för tjänstepensioner ökade med anledning av större indexuppräkning av pensionsskulden som följd av högre inflation under 2008.

Löner

Lönekostnader inklusive lagstadgade arbetsgivaravgifter ökade med 0,9 miljarder kronor, vilket motsvarar 0,9 procent. Lagstadgade arbetsgivaravgifter uppgick under 2009 för de flesta anställda till 31,42 procent av lönesumman. Myndigheternas inbetalda arbetsgivaravgifter, löneskatter m.m. är statsinterna transaktioner och således inga kostnader för staten och har därför eliminerats.

Generellt är förändringarna av myndigheternas lönekostnader inte dramatiska. Eftersom arbetsgivaravgifterna var en procentenhet lägre än 2008, blir den procentuella förändringen ca 0,7 procent lägre vid oförändrad lön och antal anställda vilket begränsar utvecklingen av myndigheternas lönekostnader.

Försvarsmaktens lönekostnader har sjunkit med ca 2 procent. Medelantalet anställda är i det närmaste oförändrat mellan 2008 och 2009, men antalet anställda vid årets slut har ökat. Här finns dock både avgångar och nyrekryteringar i samband med försvarets omstrukturering. Utgifter för avveckling av personal har minskat.

Rikspolisstyrelsens lönekostnad ökade med drygt 2 procent. Nettoökningen av antalet poliser var drygt 800 eller drygt 4 procent under året och antalet poliser uppgick vid årsskiftet till över 19 000.¹¹ Antalet civilanställda minskade med ca 50 personer.

Vid Försäkringskassan minskade lönekostnaden med ca 1,5 procent. Antalet anställda har fortsatt minska under 2009, med ca 550 per-

soner, vilket är en lägre takt än de närmast föregående åren. Även inom Skatteverket har antalet anställda minskat under året. Hos Arbetsförmedlingen har antalet anställda ökat med omkring 300 under året. Den stigande arbetslösheten och nya uppdrag från regeringen har gjort att kompetensförsörjningen under året fokuserats på att stärka personalresurserna i förmedlingsverksamheten.

Vägverkets lönekostnader har minskat kraftigt beroende på de stora omstruktureringar av verksamheten som gjorts och som fortsätter under 2010. Mer än 3 000 anställda vid Vägverkets tidigare affärsenheter har överförts till främst de nybildade bolagen. Nära 600 medarbetare gick över till Transportstyrelsen i början av 2009. Även andra rationaliseringsåtgärder har genomförts. Totalt är antalet anställda vid myndigheten 2 816 vid utgången av 2009, att jämföra med 6 593 vid utgången av 2008.

Pensionskostnader

Kostnaderna för statens tjänstepensioner har ökat med 3,5 miljarder kronor, varav tjänstepensionsrörelsen hos SPV står för ca 3 miljarder kronor. I SPV:s pensionsrörelse är förändringen av försäkringstekniska avsättningar 10,2 miljarder kronor, vilket är 3,7 miljarder kronor högre än 2008. Jämfört med föregående år är främst basbeloppsindexering betydligt högre som följd av den relativt stora höjningen av prisbasbeloppet mellan 2008 och 2009. En mer detaljerad beskrivning av de faktorer som ingår i förändringen av pensionsavsättning finns i not 43.

Myndigheternas pensionskostnader utgörs främst av premier för statens avtalsenliga tjänstepensioner, vilket innefattar avgifter till kompletterande ålderspension (Kåpan) och individuell ålderspension (Iåp). Pensionspremierna påverkas av åldersfördelningen och löneläget hos personalen vid respektive myndighet. Premier för avtalsförsäkringar betalas till och hanteras till största delen av Statens pensionsverk och har därför eliminerats. Däremot hanteras den kompletterande och individuella ålderspensionen av särskilda organ som inte är myndigheter och dessa avgifter elimineras därför inte. Detsamma gäller också för några myndigheter som gör egna pensionsavsättningar. Kostnaderna för dessa ingår ovan och elimineras inte.

¹¹ Antalet anställda poliser i december 2009 var 19 144. I januari 2010 anställdes ytterligare 803 personer för att påbörja praktiktjänstgöring vid polismyndigheterna.

På myndighetsnivån är det främst Försvarsmaktens pensionskostnader som förändrats. De har sjunkit främst för att premierna till SPV minskat. Under de föregående åren har Försvarsmakten betalat stora belopp som engångspremier i samband med avveckling av personal.

Övriga personalkostnader

Övriga personalkostnader utgörs av kostnader för personalutbildning, traktamenten m.m. De har sammantaget minskat marginellt.

I nedanstående tabell visas antalet årsarbetskrafter vid de statliga myndigheterna under 2009 och 2008.

Årsarbetskrafter

	2009	2008
Rikspolisstyrelsen	23 839	24 111
Försvarsmakten	15 240	14 767
Försäkringskassan	12 322	12 568
Arbetsförmedlingen	9 745	9 521
Skatteverket	9 527	9 794
Kriminalvården	8 980	8 653
Banverket	6 127	6 188
Lunds universitet	5 444	5 231
Domstolsverket	5 209	5 252
Göteborgs universitet	4 763	4 750
Regeringskansliet	4 693	4 562
Uppsala universitet	4 451	5 546
Karolinska institutet	3 875	3 607
Umeå universitet	3 560	3 458
Stockholms universitet	3 413	3 315
Luffartsverket	3 374	3 323
Linköpings universitet	3 284	3 171
Kungl. Tekniska högskolan	2 935	2 833
Statens institutionsstyrelse	2 852	2 871
Sveriges lantbruksuniversitet	2 824	2 671
Vägverket	2 684	6 905
Migrationsverket	2 681	2 771
Lantmäteriet	2 166	2 109
Kronofogdemyndigheten	2 094	2 188
Övriga myndigheter	52 399	51 364
Totalt	198 481	201 529

Mättet årsarbetskrafter ska visa de anställdas arbetsvolym under ett räkenskapsår räknat i antalet heltidstjänster. Som anställd räknas inte den som bara är uppdragstagare (konsult) även om denna arbetar med samma uppgifter som an-

ställda. Anställda i utlandet, vars löner betalas med myndighetens medel, ska ingå när antalet årsarbetskrafter räknas fram.

Den arbetstid som inräknas ska vara den tid som myndigheten utbetalt lön eller annan ersättning för i utbyte mot arbete. Omräkning till heltidstjänster innebär att deltidsanställd personal ingår i summa antal personer med den procentandel av en heltidstjänst som deras tjänstgöring utgör.

Under 2009 har antalet årsarbetskrafter minskat motsvarande ca 3 000 personer. Den viktigaste förklaringen är bolagiseringen av Vägverkets affärsenheter.

Not 7 Kostnader för lokaler

Miljoner kronor

	2009	2008
Försvarsmakten	2 330	2 168
Rikspolisstyrelsen	1 841	1 809
Regeringskansliet	1 350	1 312
Kriminalvården	1 050	959
Lunds universitet	827	790
Försäkringskassan	736	775
Domstolsverket	696	633
Stockholms universitet	667	587
Göteborgs universitet	616	603
Uppsala universitet	597	594
Karolinska institutet	553	503
Kungl. Tekniska högskolan	544	603
Skatteverket	544	535
Arbetsförmedlingen	499	493
Migrationsverket	439	415
Linköpings universitet	370	359
Umeå universitet	333	320
Sveriges lantbruksuniversitet	280	273
Statens institutionsstyrelse	273	274
Banverket	223	223
Försvarets materielverk	190	187
Malmö Högskola	174	180
Vägverket	165	274
Affärsverk		
Luftfartsverket	46	46
Sjöfartsverket	40	41
Svenska kraftnät	31	19
Statens järnvägar	2	1
Övriga myndigheter	5 303	5 152
Eliminering av inomstatliga lokalkostnader	-4 385	-4 179
Summa	16 334	15 949

Som kostnader för lokaler redovisas myndigheters kostnader för hyrda lokaler. Redovisning per myndighet görs brutto och inkluderar hyra till andra statliga myndigheter. Elimineringarna utgörs av myndigheternas lokalkostnader som betalas till Fortifikationsverket och Statens fastighetsverk.

Försvarsmaktens lokalkostnader ökade med 162 miljoner kronor. Därav kan omkring 140 miljoner kronor hänföras till krediterade hy-

reskostnader avseende 2007 som återbetalades under 2008.

Kriminalvårdens lokalkostnader ökade med 90 miljoner kronor. Ökningen beror främst på byggnationer vid anstalterna Saltvik och Västervik Norra.

Domstolsverkets lokalkostnader ökade med 63 miljoner kronor. Bland annat har hyreskostnaderna för Stockholms tingsrätt ökat som en följd av dubbla hyror som har betalats under tiden för ombyggnation och renovering av rådhuset.

Stockholms universitets lokalkostnader har ökat med 80 miljoner kronor. Detta beror till stor del på en avsättning om 47 miljoner kronor som universitetet har gjort under året för tomma lokaler på Campus Konradsberg.

Karolinska institutets lokalkostnader har ökat med 50 miljoner kronor med anledning av att huvuddelen av Centrum för folkhälsa överfördes från Stockholms läns landsting.

Not 8 Vissa garanti- och kreditkostnader

Miljoner kronor

	2009	2008
<i>Exportkreditnämnden</i>		
Förändring i avsättningar för försäkringstekniskt beräknad risk i engagemanget	1 529	1 926
Skadekostnader	275	50
Utlösen självriskandelar	0	1
Förändring av försäkringstekniskt beräknat nettovärde på skadefordringar	208	-165
<i>Summa Exportkreditnämndens kostnader i garantiverksamheten</i>	<i>2 012</i>	<i>1 812</i>
Statens Bostadskreditnämnd	-571	-44
Riksgäldskontoret	-8	25
Summa	1 433	1 793

Under posten vissa garanti- och kreditkostnader redovisas kostnader för statlig garanti- och utlåningsverksamhet som inte redovisas bland transfereringar. Kostnaderna skiljs från övriga driftkostnader eftersom de kan variera kraftigt mellan åren och därför stör jämförelser mellan åren samtidigt som de har en annan karaktär än de flesta myndigheters driftkostnader i övrigt.

Exportkreditnämndens kostnader för Förändring i avsättningar för försäkringstekniskt beräknad risk i engagemanget har minskat med

397 miljoner kronor och förändring av försäkringstekniskt nettovärde på skadefordringar har ökat med 373 miljoner kronor sedan föregående år. Skadekostnaderna har ökat med 225 miljoner kronor, huvudsakligen avseende skadeersättningar och kostnader för skadeförebyggande leasing.

Statens bostadskreditnämnd redovisar en kostnadsreduktion vid minskning av avsättningar för garantier, vilket i huvudsak beror på lägre marknadsvärden och att garantistocken minskat jämfört med 2008.

Riksgäldskontoret redovisar en förändring i reservering för förväntade garantiförluster inklusive omvärdering av garantifordringar med 8 miljoner kronor.

Not 9 Övriga driftkostnader

Miljoner kronor

	2009	2008
<i>Övriga driftkostnader - tjänster</i>		
Vägverket	16 327	13 801
Banverket	14 685	12 204
Försvarmakten	11 694	10 739
Försvarets materielverk	4 306	4 847
Rikspolisstyrelsen	1 632	1 729
Regeringskansliet	1 437	1 021
Kärnavfallsfonden	1 354	1 269
Försäkringskassan	1 297	1 755
Fortifikationsverket	1 232	1 174
Skatteverket	1 224	1 106
Statens fastighetsverk	1 171	1 155
Karolinska institutet	1 097	960
Transportstyrelsen	1 037	-
Lunds universitet	894	799
Göteborgs universitet	883	835
Naturvårdsverket	842	879
Kriminalvården	786	718
Umeå universitet	694	645
Styrelsen för internationellt utvecklings-samarbete	662	617
Arbetsförmedlingen	609	585
Uppsala universitet	594	594
Övriga myndigheter	14 311	12 722
<i>Summa tjänster</i>	<i>78 768</i>	<i>70 154</i>
<i>Övriga driftkostnader - varor</i>		
Försvarets materielverk	10 952	11 244
Banverket	4 511	3 433

Försvarmakten	1 022	2 735
Rikspolisstyrelsen	649	679
Fortifikationsverket	546	531
Vägverket	530	2 668
Kriminalvården	405	386
Karolinska institutet	328	345
Uppsala universitet	297	259
Statens fastighetsverk	265	236
Lunds universitet	261	227
Göteborgs universitet	186	164
Sveriges lantbruksuniversitet	173	184
Stockholms universitet	171	161
Transportstyrelsen	147	-
Kungl. Tekniska högskolan	145	125
Skatteverket	144	156
Övriga myndigheter	2 626	2 608
<i>Summa varor</i>	<i>23 358</i>	<i>26 141</i>

Affärsverk, övrig drift – varor och tjänster

Svenska kraftnät	5 117	5 658
Luftfartsverket	1 965	1 791
Sjöfartsverket	914	856
Statens järnvägar	13	17
<i>Summa affärsverk, övrig drift – varor och tjänster</i>	<i>8 009</i>	<i>8 322</i>

Övriga driftkostnader - reparationer, diverse m.m.

Vägverket	4 013	3 200
Försvarmakten	2 472	2 384
Banverket	504	406
Kriminalvården	309	314
Regeringskansliet	301	242
Rikspolisstyrelsen	232	209
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	165	-
Försvarets materielverk	144	117
Lunds universitet	121	116
Sveriges lantbruksuniversitet	112	101
Arbetsförmedlingen	105	86
Riksdagsförvaltningen	98	86
Göteborgs universitet	95	98
Karolinska institutet	94	87
Försäkringskassan	94	94
Kustbevakningen	93	61
Stockholms universitet	92	90
Umeå universitet	88	80
Skatteverket	86	106
Uppsala universitet	83	74
Migrationsverket	82	82

Linköpings universitet	77	68
Affärsverk		
Svenska kraftnät	280	252
Lufftartsverket	250	236
Sjöfartsverket	56	73
Statens järnvägar	11	5
Övriga myndigheter	1 549	1 629
<i>Summa övriga driftkostnader - reparationer, diverse m.m.</i>	<i>11 606</i>	<i>10 296</i>
<i>Aktivering utveckling av anläggnings- tillgångar i egen regi</i>		
Banverket	-13 284	-11 504
Vägverket	-10 817	-8 752
Försvarsmakten	-7 038	-9 717
Försäkringskassan	-372	-518
Skatteverket	-276	-180
Sjöfartsverket	-122	-142
Transportstyrelsen	-97	-
Övriga myndigheter	1 183	1 063
<i>Summa aktivering utveckling av an- läggningsstillgångar i egen regi</i>	<i>-30 823</i>	<i>-29 750</i>
Eliminering av inomstatliga transaktio- ner	-18 181	-15 848
Total summa övriga driftkostnader	72 737	69 315

Övriga driftkostnader utgörs av myndigheternas köp av tjänster, varor, reparationer och diverse andra driftkostnader. Elimineringarna avser köp av varor och tjänster mellan myndigheterna.

Vägverkets ökade kostnader för tjänster beror främst på en ökning av entreprenadtjänster i och med bolagiseringen av Vägverkets produktionsenheter. Tidigare utfördes dessa tjänster i egen regi.

Banverkets ökade kostnader avseende tjänster beror till största del på en ökning av entreprenadtjänster.

Försvarsmaktens ökade kostnader för tjänster avser ökade kostnader för konsulter och andra externa tjänster. Försvarsmaktens minskade kostnader för varor beror i huvudsak på en korrigering av värderingspriset för en viss typ av ammunition.

Försvarets materielverks minskade kostnader för varor beror på färre leveranser av Jas 39 Gripen och helikopter 14. Även kostnader för tjänster för materieförsörjning och inhyrda konsulter har minskat.

Både Banverket och Vägverket har aktiverat mer investeringar i anläggningstillgångar i egen regi än föregående år. De ökade aktiveringarna avser järnvägsanläggningar, produktionsanläggningar och väganläggningar. Aktiveringarna för Banverket och Vägverket innebär att kostnader för köp av varor och tjänster avseende produktion av väg- och bananläggningar förs bort från resultaträkningen och tas upp som investeringar i balansräkningen. Försvarsmaktens aktiveringar har minskat.

Not 10 Avskrivningar och nedskrivningar

	Miljoner kronor	
	2009	2008
Försvarsmakten	6 828	8 164
Vägverket	4 022	3 983
Banverket	2 760	2 620
Rikspolisstyrelsen	797	836
Fortifikationsverket	662	616
Försäkringskassan	651	626
Statens fastighetsverk	337	310
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	284	-
Skatteverket	284	244
Domstolsverket	243	233
Lunds universitet	227	228
Regeringskansliet	208	185
Uppsala universitet	204	215
Affärsverk		
Lufftartsverket	1 174	1 517
Svenska kraftnät	470	439
Sjöfartsverket	142	141
Övriga myndigheter	3 171	3 342
Summa	22 464	23 699

Försvarsmaktens avskrivningar avser främst beredskapsinventarier som stridsfordon, självgående pjäser, fartyg och båtar. Avskrivningarna har minskat med 1,3 miljarder kronor (16,4 procent) under det senaste året. Anledningen är att man sedan 2008 har tagit bort totalt 42 flygplan från verksamheten. Dessa monteras ned och av delarna monteras sedan, tillsammans med nya delar, flygplan med bättre förmåga. Ett antal JAS 39 A/B byggs om till JAS 39 C/D på detta sätt. Under tiden genererar dessa tillgångar inga avskrivningskostnader.

Detta innebär att Försvarsmakten har minskat de tillgångar som avskrivs löpande med nästan 7,5 miljarder kronor 2009.

Vägverket och Banverkets avskrivningar avser väganläggningar och järnvägsanläggningar.

Not 11

Resultat från andelar i dotter- och intresseföretag

Miljoner kronor

	2009	2008
Resultat från andelar i dotterföretag		
Vattenfall AB	12 896	17 095
Sveaskog AB	1 924	1 406
AB Svensk Exportkredit	1 727	133
Posten Norden AB	1 039	-
Akademiska Hus AB	972	749
Sveriges Bostadsfinansieringsaktiebolag SBAB	951	424
Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB)	719	7 641
Apoteket Omstrukturering AB	532	711
SJ AB	460	543
Posten AB	344	1 502
Specialfastigheter Sverige AB	300	-117
Teracom AB	191	421
Systembolaget AB	144	-95
Svevia AB	118	-
Jernhusen AB (AB Swedcarrier)	45	53
Arbetslivsresurs AR AB	34	-13
AB Svensk Bilprovning	9	-106
Sveriges Tekniska Forskningsinstitut AB (RISE)	8	26
Kasernen Fastighets AB (Vasallen AB)	8	5
Fouriertransform AB	8	0
RISE Holding AB (IRECO Holding AB)	7	17
Statens Bostadsomvandling AB	5	0
Kungliga Dramatiska Teatern AB	3	-9
Exstättum AB	2	9
Voksenåsen A/S	1	0
AB Svenska miljöstyrningsrådet	0	0
Civitas Holding AB (inklusive Vasakronan AB)	-	381
Venantius AB	-	245
IMEGO AB	-	2
Svenska spel AB	-	-
Svensk-Danska Broförbindelsen AB (SVEDAB)	-	-
Preaktio AB	-	-2 029
AB Göta Kanalbolag	-3	2
Vectura Consulting AB	-4	-
Svenska Rymdaktiebolaget	-6	137

Swedesurvey AB	-7	-3
Kungliga Operan AB	-16	-6
Samhall AB	-25	153
Vasallen AB	-26	-115
Lernia AB	-27	5
Almi Företagspartner AB	-81	15
Swedfund International AB	-92	76
Green Cargo AB	-174	6
Innovationsbron AB	-413	-224

Övriga dotterföretag inom Kammarkollegiet	-1	1
Summa Kammarkollegiet	21 572	29 041

Affärsverk		
Svenska kraftnät - SwePol Link AB m.fl.	17	8
Luffartsverket - LfV Holding AB	21	29

Övriga myndigheter	-6	38
Summa resultat från andelar i dotterföretag	21 604	29 116

Resultat från andelar i intresseföretag		
TeliaSonera AB	7 030	7 089
Nordiska Investeringsbanken NIB	937	-1 074
AB Bostadsgaranti	30	-16
SOS Alarm Sverige AB (SOSAB)	7	6
VisitSweden AB	1	2
Norrland Center AB	0	-1
SAS AB	-631	-1 340

Affärsverk		
Svenska kraftnät - Nord Pool ASA m.fl.	31	1 069
Summa resultat från andelar i intresseföretag	7 405	5 735

Resultat från andelar i dotter- och intresseföretag - totalt		
Resultat från andelar i dotterföretag	21 604	29 116
Resultat från andelar i intresseföretag	7 405	5 735

Total summa	29 009	34 851
--------------------	---------------	---------------

Det resultat som redovisas ovan baseras på det redovisade nettoresultatet hos bolagen enligt årsbokslut för respektive år, utom i några fall då ett tidigare delårsbokslut använts. Resultatanderna har minskat med 5,8 miljarder kronor.

Vattenfall har minskat resultatet med 4,2 miljarder kronor, vilket främst avser nedskrivningar av danska värmetillgångar med 4,1 miljarder kronor.

Resultatet för LKAB har försämrats med 6,9 miljarder kronor, vilket främst förklaras av minskade intäkter på grund av lägre priser och volymer för järnmalm.

Sveaskog har förbättrats med 0,5 miljarder kronor trots minskad nettoomsättning. Orsaken är bl.a. en ökad positiv värdeförändring av skog samt kostnadsbesparingar.

AB Svensk Exportkredit har förbättrat resultatet med 1,6 miljarder kronor främst på grund av att realiserade värdeförändringar på finansiella tillgångar förbättrats med 1,4 miljarder kronor.

Akademiska hus har 0,2 miljarder kronor högre resultat. Värdeförändringar på fastigheter är mindre negativa, vilket förbättrat resultatet med 1,0 miljard kronor. Detta har dock utjämnats av en ökad skattekostnad med 0,9 miljarder kronor.

Sveriges Bostadsfinansieringsaktiebolag SBAB har förbättrat resultatet med 0,5 miljarder kronor, vilket främst beror på förbättrat räntenetto och ökat resultat av finansiella poster.

Resultatet för Apoteket Omstrukturering AB har försämrats med 0,2 miljarder kronor främst som en följd av 0,7 miljarder kronor i ökade kostnader inför omregleringen av apoteksmarknaden.

Resultatet för SJ AB har minskat med 0,1 miljarder kronor, vilket främst beror på det intäktsbortfall som följt av att Öresundstrafiken övertagits av DSB First.

SVEDAB redovisar en förlust på 0,3 miljarder kronor, vilket dock inte redovisas som resultatandel så länge det egna kapitalet är negativt.

Resultatet i Svenska Spel AB behandlas inte som resultat från andelar utan redovisas som skatteintäkt i samband med utdelning till staten.

Resultatandelen från Systembolaget har ökat med 0,2 miljarder kronor. Andelen har reducerats med respektive års betalda utdelning på 0,2 miljarder kronor respektive 0,9 miljarder kronor, som i stället betraktas som en skatteintäkt. Resultatet innan denna omförelse har minskat med 0,4 miljarder kronor till en vinst med 0,3 miljarder kronor.

Specialfastigheter Sverige har förbättrat resultatet med 0,4 miljarder kronor till en vinst med 0,3 miljarder kronor, vilket till största delen beror på en mindre negativ värdeförändring av fastigheterna än föregående år.

Resultatet från TeliaSonera har minskat med 0,1 miljarder kronor till 7,0 miljarder kronor.

Det är främst lägre resultat från intressebolag och ökade skattekostnader som förklarar skillnaden.

Nordiska Investeringsbanken NIB har förbättrat sitt resultat med 2,0 miljarder kronor. Det är främst resultatet från finansiella instrument som förstärkts. Resultatet för 2009 avser endast januari t.o.m. augusti.

SAS har förbättrat sitt resultat med 0,7 miljarder kronor trots minskade intäkter. Förändringen förklaras främst av att föregående år belastades av kostnader i samband med avvecklingen av Spanair.

Svenska kraftnäts intressebolag har minskat resultatandelen med 1,0 miljard kronor. Minskningen beror på att föregående års resultat inkluderar Nord Pool ASA:s realisationsvinster vid avyttring av clearing- och konsultverksamhet samt aktier i tyska elbörsen EEX.

Not 12 Nettokostnad för statsskulden

Miljoner kronor

	2009	2008
Finansiella intäkter för förvaltning av statsskulden		
Ränteintäkter avseende upplåning i svenska kronor	15 351	16 010
Ränteintäkter avseende upplåning i utländsk valuta	8 071	11 417
Intäktsförda, preskriberade obligationer m.m.	50	22
Överkurs vid emission (netto)	5 826	6 512
Realiserade valutavinster (netto)	30 088	-
Realiserade valutavinster (netto)	-	6 497
Summa finansiella intäkter för förvaltning av statsskulden	59 386	40 458
Finansiella kostnader för förvaltning av statsskulden		
Räntekostnader avseende upplåning i svenska kronor	36 986	55 025
Räntekostnader avseende upplåning i utländsk valuta	12 253	20 780
Realiserade kursförluster (netto)	1 573	4 726
Realiserade valutaförluster (netto)	13 905	-
Realiserade valutaförluster (netto)	-	35 712
Provisioner till banker m.fl.	164	125
Summa finansiella kostnader för förvaltning av statsskulden	64 881	116 368
Nettokostnad för förvaltning av statsskulden	5 495	75 910

Finansiella intäkter och kostnader för förvaltning av statsskulden redovisas av Riksgäldskontoret. De innefattar även intäkter respektive kostnader för skuldskötselåtgärder.

Nettokostnaden för statsskulden (räntor, över- och underkurser och valutakursförändringar m.m.) uppgick till 5 miljarder kronor, vilket innebär att nettokostnaden minskat med 70 miljarder kronor. Den viktigaste förklaringen till minskningen är orealiserade valutavinster på 30 miljarder kronor, vilket ska jämföras med orealiserade förluster på 36 miljarder kronor 2008. Den svenska kronan har varit lågt värderad under året men förstärktes mot slutet av året, vilket förklarar de orealiserade valutavinsterna eftersom skulder i utländsk valuta värderas till bokslutsdagens kurs.

Räntekostnaderna avseende upplåning i svenska kronor minskade med 18 miljarder kronor. De realiserade valutaförlusterna uppgick till 14 miljarder kronor att jämföra med realiserade valutavinster på 6 miljarder kronor föregående år.

Not 13 Övriga finansiella intäkter

Miljoner kronor

	2009	2008
Kammarkollegiet	7 084	3 708
Centrala studiestödsnämnden	4 414	3 874
Skatteverket	2 513	2 606
Kärnavfallsfonden	1 179	281
Vägverket	597	2
Regeringskansliet	422	51 037
Försäkringskassan	135	160
Exportkreditnämnden	127	891
Banverket	112	18
Affärsverk		
Statens järnvägar	334	529
Luffartsverket	44	27
Svenska kraftnät	25	16
Sjöfartsverket	0	2
Övriga myndigheter	166	473
Summa	17 152	63 624

De finansiella intäkterna och kostnaderna för förvaltning av statsskulden redovisas i not 12 Nettokostnad för statsskulden.

Finansiella intäkter redovisade av Kammarkollegiet avser Riksbankens inlevererade överskott på 5,9 miljarder kronor samt 1,1 miljarder kronor avseende utdelning från Nordea Bank. Utdelningen från Nordea Bank redovisades föregående år av Regeringskansliet.

Centrala studiestödsnämndens finansiella intäkter avser bl.a. räntor på studielån.

Skatteverket redovisar räntor i skattekontosystemet.

Kärnavfallsfondens intäkter omfattar huvudsakligen realisationsvinster vid avyttring av statsobligationer samt bostadsobligationer.

Vägverket redovisar en reavinst i samband med bolagisering av Vägverket produktion och Vägverket konsult.

Regeringskansliet redovisade föregående år reavinster i samband med försäljning av Vin och Sprit och OMX med 48,5 miljarder kronor samt utdelning från Nordea Bank med 2,4 miljarder kronor.

De finansiella intäkterna hos Statens järnvägar utgörs bl.a. av ränteintäkter på långfristiga värdepappersinnehav samt på leasingtillgångar (lok, färjor och fordon i egen förvaltning).

Not 14 Övriga finansiella kostnader

Miljoner kronor

	2009	2008
Exportkreditnämnden	517	25
Kärnavfallsfonden	271	107
Banverket	196	82
Riksgäldskontoret	137	0
Regeringskansliet	51	787
Affärsverk		
Luffartsverket	261	142
Statens järnvägar	197	444
Sjöfartsverket	83	47
Svenska kraftnät	17	13
Övriga myndigheter	217	156
Aktivering av finansiella kostnader	-41	-284
Summa	1 906	1 519

Exportkreditnämndens finansiella kostnader avser huvudsakligen kursdifferenser och beräknade kursförluster för premier.

Kärnavfallsfonden redovisar realisationsförluster vid avyttring av statsobligationer och bostadsobligationer.

Banverkets finansiella kostnader avser huvudsakligen finansiella avgifter för Botniabanan (180 miljoner kronor).

Riksgäldskontorets övriga finansiella kostnader avser Stabilitetsfonden.

Regeringskansliet redovisade föregående år en reaförlust på 698 miljoner kronor avseende försäljning av Civitas Holding samt räntekostnader avseende avveckling av Barsebäck 2 med 53 miljoner kronor.

Affärsverket Statens järnvägars finansiella kostnader består bl.a. av skulduppräknning på leasing och räntor på leasingskulder på lok och vagnar.

I noten redovisas finansiella kostnader brutto. Några myndigheter har aktiverat räntekostnader i samband med anläggningsprojekt, eftersom räntan är en del av de utgifter för att bygga anläggningen som tas upp som tillgång.

4.5.2 Noter till balansräkningen

Not 15

Balanserade utgifter för utveckling

Miljoner kronor

	2009	2008
Försäkringskassan	1 564	1 565
Försvarsmakten	992	756
Skatteverket	676	417
Rikspolisstyrelsen	327	342
Verket för högskoleservice	157	169
Kronofogdemyndigheten	155	100
Försvarets radioanstalt	119	77
Statens pensionsverk	114	125
Lantmäteriet	108	80
Migrationsverket	100	56
Affärsverk		
Svenska kraftnät	186	169
Sjöfartsverket	11	28
Övriga myndigheter	1 471	1 312
Summa	5 980	5 196

Under posten Balanserade utgifter för utveckling redovisas främst egenutvecklade IT-system och program.

Försäkringskassans balanserade utgifter avser utveckling av IT-system, varav IT-stöd för det nya pensionssystemet samt följdreformer till detta utgör den största delen. Därutöver utvecklar Försäkringskassan IT-stöd för ärendehantering inom andra försäkringsområden samt inför erforderlig ny infrastruktur för IT.

Försvarsmaktens post avser i huvudsak utveckling av ett integrerat resurs- och ekonomiledningssystem (Prio).

Skatteverkets post avser utgifter för utveckling av IT-system. Under 2009 har flera stora projekt färdigställts och tagits i produktion, vilket förklarar ökningen mellan åren. De största projekten är Taxeringsförnyelse och Folkbokföring.

Not 16

Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar

Miljoner kronor

	2009	2008
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	146	-
Transportstyrelsen	98	-
Försäkringskassan	74	74
Rikspolisstyrelsen	59	81
Socialstyrelsen	34	14
Fortifikationsverket	28	34
Krisberedskapsmyndigheten	-	129
Affärsverk		
Svenska kraftnät	98	104
Sjöfartsverket	13	12
Luftfartsverket	12	9
Övriga myndigheter	376	424
Summa	938	881

Under posten Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar redovisas i första hand köpta IT-system och program.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps tillgångar avser investeringar avseende det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel samt växlar och annan immateriell radiokommunikationsutrustning. Myndigheten bildades 2009 då en stor del av verksamheten överfördes från Krisberedskapsmyndigheten.

Posterna för Rikspolisstyrelsen, Försäkringskassan och Transportstyrelsen består till största

delen av licenser inom IT-verksamheten. Transportstyrelsen bildades 2009 och övertog då verksamhet från bl.a. Luftfartsstyrelsen och Vägverket.

Affärsverket Svenska kraftnäts post består av markrättigheter i form av servitut och ledningsrätter samt nyttjanderättigheter för optoförbindelser.

Not 17 Förskott avseende immateriella anläggningstillgångar

Miljoner kronor

	2005	2008
Övriga myndigheter	0	11
Summa	0	11

Förskott i samband med investeringar i immateriella anläggningstillgångar förekommer endast i liten omfattning i staten.

Not 18 Statliga väganläggningar

Miljoner kronor

	2009	2008
Vägverket	102 994	102 586
Summa	102 994	102 586

Vägverket redovisar investeringar i statliga väganläggningar. Redovisade belopp är nettovärden efter avskrivning och avskrivningstiden är normalt 40 år.

Större pågående vägprojekt som startades under året och före 2009 är bl.a. Norra länken i Stockholm, utbyggnaden av E6 genom Bohuslän norr om Uddevalla, samt Västerhaninge - Ny-näshamn på väg 73. Som en del av regeringens utpekade närtidssatsning har Umeå-projektet på E4/E12 och Hjulsta-Kista på E18 i Stockholm startat under året.

Fem objekt med en kostnad på över 100 miljoner kronor vardera har öppnats för trafik under året. Dessa objekt representerar en investeringsvolym på 1 034 miljoner kronor och deras totala längd är 95,3 km. Under året har 55 objekt med en kostnad på mellan 10 och 99 miljoner kronor färdigställts. Den totala kostnaden var omkring 1 721 miljoner kronor.

Not 19 Statliga järnvägsanläggningar

Miljoner kronor

	2009	2008
Banverket	79 051	72 418
Summa	79 051	72 418

Banverket redovisar investeringar i järnvägsanläggningar. Anskaffningskostnad för mark för järnvägsändamål ingår också i redovisat värde för järnvägsanläggningen. Sedan 2008 tillämpar Banverket differentierade avskrivningstider på samtliga järnvägsanläggningar.

Värdet av järnvägsanläggningar som har färdigställts under året uppgår till 2 295 miljoner kronor. Därutöver har etapp 2 av Botniabanan tillförts ett anläggningsvärde med 6 750 miljoner kronor eftersom etapp 2 har tagits i bruk under året.

Pågående större investeringsprojekt avser Harparandabanan, som kommer att möjliggöra tung godstrafik mellan Finland och Sverige, citytunneln i Malmö samt citybanan som kommer att fördubbla spårkapaciteten genom Stockholm.

Not 20 Byggnader, mark och annan fast egendom

Miljoner kronor

	2009	2008
Statens fastighetsverk	13 521	13 725
Fortifikationsverket	9 243	9 337
Naturvårdsverket	6 023	5 593
Riksdagsförvaltningen	1 036	1 067
Affärsverk		
Luftfartsverket	9 867	10 219
Sjöfartsverket	1 025	1 005
Svenska Kraftnät	201	200
Övriga myndigheter	1 053	1 036
Summa	41 969	42 182

Statens fastighetsverk förvaltar den del av statens fasta egendom som regeringen bestämmer. Större delen av fastigheterna tillhör det nationella kulturarvet. Exempel på fastigheter är de kungliga slotten, ett trettiotal fästningar, nationalteatrarna, museerna, regeringens byggnader, landshövdingarnas residens och ambassadbyggnader i utlandet. De markegendomar som redo-

visas av Statens fastighetsverk består till stora delar av markområden väster om odlingsgränsen i Västerbottens och Norrbottens län samt renbetesfjällen i Jämtlands län. I mellersta och södra Sverige förvaltas ett antal kungsgårdar som av kulturhistoriska skäl ägs av staten. Årets investeringar uppgår till 406 miljoner kronor. Om- och tillbyggnader har genomförts till ett värde av 398 miljoner kronor, där det största projektet avser ombyggnad av hotell Boställshuset på Skeppsholmen.

Fortifikationsverket förvaltar fastigheter avsedda för försvarsändamål. Under året har investeringar gjorts med 479 miljoner kronor. Större projekt är en utbildningsanläggning för strid i bebyggelse i Kvarn/Motala, tvätthall för fordon, flygplan m.m. i Malmen/Linköping, logistikförråd i Boden och taxibana för flyg på Kallax flygplats i Luleå.

Naturvårdsverket redovisar främst nationalparker och naturreservat. Dessa är dock i många fall upptagna till ett lågt värde. Under 2009 har värdet av marken ökat med ca 450 miljoner kronor vilket främst avser investeringar i markinköp för bildande av naturreservat och nationalpark.

Riksdagsförvaltningen förvaltar riksdagsbyggnaderna och ombyggnader och förbättringar under året är förhållandevis små.

Luftfartsverkets redovisar de flygplatser som staten äger med byggnader, fältanläggningar, elanläggningar och teleanläggningar som de viktigaste delarna. Av- och nedskrivningarna har under året varit något högre än nyinvesteringarna.

Not 21

Förbättringsutgifter på annans fastighet

Miljoner kronor

	2009	2008
Rikspolisstyrelsen	773	777
Försvarmakten	304	304
Regeringskansliet	232	193
Kungl. Tekniska högskolan	173	210
Göteborgs universitet	144	144
Stockholms universitet	141	149
Skatteverket	108	54
Kriminalvården	103	117
Lunds universitet	91	98
Domstolsverket	84	78
Umeå universitet	79	84
Försvarets materielverk	78	64
Övriga myndigheter	1 242	1 095
Summa	3 552	3 367

Förbättringsutgifter på annans fastighet avser sådana utgifter som myndigheten har haft för att anpassa hyrda lokaler till den egna verksamheten, exempelvis om- och tillbyggnationer, kabeldragningar för nätverk, larmanordningar samt reparationer och underhåll om utgifterna uppgått till väsentliga belopp.

Rikspolisstyrelsens förbättringsutgifter avser diverse om- och tillbyggnationer av polislokaler runt om i landet.

Not 22

Maskiner, inventarier, installationer m. m.

Miljoner kronor

	2009	2008
Kustbevakningen	1 415	1 140
Rikspolisstyrelsen	1 282	1 447
Försvarmakten	1 107	1 260
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	848	-
Vägverket	804	1 305
Banverket	741	796
Domstolsverket	695	684
Regeringskansliet	580	544
Lunds universitet	567	571
Uppsala universitet	530	596
Karolinska institutet	507	513
Kriminalvården	427	388
Moderna Museet	391	370
Göteborgs universitet	332	353
Affärsverk		
Svenska kraftnät	5 644	5 593
Luftfartsverket	1 009	974
Sjöfartsverket	635	650
Statens järnvägar	241	651
Övriga myndigheter	4 961	5 474
Summa	22 716	23 309

Datorer och kringutrustning, möbler, maskiner, installationer, bilar, fartyg, flyg och andra transportmedel är exempel på tillgångar som redovisas under denna post. Även tillgångar som innehas genom finansiell leasing ingår.

Kustbevakningens tillgångar har ökat med 275 miljoner kronor. Under året har bland annat ett större fartyg nyanskaffats.

Vägverkets tillgångar består förutom av maskiner och inventarier för verksamheten även av färjor bokförda till 442 miljoner kronor. Minskningen under året beror på att affärsenheterna Vägverket produktion och Vägverket Konsult ombildats till statliga bolag.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bildades 2009 och har övertagit tillgångar från bl.a. Statens räddningsverk och Krisberedskapsmyndigheten.

Svenska kraftnäts tillgångar består till största delen av ställverksutrustningar, kraftledningar, sjökablar, kontrollanläggningsdelar, optoverksamhet samt tele- och informationssystem.

Luftfartsverket redovisar huvudsakligen fordon och maskiner under denna post.

Not 23

Pågående nyanläggningar

Miljoner kronor

	2009	2008
Banverket, järnvägsanläggningar	47 756	37 085
Vägverket, väganläggningar	21 187	14 445
Fortifikationsverket	632	717
Statens fastighetsverk	565	325
Kustbevakningen	427	111
Kriminalvården	380	121
Affärsverk		
Svenska kraftnät	2 341	1 381
Luftfartsverket	738	678
Sjöfartsverket	53	79
Övriga myndigheter	2 563	3 119
Summar	76 642	58 061

Banverkets pågående större investeringsprojekt avser citytunneln och ombyggnad av Malmö bangård, citybanan i Stockholm, Ådalsbanan, Götalandsbanan, Haparandabanan och Pajala projektet.

Som Vägverkets pågående större investeringsprojekt räknas Norra länken i Stockholm, utbyggnaden av E6 genom Bohuslän norr om Uddevalla samt närtidssatsningar i Umeå avseende E4/E12 och Hjulsta – Kista på E18 i Stockholm.

Not 24

Beredskapstillgångar

Miljoner kronor

	2009	2008
Försvarmakten	97 552	94 837
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, räddningstjänst- och varningsmateriel m.m.	492	-
Socialstyrelsen, läkemedel och sjukvårdsförnödenheter	277	268
Statens räddningsverk	-	592
Övriga myndigheter	31	161
Summa	98 352	95 858

Beredskapstillgångar avser tillgångar både för civil och militär beredskap.

Posten omfattar främst Försvarmaktens tillgångar för militär beredskap. Tillgångar för civil beredskap omfattar t.ex. läkemedel, fordon samt medicinsk utrustning.

Försvarmakten delar in sina beredskapstillgångar i dels beredskapsinventarier, dels beredskapsvaror, vilka redovisas som anläggningstillgångar. Beredskapsinventarierna uppgår till 81,8 miljarder kronor och utgörs av t.ex. flygplan, fartyg och stridsvagnar. Beredskapsvaror som t.ex. ammunition, reservmateriel och beklädnadsmateriel uppgår till 15,7 miljarder kronor.

Årets ökning med 2,5 miljarder kronor avser i stort sett Försvarmakten. Nyanskaffning av militära beredskapsinventarier uppgår till 6,5 miljarder kronor och av- och nedskrivningar uppgår till 6,3 miljarder kronor. Anskaffningen innefattar bl.a. två korvetter till marinen och modifiering av och kringutrustning till JAS 39 Gripen. Under året har försäljningar och utraneringar genomförts för 0,1 miljarder kronor. Beredskapslagret har ökat med 2,6 miljarder kronor, bl.a. som en följd av korrigerat värderingspris för viss typ av ammunition.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har övertagit beredskapstillgångar från Statens räddningsverk och Krisberedskapsmyndigheten. Tillgångarna består av materiel för räddningstjänst, andningsskydd och anläggningar för varningssignaler.

Socialstyrelsens beredskapstillgångar avser läkemedel och sjukvårdsförnödenheter.

Not 25

Förskott avseende materiella anläggningstillgångar

Miljoner kronor

	2009	2008
Försvarets materielverk	877	802
Banverket	835	960
Vägverket	742	711
Kustbevakningen	424	822
Övriga myndigheter	20	27
Summa	2 898	3 322

Under denna post redovisas de förskott som myndigheten lämnat vid anskaffning av materiella anläggningstillgångar.

Banverkets post avser förskott vid byggandet av järnvägsanläggningar. Vägverkets post består främst av förskott avseende väganläggningar.

Kustbevakningens post avser förskott för fartygsprojekt. Minskningen mellan åren beror på att fartyg aktiverats som anläggningstillgång samt överförts till pågående nyanläggning.

Försvarets materielverks post avser främst förskott till FMS, Foreign Military Sales.

Not 26

Andelar i dotter- och intresseföretag

Andelar i dotterföretag

Miljoner kronor

	2009	2008
Vattenfall AB	135 620	129 861
Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB)	25 375	25 218
Akademiska Hus AB	24 477	24 462
Sveaskog AB	17 898	16 087
AB Svensk Exportkredit	13 455	10 215
Posten Norden AB	8 052	-
Sveriges Bostadsfinansieringsaktiebolag SBAB	7 377	6 432
Almi Företagspartner AB	6 170	6 251
Specialfastigheter Sverige AB	4 772	4 789
SJ AB	4 306	4 058
Apoteket Omstrukturering AB (Apoteket AB)	4 026	3 858
Jernhusen AB (AB Swedcarrier)	3 611	3 113
Fouriertransform AB	3 008	3 000
Swedfund International AB	2 674	2 078
Systembolaget AB	2 213	2 069
Teracom AB	1 685	1 666
Green Cargo AB	1 393	1 482
Svevia AB	1 316	1
Samhall AB	1 231	1 256
Vasallen AB	1 201	1 024
RISE Research Institutes of Sweden Holding AB (IRECO Holding AB)	641	185
Statens Bostadsomvandlings AB	555	550
Svenska Rymdaktiebolaget	528	518
Innovationsbron AB	505	636
Lernia AB	455	482
AB Svensk Bilprovning	386	344
Vectura Consulting AB	383	0
Arbetslivsresurs AR AB	45	11
AB Göta Kanalbolag	42	46
SweRoad (Swedish National Road Consulting AB)	31	42
Swedesurvey AB	29	37
Kungliga Dramatiska Teatern AB	22	20
Arlandabanan infrastructure AB (A-Banan Projekt AB)	10	10

Kungliga Operan AB	3	20
Posten AB	0	7 980
Preaktio AB	0	2 901
Sveriges Tekniska Forskningsinstitut AB	0	418
Kasernen Fastighets AB	0	127
Förvaltningsaktiebolaget Stattum	-	24
Svenska Spel AB	0	0
Svensk-Danska Broförbindelsen AB (SVEDAB)	0	0
IMEGO AB	-	14
Affärsverk		
Luftfartsverket – LFV Holding AB	187	179
Svenska kraftnät – SwePol Link AB m.fl.	138	118
Övriga andelar	308	351
Summa	274 128	261 933

Med dotterföretag avses företag där statens ägarandel överstiger 50 procent.

Andelsvärdet ovan är baserat på det justerade egna kapitalet hos företagen enligt bokslut per den 31 december 2009, utom i några fall då senaste delårsbokslut använts.

Andelar i dotterföretag har ökat med 12,2 miljarder kronor.

Ökningen av andelsvärdet för Vattenfall AB uppgår till 5,8 miljarder kronor, vilket huvudsakligen förklaras av periodens vinst på 12,9 miljarder kronor. Utdelning av 6,9 miljarder kronor har minskat andelsvärdet. Negativa omräkningsdifferenser för verksamhet i utlandet på 10,7 miljarder kronor har delvis utjämnats av positiv påverkan från valutasäkring av utländskt eget kapital på 6,0 miljarder kronor. Omräkningsdifferenserna har uppstått när balansräkningar i utländska dotterbolag räknats om till svenska kronor. Kassafördessäkring har medfört en ökning med 3,8 miljarder kronor. Kassafördessäkringen avser huvudsakligen orealiserade värdeförändringar av el-derivat som används för prissäkring av framtida försäljning.

LKAB:s resultat för året uppgår till 0,7 miljarder kronor, vilket bidragit till andelsvärdets ökning med 0,2 miljarder kronor. Kassafördessäkringar och marknadsvärdering av finansiella instrument har ökat värdet med 2,2 miljarder kronor. En utdelning på 2,8 miljarder kronor har reducerat värdet.

Andelsvärdet för Akademiska Hus AB är oförändrat mellan åren. Betald utdelning av

1,0 miljard kronor har utjämnats av årets resultat på 1,0 miljard kronor.

Andelsvärdet för Sveaskog AB har ökat med 1,8 miljarder kronor. Förändringen förklaras av årets resultat på 1,9 miljarder kronor minskat med utdelning till staten av 0,1 miljarder kronor.

Svensk Exportkredit AB har ökat med 3,2 miljarder kronor, vilket främst förklaras av årets resultat på 1,7 miljarder kronor samt omvärdering av finansiella tillgångar på 1,3 miljarder kronor.

Posten Nordens emission av nytt kapital har inneburit en ökning av kapitalandelen med 7,2 miljarder kronor. Övrig förändring av kapitalandelen motsvaras främst av årets resultatandel på 1,0 miljarder kronor.

SBAB har ökat i värde med 0,9 miljarder kronor som en följd av årets resultat på 1,0 miljarder kronor.

SJ AB har ökat med 0,3 miljarder kronor, vilket väsentligen avser årets resultat på 0,5 miljarder kronor samt utdelning av 0,2 miljarder kronor.

Apoteket har ökat med 0,2 miljarder kronor. Årets resultat uppgår till 0,5 miljarder kronor och utdelningen till 0,2 miljarder kronor. Uppgifterna avser Apoteket AB.

Andelsvärdet i Jernhusen AB har ökat med 0,5 miljarder kronor, vilket beror på fusionen med Swedcarrier AB samt utdelning av 0,1 miljarder kronor.

I samband med att verksamhet förts över från Vägverket till Svevia AB har bolaget övertagit tillgångar och skulder genom en apportemission på 1,2 miljarder kronor.

Vectura Consulting AB har övertagit verksamhet från Vägverket och Banverket och i samband med detta genomfört en apportemission på 0,4 miljarder kronor.

Preaktio AB har minskat med 2,9 miljarder kronor, vilket avser utdelning till staten.

Swedfund International AB har erhållit ett aktieägartillskott på 0,6 miljarder kronor, vilket medfört en ökning av andelsvärdet med samma belopp.

Posten AB har fusionerats med Post Danmark AB A/S till Posten Norden AB. Posten AB har delat ut 1,4 miljarder kronor innan fusionen.

Innehavet i SVEDAB har skrivits ned till noll i enlighet med kapitalandelsmetoden eftersom SVEDAB-koncernens egna kapital uppgår till minus 1,4 miljarder kronor. Efter övergång till

redovisning enligt IFRS täcks moderbolaget SVEDAB:s förlust av balanserade vinstmedel och bolaget behöver därför inte något aktieägar-tillskott.

Svenska Spel AB bokförs till värdet av aktiekapital och reservfond (värdet uppgår till 260 000 kronor som i tabellen avrundats till noll miljoner kronor). Resultatet tillförs som en skatteintäkt när utdelning betalas till staten.

Andelar i intresseföretag

Miljoner kronor

	2009	2008
TeliaSonera AB	50 480	48 621
Nordiska Investeringsbanken (NIB)	7 700	6 943
SAS AB	2 437	1 858
AB Bostadsgaranti	116	82
SOS Alarm Sverige AB	84	81
VisitSweden AB	12	10
Norrland Center AB	5	5
Dom Shvetsii	0	3
Affärsverk		
Svenska kraftnät - Nord Pool ASA m.fl.	276	1 466
Luftfartsverket - Nordic Airport Properties KB m.fl.	30	15
Summa	61 140	59 084

Andelar i intresseföretag är 2,1 miljarder kronor högre än föregående år främst på grund av att andelen i TeliaSonera ökat i värde med 1,9 miljarder kronor. Andelsvärdet i TeliaSonera har påverkats positivt med 7,0 miljarder kronor av andelen i årets resultat och negativt av 2,2 miljarder kronor i valutakursdifferenser. Utdelning av 3,0 miljarder kronor till staten har minskat värdet med motsvarande belopp. Marknadsvärdet på statens aktier i TeliaSonera uppgick vid årsskiftet till 86,8 miljarder kronor.

Nordiska Investeringsbanken har ökat med 0,8 miljarder kronor främst hänförligt till periodens resultat.

SAS genomförde en nyemission våren 2009, i vilken staten tecknade aktier till ett värde av 1,3 miljarder kronor. Statens ägarandel är oförändrat, 21,4 procent. Statens kapitalandel ökade till följd av detta. Det negativa resultatet i SAS minskade dock kapitalandelen med 0,6 miljarder kronor. Sammantaget ökade kapitalandelen i SAS med 0,6 miljarder kronor.

Marknadsvärdet på statens aktier i SAS AB uppgår till 2,1 miljarder kronor.

Svenska kraftnäts intressebolag har minskat med 1,2 miljarder kronor, främst avseende utdelning till staten.

Andelar i dotter- och intresseföretag – totalt

Miljoner kronor

	2009	2008
Summa andelar i dotterföretag	274 128	261 933
Summa andelar i intresseföretag	61 140	59 084
Riksbankens grundfond	1 000	1 000
Summa	336 268	322 017

Förutom de ovan nämnda förändringarna är postens totala förändring en följd av förändringar i företagens justerade egna kapital, utbetalda utdelningar samt förvärv och avyttringar.

Not 27

Andra långfristiga värdepappersinnehav

Miljoner kronor

	2009	2008
Kärnavfallsfonden, bostadsobligationer	18 103	-
Statens aktier i Nordea Bank AB	10 029	4 419
Exportkreditnämnden, obligationer	3 212	2 472
Kammarkollegiet, Europeiska investeringsbanken EIB	1 677	1 677
Kammarkollegiet, Europeiska utvecklingsbanken EBRD	1 040	1 040
Kammarkollegiet, Världsbanken IBRD	593	593
Karolinska institutet, aktier, andelar och obligationer	277	247
Kammarkollegiet, Europarådets utvecklingsbank CEB	34	34
Affärsverk		
Statens järnvägar	4 001	4 157
Övriga myndigheter	253	253
Summa	39 219	14 892

Den största förändringen av värdepappersinnehaven avser Kärnavfallsfonden som, efter ändrade placeringsregler under året, placerat en stor del av fondmedlen i bostadsobligationer.

Statens aktier i Nordea redovisas dels av Kammarkollegiet (t.o.m. 2008 av Regeringskansliet) som en del av statens aktieförvalt-

ning med 4,4 miljarder kronor, dels av Riksgäldskontoret som deltog i Nordeas nyemission under året genom stabilitetsfonden med 5,6 miljarder kronor. Exportkreditnämndens innehav av obligationer har ökat med 0,7 miljarder kronor.

Som ett led i garantiverksamheten placerar Exportkreditnämnden erhållna premier i olika finansiella tillgångar och har under året ökat innehavet av obligationer i utländska valutor. Innehavet utgör en del av likvid buffert för riskexponering och balanserande innehav för åtaganden i respektive valuta.

Statens Järnvägars innehav avser till största delen nollkupongobligationer i syfte att möta betalningsströmmar vid förfall av leasing- och leaseholdkontrakt för anläggningstillgångar uthyrda till SJ AB och Green Cargo AB.

Kammarkollegiets innehav i internationella banker redovisades föregående år av Regeringskansliet.

Not 28

Långfristiga fordringar

Miljoner kronor

	2009	2008
<i>Exportkreditnämnden</i>		
- Skadefordringar	1 350	1 558
- Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar	1 341	1 712
<i>Summa Exportkreditnämnden</i>	2 691	3 270
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	191	258
Göteborgs universitet	130	135
Fiskeriverket	92	116
Statens bostadskreditnämnd	55	65
Regeringskansliet	21	23
Affärsverk		
Statens järnvägar	2 045	2 323
Luffartsverket	256	25
Svenska kraftnät	207	200
Sjöfartsverket	67	79
Övriga myndigheter	10	15
Summa	5 765	6 509

Exportkreditnämnden (EKN) redovisar försäkringstekniskt beräknat nettovärde på skadefordringar. Fordringarna utgår från de skadebelopp

som betalats ut. Avdrag görs för återvunna eller avskrivna belopp. Till detta läggs kapitaliserade räntor samt förfallna, obetalda och upplupna, ej förfallna avtalsräntor. Värderingen av EKN:s fordringar görs utifrån olika kriterier. En utgångspunkt vid bedömning av fordringar på andra länder är det aktuella landets skuldsättning och inkomstnivå samt hur landet skött sina skuldbetalningar. Detta kompletteras med det allmänna riskläget på landet vad gäller krediter och på den återstående löptiden av EKN:s utestående fordran.

Sverige är det land där EKN haft den största ökningen av riskexponering. Den mycket stora ökningen beror på de rörelsekreditgarantier till stora svenska företag som EKN ställt ut under året. Rörelsekreditgarantierna innebär att EKN delar risk med utlåande bank på stora svenska exportföretag med hög kreditvärdighet. I likhet med tidigare år är Pakistan och Sydafrika bland de största länderna med anledning av en mycket stor affär i respektive land.

Värdet före reservering för förlustrisker m.m. på EKN:s fordringar uppgår till 6 703 miljoner kronor. Reserveringen uppgår till 5 353 miljoner kronor. De största fordringarna finns på Nordkorea, Kongo-Kinshasa, Pakistan, Kuba och Irak. Även värdet på den del av fordringarna som avser återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar har skrivits ned under året.

Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) garanterar och subventionerar utlandskrediter i projekt som Sida bedömer kan få betydande utvecklingseffekter i landet. Posten utgörs till största delen (144 miljoner kronor) av nettovärdet på skadefordringar som förvaltas av EKN knutet till U-kreditsystemet. Resterande del av posten är en fordran på Swedfund avseende villkorslån.

Göteborgs universitets fordringar avser utlåning av donationsmedel till Akademiska Hus.

Fiskeriverket har tillgångar som förvaltas av Kammarkollegiet. Dessa tillgångar avser medel från fiskeavgifter beslutade enligt vattenlagen. Medlen hos Kammarkollegiet består av 25 fonder.

Affärsverket Statens järnvägar redovisar fordringar avseende leasing- och leaseholdavtal på SJ AB och Green Cargo AB. Dessa uppgick till 1 976 miljoner kronor 2009 av totalt 2 045 miljoner kronor avseende långfristiga fordringar.

Sjöfartsverkets fordringar uppgick till 67 miljoner kronor. Sjöfartsverket redovisar fordringar avseende förskottshyra för tre isbrytande offshorefartyg som man tecknat avtal om med Trans Viking A/S. Dessa uppgick till 57 miljoner kronor 2008.

Not 29 Utlåning

Miljoner kronor

	2009	2008
<i>Centrala studiestödsnämnden</i>		
Annuitetslån (beviljade efter den 30 juni 2001)	85 334	73 620
Studielån (lån med villkorad återbetalning, beviljade mellan den 1 januari 1989 och den 30 juni 2001)	66 764	71 394
Studiemedel (beviljade före 1989 och äldre lån)	6 436	8 045
Hemutrustningslån	1 115	1 147
Summa Centrala studiestödsnämnden	159 649	154 206
<i>Riksgäldskontoret</i>		
Riksbanken	92 530	-
Botniabanan AB	16 103	14 648
Svensk-Danska Broförbindelsen AB	4 406	4 181
Premiepensionsmyndigheten	1 450	1 528
A-Train AB	800	800
Lån till Island	861	-
AP-fonden	157	138
Övrigt	539	245
Summa Riksgäldskontoret	116 846	21 540
Styrelsen för internationellt utvecklings-samarbete	263	264
Övriga myndigheter	135	109
Summa	276 893	176 119

Centrala studiestödsnämnden (CSN) administrerar ett flertal lånetyper som kan delas in i två huvudkategorier. Den ena typen är lån finansierade med lån hos Riksgäldskontoret, vilket är de lån som går under benämningen studielån. Den andra kategorin är lån som ursprungligen finansierades via anslag på statsbudgeten och benämns som studiemedel i sammanställningen. CSN:s fordringar har ökat med 5,4 miljarder kronor och uppgår till nära 160 miljarder kronor, efter att hänsyn tagits till reservationerna för osäkra fordringar.

CSN:s modell för att beräkna de osäkra fordringarna och nedskrivningarna utvecklas hela tiden och osäkerheten beräknas fram utifrån tre värderingsprinciper. Dessa principer är betalningsbenägenhet, reservation enligt de trygghetsregler som finns vid återbetalning och framtida förluster på grund av dödsfall. Med bristande betalningsbenägenhet menas att inga eller få inbetalningar gjorts under de senaste åren trots påminnelser och kravåtgärder. Vid reservation enligt trygghetsregler görs en bedömning av möjligheterna att betala tillbaka lån utifrån individens ekonomiska förutsättningar i förhållande till skuldens storlek. Den tredje värderingsprincipen beräknas slumpmässigt utifrån kön- och åldersspecifika dödsfallsrisker från Statistiska centralbyrån.

CSN:s totala lånefordran uppgår till 184 miljarder kronor och vid utgången av 2009 var den totala reserveringen 24,7 miljarder kronor. Det är en minskning netto med 2,4 miljarder kronor jämfört med föregående år. Minskningen beror till största delen på en modellförändring för lånetypen annuitetslån som numera beräknas mindre schablonartat. Det osäkra beloppet beräknas nu på motsvarande sätt som för lånetypen studielån. Där simuleras en detaljerad betalningsplan för hela återbetalningstiden.

Riksgäldskontoret (RGK) är den myndighet utöver CSN som har omfattande utlåning och under 2009 ökade utlåningen hos RGK med 95 miljarder kronor. Framför allt beror det på utlåningen till Riksbanken under året motsvarande nästan 93 miljarder kronor. RGK lånade upp motsvarande 97 miljarder kronor under året i utländsk valuta varav 95 miljarder kronor lånats ut till Riksbanken för att förstärka valutareserven. Lånet till Riksbanken värderas till 92,5 miljarder kronor, enligt de valutakurser som gällde vid årsskiftet. Utöver detta lån till följd av lågkonjunktur och finanskris beslutade de nordiska länderna att låna ut pengar till Island vilket ledde till att vid årets slut motsvarade Sveriges utlåning till Island nästan 0,9 miljarder kronor. Riksgäldskontoret redovisar också lånen till Botniabanan AB (91 procent ägs av svenska staten) och dess uppgift är att detaljprojektera, upphandla, bygga och finansiera Botniabanan. När Botniabanan är färdigställd ska bolaget börja amortera lånen tagna hos RGK. Återbetalning kommer att ske med den hyra som Banverket kommer att betala till bolaget och senast 2050

ska samtliga lån vara återbetalda. När det gäller Svensk-Danska broförbindelsen AB (SVEDAB) är bolaget beroende av Öresundsbro Konsortiets framtida resultat för att kunna återbetala lånet. I sammanställningen över RGK:s utlåning ingår också lånen till Premiepensionsmyndigheten och AP-fonderna, eftersom dessa myndigheter inte konsolideras i årsredovisningen för staten.

Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbetes (Sida) utlåning avser biståndskrediter och villkorslån.

Not 30

Varulager och förråd

Miljoner kronor

	2009	2008
Banverket	586	489
Försvarsmakten	271	388
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	132	-
Rikspolisstyrelsen	123	126
Försvarets materielverk	86	95
Kriminalvården	71	70
Affärsverk		
Sjöfartsverket	71	43
Luftfartsverket	46	44
Svenska kraftnät	4	4
Övriga myndigheter	184	497
Summa	1 574	1 756

Med varulager och förråd avses råmaterial, råvaror, halvfabrikat och färdiga produkter samt förnödenheter som förbruknings- och tillsatsmaterial.

Försvarsmaktens varulager och förråd avser i huvudsak Försvarsmaktens drivmedelslager.

Not 31

Pågående arbeten

Miljoner kronor

	2009	2008
Lantmäteriet	244	214
Banverket	65	31
Försvarsmakten	50	5
Statens väg- och transportforskningsinstitut	15	15
Fortifikationsverket	11	19
Övriga myndigheter	20	32
Summa	405	316

Pågående arbeten hos Lantmäteriet avser i huvudsak fastighetsbildning, vilket t.ex. innebär avstyckning och reglering av gränsdragning mellan fastigheter. Ökningen jämfört med föregående år beror främst på ett ökat antal infrastrukturärenden.

Banverkets pågående arbeten avser ej avslutade entreprenaduppdrag som i huvudsak utförts av Banverket Produktion och Investeringsdivisionen.

Försvarsmaktens pågående arbeten avser främst verksamheten hos Försvarsmaktens logistik (FMLOG) som är redovisad som pågående arbeten.

Not 32

Fastigheter

Miljoner kronor

	2009	2008
Länsstyrelsen i Dalarnas län	133	112
Länsstyrelsen i Värmlands län	19	16
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	8	9
Länsstyrelsen i Västerbottens län	8	0
Övriga länsstyrelser	4	3
Summa	172	140

Länsstyrelsen i Dalarnas län innehar ett stort antal fastigheter i den s.k. Jordfonden, där bytestprojekt pågår eller är planerade.

Not 33 Förskott till leverantörer

Miljoner kronor

	2009	2008
Banverket	36	58
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	2	-
Fortifikationsverket	-	2
Affärsverk		
Luftfartsverket	56	44
Övriga myndigheter	1	1
Summa	95	105

Myndigheternas förskott avser bl.a. varuleveranser.

Not 34 Kundfordringar

Miljoner kronor

	2009	2008
Exportkreditnämnden	3 069	1 707
Försvarets materielverk	1 086	1 476
Banverket	740	754
Vägverket	399	909
Lantmäteriet	159	165
Statens institutionsstyrelse	158	146
Karolinska institutet	132	107
Göteborgs universitet	101	100
Affärsverk		
Luftfartsverket	374	409
Svenska kraftnät	344	206
Sjöfartsverket	134	152
Övriga myndigheter	1 459	1 487
Summa	8 155	7 618

Som kundfordringar redovisas fakturerade belopp avseende myndighetens försäljning av främst tjänster. Exportkreditnämndens fordringar utgörs av fordringar på garantitagare avseende förskotts- och efterskottspremier. Ökningen mellan åren avser i huvudsak fordringar avseende efterskottspremie, nominellt värde.

Försvarets materielverk har lägre intäkter från uppdrag för andra än statliga myndigheter

(jämför not 2) vilket även påverkar kundfordringarna.

Vägverkets och Banverkets poster består av fordringar för externa uppdrag i huvudsak åt kommuner. Bolagiseringen av Vägverkets produktionsenheter leder till lägre kundfordringar eftersom uppdragsintäkterna minskar (jämför not 2).

Not 35 Övriga fordringar

Miljoner kronor

	2009	2008
Skatteverket		
- Fordringar på skattekonto, inkl. restförda samt värdering	36 157	32 256
- Fordran kommuner och landsting avseende slutreglering av kommunalskatt för inkomståret 2008	2 623	-
- Övriga fordringar	13	5
Summa Skatteverket	38 793	32 261
Riksgäldskontoret		
- Fordran finansiella institut	1 044	252
- Depositioner för handel med futures	331	135
- Terminkontrakt statens internbank	155	455
- Fordran CSA-avtal och GMRA-avtal	-	1 919
- Övriga fordringar	13	263
Summa Riksgäldskontoret	1 543	3 024
Statens jordbruksverk	7 493	7 580
Tullverket	1 925	2 447
Försäkringskassan	2 275	2 723
Centrala studiestödsnämnden	757	749
Kronofogdemyndigheten	714	708
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	224	77
Lantmäteriet	217	290
Affärsverk		
Statens järnvägar	253	246
Luftfartsverket	138	170
Svenska kraftnät	37	33
Sjöfartsverket	1	1
Övriga myndigheter	1 307	1 214
Summa	55 677	51 523

Övriga fordringar har ökat med 4 miljarder kronor jämfört med föregående år.

Skatteverkets fordringar på skattekontot har ökat med 4 miljarder kronor. Skatteverket redovisar också en fordran på kommuner och landsting avseende slutreglering av kommunalskatt för inkomståret 2008. Slutavräkning av kommunalskatt kan variera starkt mellan åren. Slutavräkningen görs i januari månad andra året efter inkomståret. Då justeras de totala slutliga kommunalskattemedlen mot de preliminära medel som betalades ut till kommuner och landsting under inkomståret. Slutavräkningen avseende 2007 medförde en skuld till kommuner och landsting.

Riksgäldskontorets fordringar utgörs till största delen av fordran på finansiella institut. I posten ingår en fordran som bedöms som säker för den del av försäljningen av Carnegie Investment Bank och Max Matthiessen som ännu inte är reglerad.

Statens jordbruksverk redovisar huvudsakligen fordringar på EU för gjorda utbetalningar av bidrag inom jordbruksfonder samt bundet kapital i offentliga lager (145 miljoner kronor) till följd av inköps- och försäljningsverksamhet för EU:s räkning. Kapitalbindningen är utgifter av inköp minskat med försäljningsintäkter och betalningar (lagernedskrivningar och korrigeringar av vinst/förlust) som erhållits från EU. Jordbruksverkets fordran på EU uppgår till totalt 7 421 miljoner kronor, netto (7 562 miljoner kronor föregående år), varav 7 462 miljoner kronor avser den aktuella fleråriga budgetramen 2007–2013.

Tullverkets övriga fordringar består till största delen av obetalda tullräkningar avseende upp-
börd.

Försäkringskassans fordringar utgörs till största delen av fordringar på bidragsskyldiga avseende underhållsstöd, 1 015 miljoner kronor (en minskning med 203 miljoner kronor jämfört med föregående år) samt återkravsfordringar avseende övriga socialförsäkringsförmåner, 918 miljoner kronor. Samtliga fordringar äldre än fyra år avseende underhållsstöd bedöms som osäkra och har skrivits ned till noll. Till övriga fordringar hänförs också fordringar för EU-vård på 184 miljoner kronor och fordringar hos kommuner för assistansersättning med 143 miljoner kronor.

Statens järnvägars post består till största delen av fordran på AB Storstockholms Lokaltrafik, kortfristig del.

Not 36

Periodavgränsningsposter – förutbetalda kostnader

Miljoner kronor

	2009	2008
Skatteverket	13 146	134
<i>Riksgäldskontoret</i>		
- underkurser, upplåning i svenska kronor	5 240	4 259
- underkurser, upplåning i utländsk valuta	198	141
- underkurser, statsskulden till nominellt belopp i svenska kronor	680	2 466
- underkurser, statsskulden till nominellt belopp i utländsk valuta	31	17
- förutbetalda kostnader	8	5
<i>Summa Riksgäldskontoret</i>	<i>6 157</i>	<i>6 888</i>
Rikspolisstyrelsen	429	438
Kriminalvården	278	244
Banverket	249	146
Lunds universitet	239	260
Försäkringskassan	209	186
Transportstyrelsen	172	-
Domstolsverket	168	153
Stockholms universitet	141	141
Arbetsförmedlingen	137	118
Uppsala universitet	133	122
Göteborgs universitet	130	150
Karolinska institutet	121	116
Kungl. Tekniska högskolan	111	109
Affärsverk		
Sjöfartsverket	76	70
Luffartsverket	48	69
Svenska kraftnät	2	4
Statens Järnvägar	1	1
Övriga myndigheter	2 122	2 001
Summa	24 069	11 350

Som förutbetalda kostnader redovisas kostnader som är hänförliga till kommande år, men har betalats ut under året.

Skatteverket betalade i december 2009 ut det tillfälliga konjunkturstödet till kommuner och landsting som avser 2010. En anledning att regeringen valde att lämna förslaget i 2009 års proposition om vårtilläggsbudget var att utrymmet

under utgiftstaket för staten var större 2009 än 2010. Medlen är avsedda att användas för verksamhet under 2010 och antas därmed periodiseras av kommuner och landsting som en intäkt 2010.

Underkurser uppstår när Riksgäldskontoret emitterar obligationer och marknadsvärdet är lägre än det nominella värdet. Mellanskillnaden utgör underkurser och bokförs som en förutbetalad kostnad som periodiseras över lånets löptid.

Förutbetalda kostnader i övrigt avser t.ex. hyror eller licensavgifter för nästa kvartal eller år.

Not 37

Periodavgränsningsposter – upplupna bidragsintäkter

Miljoner kronor

	2009	2008
Kungl. Tekniska högskolan	163	153
Karolinska institutet	145	137
Lunds universitet	115	115
Tillväxtverket	110	-
Göteborgs universitet	100	79
Stockholms universitet	95	83
Försäkringskassan	81	102
Uppsala universitet	70	58
Sveriges lantbruksuniversitet	44	35
Luleå tekniska universitet	34	39
Övriga myndigheter	361	441
Summa	1 318	1 241

Som upplupna bidragsintäkter redovisas överenskommen ersättning för genomförd verksamhet som ännu inte utbetalats till myndigheten.

Bland upplupna bidragsintäkter ingår medel från EU för den aktuella fleråriga budgetramen 2007–2013 med 118 miljoner kronor, huvudsakligen hos Tillväxtverket.

Not 38

Periodavgränsningsposter – övriga upplupna intäkter

Miljoner kronor

	2009	2008
Periodisering av skatter	10 447	-
<i>Riksgäldskontoret:</i>		
Upplupna ränteintäkter, svenska kronor	5 753	5 846
Upplupna ränteintäkter, utländsk valuta	3 295	4 852
Övriga upplupna intäkter	798	443
<i>Summa Riksgäldskontoret</i>	<i>9 846</i>	<i>11 141</i>
Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	622	557
Kärnavfallsfonden	548	142
Banverket	287	197
Försäkringskassan	169	142
Exportkreditnämnden	85	-
Arbetsförmedlingen	85	659
Affärsverk		
Svenska kraftnät	597	519
Luftfartsverket	215	249
Sjöfartsverket	86	35
Statens järnvägar	5	56
Övriga myndigheter	582	723
Summa	23 574	14 420

Som upplupna intäkter redovisas räntor och andra intäkter som upparbetats, men där fakturering eller betalning inte skett till och med brytdagen.

Periodisering av skatter 2009 avser mellanskillnaden mellan de skatteintäkter som tas upp av främst Skatteverket och de skatteintäkter som beräknas i samband med upprättandet av årsredovisningen för staten. Beloppet redovisas inte av någon myndighet utan endast i årsredovisningen för staten. För 2008 översteg betalda skatter intäkterna vilket ledde till att ett belopp redovisades som förutbetalda intäkter. För 2009 överstiger de beräknade intäkterna de betalda skatterna och därför redovisas i stället en upplupen intäkt (se not 52).

Riksgäldskontorets upplupna ränteintäkter avseende skuldskötselinstrument avser ränteintäkter förknippade med statsskulden som är in-

tjänade under året men som ännu inte är inbetalda.

Kärnavfallsfondens upplupna intäkter avser avgifter för producerad el som kärnkraftsbolagen i efterhand betalar till Kärnavfallsfonden. Dessa avgifter ökade med 406 miljoner kronor.

Arbetsförmedlingens upplupna intäkter avser medel som Arbetsförmedlingen för Sveriges räkning rekviderar från EU och levererar in på inkomsttitel.

Not 39

Värdepapper och andelar

Miljoner kronor

	2009	2008
Riksgäldskontoret	4 226	68 348
Försäkringskassan, hypoteksobligationer m.m.	1 391	1 526
Exportkreditnämnden, valutadepositioner i svenska banker	1 113	372
Statens försvarshistoriska museer	2	2
Affärsverk		
Statens järnvägar	-	695
Lufftartsverket	-	49
Övriga myndigheter	-	-
Summa	6 732	70 992

Riksgäldskontoret har minskat sitt innehav av värdepapper och andelar med 64 miljarder kronor, varav kortfristiga placeringar minskat med 62 miljarder kronor beroende på att Riksgäldskontoret under 2008 gav ut extra statsskuldsväxlar utan att motsvarande lånebehov fanns. Detta har inte gjorts under 2009.

Försäkringskassans värdepapper och andelar avser huvudsakligen hypoteksobligationer i fonder för socialförsäkringsändamål.

Exportkreditnämnden redovisar fastränteplaceringar i utländsk valuta i form av valutadepositioner i svenska banker.

Not 40

Kassa, bank m.m.

Miljoner kronor

	2009	2008
Kronofogdemyndigheten	657	591
Riksgäldskontoret	437	901
Regeringskansliet	184	127
Exportkreditnämnden	165	73
Länsstyrelsen i Norrbottens län	161	150
Lunds universitet	149	67
Kustbevakningen	132	2
Länsstyrelsen i Västerbottens län	114	137
Karolinska institutet	106	96
Internationella programkontoret för utbildningsområdet	95	145
Affärsverk		
Statens järnvägar	203	69
Lufftartsverket	152	189
Sjöfartsverket	79	54
Svenska kraftnät	76	77
Övriga myndigheter	844	843
Summa	3 554	3 521

Kronofogdemyndighetens Kassa, bank avser till största delen klienters bankmedel (deponerade medel samt ansökningsavgifter som inbetalats men ännu ej redovisats mot inkomsttitel).

Riksgäldskontoret redovisar medel på valuta-konton i Nordea, Euroclear och Clearstream.

Flera länsstyrelser redovisar bygdemedel och deponerade medel som är placerade i bank.

Not 41

Nettoförmögenhet

Miljoner kronor

	2009	2008
Uppskrivningskapital	107	109
Donationskapital	442	420
Resultatandelar i dotterföretag	233 364	217 484
Balanserad kapitalförändring	-644 311	-719 772
Årets över-/underskott enligt resultaträkningen	26 253	91 845
Summa	-384 145	-409 914

Nettoförmögenheten är skillnaden mellan tillgångar och skulder. Eftersom statens skulder är större än tillgångarna är statens nettoförmögenhet negativ. Förändringen av nettoförmögenheten mellan två år samvarierar i huvudsak med statsskuldens förändring. Nettoförmögenheten påverkas i första hand av resultaträkningens överskott. Därutöver påverkas nettoförmögenheten av andra transaktioner som förändrar tillgångarnas eller skuldernas värde utan att de redovisas i resultaträkningen. Nedan redogörs för förändringar av poster som ingår i nettoförmögenheten. Vissa händelser som i sig inte innebär att nettoförmögenheten påverkas utgör ändå förklaringar till förändringar av ingående delposter.

Uppskrivningskapital

Uppskrivningskapitalet har varit i stort sett oförändrat under året. Kapitalet minskar med avskrivningsbeloppen på uppvärderade anläggningar.

Donationskapital

Donationskapitalet har ökat med 22 miljoner kronor under året. Ökningen beror på till största delen på att Moderna museet har erhållit donationer i form av konstverk och likvida medel.

Resultatandelar i dotterbolag

Kammarkollegiet svarar för merparten av posten. Andelsvärdet är vid årets beräkning till största delen baserat på bolagens egna kapital enligt årsbokslut. Förändringen på 15,9 miljarder kronor under året består av föregående års resultatandelar (34,9 miljarder kronor), utdelningar betalda under 2009 (-19,6 miljarder kronor) samt övriga förändringar av eget kapital i dotterbolagen (-0,2 miljarder kronor). Den del av Systembolaget AB:s resultat som motsvarade årets utdelning 2008 och som redovisades som skatteintäkt 2008 har omförts från balanserad kapitalförändring till resultatandel 2009 (0,9 miljarder kronor).

TeliaSonera AB har, vid sidan av resultatet, en direkt minskning av eget kapital med 2,2 miljarder kronor avseende främst valutakursdifferenser.

LKAB redovisar, vid sidan av resultatet, en direkt ökning av eget kapital med 2,2 miljarder kronor avseende kassaflödessäkringar och marknadsvärdering av finansiella instrument i säkringsreserv och reserv för verkligt värde.

Vattenfall AB redovisar en minskning av det egna kapitalet vid sidan av resultatet. Förändringen uppgår till -0,2 miljarder kronor och består till största delen av omräkningsdifferenser vid konsolidering av verksamhet i utlandet (-10,7 miljarder kronor), valutasäkring av utländskt eget kapital (6,0 miljarder kronor), kassaflödessäkring (3,8 miljarder kronor) samt effekter vid ägarförändringar i dotterbolag (0,7 miljarder kronor).

Balanserad kapitalförändring

Den balanserade kapitalförändringen har ökat med 75,5 miljarder kronor under året. Den del av föregående års överskott som ej är hänförligt till resultatandelar har ökat kapitalförändringen med 57,0 miljarder kronor.

Utdelningar från dotterbolag enligt föregående stycke ökar denna delpost med motsvarande belopp dvs. 19,6 miljarder kronor.

Systembolaget AB:s resultat förs till en del som skatteintäkt, vilket påföljande år omförs till resultatandel från kapitalförändring (-0,9 miljarder kronor).

Skilda principer vid värdering av inomstatliga värdepapper har medfört en utjämningspost på -1,6 miljarder kronor som redovisas som balanserad kapitalminskning.

Saldot vid avräkning av inomstatliga betalningar avseende anslag och inkomstitlar uppgick vid årsskiftet till 1,1 miljarder kronor och redovisas som en ökning av nettoförmögenheten.

Riksgäldskontorets konton för hantering av TV-avgiften, rundradiokontot m.fl., rapporteras som en del av statsverket, vilket har inneburit en ökning av nettoförmögenheten med 0,5 miljarder kronor.

Summan av statens interna fordringar och skulder avseende moms har minskat nettoförmögenheten med 0,4 miljarder kronor.

Eliminering av inomstatliga ensidiga periodiseringar samt diverse fordringar och skulder medför ett saldo på 0,1 miljarder kronor som ökar nettoförmögenheten.

Se även avsnitt 4.2.1.

Nettoförmögenhetens förändring*Miljoner kronor*

	Uppskriv- ningskapital	Donations- kapital	Resultatandelar i dotterföretag	Balanserad kapitalförändring	Årets över- /underskott	Summa
Utgående balans 2008	109	420	217 484	-719 772	91 845	-409 914
Förändring av nettoförmögenheten	-	-	-	-	-	-
Ingående balans 2009	109	420	217 484	-719 772	91 845	-409 914
Föreg. års kapitalförändring	-2		34 851	56 996	-91 845	0
Utdelning från dotter- och intresseföretag			-19 578	19 578		0
Förändring av eget kapital hos dotter- och intresseföretag			-198			-198
Omföring av resultatandel från Systembolaget redovisad som skatteintäkt			869	-869		0
Sålda andelar			-26	26		0
Utjämningspost avser eliminering statspapper				-1 556		-1 556
Saldo inomstatlig betalnings- avräkning				1 127		1 127
Rundradiokonto m.m., Riksgälds- kontoret				490		490
Eliminering av inomstatliga balansposter avseende moms				-367		-367
Saldo vid eliminering av ensidiga inomstatliga periodav- gränsningsposter samt diverse fordringar och skulder				123		123
Övriga förändringar		22	-38	-87		-103
Årets över-/underskott					26 253	26 253
Summa årets förändring	-2	22	15 880	75 461	-65 592	25 769
Utgående balans	107	442	233 364	-644 311	26 253	-384 145

I tabellen nedan redovisas en beräkning av skillnaderna mellan balansräkningens nettoförmögenhet för 2008 och 2007 jämfört med statens förmögenhet beräknad i anslutning till nationalräkenskapernas principer.

Miljarder kronor	2008	2007
Statens nettoförmögenhet enligt ÅRS	-410	-499
<i>Avgående poster ur Nettoförmögenheten</i>		
Beredskapstillgångar	-95	-94
Affärsverkens anläggningstillgångar	-22	-22
Fordringar och skulder hos andra myndigheter än Riksgäldskontoret, Centrala studiestödsnämnden m. fl.	120	75
Värdejusteringar, Centrala studiestödsnämnden och Exportkreditnämnden	32	34
<i>Tillkommande poster i Statens förmögenhet enligt NR-principer</i>		
Uppvärdering av börsnoterade aktier till marknadsvärde	40	109
Pålägg av moms och indexuppräknings till aktuell prisnivå av anläggningstillgångar/förbrukningsinventarier samt utökad aktivering av mjukvaruutveckling	333	290
Omvärdering av statsskuld och övriga finansiella poster till marknadsvärde	-34	-25
Riksbankens egna kapital utöver grundfond	69	61
Värdepapper hos Norrlandsfonden, Riksbankens jubileumsfond, Allmänna arvsfonden m. fl.	25	37
Fordran på kommuner avseende särskild löneskatt	76	75
Övrigt	16	16
Statens förmögenhet enligt NR-principer	150	57

Not 42 Fonder

Miljoner kronor

	2009	2008
Kärnavfallsfonden	41 393	40 306
Insättningsgarantifonden (Riksgäldskontoret)	20 747	19 103
Stabilitetsfonden (Riksgäldskontoret)	16 487	15 110
<i>Försäkringskassan</i>		
- Trafiklivräntefonden	778	741
- Frivilliga yrkesskadefonden	119	115
- Affärsverksfonden	129	131
- Övriga fonder	114	121
<i>Summa Försäkringskassan</i>	<i>1 140</i>	<i>1 108</i>
Batterifonden (Naturvårdsverket)	790	819
Kammarkollegiets försäkringsverksamhet m.m.	369	364
Bygdemedel m.m. (länsstyrelser)	296	301
Medel från vattendomar m.m. (Fiskeriverket)	100	120
Övriga	96	96
Total summa	81 418	77 327

Som fonder i staten redovisas medel som reserverats för särskilda ändamål, men där det reserverade beloppet inte bestäms av en fastställd skuld eller en försäkringstekniskt beräknad risk. De viktigaste förändringarna i fondkapitalet beskrivs i not 5 Avsättning till/upplösning av fonder.

Kärnavfallsfonden redovisas av myndigheten Kärnavfallsfonden och förvaltas av Kammarkollegiet. Fonden består av avgifter från kärnkraftsföretagen, baserade på produktionen av elektrisk kraft. Avgifterna ska täcka alla kostnader nu och i framtiden för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och annat avfall. Kärnavfallsfonden har ökat kraftigt under ett antal år. Fondmedlen är sedan 2009 till stor del placerade i s.k. säkerställda obligationer utgivna av bostadsfinansieringsinstitut och i övrigt liksom tidigare i statspapper och till en mindre del på konto i Riksgäldskontoret. Vid utgången av 2009 är ca 45 procent av tillgångarna placerade i säkerställda obligationer.

Insättningsgarantifonden förvaltas av Riksgäldskontoret och utgörs av avgifter från institut

som omfattas av garantin. Avgiftens storlek, som baseras på institutens kapitaltäckningsgrad, används till att bygga upp en fond varifrån ersättning betalas ut till institut som försatts i konkurs och som omfattas av garantin. Insättningsgarantin gäller för såväl privatpersoner som företag och andra juridiska personer. Även insättningsgarantimedlen är placerade i statspapper och på konto i Riksgäldskontoret. Insättningsgarantifonden är den fond som ökat mest under 2009 (jämför not 5).

I samband med finanskrisen under hösten 2008 beslutade riksdagen att inrätta Stabilitetsfonden för att finansiera framtida stödåtgärder. Inledningsvis tillfördes 15 miljarder kronor genom ett särskilt anslag på statsbudgeten. Avsikten är att banker och andra institut framöver ska betala en årlig stabilitetsavgift, så att fonden inom 15 år uppgår till motsvarande 2,5 procent av BNP. Under året har fonden tillförts garantiavgifter, medan däremot den nya stabilitetsavgiften inte kommer in förrän 2010.

Försäkringskassan redovisar ett antal fonder som förvaltas av Kammarkollegiet och från vilka bl.a. vissa livräntor enligt äldre bestämmelser betalas ut. De största är Trafiklivräntefonden, Frivilliga yrkesskadefonden och Affärsverksfonden.

Batterifonden redovisas av Naturvårdsverket och används för bl.a. omhändertagande av miljöfarliga batterier.

Länsstyrelserna redovisar s.k. bygdemedel, vattenregleringsmedel och älgvårdsfonder. Det största beloppet (137 miljoner kronor) redovisas av Länsstyrelsen i Norrbottens län.

Not 43

Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelse

Miljoner kronor

	2009	2008
Statens pensionsverk	178 399	168 178
Riksdagsförvaltningen	1 855	1 782
Försvarsmakten	511	858
Rikspolisstyrelsen	293	433
Skatteverket	150	101
Försäkringskassan	108	146
Affärsverk		
Luffartsverket	4 349	4 103
Sjöfartsverket	1 639	1 578
Svenska kraftnät	342	316
Statens järnvägar	103	101
Övriga myndigheter	961	1 071
Summa	188 710	178 667

Det stora flertalet myndigheter betalar pensionspremier till Statens pensionsverk (SPV). SPV ansvarar och gör avsättningar för merparten av statens pensionsåtagande i den statliga försäkringsrörelsen. Undantag från denna försäkringslösning är de myndigheter som gör egna avsättningar för pensioner, främst affärsverken utom Statens järnvägar.

Den av SPV redovisade pensionsskulden har ökat med 10 miljarder kronor (6,5 föregående år). De viktigaste faktorerna som ökade avsättningen var basbeloppsindexering (värdesäkring) 6,8 miljarder kronor, nyintjänad pension 5,0 miljarder kronor samt grundränta (uppräkningsenligt de försäkringstekniska riktlinjerna), netto, 3,0 miljarder kronor medan avsättningen minskade på grund av utbetalade förmåner med 7,5 miljarder kronor. Framför allt har basbeloppsindexeringen fått stor påverkan detta år, eftersom prisbasbeloppet ökade med 4,4 procent mellan 2008 och 2009 (året innan var denna faktor endast ca 1,7 procent eller 2,5 miljarder kronor).

Riksdagsförvaltningen tar upp en avsättning för pensioner och inkomstgarantier till förutvarande och nuvarande ledamöter. Drygt 63 procent av avsättningen avser ledamöter som lämnat riksdagen samt belopp som upparbetats i

EU-parlamentet, medan återstoden avser ledamöter i riksdagen.

Försvarsmaktens avsättningar har liksom föregående år minskat kraftigt eftersom utbetalningarna legat kvar på en hög nivå medan årets kostnader varit låga jämfört med åren dessförinnan.

Affärsverkens pensionsavsättningar visar inte på några dramatiska förändringar detta år.

Not 44

Övriga avsättningar

Miljoner kronor

	2009	2008
Exportkreditnämnden	12 732	11 203
Försvarsmakten	1 382	1 532
Riksgäldskontoret	1 083	1 091
Banverket	584	339
Försäkringskassan	537	587
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	483	600
Bostadskreditnämnden	356	938
Affärsverk		
Luftfartsverket	265	92
Statens järnvägar	242	222
Sjöfartsverket	9	14
Svenska kraftnät	8	-
Övriga myndigheter	514	481
Summa	18 195	17 099

Balansposten Övriga avsättningar består till största delen av Exportkreditnämndens (EKN) avsättningar för risker i garantiengagemang. Reserveringar har gjorts för förväntad förlustrisk i affärerna och för riskkoncentration i portföljen. Den totala reserveringen vid utgången av 2009 uppgick till 12 732 miljoner kronor, vilket innebär en ökning med 1 529 miljoner kronor under året. Det är i allt väsentligt avsättningen för förväntade förluster som har ökat (1 552 miljoner kronor). Samtidigt har återförsäkrares andel av risken, som redovisas bland Långfristiga fordringar på balansräkningens tillgångssida, minskat med 371 miljoner kronor. Nettoökningen av avsättning för risk är 1 900 miljoner kronor. Eftersom samtidigt engagemangsvolymer ökat kraftigt

minskade ändå avsättningen, efter avdrag för återförsäkrares andel av engagemanget, till 7,2 procent av engagemanget, jämfört med 8,4 procent vid utgången av 2008. Kronans förstärkning mot dollarn och euron har dämpat reserveringsbehovet något. Flera av EKN:s affärer har fått ökade riskreserveringar. EKN gör även reserveringar för s.k. oförväntade förluster, som görs med hänsyn till koncentrationsrisken i portföljen. Dessa har ökat med 267 miljoner kronor i samband med ökningen av engagemang.

Försvarsmaktens avsättning för framtida utgifter för omstrukturering enligt främst Försvarsbeslutet 2004 har fortsatt minska under 2008. Minskningen avser framför allt avveckling av materiel. De kvarstående avsättningarna avser till nära 80 procent avsättningar för avveckling av materiel, medan de återstående delarna bl.a. avser avsättningar för sanering, hyra och rivning.

Riksgäldskontoret reserverar medel för framtida garantiförluster i garantiverksamhet enligt den s.k. garantimodellen. Reserveringen avser till största delen garantin avseende Öresundsbron och har sjunkit marginellt under året.

Avsättningar hos Banverket avser i huvudsak avsättningar för miljöåtgärder och det är också dessa som ökat kraftigt under året.

Statens bostadskreditnämnd avsättning för förluster i garantiverksamheten har minskat kraftigt under året beroende på lägre marknadsvärden och att garantistocken minskat.

Av Försäkringskassans avsättning avser 522 miljoner kronor den frivilliga pensionsförsäkringen enligt äldre lagstiftning. Nyteckning till försäkringen upphörde i början av 1980-talet och avsättningen minskar numera successivt eftersom inga premier inbetalas, med skillnaden mellan kapitalavkastning och pensionsutbetalningar. Försäkringskassan har dessutom en avsättning vid omställning av verksamheten som till största delen har reglerats.

Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) avsättningar för risker i engagemang avser garantier som Exportkreditnämnden administrerar för Sidas räkning avseende U-krediter. U-krediterna avser för närvarande 16 länder för export som av Sida bedöms få betydande utvecklingseffekter i länder som inte själva kan bära kostnaden för normal finansiering på kommersiella villkor. Under året har engagemanget minskat från drygt 1 800 till ca 1 500 miljoner kronor. Av avsättningen för U-krediter avser nära 65 procent reservation för s.k.

oförväntade förluster (riskkoncentration) på grund av den kraftiga koncentrationen av engagemanget på Sri Lanka. Under året har avsättningen totalt sett minskat beroende på lägre engagemangsbelopp och kortare risktid. Förutom U-krediter ingår i avsättningen även en mindre del som avser s.k. fristående garantier.

Luftfartsverket har gjort ökade avsättningar för främst omstruktureringskostnader under året. Affärsverket Statens järnvägars avsättningar avser främst riskreserv för leasing.

Not 45 Statsskulden

Lån i Sverige

Miljoner kronor

	2009	2008
Nominella statsobligationer	504 768	509 464
Ränte- och valutaswappar	-248 950	-228 350
Ränteswappar	120 892	133 625
Statsskuldväxlar	114 816	139 047
Privatmarknadslån	70 399	80 851
Likviditetsförvaltningsinstrument	107 856	49 605
Valutaterminer i svenska kronor	-8 785	2 379
Real skuld i svenska kronor	199 711	207 295
Summa	860 707	893 916
Eliminering, myndigheters innehav	-39 792	-57 204
Summa	820 915	836 712

I Riksgäldskontorets definition av den svenska statsskulden ingår de låneinstrument som kontoret använder, och har använt sig av, i sin finansiering av statens lånebehov. Lån i Sverige redovisas till nominellt slutvärde, dvs. de marknadsvärderas inte med avseende på förändringar i marknadsräntorna.

I årsredovisningen för staten används Riksgäldskontorets definition av statsskulden minskat med elimineringar av de statliga myndigheternas innehav av statliga obligationer.

Det är endast ett fåtal myndigheter som innehar statsobligationer. Kärnavfallsfondens innehav var vid årsskiftet 19,9 miljarder kronor och Riksgäldskontorets innehav för insättningsgarantifonden var 19,0 miljarder kronor. Övriga myndigheters innehav avser främst Riksgäldskontorets eget innehav av premieobligationer.

Lån utomlands

Miljoner kronor

	2009	2008
Obligationer m.m. i utländsk valuta	185 160	112 712
Valutaswappar	134 475	113 498
Terminskontrakt m.m.	8 829	-1 163
Summa	328 464	225 047

Lån i utländsk valuta upptas i balansräkningen till sitt aktuella värde, dvs. de räknas om till de valutakurser som gällde på bokslutsdagen (till skillnad från lån i Sverige, se ovan). De redovisade lånen i utländsk valuta ökade med 103 miljarder kronor. De utländska lånenas marknadsvärde den 31 december 2009 uppgick till 328 miljarder kronor.

Statsskulden totalt

Miljoner kronor

	2009	2008
Lån i Sverige	820 915	836 712
Lån utomlands	328 464	225 047
Summa	1 149 379	1 061 759

Not 46 Leverantörsskulder

Miljoner kronor

	2009	2008
Vägverket	3 252	2 638
Banverket	2 241	2 100
Försvarets materielverk	2 240	1 862
Försvarsmakten	1 189	965
Försäkringskassan	496	579
Arbetsförmedlingen	485	365
Rikspolisstyrelsen	439	545
Regeringskansliet	364	261
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	305	-
Fortifikationsverket	302	323
Kriminalvården	291	260
Statens fastighetsverk	290	266
Transportstyrelsen	290	-
Karolinska institutet	175	146
Skatteverket	156	246
Domstolsverket	132	150
Styrelsen för internationellt utvecklings-samarbete	125	166
Uppsala universitet	125	115
Post- och telestyrelsen	121	158
Försvarets radioanstalt	115	35
Lunds universitet	111	134
Sveriges lantbruksuniversitet	108	116
Migrationsverket	104	136
Göteborgs universitet	101	125
Affärsverk		
Svenska kraftnät	347	360
Luftfartsverket	342	474
Sjöfartsverket	80	63
Statens järnvägar	22	11
Övriga myndigheter	2 651	2 768
Totalt	16 999	15 367

Leverantörsskulder avser skulder som uppkommer vid köp av varor och tjänster. Posten kan visa stora variationer på grund av skuldernas kortfristiga karaktär.

Not 47 Övriga skulder

Miljoner kronor

	2009	2008
<i>Riksgäldskontoret</i>		
Skuld till Premiepensionsmyndigheten	8 417	9 989
EU-avgifter	4 439	5 600
Skuld CSA-avtal	9 393	6 312
Obligationer som förfallit, vinster, räntor	177	265
Avistamedel	22	1 560
Övrigt Riksgäldskontoret	578	419
<i>Summa Riksgäldskontoret</i>	<i>23 026</i>	<i>24 145</i>
<i>Skatteverket</i>		
Kontoöverskott skattekonto	20 541	20 646
Övrigt Skatteverket	93	7 314
<i>Summa Skatteverket</i>	<i>20 634</i>	<i>27 960</i>
Banverket	12 550	5 612
Försäkringskassan	10 106	8 482
Vägverket	3 041	3 127
Exportkreditnämnden	344	414
Statens pensionsverk	344	389
Rikspolisstyrelsen	307	339
Försvarsmakten	234	215
Affärsverk		
Statens järnvägar	2 647	4 452
Luftfartsverket	112	131
Svenska kraftnät	111	79
Sjöfartsverket	13	45
Övriga myndigheter	2 622	3 564
Summa	76 091	78 954

Riksgäldskontorets skuld till Premiepensionsmyndigheten avser huvudsakligen inbetalda ålderspensionsavgifter som övergångsvis placerats på konto i Riksgäldskontoret för finansiering av framtida pensioner.

Medel för EU-avgiften avser medel som har skuldförts på EU-kommissionens konto i Riksgäldskontoret, men ännu inte betalats från statens centralkonto i Riksbanken. Beloppet varierar över tid beroende på EU-kommissionens aktuella likviditetsbehov.

Riksgäldskontoret tar upp lån i svenska kronor och genom skuldbytesavtal (kron-/valutaswappar) omvandlas lånen till skuld i

utländsk valuta. Genom dessa swaptransaktioner uppstår en kreditrisk och för att hantera denna ingår man s.k. CSA-avtal. Storleken på säkerheterna beror på marknadsvärderingen på de underliggande derivaten den aktuella dagen och varierar kraftigt över tid. Vid utgången av 2009 var de betydligt högre än föregående år. Avistamedel avser inlåning i Statens internbank. Den del som avses här gäller inlåning från statliga bolag och andra organ som inte ingår i den konsoliderade balansräkningen och därför inte elimineras. Den största delen av beloppet avser Europeiska utvecklingsbanken.

Skatteverkets skuld avseende kontoöverskott på skattekonto utgörs huvudsakligen av skattskyldigas kompletteringsinbetalningar för att täcka den slutliga skatten, vilken avräknas först 2010. Till viss del utgörs överskotten också av oreglerade skulder avseende överskjutande ingående mervärdesskatt eller andra återbetalningar som inte hunnit effektueras på balansdagen. Under Övrigt Skatteverket har utfallet minskat med 7 221 miljoner kronor, vilket i huvudsak avser skulder till kommuner och landsting avseende slutreglering av kommunalskatt. Slutavräkning görs i januari månad andra året efter inkomståret. Då justeras de totala slutliga kommunalskattemedlen mot de preliminära medel som betalades ut till kommuner och landsting under inkomståret. Slutavräkning av kommunalskattemedel kan variera starkt mellan åren. För 2009 uppstod fordran på kommuner och landsting vid slutreglering av kommunalskatt.

I Banverkets övriga skulder ingår leasingkulder med 10 567 miljoner kronor och betalningsutfästelser till Svensk-Danska broförbindelsen AB (SVEDAB) avseende villkorat aktieägartillskott med 940 miljoner kronor. Leasingkulder har ökat kraftigt och avser finansiering av Botniabanans etapp 2 som tagits upp som tillgång under 2009.

Försäkringskassans övriga skulder avser främst innehållen skatt på utbetald pension, sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning, föräldrapenning m.fl. skattepliktiga socialförsäkringsförmåner. Ökningen jämfört med 2008 avser skuld till AP-fonden för socialavgifter som betalas i förskott och regleras månaden därpå.

Av Vägverkets övriga skulder avser 1 343 miljoner kronor förskotteringar från kommuner i samband med vägprojekt och 940 miljoner kronor en betalningsutfästelse

avseende villkorat aktieägartillskott till SVEDAB.

Affärsverket Statens järnvägar har minskat sina övriga skulder med 1 805 miljoner kronor, vilket till övervägande del avser minskade leasingkulder. Leasingkulderna amorteras ned i takt med att motsvarande tillgångar minskar i värde.

Not 48 Depositioner

Miljoner kronor

	2009	2008
Kronofogdemyndigheten	608	546
Länsstyrelsen i Stockholms län	255	271
Övriga länsstyrelser	139	121
Övriga myndigheter	71	73
Summa	1 073	1 011

Depositioner utgörs bl.a. av individer medel hos Kronofogdemyndigheten och av hyror som deponerats av privatpersoner hos länsstyrelserna i samband med tvist med fastighetsägare.

Not 49 Förskott från uppdragsgivare och kunder

Miljoner kronor

	2009	2008
Vägverket	176	185
Försvarets materielverk	24	26
Patent- och registreringsverket	18	19
Kemikalieinspektionen	12	15
Banverket	8	49
Affärsverk		
Svenska kraftnät	96	107
Övriga myndigheter	21	45
Summa	355	446

Förskott från uppdragsgivare och kunder består av medel som erhålls för finansiering av större projekt, t.ex. byggnader och forsknings- och utvecklingsprojekt, som pågår under en längre tid och där arbetet ej har avslutats eller slutavräknats. Svenska kraftnäts förskott består av avtal

med kunder inom optoverksamheten, dvs. infrastruktur för tele- och datakommunikation. Avtalstiden varierar mellan 15 och 25 år och förskotten intäktsförs under denna tid.

Not 50

Periodavgränsningsposter – upplupna kostnader

Miljoner kronor

	2009	2008
Riksgäldskontoret	16 943	20 102
Vägverket	1 426	1 676
Migrationsverket	1 290	1 197
Försäkringskassan	1 120	1 392
Försvarsmakten	991	928
Banverket	971	794
Rikspolisstyrelsen	854	892
Försvarets materielverk	536	322
Arbetsförmedlingen	374	332
Skatteverket	364	403
Regeringskansliet	319	261
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	292	-
Kriminalvården	262	292
Domstolsverket	226	238
Affärsverk		
Svenska kraftnät	698	492
Luftfartsverket	333	300
Sjöfartsverket	124	131
Statens järnvägar	5	80
Övriga myndigheter	3 762	3 845
Summa	30 890	33 677

Riksgäldskontorets upplupna kostnader avser räntekostnader för upplåning i svenska kronor och utländsk valuta samt skuldskötselåtgärder. Förändringen avser huvudsakligen kostnader för skuldskötselåtgärder som minskat med 2,6 miljarder kronor, vilket bedöms bero på att marknadsräntan sjunkit under året.

Vägverkets upplupna kostnader inkluderar 292 miljoner kronor avseende markinlösen.

Migrationsverket redovisar bl.a. upplupna kostnader för placering av barn med 480 miljoner kronor, sjuk- och hälsovård med 237 miljoner kronor samt schablonersättningar vid flyktingmottagande med 348 miljoner kronor.

Försäkringskassan redovisar upplupna kostnader för EU-vård, tandvård och andra försäkringskostnader.

Svenska kraftnät redovisar bl.a. upplupna kostnader för balanskraft, överföringsförluster, transitkompensation och underhåll.

Not 51

Periodavgränsningsposter – oförbrukade bidrag

Miljoner kronor

	2009	2008
Karolinska institutet	1 372	1 181
Statens jordbruksverk	1 326	1 684
Lunds universitet	961	890
Göteborgs universitet	870	937
Uppsala universitet	615	513
Stockholms universitet	333	285
Kungl. Tekniska högskolan	325	236
Umeå universitet	316	270
Sveriges lantbruksuniversitet	246	201
Södertörns högskola	211	159
Linköpings universitet	205	190
Ungdomsstyrelsen	201	201
Tillväxtverket	105	-
Övriga myndigheter	1 295	988
Summa	8 381	7 735

Som oförbrukade bidrag redovisas bidragsmedel som erhållits, men som ännu inte förbrukats för sitt ändamål.

De oförbrukade bidragen hos Karolinska institutet består till stor del av medel från EU och Cancerfonden. Statens jordbruksverk har mottagit förskott från EU:s fond för landsbygdsutveckling på 1,3 miljarder kronor som avser den aktuella fleråriga budgetramen 2007–2013.

Oförbrukade bidrag mellan statliga myndigheter har eliminerats i årsredovisningen för staten med nästan 9,7 miljarder kronor. Motsvarande eliminering uppgick föregående år till 8,1 miljarder kronor. Elimineringarna avser till ca 61,5 procent medel hos universitet och högskolor och 21,6 procent medel hos länsstyrelserna.

Not 52

Periodiseringsposter – övriga förutbetalda intäkter

Miljoner kronor

	2009	2008
<i>Riksgäldskontoret:</i>		
- förutbetalda överkurser vid upplåning i svenska kronor	27 211	21 145
- förutbetalda överkurser vid upplåning i utländsk valuta	37	137
- förutbetalda avgifter för utfärdande av garantier	8	13
<i>Summa Riksgäldskontoret</i>	<i>27 256</i>	<i>21 295</i>
Periodisering av skatter	-	3 083
Försvarets materielverk	1 579	635
Banverket	578	809
Karolinska institutet	298	309
Lunds universitet	194	187
Göteborgs universitet	134	131
Statens fastighetsverk	115	112
Lantmäteriverket	74	86
Strålsäkerhetsmyndigheten	71	68
Umeå universitet	68	65
Uppsala universitet	64	61
Affärsverk		
Luftfartsverket	140	129
Svenska kraftnät	23	23
Sjöfartsverket	21	7
Övriga myndigheter	601	582
Summa	31 216	27 582

Överkurser uppstår när Riksgäldskontoret emitterar obligationer och marknadsvärdet är högre än det nominella värdet. Mellanskillnaden utgör överkurs och bokförs som förutbetalda intäkt som periodiseras över lånets löptid.

Periodisering av skatter avser mellanskillnaden mellan de skatteintäkter som tas upp av främst Skatteverket och de skatteintäkter som beräknas i samband med upprättandet av årsredovisningen för staten. Beloppet redovisas inte av någon myndighet utan redovisas endast i årsredovisningen för staten. För 2008 översteg betalda skatter intäkterna vilket ledde till att ett belopp redovisades som förutbetalda intäkter. För 2009 överstiger de beräknade intäkterna de betalda skatterna och därför redovisas i stället en upplupen intäkt (se not 38).

Försvarets materielverk redovisar ökade förutbetalda intäkter inom exportverksamheten. Bland de förutbetalda intäkterna ingår 108 miljoner kronor medel från EU som avser den aktuella fleråriga budgetramen 2007–2013.

Som Övriga förutbetalda intäkter hos andra myndigheter redovisas avgiftsintäkter etc. som betalats före årsskiftet, men som är hänförliga till kommande år.

Not 53

Garantiförbindelser

Miljoner kronor

	2009	2008
Garantier för vilka avsättning ej görs		
Institutionsgarantin och investerarskyddet	886 371	638 851
<i>Kreditgarantier</i>		
Bankgarantier	270 716	148 077
<i>Garantier om tillförsel av kapital</i>		
Garantikapital, Riksgäldskontoret	105 615	91 056
<i>Övriga garantier</i>		
Affärsverk m.fl., RGK	1 639	1 670
Summa	1 264 341	879 654
Garantier för vilka avsättning görs		
<i>Garantier om tillförsel av kapital</i>		
Grundfundsförbindelser	1 005	1 005
Övrigt	3 000	4 000
<i>Exportgarantier m.m.</i>		
Exportgarantier, EKN	147 151	105 407
U-kreditgarantier (Sida)	1 143	1 390
Fristående krediter (Sida)	212	209
<i>Kreditgarantier</i>		
Infrastruktur, RGK	27 011	29 773
Bostadskrediter, Statens bostadskreditnämnd	2 380	2 568
Internationella åtaganden, RGK	7 372	7 860
Övrigt, RGK	36	46
<i>Övriga garantier</i>		
Pensionsgarantier, RGK	7 788	7 926
Summa	197 098	160 184
Total summa	1 461 439	1 039 838

De statliga garantiåtagandena hanteras av fyra myndigheter: Riksgäldskontoret (RGK), Exportkreditnämnden (EKN), Sida och Statens bostadskreditnämnd (BKN). Garantiverksamheten beskrivs närmare i avsnitt 6.

I noten har garantiåtagandena delats upp i garantier för vilka ingen avsättning för förluster görs och garantier för vilka avsättning görs. Inom linjen tas de åtaganden upp för vilka ingen avsättning görs (se även Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar samt avsnitt 6).

Garantiåtagandena har fortsatt att öka kraftigt som en följd av det nya garantiprogram som riksdagen beslutade om under hösten 2008 för att underlätta bankernas och bostadsinstitutens upplåning under den rådande finanskrisen. I samband med den finansiella oron höjdes också insättningsgarantin och utökades till att omfatta fler typer av inlåning. Den stora ökningen av exportgarantier hos EKN beror till stor del på de rörelsekreditgarantier till stora svenska företag som EKN ställt ut under året.

Garantiförbindelser avseende insättningsgarantin och investerarskyddet avser förhållandet den 31 december 2008. Beloppet avser insättningsgarantin. För investerarskyddet saknas uppgift om storleken på de skyddade tillgångarna.

Not 54 Övriga ansvarsförbindelser

Milljoner kronor

	2009	2008
Riksgäldskontoret	7 050	6 402
Statens pensionsverk	2 881	3 157
Kriminalvården	1 177	11
Vägverket	928	928
Rikspolisstyrelsen	206	204
Banverket	183	185
Totalförsvarets forskningsinstitut	179	183
Försäkringskassan	35	46
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	32	-
Uppsala universitet	17	13
Statens folkhälsoinstitut	12	12
Radio- och TV-verket	-	781
Statens räddningsverk	-	64
Affärsverk		
Sjöfartsverket	96	98
Luftfartsverket	17	9
Svenska kraftnät	4	20
Övriga myndigheter	13	13
Summa	12 830	12 126

Ansvarsförbindelser är förpliktelser som inte redovisas som skuld eller avsättning i balansräkningen på grund av att det inte är troligt att de kommer att regleras eller på grund av att deras storlek inte kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet. Det kan också vara möjliga förpliktelser, dvs. det är osäkert om det förekommer en förpliktelse eller inte. Som Övriga ansvarsförbindelser redovisas de ansvarsförbindelser som inte är garantiförbindelser.

Riksgäldskontoret redovisar åtaganden gentemot internationella finansieringsinstitutioner. Statens pensionsverk redovisar antastbara förmåner. Vägverket redovisar den uppskattade kostnaden för avhjälpande av miljöskadan på 495 stycken f.d. Vägverket Produktions fastigheter i Sverige. Vägverket genomför årligen ett antal miljösaneringar på sina fastigheter. Den genomsnittliga kostnaden för miljösanering de senaste fem åren uppgår till ca 14 miljoner kronor per år.

Rikspolisstyrelsen redovisar vitesbelopp i hyreskontrakt vid förtida avflyttning. Banverket, Totalförsvarets forskningsinstitut, Kriminalvår-

den och Försäkringskassan redovisar ansvarsförbindelser gällande hyrda lokaler. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har tagit över en del av Statens räddningsverks redovisning och redovisar ansvarsförbindelser gällande hyrda lokaler.

Radio- och TV-verket redovisade 2008 överklagade koncessionsavgifter för TV4 från 2002–2007. I maj 2009 beslutade Regeringsrätten att inte meddela prövningstillstånd i de mål rörande koncessionsavgiften som var överklagade. I och med detta beslut avgjordes samtliga pågående ärenden om koncessionsavgift för perioderna andra halvåret 2002 till andra halvåret 2007 slutligt.

Sjöfartsverkets post utgörs av antastbara pensionsförpliktelser. Svenska kraftnät har tecknat borgen för lån avseende förvärv av fastighet och Luftfartsverkets belopp avser bl.a. pensionsåtaganden till dotter- och intresseföretag.

4.5.3 Noter till finansieringsanalysen

Not 55 Skatter

Miljoner kronor

	2009	2008
Enligt resultaträkningen	903 454	967 576
Tillkommer/avgår:		
Förändring av skulder och fordringar	-27 451	18 607
Summa	876 003	986 183

Vid periodisering av skatteintäkter tas upplupna eller förutbetalda intäkter upp i årsredovisningen för staten avseende de skatter som är hänförliga till året, men ännu ej betalats eller omvänt. Skatteintäkterna enligt resultaträkningen justeras för dessa. Detsamma gäller fordringar och skulder avseende skatter som tas upp av Skatteverket. För 2009 överstiger de beräknade intäkterna de betalda skatterna och därför redovisas en minskning av kassaflödet. I detta justeringsbelopp ingår även fordran på kommuner avseende reglering av kommunalskattemedel.

Not 56 Avgifter och andra ersättningar

Miljoner kronor

	2009	2008
Enligt resultaträkningen	55 716	58 243
Tillkommer:		
Utdelningar	20 428	23 064
Summa	76 144	81 307

Dotter- och intresseföretag värderas enligt den s.k. kapitalandelsmetoden, vilket innebär att utdelningar inte redovisas i resultaträkningen. Det innebär att utdelningar från dotter- och intresseföretag måste läggas till för att komma fram till statens nettoupplåning. Statens utdelningar redovisas i huvudsak av Kammarkollegiet. Under året har bl.a. Vattenfall AB delat ut 6,9 miljarder kronor, TeliaSonera AB 3 miljarder kronor och Posten 1,4 miljarder kronor i samband med samgåendet med danska posten.

Utdelningar skiljer sig från vad som redovisas på inkomsttitel på statsbudgeten (se avsnitt 5.2.3, tabell 5.11) beroende på att vissa utdelningar inte redovisas mot inkomsttitel. Den viktigaste är utdelningen från NordPoolASA till Affärsverket Svenska kraftnät som uppgick till ca 1,3 miljarder kronor.

Not 57 Transfereringar

Miljoner kronor

	2009	2008
Enligt resultaträkningen	793 664	770 833
Avgår:		
Avsättningar till fonder	-4 091	-3 924
Nedskrivning och avskrivning av lån, Centrala studiestödsnämnden m.fl.	1 594	-30
Förändring av fordringar, socialförsäkring	-66	-129
Summa	791 101	766 750

Avsättningar till fonder och nedskrivningar av lån medför inte några betalningar och dessa kostnader tas därför bort.

Avsättning till fonder i staten för 2009 avser främst Insättningsgarantifonden, Stabilitetsfonden och Kärnavfallsfonden (se not 5).

Nedskrivningar och avskrivningar av lån hos Centrala studiestödsnämnden är ett netto av avskrivningar på grund av ålder och andra orsaker och återföring av tidigare reservering för osäkra fordringar. Nettoförändringen under året är en återföring av tidigare reservationer, vilket innebär att transfereringskostnaderna har minskat utan påverkan på kassaflödena.

Till transfereringar hänförs även förändringar i återkravsfordringar m.m. hos Försäkringskassan.

Not 58

Statens egen verksamhet

Miljoner kronor

	2009	2008
Enligt resultaträkningen	217 378	209 796
Avgår:		
Avskrivningar	-22 464	-23 699
Avsättningar (se not 43 och 44)	-11 217	-8207
Justering av kostnader Försvarsmakten	2 882	-
Realisationsförluster	-156	-868
Summa	186 423	177 022

Kostnader för avskrivningar, avsättningar och nedskrivning av lån medför inte några betalningar och tas därför bort.

De ökade avsättningarna under 2009 avser till största delen avsättningar för statens tjänstepensionsåtagande hos Statens pensionsverk. Förändringar av avsättningar beskrivs i not 43 och 44.

Kostnaderna för statens verksamhet justeras även för realisationsförluster vid försäljning av egendom som redovisats som kostnad utan att medföra någon betalning.

Not 59

Justeringar till betalningar

Miljoner kronor

	2009	2008
Förändring av långfristiga fordringar	1 179	1 409
Förändring av omsättningstillgångar	52 876	-59 442
Förändring av kassa och bank	-33	-584
Förändring av skulder	8 093	4 029
Summa	62 115	-54 588

Förändringar av långfristiga fordringar avser främst att Exportkreditnämndens skadefordringar och försäkringstekniska avsättningar minskat med drygt 700 miljoner kronor. I posten ingår även förskott avseende materiella anläggningstillgångar. Hos Kustbevakningen har förskott avseende fartygsprojekt minskat beroende på att fartyg har aktiverats som anläggningstillgång samt överförts till pågående nyanläggning (se även not 25).

Minskningen av omsättningstillgångar beror till stor del på att Riksgäldskontorets kortfristiga placeringar minskade kraftigt (se not 39). Det medför att statens nettoupplåning ökat.

Skulderna har ökat med drygt 8 miljarder kronor under året, vilket medför att statens nettoupplåning minskat. Ökningen avser främst ökning av leasingkulder hos Banverket i samband med att Botniabanans etapp 2 tagits upp som tillgång.

Not 60

Investeringar

Miljoner kronor

	2009	2008
<i>Finansiella investeringar</i>		
Aktier och andra värdepapper	30 197	13 414
<i>Materiella investeringar</i>		
Beredskapstillgångar	6 413	9 205
Väganläggningar	11 054	9 771
Järnvägsanläggningar	19 794	15 206
Maskiner och inventarier	4 579	5 324
Fastigheter och markanläggningar	1 827	2 958
Övriga investeringar	3 292	804
<i>Summa materiella investeringar</i>	<i>46 959</i>	<i>43 268</i>
<i>Immateriella investeringar</i>		
Datasystem, rättigheter m.m.	2 579	2 639
Total summa	79 735	59 321

De finansiella investeringarna uppgick till 30,2 miljarder kronor, vilket är en kraftig ökning. Den största förändringen avser att Kärnavfallsfonden har köpt bostadsobligationer för drygt 18 miljarder kronor. Riksgäldskontoret har deltagit i Nordeas nyemission med 5,6 miljarder kronor. Därutöver har kapitaltillskott i statliga bolag lämnats till bl.a. SAS AB och Swedfund.

Materiella investeringar uppgick till 47 miljarder kronor, vilket är en ökning med nästan 4 miljarder kronor från föregående år.

Investeringar i beredskapstillgångar uppgick till 6,4 miljarder kronor, vilket är en minskning med 2,8 miljarder kronor från föregående år (se not 24).

Investeringar i väganläggningar uppgick till 11 miljarder kronor, vilket är en ökning med 1,3 miljarder kronor jämfört med föregående år. Vägprojekt för 1,7 miljarder kronor har färdigställt under året.

Investeringar i järnvägsanläggningar fortsätter att öka kraftigt och uppgick till 19,8 miljarder kronor, vilket är en ökning med 4,6 miljarder kronor från föregående år. Järnvägsanläggningar har färdigställt med drygt 2 miljarder kronor under året. Botniabanans etapp 2 har tagits upp som investering med drygt 6,7 miljarder kronor, vilket är den viktigaste förklaringen till ökningen.

Investeringar i maskiner och inventarier uppgick till 4,6 miljarder kronor och minskade med drygt 0,7 miljarder kronor mot föregående år. Under året har Vägverket produktion och Vägverket Konsult ombildats till statliga bolag vilket är en bidragande orsak till att investeringarna minskade under året.

Investeringar i fastigheter och markanläggningar uppgick till strax under 2 miljarder kronor, och minskar jämfört med föregående år med drygt 1 miljard kronor. Statens fastighetsverk, Fortifikationsverket och Naturvårdsverket står för ca 75 procent av nyinvesteringarna i fastigheter och mark. Statens Fastighetsverk har minskat sina investeringar under året med drygt 0,6 miljarder kronor.

Bland övriga investeringar märks bl.a. investeringar hos Svenska kraftnät med 1,4 miljarder kronor och hos Luftfartsverket med 0,9 miljarder kronor.

Investeringar i immateriella tillgångar som i huvudsak avser IT-system uppgick till ca 2,6 miljarder kronor 2009. De största investeringarna i immateriella tillgångar finns hos Försäkringskassan med 0,7 miljarder kronor och Försvarsmakten med 0,6 miljarder kronor, som båda ökat sina investeringar kraftigt. Försvarsmaktens investeringar avser till största delen verksamhetsstödet Prio.

Not 61

Utlåning

Nyutlåning

Miljoner kronor

	2009	2008
Centrala studiestödsnämnden,		
studielån och hemutrustningslån	11 745	10 518
Riksgäldskontoret	107 175	9 498
Övriga myndigheter	152	98
Summa nyutlåning	119 072	20 114

Amorteringar

Miljoner kronor

	2009	2008
Centrala studiestödsnämnden	9 250	9 084
Riksgäldskontoret	11 870	8 141
Övriga myndigheter	32	58
Summa amorteringar	21 152	17 283

Centrala studiestödsnämndens nyutlåning, som till största delen består av studielån, uppgick till 11,7 miljarder kronor, vilket är en ökning med drygt 1 miljard kronor.

Riksgäldskontorets nyutlåning var 107 miljarder kronor, vilket är en kraftig ökning. Den dominerande delen av ökningen avser lån i utländsk valuta till Riksbanken som är värderade till 92,5 miljarder kronor på balansdagen, men även ett lån till Island på 0,9 miljarder kronor ingår (se även not 29).

Not 62

Finansiellt netto för statens upplåning

Miljoner kronor

	2009	2008
Finansiella intäkter enligt resultaträkningen	59 386	40 458
Finansiella kostnader enligt resultaträkningen	-64 881	-116 367
Avgår:		
Orealiserade valutadifferenser	-30 088	35 712
Summa	-35 583	-40 197

Det finansiella nettot som är hänförbart till statens upplåning har förbättrats med 4,6 miljarder kronor jämfört med föregående år.

Intäkter som hänförs till orealiserade valutakursdifferenser (skulder och fordringar i utländsk valuta värderade till bokslutsdagens kurser) uppgick till 30,1 miljarder kronor, vilket ökat upplåningsbehovet. Orealiserade poster påverkar inte statens nettoupplåning. Föregående år innebar de orealiserade valutakursdifferenserna förluster, vilket påverkade statens upplåning åt motsatt håll.

Not 63

Övrigt finansiellt netto

Miljoner kronor

	2009	2008
Finansiella intäkter enligt resultaträkningen	17 152	63 894
Finansiella kostnader enligt resultaträkningen	-1 906	-1 519
Avgår:		
Kapitaliserade räntor på utlåning	-1 501	-1 480
Finansiella intäkter vid Vägverket	-597	-
Avgår reavinst vid försäljning av aktier m.m.	-60	-46 867
Summa	13 088	14 028

Under Övrigt finansiellt netto redovisas räntor och andra finansiella transaktioner som inte är hänförliga till statsskuldförvaltningen (se not 13 och 14).

Centrala studiestödsnämnden tar upp ränteintäkter för sin utlåning i resultaträkningen. En stor del av denna ränteintäkt betalas inte in till staten utan bokförs i balansräkningen som en ökning av fordran avseende utlåning. Denna s.k. kapitaliserade ränta har inte betalats in till staten och den påverkar således inte statens nettoupplåning.

Vissa finansiella intäkter redovisade av Vägverket i samband med bolagiseringen ingår bland försäljningsinkomster och ingår därför inte här.

Realisationsvinster vid försäljning av aktier ingår i finansieringsanalysens post Försäljning av anläggningstillgångar och dras därför av från de finansiella intäkterna. För 2009 har endast små belopp förekommit, medan den stora posten för 2008 till största delen avsåg försäljningen av Vin & Sprit AB.

Not 64

Justeringar till betalningar

Miljoner kronor

	2009	2008
Förändring av tillgångar hänförliga till statens upplåning	2 025	810
Förändring av skulder hänförliga till statens upplåning	2 802	551
Summa	4 827	1 361

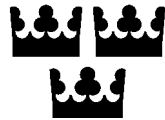
Upplupna och förutbetalda räntor som är hänförliga till statens upplåning redovisas i balansräkningen under periodavgränsningsposter och påverkar således inte statskulden. Förändringar av tillgångar och skulder som är hänförliga till

statens upplåning har påverkat statens netto-upplåning med 2 respektive 2,8 miljarder kronor under året.

5

Statsbudgetetens utfall

5 Statsbudgetens utfall

I 2010 års ekonomiska vårproposition redovisar regeringen en kort sammanfattning av statsbudgetens utfall för 2009. I detta kapitel lämnar regeringen en utförligare redovisning av statsbudgetens utfall för 2009, som också jämförs med de beräknade inkomsterna och budgeterade utgifterna i statsbudgeten. Med statsbudgeten avses i det följande den ursprungliga statsbudgeten antagen av riksdagen i december 2008 (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:FiU10, rskr. 2008/08:154). När jämförelse görs mot totalt anvisade medel avses såväl den ursprungliga statsbudgeten som de tilläggsbudgetar som beslutats under året. Indrag av anslagsbelopp framgår inte i detta avsnitt. En mer utförlig redovisning finns i bilaga 5 Specifikation av statsbudgetens inkomster och bilaga 6 Specifikation av statsbudgetens utgifter.

5.1 Statsbudgetens saldo 2009

Statsbudgeten ska enligt 16 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten omfatta alla inkomster och utgifter, med vissa specificerade undantag, samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov. Statsbudgetens saldo är därmed detsamma som statens lånebehov (med omvänt tecken). Ett positivt saldo innebär att staten har möjlighet att amortera på statsskulden. Ett negativt saldo innebär att staten behöver låna.

Budgetsaldot uppgick 2009 till -176 miljarder kronor (tabell 5.1). I statsbudgeten beräknades budgetsaldot till knappt 58 miljarder kronor. Utfallet blev därmed 234 miljarder kronor lägre än beräknat i statsbudgeten.

Inkomsterna beräknades i statsbudgeten uppgå till nästan 837 miljarder kronor. Det slutliga utfallet blev knappt 710 miljarder kronor, således 127 miljarder kronor lägre än beräknat. Avvikelsen förklaras främst av att statens skatteinkomster underskred beräkningen i statsbudgeten med 80 miljarder kronor. Intäkter av skatt på arbete blev 40 miljarder lägre än beräknat i statsbudgeten. Intäkten av skatt på kapital beräknades i statsbudgeten uppgå till 188 miljarder kronor för 2009. Utfallet blev 149 miljarder kronor, dvs. 39 miljarder kronor lägre.

Tabell 5.1 Statsbudgetens utfall 2009

Miljoner kronor

	Stats- budget ¹	Tilläggs- budget	Utfall 2009	Skillnad mot statsbudget
Totala inkomster	836 812		709 536	-127 276
Statens skatteinkomster	786 233		705 783	-80 450
Övriga inkomster	50 579		3 753	-46 826
Totala utgifter m.m.	778 876	39 143	885 673	106 797
Utgiftsområden exkl. räntor	732 577	39 143	744 807	12 230
Statsskuldsräntor m.m.	33 871		36 463	2 592
Riksgälds-kontorets nettoutlåning	11 036		104 674	93 638
Kassamässig korrigerig	1 392		-270	-1 662
Budgetsaldo	57 937	-39 143	-176 137	-234 074

¹ Med statsbudgeten avses här den ursprungliga statsbudgeten antagen av riksdagen i december 2008, exkl. tilläggsbudget. I beloppet för utgiftsområden exkl. statsskuldsräntor m.m. ingår beräknad förändring av anslagsbehållningar, - 2 371 miljoner kronor.

Statens skatteintäkter, dvs. periodiserade skatter som är hänförliga till 2009, beräknas bli 69 miljarder kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Förklaringen till att statens skatteinkomster avviker mer från statsbudgeten än skatteintäkterna är hänförligt till de kommunala inkomstskatterna. Dessa påverkar inte statens skatteintäkter. Men de minskar temporärt statens skatteinkomster 2009 och belastar inte kommunerna förrän vid slutreglering 2011.

Det slutliga utfallet för statsbudgetens utgifter m.m. blev 886 miljarder kronor, vilket är 107 miljarder kronor högre än den ursprungligen fastställda statsbudgeten. Det beror framför allt på att Riksbanken lånat motsvarande 95 miljarder kronor i Riksgäldskontoret för att återställa valutareserven, vilket påverkar Riksgäldskontorets nettoutlåning.

På tilläggsbudget anvisades 39 miljarder kronor varav 14 miljarder kronor avsåg bidrag till att upprätthålla grundläggande välfärdstjänster i kommunsektorn och dämpa nedgången i sysselsättningen i sektorn samt 10 miljarder kronor i bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd med anledning av ökad arbetslöshet. För avgiften till Europeiska gemenskapen anvisades ytterligare 4 miljarder kronor, framför allt på grund av den kraftiga försvagningen av den svenska kronan i förhållande till euron.

Utgifterna för samtliga utgiftsområden, exklusive utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m., blev 12 miljarder kronor högre än beräkningen i statsbudgeten. Det utgiftsområde som visade högre utgifter än vad som beräknades i statsbudgeten var framför allt utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner, där utgifterna är 15 miljarder kronor högre. Detta förklaras främst av det ovan nämnda tillfälliga konjunkturstödet till kommuner och landsting. Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv uppvisade 5 miljarder kronor högre utgifter än vad som anvisats på statsbudgeten, vilket beror på högre arbetslöshet och fler företag som satts i konkurs. Lägre utgifter än anvisat i statsbudgeten blev det främst inom ovan nämnda utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp med 4 miljarder kronor och inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets beredskap med 3 miljarder kronor. Orsaken till lägre utgifter inom försvaret är dels ett planerat sparande från 2009 till 2010 och 2011, dels att reserver inte behövt utnyttjas. Dessutom har

vissa resurser, t.ex. transport- och drivmedelskostnader samt löner, blivit billigare när det gäller de internationella insatserna.

I förhållande till totalt anvisat (statsbudget och tilläggsbudget) blev de totala utgifterna m.m. 68 miljarder kronor högre, vilket främst beror på Riksbankens lån i Riksgäldskontoret för återställning av valutareserven. Lägre utgifter än totalt anvisat uppvisas på arbetsmarknadsområdet med 8 miljarder kronor, framförallt för att andelen arbetslösa som fick ersättning blev lägre än beräknat. Utgifterna för sjukpenning och rehabilitering blev 3 miljarder kronor lägre än vad som beräknades i statsbudgeten. Både antalet sjukpenningdagar och medelersättning per dag blev lägre än beräknat. Avgiften till EU blev 5 miljarder kronor lägre än vad som anvisades. Detta beror delvis på att Sveriges tullintäkter blev lägre jämfört med tidigare beräkningar. Ytterligare orsaker är att Sveriges BNI och mervärdesskattebas beräknas blir lägre jämfört med tidigare prognoser.

Statsbudgetens utfall för 2009 påverkades av betydande engångseffekter (tabell 5.2).

Tabell 5.2 Statsbudgetens saldo justerat för större engångseffekter 2009

Miljarder kronor	
	2009
Statsbudgetens saldo	-176,1
Justering för större engångseffekter	92,3
<i>varav</i>	
Försäljning av aktier	0
Extra aktieutdelningar	-4,4
Förändrad inbetalning av moms inom bygg- och anläggningssektorn	-2,0
EU-avgift, försenat beslut avseende egna medel	-6,5
Kapitaltillskott till bolag	6,9
Lån till Riksbanken	95,3
Lån till andra länder	0,9
Venantius AB, förfalloprofil övertagna lån	1,4
Carnegie	-1,2
Övrigt, netto	2,0
Statsbudgetens saldo justerat för större engångseffekter	-83,9

Engångseffekterna beräknas totalt påverka saldot negativt med 92,3 miljarder kronor. Den största effekten avser lån till Riksbanken, som uppgick till 95,3 miljarder kronor. Riksbanken lånade i Riksgäldskontoret för att återställa valutareserven efter olika insatser under den finansiella kri-

sen. Under 2009 utbetalade Riksgäldskontoret också 0,9 miljarder kronor avseende en mindre del av ett beslutat lån till Island.

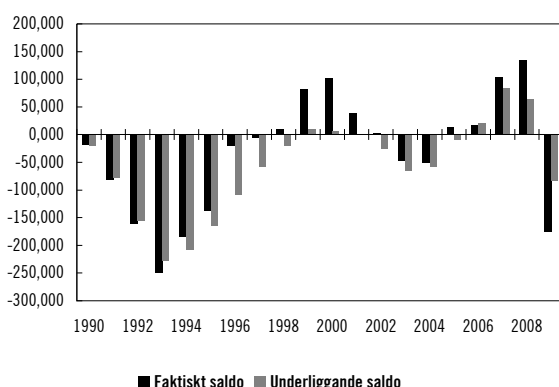
Extra utdelningar från statliga aktier uppgick till 4,4 miljarder kronor, varav 2,9 miljarder kronor kom från Preaktio AB. Medlen avser inkomster vid försäljning av aktier i Beam Global Spirits & Wine (innehades tidigare av Vin och Sprit). Införandet av löpande momsbetalning inom bygg- och anläggningssektorn bedöms ha inneburit en positiv effekt på 2 miljarder kronor medan kapitaltillskott till bolag medförde en negativ effekt på 6,9 miljarder kronor. Av detta avsåg 5,6 miljarder kronor deltagande i Nordeas nyemission och 1,3 miljarder kronor deltagande i SAS nyemission.

Ett nytt system för EU-ländernas avgifter genomfördes 2009 med retroaktiv verkan från 2007. Enligt det nya systemet får Sverige varaktigt en rabatt på EU-avgiften. Det uppstod därmed negativa engångseffekter för saldoutvecklingen 2007 och 2008 medan en motsvarande positiv effekt uppstod 2009, på sammanlagt 6,5 miljarder kronor.

Justerat för engångseffekter uppgick budget-saldot för 2009 till 83,9 miljarder kronor. När engångseffekterna exkluderats erhålls ett mått på den underliggande saldoutvecklingen (statsbudgetens underliggande saldo). I diagram 5.1 redovisas statsbudgetens faktiska och underliggande saldo för åren 1990–2009.

Diagram 5.1 Statsbudgetens faktiska och underliggande saldo 1990-2009

Miljarder kronor

Under 1990-talets inledande år var staten tvungen att låna stora belopp. Under dessa år var engångseffekterna negativa som en följd av stora utbetalningar av bankstöd. Lånebehovet var som störst 1993 med 250 miljarder kronor. Därefter förbättrades saldoutvecklingen kraftigt och vände till över-

skott 1998. Två år senare, år 2000, nådde överskottet 102 miljarder kronor. Nästan hela överskottet bestod emellertid av engångsvisa försäljningsinkomster och överföringar från AP-fonden. I början av 2000-talet försämrades saldona återigen, men underskotten dämpades av positiva engångseffekter även dessa år. Från 2005 visade det faktiska saldoutvecklingen åter överskott och ökade successivt till 2008.

För 2009 visar det faktiska såväl som det underliggande saldoutvecklingen ett underskott. Det faktiska saldoutvecklingen vände från ett rekordstort överskott 2008 på 135 miljarder kronor till ett underskott på 176 miljarder kronor. Detta omslag berodde emellertid till stor del på olika engångseffekter. År 2008 tillfördes statsbudgeten stora inkomster av aktieförsäljningar (främst från Vin & Sprit och Vasakronan) medan den 2009 belastades med tillfälliga utgifter till följd av insatser mot finanskrisen (främst utlåning till Riksbanken). Även rensat för engångseffekter försämrades dock saldoutvecklingen, framför allt som en följd av den kraftiga konjunktturnedgången.

5.1.1 Statsbudgeten 2008 och 2009

I tabell 5.3 redovisas statsbudgetens utfall för 2008 och 2009. Statsbudgeten visar 2009 ett underskott på 176 miljarder kronor jämfört med ett överskott på 135 miljarder kronor 2008, en försämring med 311 miljarder kronor.

Tabell 5.3 Statsbudgetens utfall 2008 och 2009

Miljoner kronor

	Utfall 2009	Utfall 2008	Skillnad mot 2008
Totala inkomster	709 536	901 274	-191 738
Statens skatteinkomster	705 783	808 730	-102 947
Övriga inkomster	3 753	92 545	-88 792
Totala utgifter m.m.	885 673	766 076	119 597
Utgiftsområden exkl. räntor	744 807	742 057	2 750
Statsskuldräntor m.m.	36 463	48 206	-11 743
Riksgäldskontorets nettoutlåning	104 674	-27 901	132 574
Kassamässig korriger- ing	-270	3 713	-3 983
Budgetsaldo	-176 137	135 199	-311 336

Statsbudgetens inkomster minskade med 192 miljarder kronor (21,3 procent) mellan 2008 och 2009.

Statens skatteinkomster minskade med 103 miljarder kronor. Direkta skatter på arbete beräknas minska med 19,4 miljarder kronor (3,9 procent) och indirekta skatter på arbete med 21,8 miljarder kronor (5,3 procent). Inkomster av skatt på kapital beräknas minska med 14,7 miljarder kronor (9 procent). Skatt på konsumtion och insatsvaror beräknas öka med 5,7 miljarder kronor (1,4 procent). Se tabell 5.6.

Övriga inkomster minskade med 89 miljarder kronor jämfört med 2008. Det beror främst på att Inkomster av försåld egendom minskade med 76 miljarder kronor. Under 2008 avsåg 50 miljarder kronor försäljningen av Vin & Sprit AB och 25 miljarder kronor försäljningen av statens aktier i Vasakronan AB.

Statsbudgetens totala utgifter m.m. ökade med 120 miljarder kronor (15,6 procent) mellan 2008 och 2009.

Utgifterna för utgiftsområdena exklusive Statsskuldräntor m.m. ökade med knappt 3 miljarder kronor (0,4 procent). De största ökningarna var framförallt inom fyra utgiftsområden som tillsammans har ökning på 39 miljarder kronor. Tre utgiftsområden står för de största minskningarna som tillsammans är 39 miljarder kronor. Inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner blev utgifterna 17 miljarder kronor högre (26,0 procent). Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv ökade med 13 miljarder kronor (26,9 procent), utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning ökade med 5 miljarder

kronor (10,6 procent) och utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg ökade med 4 miljarder kronor (7,4 procent).

Utgiftsområde 22 Kommunikationer minskade med 21 miljarder kronor (34,0 procent), utgiftsområde 24 Näringsliv minskade med 6 miljarder kronor (48,5 procent) och utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen minskade med 12 miljarder kronor (39,1 procent).

Riksgäldskontorets nettoutlåning ökade med 133 miljarder kronor samtidigt som posten Kassamässig korrigerings minskade med 4 miljarder kronor. Nettoutlåningen ökade framför allt till följd av utlåning till Riksbanken med 95 miljarder kronor. Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. minskade med 12 miljarder kronor (24,4 procent). Minskningen förklaras främst av att det tillfälliga anslaget Tillskott till stabilitetsfonden hade ett utfall på 15 miljarder kronor 2008. Ett nytt tillfälligt anslag Övergångseffekter av kostnadsmissig avräkning medförde dock en ökning av utgifter med 5 miljarder kronor för 2009.

5.2 Statsbudgetens inkomster 2009

Statsbudgetens inkomster uppgick till 710 miljarder kronor, vilket är 127 miljarder kronor lägre än vad som beräknades i statsbudgeten för 2009. Statsbudgetens inkomster utgörs av statens skatteinkomster och övriga inkomster, vilka uppgick till 706 respektive 4 miljarder kronor.

I tabell 5.6 redovisas statsbudgetens skatteinkomster och inkomster 2008 och 2009. I tabellen redovisas även en jämförelse av utfall mot statsbudgeten. Statsbudgeten för 2009 baserades på de prognoser som publicerades i budgetpropositionen för 2009.

5.2.1 Prognosförutsättningar

Statsbudgetens utfall baseras för ett flertal skatter på löpande debiteringar av skatter som avser flera inkomstår. En analys av hur statsbudgetens inkomster har utvecklats jämfört med den fastställda statsbudgeten bör beakta utvecklingen av makroekonomin och förändringar i regelverken.

Regeringen föreslog och aviserade i budgetpropositionen för 2009 skattereformer som sammanlagt minskade skatteintäkterna med 36,7 miljarder kronor.

Tabell 5.4 Skattereformer 2009

Miljarder kronor

Beslut som bedömdes påverka de totala skatteintäkterna	
Skatt på arbete	-38,3
Skatt på kapital	1,2
Skatt på konsumtion och insatsvaror	0,4
Summa skattebeslut	-36,7

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Skatt på arbete bedömdes minska med 38,3 miljarder kronor till följd av skattereformer, varav det tredje steget i jobbskatteavdraget bedömdes minska intäkterna med 10,8 miljarder kronor. Sänkt skatt för pensionärer bedömdes minska intäkterna med 1,9 miljarder kronor och sänkta arbetsgivaravgifter och egenavgifter bedömdes minska intäkterna med 12,8 miljarder kronor. En höjd skiktgräns beräknades minska intäkterna med 4,2 miljarder kronor. Lägre arbetsgivaravgifter och egenavgifter för personer under 26 år bedömdes minska intäkterna med 9 miljarder kronor.

Reformer inom skatt på kapital bedömdes leda till en ökning av intäkterna med 1,2 miljarder kronor, varav skatt på företagsvinster bedömdes öka med 1,6 miljarder kronor.

Intäkterna från skatt på konsumtion och insatsvaror bedömdes bli 0,4 miljarder kronor högre till följd av ändrade skatteregler.

Makroekonomiska förutsättningar

Utvecklingen av skatteintäkterna beror i stor utsträckning på hur ekonomin utvecklas. I tabell 5.5 redovisas några av de makroekonomiska förutsättningar som påverkar skatteintäkterna. De ekonomiska antaganden som redovisas är detsamma som i 2010 års ekonomiska vårproposition. I tabellen jämförs dessa även med antagandena i budgetpropositionen för 2009, som användes till prognoserna som låg till grund för statsbudgeten.

Tabell 5.5 Antaganden i 2010 års ekonomiska vårproposition jämfört med budgetpropositionen för 2009

Procentuell förändring och differenser uttryckt i procentenheter om inte annat anges.

	2008	2009
BNP, marknadspris ¹	-0,2	-4,9
Differens mot BP2009	-1,7	-6,1
Hushållens konsumtionsutgifter ¹	-0,2	-0,8
Differens mot BP2009	-2,0	-3,2
Arbetade timmar ²	1,0	-2,6
Differens mot BP2009	-0,7	-2,1
Timlön ³	4,4	3,2
Differens mot BP2009	-0,3	-1,2
Utbetald lönesumma, skatteunderlag	5,8	0,3
Differens mot BP2009	-0,7	-3,6
Kommunal medelutdebitering	31,44	31,52
Differens mot BP2009	0,00	-0,08
KPI juni-juni ⁴	4,3	-0,8
Differens mot BP2009	0,0	-3,2
Inkomstbasbelopp ⁵	48 000	50 900
Differens mot BP2009	0	100
Prisbasbelopp ⁵	41 000	42 800
Differens mot BP2009	0,0	0,0
Skiktgräns ⁵	328 800	367 600
Differens mot BP2009	0,0	0,0
Övre skiktgräns ⁵	495 000	526 200
Differens mot BP2009	0,0	0,0

¹ Fasta priser, procentuell förändring

² Kalenderkorrigerat

³ Enligt nationalräkenskaperas definition

⁴ Avser juni föregående år t.o.m. juni aktuellt år

⁵ Kronor

En viktig variabel för prognosen av skatt på arbete är utvecklingen av lönesumman i ekonomin, men också skiktgränserna som justeras med förändringen i konsumentprisindex (KPI).¹² Om lönerna i samhället ökar mer än KPI, så hamnar en större andel av inkomsterna över skiktgränsen, vilket leder till högre skatteintäkter.

Skatt på energi påverkas av KPI genom den årliga indexeringen av skattesatserna.¹³

Hushållens konsumtionsutgifter påverkar intäkterna från såväl mervärdesskatt som punkt-skatter.

¹² För skatt på arbete avseende 2009 används förändringen av konsumentprisindex (KPI) under perioden juni 2007–juni 2008.

¹³ 2009 års skattesatser justerades med förändringen av KPI under perioden juni 2007–juni 2008.

Sedan prognoserna, som låg till grund för statsbudgeten, gjordes hösten 2008 har BNP och hushållens konsumtionsutgifter för 2009 reviderats ner med 6,1 respektive 3,2 procentenheter. Även lönesumman har reviderats ner, eftersom antalet arbetade timmar till följd av den globala lågkonjunkturen har utvecklats svagare än förväntat. Inflationen, mätt som KPI mellan juni 2008 och juni 2009, blev även lägre än förväntat.

Bedömningar i statsbudgetens utfall för 2009

För ett antal inkomstitlar under inkomsttypen 1000 Statens skatteinkomster är de redovisade beloppen bedömningar, eftersom utfallen inte är kända vid tidpunkten för publicering av denna årsredovisning. Däremot är det totala beloppet för inkomsttypen 1000 Statens skatteinkomster ett fastställt utfall, eftersom det avser de belopp som har betalats in till staten.

Nedan redovisas berörda inkomstitlar och tidpunkt för fastställt utfall. Om inte annat anges, avses alla inkomstitlarna i inkomstitelgruppen:

1100 Direkta skatter på arbete	
1110 Inkomstskatter	nov 2010
1120 Allmän pensionsavgift	nov 2010
1140 Skattereduktioner	nov 2010
1200 Indirekta skatter på arbete	
1210 Arbetsgivaravgifter, 1218	aug 2010
1240 Egenavgifter	nov 2010
1270 Särskild löneskatt, 1274	nov 2010
1280 Nedsättningar, 1283-1284	nov 2010
1300 Skatt på kapital	
1310 Skatt på kapital, hushåll	nov 2010
1320 Skatt på företagsvinster	nov 2010
1340 Avkastningsskatt, 1341-1342	nov 2010
1350 Fastighetsskatt	nov 2010
1370 Förmögenhetsskatt	nov 2010
1400 Skatt på konsumtion och insatsvaror	
1410 Mervärdesskatt, 1411	aug 2010
1600 Restförda och övriga skatter	
1620 Övriga skatter, hushåll	maj 2011
1630 Övriga skatter, företag	maj 2011
1800 Avgående poster, skatter till andra sektorer	
1810 Skatter till andra sektorer	nov 2010
1900 Periodiseringar	
1910 Uppbördsförskjutningar	maj 2011
1920 Betalningsförskjutningar	nov 2010

För huvuddelen av ovanstående inkomstitlar fastställs utfallet i samband med taxeringsutfallet för 2009 vilket blir känt i november 2010.

För arbetsgivaravgifter (inkomstitel 1218) och mervärdesskatt (inkomstitel 1411) fastställs utfallet i augusti 2010, när skattedeklarationerna för juli månad är kända.

För inkomsthuvudgruppen 1600 Restförda och övriga skatter fastställs utfallet inte förrän i maj 2011, beroende på omprövningar för hushåll (inkomstitel 1621) och företag (inkomstitel 1631). Detta innebär även att uppbördsförskjutningarna (inkomstitel 1911) fastställs lika sent. Beloppen för 2008 och 2009 på inkomstitlarna 1621, 1631 samt 1911 är således fortfarande bedömningar vid tidpunkten för publicering av denna årsredovisning.

5.2.2 Totala skatteintäkter

De totala skatteintäkterna beräknas uppgå till 1 437 miljarder kronor, vilket är 93 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Statens skatteintäkter, dvs. de totala skatteintäkterna exklusive EU-skatter, kommunalskatt och avgifter till ålderspensionssystemet, beräknas uppgå till 728 miljarder kronor, vilket är 69 miljarder kronor lägre än statsbudgeten.

Främst är det lägre intäkter från skatt på arbete och skatt på företagsvinster som förklarar de stora avvikelserna gentemot statsbudgeten. I avsnitten som följer förklaras avvikelserna mer utförligt.

I tabell 5.6 nedan redovisas såväl skatteintäkter som inkomster samt avvikelser mot statsbudgeten. För de skatteintäkter som ännu inte är slutgiltiga utfall (se föregående avsnitt) redovisas prognoser för 2009.

Skatteintäkter är periodiserade skatter och skatterna har en direkt koppling till den ekonomiska utveckling och de skatteregler som gäller för det aktuella året. Redovisningen är uppdelad på inkomsthuvudgrupperna skatt på arbete, skatt på kapital, skatt på konsumtion och insatsvaror samt restförda och övriga skatter. Summan av dessa skatter utgör de totala skatteintäkterna.

Från de totala skatteintäkterna görs avdrag för de skatter som tillhör EU. Det kvarstående beloppet är den offentliga sektorns skatteintäkter, som i sin tur särredovisas på kommunsektorn, ålderspensionssystemet och staten.

Tabell 5.6 Totala skatteintäkter och statsbudgetens inkomster, jämfört med 2009 års statsbudget

Miljarder kronor

Inkomstår	Beräknat utfall	Beräknat utfall	Skillnad mot statsbudgeten	
	2009	2008	2009	2008
Skatt på arbete	867,6	908,8	-39,9	-1,0
<i>Direkta skatter</i>	<i>478,1</i>	<i>497,5</i>	<i>-24,4</i>	<i>-2,2</i>
Kommunal inkomstskatt	510,1	503,4	-15,9	-2,3
Statlig inkomstskatt	40,7	48,0	-3,1	0,0
Allmän pensionsavgift	86,3	85,2	-3,0	-0,5
Skattereduktioner m.m.	-159,2	-139,2	-2,5	0,6
Artistskatt	0,1	0,1	0,0	0,0
<i>Indirekta skatter</i>	<i>389,6</i>	<i>411,4</i>	<i>-15,5</i>	<i>1,2</i>
Arbetsgivaravgifter	392,2	404,1	-17,7	-3,2
Egenavgifter	10,7	12,0	-1,6	-0,2
Särskild löneskatt	31,4	32,6	-0,9	3,1
Nedsättningar	-20,5	-13,4	3,4	0,7
Skatt på tjänstegruppiv	1,2	1,2	0,2	0,2
Avgifter till premiepensionssystemet	-25,4	-25,1	1,2	0,6
Skatt på kapital	148,8	163,5	-38,9	-10,5
Skatt på kapital, hushåll	23,1	26,3	-3,6	1,8
Skatt på företagsvinster	75,4	83,0	-30,6	-12,0
Avkastningsskatt	13,2	15,2	-1,6	-0,8
Fastighetsskatt och fastighetsavgift	26,0	24,0	1,8	1,6
Stämpelskatt	8,1	9,4	-1,8	-0,5
Förmögenhetsskatt	0,0	0,0	0,0	0,0
Kupongskatt m.m.	3,1	5,5	-3,1	-0,6
Arv- och gåvoskatt	0,0	0,0	0,0	0,0
Skatt på konsumtion och insatsvaror	423,6	418,7	-14,5	-12,4
Mervärdesskatt	302,6	300,3	-11,1	-10,4
Skatt på tobak	10,6	9,9	0,1	-0,7
Skatt på alkohol	12,2	11,4	0,9	0,2
Energiskatt	40,1	38,8	-0,4	0,1
Koldioxidskatt	26,1	25,7	-2,2	-0,9
Övriga skatter på energi och miljö	4,2	5,1	-1,3	-0,3
Skatt på vägtrafik	16,4	16,0	0,0	0,0
Skatt på import	5,2	5,9	-1,2	-0,3
Övriga skatter	6,4	5,6	0,8	0,1
Restförda och övriga skatter	-3,6	-2,9	0,5	-0,9
Restförda skatter	-7,8	-8,2	0,7	-0,1
Övriga skatter	4,2	5,3	-0,2	-0,8
Totala skatteintäkter	1 436,6	1 488,1	-92,8	-24,7
Avgår, EU-skatter	-6,5	-7,2	-1,3	-0,3
Offentliga sektorns skatteintäkter	1 430,1	1 480,9	-91,6	-24,4
Avgår, kommunala inkomstskatter	-524,0	-515,5	-15,6	-2,3
Avgår, avgifter till ålderspensionssystemet	-178,3	-178,1	-6,9	-0,1
Statens skatteintäkter	727,7	787,3	-69,0	-22,0
Periodiseringar	-22,0	21,4	-11,5	23,1
Statens skatteinkomster	705,8	808,7	-80,4	1,1
Övriga inkomster	3,8	92,5	-46,8	-5,6
Statsbudgetens inkomster	709,5	901,3	-127,3	-4,5

Statsbudgetens inkomster, som utgörs av statens skatteinkomster och övriga inkomster blev 710 miljarder kronor, vilket är 127 miljarder kronor lägre än statsbudgeten.

Skatt på arbete

Skatt på arbete utgör ca 60 procent av de totala skatteintäkterna och kan delas in i direkta och indirekta skatter. Löner och andra ersättningar för arbete är underlag för både direkta och indirekta skatter, medan transfereringsinkomster, såsom sjuk- och föräldrapenning, arbetslöshetsersättning och pensioner, endast är underlag för direkt beskattning. Direkta skatter på arbete består till största delen av kommunal och statlig inkomstskatt. Under de direkta skatterna på arbete redovisas också skattereduktionerna.

Gemensamt för merparten av de skatter som ingår i skatt på arbete är att de följer utvecklingen av utbetalda löner och transfereringar.

Posterna under direkta skatter fastställs i taxeringen 2010 och uppgifterna för 2009 är därmed ett bedömt utfall, grundat på en prognos.

År 2009 beräknas skatt på arbete uppgå till 867,6 miljarder kronor. Jämfört med statsbudgeten har intäkterna reviderats ner med 39,9 miljarder kronor.

De direkta och indirekta skatterna har reviderats ned med 24,4 respektive 15,5 miljarder kronor, vilket till största delen är en följd av den globala konjunkturedgången som har medfört en kraftig minskning av lönesumman.

Utfallet för skatt på arbete 2008 beräknas bli 1 miljard kronor lägre än statsbudgeten och uppgår till 908,8 miljarder kronor.

Direkta skatter

De direkta skatterna på arbete består av inkomstskatter till staten och kommuner, allmän pensionsavgift samt skattereduktioner. År 2008 blev utfallet för de direkta skatterna 497,5 miljarder kronor. År 2009 beräknas intäkterna minska med 3,9 procent till 478,1 miljarder kronor. Minskningen beror dels på en lägre lönesummetillväxt, dels på regeländringar i form av tredje steget av jobbskatteavdraget och även på en höjd skiktgräns för statlig inkomstskatt. Sammantaget har de direkta skatterna reviderats ned med ca 24,4 miljar-

der kronor, eller 4,9 procent jämfört med statsbudgeten.

Kommunal inkomstskatt

År 2009 beräknas intäkterna från den kommunala inkomstskatten uppgå till 510,1 miljarder kronor. Jämfört med statsbudgeten har intäkterna för 2009 reviderats ner med 15,5 miljarder kronor. Detta förklaras framförallt av det försämrade konjunkturläget, som i sin tur ledde till lägre skatteunderlag.

Statlig inkomstskatt

Intäkterna från statlig inkomstskatt beräknas uppgå till 40,7 miljarder kronor 2009. I jämförelse med 2008 minskar den statliga inkomstskatten med 7,3 miljarder kronor. Minskningen förklaras av höjd skiktgräns för statlig inkomstskatt. En lägre lönesumma har även medfört att prognosen för 2009 är 3,1 miljarder kronor lägre än vad som redovisas i statsbudgeten.

Allmän pensionsavgift

Den allmänna pensionsavgiften tas ut på förvärvsinkomster. Underlaget för avgiften utgörs av pensionsgrundande ersättningar och intäkterna följer därför utvecklingen av skatteunderlaget för direkta skatter. På grund av en svagare ökningstakt av skatteunderlaget är prognosen nedreviderad med 0,5 respektive 3,0 miljarder kronor för 2008 och 2009.

Skattereduktioner

År 2009 utgör den totala skattereduktionen 159,2 miljarder kronor, vilket är 2,5 miljarder kronor högre reduktioner än i statsbudgeten. Avvikelsen beror på högre skattereduktioner för husarbete än vad som beräknades i statsbudgeten.

I jämförelse med 2008 ökar de totala skattereduktionerna med 20,0 miljarder kronor. Ökningen förklaras framförallt av det tredje steget i jobbskatteavdraget. Skattereduktionerna för jobbskatteavdrag uppgår 2009 till 64,8 miljarder kronor, vilket är 11,3 miljarder kronor högre än 2008. Skattereduktionen för allmän pensionsavgift och reduktion för hushållstjänster uppgår till 86,3 respektive 7,9 miljarder kronor.

Indirekta skatter

De indirekta skatterna på arbete utgör drygt 45 procent av skatt på arbete och beräknas 2009

uppgå till 389,6 miljarder kronor. Jämfört med föregående inkomstår minskade intäkterna med 5,3 procent. Till skillnad från de direkta skatterna, där merparten av intäkterna överförs till kommunerna, tillfaller de indirekta skatterna huvudsakligen staten och ålderspensions-systemet.

Arbetsgivaravgifter

Av de indirekta skatterna utgörs huvuddelen av arbetsgivaravgifter. Prognosen för 2009 är 17,7 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Det huvudsakliga skälet till de lägre intäkterna är en lägre lönesumma till följd av lågkonjunkturen. Jämfört med 2008 är utfallet 11,8 miljarder kronor lägre, vilket motsvarar en minskning med 2,9 procent. Det låga utfallet förklaras tillsammans med den lägre lönesumman av sänkningen av avgifterna med 1 procentenhet fr.o.m. 2009.

Nedsättningar

Jämfört med statsbudgeten för 2009 beräknas nedsättningarna bli 3,4 miljarder kronor lägre. I huvudsak är det nedsatta socialavgifter för unga som antogs vara högre i statsbudgeten för 2009. Beroende på utvidgningen av nedsättningen av socialavgifter för personer under 26 år 2009 beräknas nedsättningar bli 7,1 miljarder kronor högre jämfört med 2008.

Särskild löneskatt

År 2009 beräknas den särskilda löneskatten bli 31,4 miljarder kronor. Jämfört med statsbudgeten har intäkterna reviderats ner med 0,9 miljarder kronor.

Skatt på kapital

Skatt på kapital omfattar bland annat skatt på hushållens kapitalinkomster, skatt på företagsvinster samt kommunal fastighetsavgift och statlig fastighetsskatt. År 2009 beräknas skatt på kapital utgöra ca 10 procent av de totala skatteintäkterna. Skatt på företagsvinster utgör ca hälften av skatt på kapital.

Skatt på hushållens kapitalinkomster och skatt på företagsvinster är de skatter som uppvisar störst variationer över åren. Det är också för dessa skatter som prognososäkerheten är störst.

De flesta skatter i undergruppen skatt på kapital fastställs i den årliga taxeringen i november året efter inkomståret. Undantagen är kupongskatten och stämpelskatten, som fastställs må-

nadsvis. Detta innebär att intäkterna från skatt på kapital för 2009 fortfarande är en prognos.

Skatt på kapital, hushåll

Underlaget för hushållens skatt på kapital är nettot av kapitalinkomster och kapitalutgifter. Den största delen av kapitalskatten kommer från realiserade kapitalvinster. Kapitalvinsterna kan variera kraftigt mellan åren, vilket leder till att även hushållens kapitalskatt varierar. Kapitalvinsternas storlek beror på marknadsvärdet av olika tillgångar samt när de ackumulerade vinsterna realiserar.

Den kraftiga nedgången på börsen under 2008 i kombination med den finansiella oron under året gjorde att de taxerade kapitalvinsterna föll kraftigt 2008. Vinsterna uppgick till 102 miljarder kronor, vilket kan jämföras med 172 miljarder kronor året innan. Turbulensen på kapitalmarknaderna de senaste åren har medfört att många hushåll valt att realisera ackumulerade kapitalvinster. I kombination med börsfallet under 2008, innebär detta att det måste ske en kraftig återhämtning på börsen innan hushållen i större utsträckning har finansiella vinster att realisera. Omsättningen på fastighetsmarknaden har varit låg under 2009, vilket bidrar till att ytterligare minska kapitalvinsterna. Kapitalvinsterna för 2009 bedöms minska ytterligare och uppgå till 85 miljarder kronor.

Utfallet för hushållens skatt på kapital beräknas bli 23,1 miljarder kronor 2009. Det är 3,6 miljarder kronor lägre än beräkningen i statsbudgeten. Revideringen beror i huvudsak på att prognosen för kapitalvinsterna har justerats ned.

Skatt på företagsvinster

Aktiebolag, ekonomiska föreningar, stiftelser, föreningsbanker, sparbanker m.fl. betalar inkomstskatt på sin beskattningsbara inkomst. Beskattningen utgår från bolagens bokföringsmässiga resultat, men vissa skattemässiga justeringar görs för att få fram den beskattningsmässiga inkomsten.

Utfallet för skatt på företagsvinster bedöms bli 75,4 miljarder kronor 2009. Jämfört med statsbudgeten har prognosen reviderats ned med 30,6 miljarder kronor. Prognosrevideringen är en följd av den snabba försvagningen av den ekonomiska konjunkturen. Lågkonjunkturen, i kombination med den finansiella krisen, har lett till betydande nedrevideringar för företagets resultat för 2009.

Kupongskatt

Kupongskatt utgår på utdelning på aktier i svenska aktiebolag och svenska aktiefonder. Skatten betalas av personer som är bosatta utomlands och som fått utdelning från svenskt aktiebolag.

Kupongskatten uppgick till 3,1 miljarder kronor 2009, vilket är 3,1 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Lågkonjunkturen har inneburit lägre utdelningar i företagen, vilket har medfört att skatteintäkterna från kupongskatten har blivit lägre än beräknat.

Avkastningsskatt

Avkastningsskatt tas ut på sparande i pensions- och kapitalförsäkringar. Förutom värdet på tillgångarna i pensions- eller kapitalförsäkringen beror avkastningsskatten på statslåneräntan året före beskattningsåret. Skattesatsen är 15 procent på pensionsförsäkringar och 27 procent på kapitalförsäkringar.

Intäkterna från avkastningsskatten beräknas bli 13,2 miljarder kronor 2009, vilket är 1,6 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Lägre räntor har inneburit att avkastningsskatten beräknas bli lägre än i statsbudgeten.

*Kommunal fastighetsavgift och statlig fastighets-
skatt*

År 2008 avskaffades den statliga fastighetsskatten på bostäder och ersattes av en kommunal fastighetsavgift. Avgiften för småhus uppgick 2009 till 6 362 kronor, dock högst 0,75 procent av taxeringsvärdet, medan avgiften för bostadsdelen i hyreshus uppgick till 1 272 kronor per lägenhet, dock högst 0,4 procent av taxeringsvärdet. Avgiften indexerades genom att knytas till inkomstbasbeloppet.

Intäkterna från den kommunala fastighetsavgiften 2009 beräknas uppgå till 14,3 miljarder kronor, varav 11,5 miljarder kronor för småhus och 2,8 miljarder kronor från bostadsdelen i hyreshus. Jämfört med beräkningen till statsbudgeten har prognosen reviderats upp med 0,2 miljarder kronor.

Statlig fastighetsskatt tas ut på den del av hyreshus som avser lokaler samt på industrifastigheter. Det statliga fastighetsskatten för 2009 beräknas uppgå till 11,5 miljarder kronor, vilket är 1,5 miljarder kronor mer än i statsbudgeten.

Stämpelskatt

Stämpelskatt tas ut vid köp av fast egendom och tomrätter och vid beviljande av in-teckningar.

Utfallet för stämpelskatt för 2009 blev 8,1 miljarder kronor, vilket är 1,8 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten.

Skatt på konsumtion och insatsvaror

Mervärdesskatt, punktskatter samt skatt på import bildar tillsammans skatt på konsumtion och insatsvaror. År 2009 uppgick intäkterna till 423,6 miljarder kronor, vilket är 14,5 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Den främsta anledningen till att intäkterna blev lägre är den kraftiga konjunkturedgången, som inleddes under den senare delen av 2008. Konjunkturedgången medförde att hushållens konsumtion ökade svagare än förväntat.

Mervärdesskatt

Intäkterna från mervärdesskatten påverkas främst av hushållens konsumtion. Eftersom olika varu- och tjänstegrupper beskattas med olika mervärdesskattesatser beror intäkterna både på den totala konsumtionen och på sammansättningen i konsumtionen. Mervärdesskatt tas ut på varor och tjänsters marknadspris, vilket medför att intäkterna är starkt kopplade till prisökningstakten i ekonomin. Utöver hushållens konsumtion består skattebasen för mervärdesskatt även av offentlig konsumtion, samt förbrukning och investeringar i både privat och offentlig sektor.

Intäkterna från mervärdesskatt uppgick till 302,6 miljarder kronor 2009, vilket är 11,1 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Prognosrevideringen är framförallt en följd av en svagare utveckling av hushållens konsumtion och bostadsinvesteringarna under 2009.

Punktskatter

Avsikten med flertalet punktskatter är att de ska kompensera för de negativa externa effekter för samhället som uppstår i samband med förbrukning av vissa varor och tjänster. Punktbeskattning används för att påverka konsumtionen i en för samhället önskvärd riktning, även om de också har en klar offentligfinansiell betydelse. Punktskatter tas ut på bl.a. tobak, alkohol och energi. Punktskatter skiljer sig från mervärdesskatt i avseendet att de oftast är baserade på konsumerad kvantitet i stället för på marknadspris.

Till undantagen hör beskattningen av cigaretter, som till viss del beror på detaljhandelspriset, samt energi- och koldioxidskatterna som skrivs upp med förändringen i KPI.

Intäkterna från punktskatterna uppgick 2009 till sammanlagt 121 miljarder kronor, vilket är 3,4 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Förklaringen till att utfallet blev lägre än beräkningarna till statsbudgeten är främst konjunktur nedgången, vilken medförde lägre intäkter från koldioxidskatt på diesel. Öväntat långa driftstopp av vissa kärnkraftsreaktorer medförde även lägre intäkter från skatt på termisk energi i kärnkraftsreaktorer.

Skatt på tobak

Skatt på tobak omfattar skatt på cigaretter, cigarrer, cigariller, snus samt rök- och tuggtobak. Intäkterna från skatt på tobak utgörs till största delen av intäkter från skatt på cigaretter. Intäkterna från skatt på tobak uppgick 2009 till 10,6 miljarder kronor, vilket är 0,1 miljarder kronor högre än i statsbudgeten. Differensen förklaras i huvudsak av att efterfrågan på cigaretter och snus blev högre än väntat.

Skatt på alkohol

Alkoholskatterna uppgick 2009 till 12,2 miljarder kronor. Utfallet blev 0,9 miljarder kronor högre än i statsbudgeten, i huvudsak till följd av en högre konsumtion av vin och öl.

Skatt på energi

Under skatt på energi återfinns energiskatt och koldioxidskatt. År 2009 uppgick intäkterna från energiskatt till 40,1 miljarder kronor, vilket är 0,4 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Koldioxidskatten uppgick till 26,1 miljarder kronor och blev därmed 2,2 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Lägre intäkter från koldioxidskatt på diesel är den främsta förklaringen till att utfallet blev svagare. Den kraftiga konjunkturbedgången och fallet i industriproduktionen under 2009 bidrog till en lägre efterfrågan på diesel och därmed lägre skatteintäkter.

Övriga skatter på energi och miljö

År 2009 uppgick intäkterna från övriga skatter på energi och miljö till 4,2 miljarder kronor, vilket är 1,3 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Intäkterna från skatt på termisk energi i kärnkraftsreaktorer blev 0,6 miljarder kronor lägre till följd av oplanerat långa driftstopp i vissa kärnkraftsreaktorer.

Skatt på vägtrafik

Skatt på vägtrafik utgörs till största delen av fordonsskatter. Totalt uppgick skatt på vägtrafik 2009 till 16,4 miljarder kronor, vilket överensstämmer med beräkningen i statsbudgeten.

Skatt på import

Skatt på import blev 5,2 miljarder kronor, vilket är 1,2 miljarder kronor lägre än statsbudgeten. Skillnaden förklaras av en lägre varuimport till följd av lågkonjunkturen.

Restförda och övriga skatter

Restförda skatter är nettot av restförda och av Kronofogdemyndigheten indrivna skatter. Bland övriga skatter redovisas omprövningar av Skatteverkets tidigare fattade taxeringsbeslut samt diverse inkomster som förs till exempelvis Insättningsgaranti- och stabilitetsfondsavgifter, Avgifter till Kärnavfallsfonden m.fl.

Restförda skatter är 0,7 miljarder kronor högre än i statsbudgeten, medan övriga skatter är 0,2 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten.

5.2.3 Övriga inkomster

Övriga inkomster omfattar inkomsttyperna Inkomster av statens verksamhet, Inkomster av försäld egendom, Återbetalning av lån, Kalkylmässiga inkomster och Bidrag m.m. från EU. Dessutom ingår inkomsttyperna Avräkningar i anslutning till skattesystemet och Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto.

Utfallet för 2009 uppgick till totalt 3 753 miljoner kronor och var därmed 46 826 miljoner kronor lägre än vad som beräknades i den ursprungliga statsbudgeten antagen av riksdagen i december 2008. Skillnaden förklaras främst av att Inkomster av försäld egendom blev 49 898 miljoner kronor lägre än beräknat.

Tabell 5.7 Övriga inkomster, sammanfattning

Miljoner kronor

	SB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall 2008
Inkomster av statens verksamhet	47 101	48 115	1 014	52 964
Inkomster av försåld egendom	50 000	102	-49 898	76 519
Återbetalning av lån	1 775	1 736	-39	1 881
Kalkylmässiga inkomster	8 608	8 912	304	8 700
Bidrag m.m. från EU	11 128	11 682	555	11 036
Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-67 933	-66 808	1 125	-56 163
Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	-100	13	113	-2 393
Övriga inkomster	50 579	3 753	-46 826	92 545

Inkomster av statens verksamhet

Under denna inkomsttyp redovisas bl.a. rörelseöverskott från statliga affärsverk, Riksbanken och statens fastighetsförvaltning. Vidare redovisas ränteinkomster, aktieutdelningar från bolag med statligt ägande, offentligrättsliga avgifter, försäljningsinkomster, böter samt övriga inkomster av statens verksamhet.

Inkomsterna under denna inkomsttyp uppgick till 48 115 miljoner kronor för 2009 och var därmed 1 014 miljoner kronor (2,2 procent) högre än beräknat i statsbudgeten.

För 2009 blev Inkomster av statens verksamhet 4 894 miljoner kronor (9,2 procent) lägre än 2008. De lägre inkomsterna hänför sig till Aktieutdelning, som minskade med 5 541 miljoner kronor (22,5 procent) mellan åren. Övriga inkomster av statens verksamhet minskade med 1 663 miljoner kronor (64,4 procent) och Offentligrättsliga avgifter minskade med 1 372 miljoner kronor (11,3 procent).

Tabell 5.8 Inkomster av statens verksamhet, översikt

Miljoner kronor

	SB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall 2008
Rörelseöverskott	4 366	7 143	2 777	4 170
Överskott av statens fastighetsförvaltning	304	935	631	329
Ränteinkomster	8 392	7 728	-663	7 711
Aktieutdelning	22 000	19 140	-2 860	24 681
Offentligrättsliga avgifter	10 318	10 762	445	12 134
Försäljningsinkomster	155	84	-71	157
Böter m.m.	1 116	1 405	289	1 202
Övriga inkomster av statens verksamhet	450	917	467	2 580
Inkomster av statens verksamhet	47 101	48 115	1 014	52 964

Rörelseöverskott

Inkomsterna under inkomsthuvudgruppen Rörelseöverskott uppgick till 7 143 miljoner kronor och var därmed 2 777 miljoner kronor (63,6 procent) högre än beräknat i statsbudgeten. Riksbankens inlevererade överskott uppgick till 5 900 miljoner kronor, vilket är 2 300 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten.

Under 2009 blev inkomsterna av Rörelseöverskott 2 973 miljoner kronor (71,3 procent) högre än 2008.

Tabell 5.9 Rörelseöverskott

Miljoner kronor

	SB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall 2008
Luffartsverkets inlevererade överskott	100	30	-70	
Affärsverket Svenska Kraftnäts inlevererade utdelning och inleverans av motsvarighet till statlig skatt	649	1 172	523	476
Sjöfartsverkets inlevererade överskott	17	17	-1	
Inlevererat överskott av statsstödd exportkredit	0	25	25	94
Riksbankens inlevererade överskott	3 600	5 900	2 300	3 600
Rörelseöverskott	4 366	7 143	2 777	4 170

Överskott av statens fastighetsförvaltning

Inkomsterna av Överskott av statens fastighetsförvaltning blev 935 miljoner kronor och var därmed 631 miljoner kronor högre än beräknat i

statsbudgeten. Överskottet från Statens fastighetsverk uppgick till 806 miljoner kronor och består av inkomster från försäljningen av Vasakronan. Överskottet från Fortifikationsverket uppgick till 129 miljoner kronor.

Under 2009 blev Överskott av statens fastighetsförvaltning 606 miljoner kronor högre än 2008.

Ränteinkomster

Utfallet för inkomsthuvudgruppen Ränteinkomster uppgick till 7 729 miljoner kronor för 2009 och var därmed 663 miljoner kronor (7,9 procent) lägre än beräknat i statsbudgeten. Räntor på skattekonto m.m., netto uppgick till 2 528 miljoner kronor, vilket är en minskning med 190 miljoner kronor jämfört med statsbudgeten. Ränteinkomster på studielån uppgick till 5 052 miljoner kronor, vilket är 580 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten.

Ränteinkomster blev 18 miljoner kronor högre än 2008. Räntor på skattekonton m.m., netto minskade med 96 miljoner kronor och Ränteinkomster på studielån blev 81 miljoner kronor högre.

Tabell 5.10 Ränteinkomster

Miljoner kronor

	SB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall 2008
Räntor på näringslån	2	0	-2	0
Räntor på studielån	5 632	5 052	-580	4 971
Övriga ränteinkomster	2 758	2 677	-81	2 740
Ränteinkomster	8 392	7 729	-663	7 711

Inkomster av statens aktier

Inkomster av statens aktier (utdelningar) uppgick till 19 140 miljoner kronor, vilket är 2 860 miljoner kronor (13 procent) lägre än beräknat i statsbudgeten. Utdelningar, som bolagen betalade ut under 2009, hänförs till räkenskapsåret 2008. Utbetalda utdelningar under 2008 och 2009 redovisas i tabell 5.11.

Från Posten AB utgick 1 400 miljoner kronor som extra utdelning enligt avtalet med danska posten efter samgåendet. En aktieförsäljning av aktieinnehav i det amerikanska spritföretaget BEAM Global Spirits & Wine har redovisats av Preaktio AB som en utdelning avseende 2 901 miljoner kronor.

Utdelningen från TeliaSonera AB uppgick till 3 014 miljoner kronor, vilket är en minskning med 3 683 miljoner kronor jämfört med 2008. Anledningen är att det gjordes en extra utdelning under 2008, men ej under 2009. Utdelningen från Vattenfall AB uppgick till 6 900 miljoner kronor. Efter avdrag för kompensation för stängningen av Barsebäck 2 (1 051 miljoner kronor) redovisades 5 849 miljoner kronor på denna inkomsttitel. Totalt minskade aktieutdelningarna med 5 541 miljoner kronor (22,5 procent) mellan 2008 och 2009.

Tabell 5.11 Aktieutdelning 2008 och 2009

Miljoner kronor

	Utfall 2009	Utfall 2008	Skillnad
Akademiska Hus	978	967	11
Apoteket omstrukturering AB	237	145	92
Bostadsgaranti AB		4	-4
Civitas Holding (Vasakronan)		791	-791
Green Cargo		85	-85
Kasernen	4	4	0
Lernia AB		25	-25
LKAB	2 800	2 000	800
Nordea	1 120	2 423	-1 303
Nordiska investeringsbanken		89	-89
OMX		0	0
Posten AB	1 400	625	775
Preaktio AB	2 901		2901
Rymdbolaget		6	-6
SBAB			0
SJ	181	169	12
SKD-företagen AB			0
SOS Alarm	4	4	0
Specialfastigheter AB	310	350	-40
Statens väg och baninvest AB		0	0
Stattum		570	-570
Sveaskog Holding AB	89	810	-721
Svensk Bilprovning AB	3	3	0
Svenska Geologiska AB			0
Swedcarrier	100	400	-300
Swedish Space Corp			0
TeliaSonera	3 014	6 697	-3 683
Teracom	150	400	-250
Vasallen		67	-67
Vattenfall AB	5 849	6 922	-1 073
Venantius AB		300	-300
Vin & Sprit AB		825	-825
Summa	19 140	24 681	-5 541

Offentligrättsliga avgifter

Inkomsterna under inkomsthuvudgruppen Offentligrättsliga avgifter uppgick till 10 762 miljoner kronor och var därmed 445 miljoner kronor (4,3 procent) högre än beräknat i statsbudgeten. Den största avvikelserna avser Finansieringsavgift från arbetslöshetskassor. Utfallet blev 7 381 miljoner kronor, vilket är 253 miljoner kronor högre än i statsbudgeten.

Offentligrättsliga avgifter blev 1 372 miljoner kronor (11,3 procent) lägre än 2008. Finansieringsavgift från arbetslöshetskassor har minskat med 1 560 miljoner kronor. Antalet medlemmar i arbetslöshetskassorna har minskat med cirka 500 000 sedan avgiften höjdes den 1 januari 2007. Avgifterna vid Kronofogdemyndigheterna ökade med 140 miljoner kronor.

Försäljningsinkomster

Inkomsterna under inkomsthuvudgruppen Försäljningsinkomster uppgick till 84 miljoner kronor, vilket är 71 miljoner kronor (45,7 procent) lägre än vad som beräknades i statsbudgeten. För inkomsttiteln Offentlig lagring, försäljningsintäkter blev utfallet 31 miljoner kronor, vilket är 69 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Om vissa förutsättningar är uppfyllda köper och lagrar Statens jordbruksverk bl.a. spannmål, skummjölksprodukter, nötkött och smör åt EU. Skillnaden mellan utfall och statsbudget beror på en minskad försäljning av varor som lagrats.

Under 2009 blev Försäljningsinkomster 73 miljoner kronor lägre än 2008. Utfallet för Offentlig lagring, försäljningsintäkter blev 71 miljoner kronor lägre.

Böter m.m.

Utfallet för inkomsthuvudgruppen Böter m.m. uppgick till 1 405 miljoner kronor och var därmed 289 miljoner kronor (25,9 procent) högre än beräknat i statsbudgeten. Utfallet för inkomsttiteln Bötesmedel blev 978 miljoner kronor, vilket är 38 miljoner kronor högre än beräknat. I statsbudgeten beräknades Sanktionsavgifter m.m. uppgå till 50 miljoner kronor, medan utfallet uppgick 311 miljoner kronor.

Inkomsterna av Böter m.m. blev 203 miljoner kronor (16,9 procent) högre än 2008.

Övriga inkomster av statens verksamhet

Övriga inkomster av statens verksamhet uppgick till 917 miljoner kronor under 2009 och blev därmed 467 miljoner kronor högre än vad som beräknades i statsbudgeten.

Övriga inkomster minskade med 1 663 miljoner kronor jämfört med 2008. Anledningen är att Post- och telestyrelsen inlevererade en auktionslikvid på 2 099 miljoner kronor från försäljning av 4-G tillstånd.

Inkomster av försåld egendom

Under inkomsttypen Inkomster av försåld egendom redovisas inkomster från försäljning av aktier, byggnader, maskiner och mark. I statsbudgeten togs Inkomster av försåld egendom beräkningstekniskt upp med 50 000 miljoner kronor, medan utfallet uppgick till 102 miljoner kronor.

Inkomster av försåld egendom blev 76 417 miljoner kronor lägre än föregående år. Under år 2008 uppgick inkomsterna till 76 519 miljoner kronor, varav 49 784 miljoner kronor avsåg försäljningen av Vin & Sprit AB och 24 608 miljoner kronor avsåg försäljningen av statens aktier i Vasakronan AB.

Tabell 5.12 Inkomster av försåld egendom

Miljoner kronor

	SB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall 2008
Inkomster av försåld egendom	50 000	102	-49 898	76 519

Återbetalning av lån

Under inkomsttypen Återbetalning av lån redovisas återbetalningar av olika typer av lån. Dessa uppgick under året till 1 736 miljoner kronor och var därmed 39 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Återbetalning av övriga lån blev 6 miljoner kronor högre, medan Återbetalning av studiemedel och Återbetalning av näringslån blev 38 miljoner kronor respektive 7 miljoner kronor lägre.

Återbetalning av lån blev 145 miljoner kronor (7,7 procent) lägre än 2008. Återbetalning av studiemedel minskade med 100 miljoner kronor.

Tabell 5.13 Återbetalning av lån

Miljoner kronor

	SB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall 2008
Återbetalning av näringslån	16	8	-7	14
Återbetalning av studielån	1 713	1 674	-38	1 774
Återbetalning av övriga lån	47	54	7	93
Återbetalning av lån	1 775	1 736	-39	1 881

Kalkylmässiga inkomster

Inkomsttypen Kalkylmässiga inkomster består av vissa avskrivningar och amorteringar samt statliga pensionsavgifter, vilka utgör merparten av inkomsterna. Inkomsterna uppgick till 8 912 miljoner kronor, vilket är 304 miljoner kronor (3,5 procent) högre än beräknat i statsbudgeten. Utfallet för Statliga pensionsavgifter blev 8 375 miljoner kronor, vilket är 256 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten. Utfallet för inkomsttiteln Amorteringar på statskapital blev 537 miljoner kronor, vilket är 52 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten.

Kalkylmässiga inkomster blev 212 miljoner kronor (2,4 procent) högre än 2008. Statliga pensionsavgifter ökade med 187 miljoner kronor.

Tabell 5.14 Kalkylmässiga inkomster

Miljoner kronor

	SB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall 2008
Avskrivningar och amorteringar	489	537	48	512
Statliga pensionsavgifter	8 119	8 375	256	8 188
Kalkylmässiga inkomster	8 608	8 912	304	8 700

Statliga pensionsavgifter

De statliga pensionsavgifterna uppgick till 8 375 miljoner kronor under 2009. Den särskilda löneskatten på pensionskostnader uppgick till 1 566 miljoner kronor. Administrationskostnaderna för det statliga tjänstepensionssystemet inklusive personskadeförsäkringen blev 189 miljoner kronor under 2009.

Tabell 5.15 Statliga pensionsavgifter

Miljoner kronor

	SB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall 2008
Statlig tjänstepensionering		6 819		6 647
Särskild löneskatt på pensionskostnader		1 566		1 533
Statlig grupplivförsäkring		77		79
Premieskatt, gruppliv		60		61
Statlig personskadeförsäkring		42		55
Avdrag för administrationskostnader		-180		-177
Administration, personskadeförsäkring		-9		-9
Statliga pensionsavgifter	8 119	8 375	256	8 188

Bidrag m.m. från EU

Inkomsterna under inkomsttypen Bidrag m.m. från EU omfattar bidrag från EG:s jordbruksfond, fiskefond, regionalfond, socialfond, bidrag till transeuropeiska nätverk samt övriga bidrag från EG.

Inkomsterna uppgick till 11 682 miljoner kronor och var därmed 555 miljoner kronor (5,0 procent) högre än beräknat i statsbudgeten.

Bidragen från EG:s jordbruksfond uppgick till 9 191 miljoner kronor, vilket var 109 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten. Övriga bidrag från EU:s jordbruksfonder blev 717 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten. Det högre utfallet beror främst på positiva kursdifferenser till följd av kronans försvagning gentemot euron. Ersättningar för bidrag som Statens jordbruksverk betalat ut i förskott i kronor till bönderna, både rekvireras och betalas ut i euro från EG:s jordbruksfonder med viss eftersläpning. Skillnaden mellan vad som betalats ut till bönderna och ersättningen från EU redovisas som kursdifferens under Övriga bidrag från EU:s jordbruksfonder.

Bidragen från EU:s landsbygdsfond blev 904 miljoner kronor lägre än vad som beräknades i statsbudgeten. Det lägre utfallet beror på att fleråriga projekt inom nya landsbygdsprogrammet 2007-2013 kom igång senare än beräknat, vilket medfört att utbetalningar (och därmed inbetalningar) förskjutits till 2010 och senare.

Bidragen från EG:s regionalfond blev 273 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten. Under 2009 har utbetalningarna till beslutade projekt i den nya programperioden 2007-2013 kommit igång ordentligt (se utgiftsområde 19 Regional utveckling), vilket avspeglas i återflödet från EU.

Jämfört med 2008 blev bidragen från EU 647 miljoner kronor (5,9 procent) högre. Övriga bidrag från EU:s jordbruksfonder ökade med 506 miljoner kronor till följd av positiva kursdifferenser.

Bidragen från EG:s regionalfond ökade med 851 miljoner kronor (183,4 procent), då utbetalningarna till projekt i den nya programperioden 2007-2013 ökat rejält under 2009.

Bidragen från EG:s socialfond minskade med 512 miljoner kronor mellan åren. Minskningen beror på att bidragen för programperioden 2000-2006 avtagit i och med att perioden avslutas och på att projekt i den nya programperioden 2007-2013 inte kommit igång i samma omfattning.

Tabell 5.16 Bidrag m.m. från EU

Miljoner kronor

	SB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall 2008
Bidrag från EG:s jordbruksfond	9 082	9 191	109	8 994
varav Gårdsstöd	6 501	6 663	162	6 276
varav Kompletterande åtgärder perioden 1995-1999	0		0	0
varav Övriga interventioner	135	167	32	126
varav Exportbidrag	100	210	110	106
varav Djurbidrag	322	309	-13	325
varav Offentlig lagring	10	7	-3	20
varav Miljö-, struktur- och regionala åtgärder perioden 2000-2006	-2	-3	-1	-5
varav EU:s landsbygdsfond 2007-2013	2 010	1 106	-904	1 807
varav Övriga bidrag från EU:s jordbruksfonder	6	723	717	216
varav Bidrag från EG:s jordbruksfonders utvecklingssektion	0	9	9	123
Bidrag från EG:s fiskesfond	60	70	10	94
Bidrag från EG:s regionalfond	1 042	1 315	273	464
Bidrag från EG:s socialfond	647	358	-289	870
Bidrag till trans-europeiska nätverk	220	470	250	348
Övriga bidrag från EG	77	279	202	265
Bidrag m.m. från EU	11 128	11 682	555	11 036

Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet

Under inkomstypen Avräkningar m.m. redovisas Tillkommande skatter och avräkningar. Utfallet för 2009 beräknas bli 66 808 miljoner kronor, vilket är 1 125 miljoner kronor lägre än i statsbudgeten.

Tillkommande skatter

I tillkommande inkomster ingår s.k. EU-skatter och kommunala utjämningsavgifter. EU-skatterna utgörs främst av momsbasead EU-avgift och tullmedel. EU-skatterna redovisas via stats-

budgeten och tillfaller slutligen EU:s budget. Därmed ingår de inte i statens skatteintäkter.

De tillkommande inkomsterna beräknas 2009 uppgå till 3 847 miljoner kronor, vilket är 13 miljoner kronor högre än statsbudgeten. Jämfört med 2008 är de tillkommande skatterna 8 790 miljoner kronor lägre, vilket i huvudsak förklaras av den momsbaseade EU-avgiften. Sverige har fr.o.m. 2007 rabatt på den momsbaseade EU-avgiften och skall endast betala en tredjedel av ordinarie avgift, vilket innebär att avgiften blir ca 3 000 miljoner kronor lägre. Beslutet ratificerades emellertid först 2009. Till sammans med retroaktiv rabatt för 2007 och 2008 blir därför den momsbaseade EU-avgiften 8 916 miljoner kronor lägre 2009.

Avräkningar

Avräkningar är intäkter som förs till fonder utanför statsbudgeten, avräknad mervärdesskatt för statliga myndigheter och kompensation för mervärdesskatt till kommunsektorn.

Avräkningarna uppgick 2009 till -70 655 miljoner kronor, vilket är 1 112 miljoner kronor lägre än i statsbudgeten. Kompensation för mervärdesskatt uppgick till -68 242 miljoner kronor, varav avräknad mervärdesskatt hos statliga myndigheter -24 235 miljoner kronor och kompensation för mervärdesskatt för kommunsektorn -44 008 miljoner kronor. Resterande del av avräkningarna utgörs av intäkter som förs till fonder. Dessa intäkter uppgick till -2 412 miljoner kronor 2009.

Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto

Denna inkomsttyp omfattar utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto. Av tabell 5.7 framgår att beloppet i statsbudgeten var -100 miljoner kronor. Utfallet blev 13 miljoner kronor varav jämställdhetsbonusen blev 0,0 miljoner kronor. Jämfört med statsbudgeten blev utfallet således 113 miljoner kronor lägre än beräknat.

Jämfört med 2008 har krediteringarna minskat betydligt då det stora flertalet skattekrediteringar har upphört eller flyttats till statsbudgetens utgiftssida.

Tabell 5.17 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto

Miljoner kronor

	SB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall 2008
Anställningsstöd	0	-6	-6	-2 221
Stöd till utbildningsvika- kariat		0	0	0
Stöd till investeringar i källsorteringslokaler		0	0	0
Stöd till bredbandsin- stallation	0	0	0	-172
Stöd till skyddat arbete hos offentlig arbetsgi- vare		0	0	0
Stöd till utbildning av personal i vård och äldreomsorg		19	19	1
Stöd för konvertering från oljeuppvärmning		0	0	-2
Jämställdhetsbonus	-100	0	100	0
Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	-100	13	113	-2 393

5.3 Statsbudgetens utgifter 2009

Utgifterna på statsbudgeten är indelade i 27 utgiftsområden. Därutöver ingår även posterna Minskning av anslagsbehållningar (endast vid budgetering), Riksgäldskontorets nettoutlåning och Kassamässig korrigerings på statsbudgetens utgiftssida.

En större förbrukning än totalt anvisade medel kan finansieras genom att myndigheterna utnyttjar ingående ramöverföringsbe-
lopp/anslagssparande, anslagskredit samt genom att regeringen beslutar om s.k. medgivet över-
skridande.

5.3.1 Makroekonomiska förutsättningar och beslut

Skillnaden mellan utfallet och de beräknade ut-
gifterna i den ursprungliga statsbudgeten, som
fastställdes av riksdagen den 19 december 2008,
redovisas i tabell 5.18.

Utfallet för statsbudgetens utgifter m.m. blev
106,8 miljarder kronor högre än i den ursprung-
liga statsbudgeten. Denna skillnad delas i detta
avsnitt upp i tre kategorier: skillnad till följd av
förändrade makroekonomiska förutsättningar,

skillnad till följd av beslut och skillnad till följd
av övriga förklaringsfaktorer.

Tabell 5.18 Skillnad mellan utfall och statsbudget för 2009

Miljarder kronor

	Totalt	Makro- förutsätt- ningar	Beslut	Övrigt ²
Utgiftsområden, exklu- sive räntor ¹	12,2	5,5	22,6	-15,9
Statsskuldräntor m.m.	2,6	-3,6	5,1	1,1
Myndigheters m.fl. in- och utlåning i RGK ³	92,0	0,9	98,3	-7,2
Statsbudgetens utgif- ter m.m.	106,8	2,8	126,0	-22,0

¹ Utgiftsområden som omfattas av det statliga utgiftstaket.² Under Övrigt för Utgiftsområden, exkl. räntor ingår förändring av anslagsbe-
hållningar enligt ursprunglig statsbudget.³ RGK:s nettoutlåning och posten Kassamässig korrigerings.

Skillnader till följd av den makroekonomiska ut- vecklingen

Förändrade makroekonomiska förutsättningar
medförde att utgifterna blev 2,8 miljarder kronor
högre än i statsbudgeten. De makroekonomiska
förutsättningarna redovisas i tabell 5.19.

Tabell 5.19 Makroekonomiska förutsättningar

Miljoner kronor

	SB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall 2008
<i>Procentuell förändring från föregående år:</i>				
BNP (fp)	1,3	-4,9	-6,2	-0,2
KPI (årsgenomsnitt)	2,4	-0,3	-2,7	3,4
Antal sysselsatta, 16-64 år	0,0	-2,3	-2,3	0,9
<i>Nivåer:</i>				
Öppen arbetslöshet, 16-64 år, procent ¹	4,7	6,5	1,8	4,6
Personer i åtgärder, procent av arbetskraf- ten	1,9	2,7	0,8	1,8
SEK/EURO	9,25	10,62	1,37	9,61
SEK/USD	6,61	7,66	1,05	6,59
3-mån ränta, procent ²	3,1	0,4	-2,7	3,9
5-års ränta, procent	4,4	2,5	-1,8	3,8
Prisbasbelopp, tkr	42,8	42,8	0	41,0

fp=fasta priser, SB=Statsbudget.

¹ Exklusive heltidsstuderande arbetsökande² Regeringens prognos i SB avser 6-månaders ränta

Utgifterna för statsskuldräntor blev
3,6 miljarder kronor lägre, främst på grund av
lägre marknadsräntor än beräknat (se vidare av-
snitt 5.4.26).

Utfallet för utgiftsområden exklusive utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. blev 5,5 miljarder kronor högre till följd av den makroekonomiska utvecklingen. Högre arbetslöshet samt betydligt fler personer i arbetsmarknadspolitiska program ökade utgifterna med 4,7 miljarder kronor.

Skillnader till följd av beslut

Statsbudgetens totala utgifter blev 126,0 miljarder kronor högre till följd av beslut. Den stora skillnaden under Myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret förklaras i huvudsak av Riksbankens lån på 95,3 miljarder kronor för att fylla på valutarenserven. Riksbanken lånade under den finansiella krisen ut amerikanska dollar till svenska banker, ingick så kallade swap-avtal med centralbankerna på Island, Lettland och Estland samt utökade engagemangen i Internationella valutafonden (IMF). Vidare utbetalades ett kapitaltillskott (nyemission) till Nordea på 5,6 miljarder kronor.

Utfallet för utgiftsområden, exklusive utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m., blev till följd av beslut 22,6 miljarder kronor högre än beräknat i statsbudgeten och den största skillnaden återfinns under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner. Lågkonjunkturen har slagit hårt mot kommunernas och landstingens finanser. För att minimera risken för uppsägningar inom sektorn och därmed risk för försämrad kvalitet i den sociala välfärden fick kommuner och landsting ett kraftigt ökat ekonomiskt stöd från staten. Hälften av tillskottet på 14 miljarder kronor tilldelades i vårtilläggsbudgeten och hälften i hösttilläggsbudgeten. Enligt beslut ökade ålderspensionsavgifterna på arbetsmarknadsområdet med 1 miljard kronor och ett kapitaltillskott till SAS ökade utgifterna med 1,3 miljarder kronor. På tilläggsbudget anvisades 1,6 miljarder kronor till utgiftsområde 4 Rättsväsendet.

Från 2009 anslagsavräknas myndigheternas förvaltningsutgifter kostnadsmässigt. Övergångseffekten belastade 2009 ett särskilt anslag inom utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. med 5,1 miljarder kronor och betalas under 2009–2013 till myndigheternas räntekonton under Riksgäldskontoret nettoutlåning. Betalningen till räntekontot 2009 uppgick till 3,2 miljarder kronor medan utbetalningar gjordes på 2,2 miljarder kronor. Skillnaden mellan beloppen beror på att Försvarsmakten inte fått samtliga

anslagsmedel utbetalade under året, vilket ledde till en kassamässig korrigerings på 1,9 miljarder kronor. Posterna är sammanlagt neutrala för statsbudgetens saldo.

Skillnader till följd av övriga orsaker

Statsbudgetens totala utgifter minskade till följd av övriga orsaker med 22,0 miljarder kronor jämfört med ursprunglig statsbudget.

Utgifterna för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp blev 4,8 miljarder kronor lägre. Det beror främst på att antalet sjukpenningdagar blev lägre än vad som beräknades i statsbudgeten.

För utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap blev utfallet 1,5 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten.

För utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg blev utfallet 2,7 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten, bland annat för att medel för tandvårdsförmåner inte utnyttjats fullt ut.

I kapitel 6 Utfall per utgiftsområde m.m. finns detaljerade kommentarer till skillnaden mellan utfall och anvisat belopp i den ursprungliga statsbudgeten.

5.3.2 Sammanfattning

Skillnaderna per utgiftsområde i förhållande till anvisade medel redovisas i tabell 5.20.

En större förbrukning än totalt anvisade medel kan finansieras genom att myndigheterna utnyttjar ingående anslagssparande eller anslagsskredit eller genom att regeringen beslutar om s.k. medgivet överskridande.

Statsbudgetens utgifter m.m. uppgick till 885 673 miljoner kronor och blev därmed 106 797 miljoner kronor (13,7 procent) högre än beräkningen i den ursprungliga statsbudgeten. I förhållande till totalt anvisat (statsbudget och tilläggsbudget) blev utgifterna 67 555 miljoner kronor högre. Riksgäldskontorets nettoutlåning som inte tas upp på tilläggsbudget blev 93 638 miljoner högre än totalt anvisat, framförallt med anledning av lån till Riksbanken på 95 252 miljoner kronor för att återställa valutarenserven. Utgifterna för de 27 utgiftsområdena blev 781 270 miljoner kronor, vilket är 14 822 miljoner kronor (1,9 procent) högre än i beräkningen i statsbudgeten. Samtidigt blev det 24 321 miljoner lägre än totalt tilldelat. Summa utgifter för utgiftsområden, exklusive utgiftsom-

råde 26 Statsskuldräntor m.m., blev 12 230 miljoner kronor högre än i statsbudgeten.

Utfallet för utgiftsområdet 25 Allmänna bidrag till kommuner uppgick till 81 589 miljoner kronor, vilket är 14 550 miljoner kronor högre jämfört med beräkningen i statsbudgeten. Ökningen hänförs framför allt till ett tillfälligt konjunkturstöd till kommuner och landsting för att upprätthålla grundläggande välfärdstjänster i kommunsektorn och dämpa nedgången i sysselsättningen inom sektorn samt åtgärder för att minska effekterna på den ordinarie hälso- och sjukvården i anslutning till influensaepidemin. Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv uppgick till 60 620 miljoner kronor, vilket är 4 674 miljoner kronor mer än beräknat i statsbudgeten. Arbetslösheten och därmed utgifterna för arbetslöshetsersättningen blev högre än vad som beräknades i statsbudgeten. Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. uppgick till 36 463 miljoner kronor, 2 592 miljoner högre än anvisat på statsbudgeten. Orsaken till det högre utfallet är övergångseffekter i samband med införandet av kostnadsmässig avräkning av myndigheternas förvaltningsutgifter. Ett anslag för övergångseffekterna anvisades endast med ett formellt belopp på 1 miljon kronor. Utfallet på detta anslag blev 5 107 miljoner kronor, 5 106 miljoner mer än anvisat på statsbudgeten.

Räntor på statsskulden uppgick till 31 143 miljoner kronor, vilket är 2 557 miljoner kronor lägre än anvisat på statsbudgeten.

Både antalet sjukpenningdagar och medelsättningen per nettodag blev lägre än budgeterat, vilket bidrog till att utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp blev 3 958 miljoner lägre än statsbudgeten. Även utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap blev lägre än beräknat. Utfallet uppgick till 42 106 miljoner kronor vilket är 2 601 miljoner kronor lägre än beräknat. Utgifterna för de internationella insatserna har blivit lägre än beräknat i statsbudgeten då reserver inte behövt utnyttjas och t.ex. transport- och drivmedelskostnader samt löner blev lägre än beräknat.

Utöver den vanliga vårtilläggsbudgeten och hösttilläggsbudgeten har riksdagen beslutat om ytterligare två tilläggsbudgetar under 2009. I Finansutskottets betänkande 2008/09:FiU18 anvisades 1 198 miljoner kronor för åtgärder för jobb och omställning. I Finansutskottets betänkande 2008/09:FiU40 anvisades 1 300 miljoner kronor för att regeringen för statens räkning skulle kunna delta i nyemission i SAS AB.

Tabell 5.20 Statsbudgetens utgifter m.m.2009

Miljoner kronor

	Statsbudget	Tilläggs- budget	Totalt anvisat	Utfall	Skillnad mot statsbudget	Skillnad mot totalt anvisat
UO 1 Rikets styrelse	12 373	211	12 583	12 152	-221	-432
UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	11 900	58	11 958	12 006	1106	48
UO 3 Skatt, tull och exekution	9 460	51	9 511	9 434	-25	-76
UO 4 Rättsväsendet	32 624	1 572	34 197	33 645	1 020	-552
UO 5 Internationell samverkan	1 643	215	1 858	1 815	172	-43
UO 6 Försvar och samhällets krisberedskap	44 707	16	44 724	42 106	-2 601	-2 617
UO 7 Internationellt bistånd	30 109	-322	29 788	29 600	-509	-188
UO 8 Migration	5 899	299	6 198	6 521	622	323
UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	54 807	982	55 790	53 065	-1 742	-2 725
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	113 927	950	114 877	109 969	-3 958	-4 908
UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	42 456		42 456	42 304	-152	-152
UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	68 466		68 466	68 080	-386	-386
UO 13 Integration och jämställdhet	5 473		5 473	5 332	-141	-141
UO 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	55 946	12 673	68 618	60 620	4 674	-7 999
UO 15 Studiestöd	21 452	329	21 781	21 022	-430	-759
UO 16 Utbildning och universitetsforskning	50 189	164	50 353	49 263	-926	-1 090
UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	10 287	5	10 292	10 269	-18	-23
UO 18 Samhällsplanering, bostads- försörjning, byggande samt konsumentpolitik	1 677	135	1 812	1 906	228	94
UO 19 Regional tillväxt	3 502		3 502	3 204	-298	-298
UO 20 Allmän miljö- och naturvård	5 338	-6	5 332	5 161	-176	-170
UO 21 Energi	2 811	1	2 813	3 045	234	233
UO 22 Kommunikationer	40 223	1 861	42 084	40 573	350	-1 511
UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	17 573	104	17 678	16 369	-1 205	-1 309
UO 24 Näringsliv	5 186	1 363	6 549	6 565	1 378	15
UO 25 Allmänna bidrag till kommuner	67 039	14 548	81 587	81 589	14 550	2
UO 26 Statsskuldsräntor m.m.	33 871		33 871	36 463	2 592	2 592
UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	19 878	3 933	23 811	19 192	-686	-4 619
Förändringar anslagsbehållningar	-2 371		-2 371		2 371	2 371
Summa	766 448	39 143	805 591	781 270	14 822	-24 321
Riksgäldskontorets nettoutlåning	11 036		11 036	104 674	93 638	93 638
Kassamässig korrigerig	1 392		1 392	-270	-1 662	-1 662
Summa statsbudgetens utgifter m.m.	778 876	39 143	818 019	885 673	106 797	67 655

Anm.: Med statsbudgeten avses här den ursprungliga statsbudgeten antagen av riksdagen i december 2008, exkl. tilläggsbudget.

5.3.3 Indragningar

Enligt 8 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten får regeringen besluta att medel på ett anvisat anslag inte ska användas, om detta är motiverat av särskilda omständigheter i en verksamhet eller av statsfinansiella eller andra samhällsekonomiska skäl. Under 2009 har det gjorts indragningar av anslagsmedel uppgående till totalt 30 741 miljoner kronor. Det är en ökning med 5 232 miljoner kronor jämfört med 2008. Med anledning av övergångseffekter av kostnadsmässig anslagsavräkning drogs 2 238 miljoner kronor in på totalt 167 anslag. De 29 största indragningarna svarar för 88 procent av totalbeloppet under 2009. I tabell 5.21 särelevanteras samtliga indragningar som är större än 100 miljoner kronor.

Den största indragningen uppgick till 9 574 miljoner kronor och avser räntor på statskulden. Den näst största indragningen uppgick till 4 196 miljoner kronor och avser bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd. Båda dessa indragningar avser indragning av anslagsparande. De största indragningarna med anledning av övergångseffekter av kostnadsmässig anslagsavräkning har gjorts på anslagen för Förbandsverksamhet och beredskap med 416 miljoner kronor, Polisorganisationen med 341 miljoner kronor, Försäkringskassan med 298 miljoner kronor och Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar med 229 miljoner kronor.

Tabell 5.21 Indragningar 2009

Miljoner kronor

Anslag		
03 01 003	Tullverket	117
04 01 001	Polisorganisationen	343
06 01 001	Förbandsverksamhet och beredskap	570
06 01 004	Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar	230
06 06 02 2008	Materiel och anläggningar	105
07 01 001	Bistandsverksamhet	176
08 01 002	Ersättningar och bostadskostnader	105
09 01 004	Tandvårdsförmåner m.m.	1 364
09 02 009	Insatser för vaccinberedskap	216
09 05 001	Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken	610
10 01 001	Sjukpenning och rehabilitering m.m.	2 620
10 01 002	Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	1 437
10 01 004	Arbetsskadeersättningar m.m.	226
10 02 001	Försäkringskassan	299
11 01 001	Garantipension till ålderspension	265
13 01 002	Kommunersättningar vid flyktingmottagande	1 061
14 01 001	Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	143
14 01 002	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	4 196
14 01 003	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	851
14 01 011	Bidrag till lönegarantiersättning	320
15 01 002	Studiemedel m.m.	1 131
16 01 005	Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg	108
16 01 010	Fortbildning av lärare och förskolepersonal	240
16 02 009	Stockholms universitet: Grundutbildning	103
16 02 027	Mittuniversitetet: Grundutbildning	106
18 34 01 2003	Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	117
22 02 003	Grundläggande betaltjänster	124
23 01 012	Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	445
26 01 001	Räntor på statsskulden	9 574
	Övriga indragningar	3 540
Summa		30 741

5.3.4 Överskridanden

Medgivna överskridanden

Med riksdagens bemyndigande får regeringen besluta att ett ramanslag får överskridas, om detta är nödvändigt för att i en verksamhet täcka särskilda utgifter som inte var kända då anslaget anvisades eller för att ett av riksdagen beslutat ändamål med anslaget ska kunna uppfyllas (6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten). Regeringen beslutade om sex medgivna överskridanden för 2009.

Tabell 5.22 Medgivna överskridanden 2009

Miljoner kronor

Anslag		Medgivet över- skridande	Utnyttjat medgivet överskridande
13 10 01 2008	Avvecklingsmyndig- heten för Integra- tionsverket	5,1	5,1
16 01 017	Bidrag till kvalifi- cerad yrkesutbildning	102,0	101,9
23 01 007	Bekämpande av smittsamma hus- djursjukdomar	1,0	0
23 01 008	Ersättningar för viltskador m.m	6,2	1,2
26 01 003	Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning	36,3	36,3
26 01 004	Övergångseffekter av kostnadsmässig avräkning	5 106,9	5 106,9
Summa		5 257,5	5 251,4

Regeringen medgav att anslagsposten 2 *Avveckling av Integrationsverket* på det under 2008 uppförda äldre anslaget 10:1 *Avvecklingsmyndigheten för Integrationsverket* inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet fick överskridas med 5,1 miljoner kronor (regeringsbeslut den 17 december 2009) till följd av ökade kostnader för engångspremier till SPV för tidigare anställda vid integrationsverket som erhåller pensionsersättning. Hela det medgivna överskridandet utnyttjades. Anslaget har, utöver det medgivna överskridandet, överskridits med 0,3 miljoner kronor.

I statsbudgeten anvisades 1 170,2 miljoner kronor på det under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning uppförda anslaget

1:17 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning*. Regeringen medgav att anslaget fick överskridas med 102,0 miljoner kronor (regeringsbeslut den 21 december 2009). Hela anslagskrediten på 117,0 miljoner kronor utnyttjades. Av det medgivna överskridandet utnyttjades 101,9 miljoner kronor.

I statsbudgeten anvisades 150,3 miljoner kronor på anslaget 1:7 *Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar* inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar. På tilläggsbudget anvisades ytterligare 136,0 miljoner kronor. Regeringen medgav att anslaget fick överskridas med högst 1,0 miljoner kronor för kostnader som uppkommer i anslutning till utbrott av Newcastle m.m. (Regeringsbeslut den 10 december 2009) Anslagskrediten på 11,0 miljoner kronor räckte och det medgivna överskridandet behövde inte utnyttjas.

I statsbudgeten anvisades 111 miljoner kronor på anslaget 1:8 *Ersättningar för viltskador m.m.* inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar. Regeringen medgav att anslaget fick överskridas med 6,2 miljoner kronor (Regeringsbeslut den 10 december 2009). Hela anslagskrediten på 9,4 miljoner kronor utnyttjades. Dessutom utnyttjades 1,2 miljoner kronor av det medgiva överskridandet.

Regeringen har medgivit att anslaget 1:3 *Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning* får överskridas med 36 miljoner kronor (regeringsbeslut den 11 februari 2010). Regeringen begär årligen ett bemyndigande att vid behov överskrida anslaget för att kunna fullgöra statens betalningsåtaganden.

I statsbudgeten anvisades ett formellt belopp om 1,0 miljoner kronor på anslaget 1:4 *Övergångseffekter av kostnadsmässig avräkning* inom utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. Regeringen gavs ett bemyndigande av riksdagen att överskrida anslaget med myndigheternas beräknade övergångseffekter. Regeringen medgav att anslaget fick överskridas med 5 107 miljoner kronor (regeringsbeslut den 28 maj 2009). Alla myndigheter utnyttjade den beräknade delen av det medgivna överskridandet med undantag av från Länsstyrelsen i Västra Götaland som utnyttjade något mindre än beräknat. Länsstyrelsen i Skåne utnyttjade hela det medgivna överskridandet. Dessutom överskreds anslagsposten med 0,1 miljoner kronor.

Icke medgivna överskridanden

Tabell 5.23 Icke medgivna överskridanden 2009

Miljoner kronor

Anslag		Ingående överföringsbelopp	Stats budget	Indragningar	Medgivna överskridanden	Totalt tilldelade medel	Utfall	Anslagskredit	Utgående överföringsbelopp	Icke medgivet överskridande
13 10 01	Avvecklingsmyndigheten för									
2008	Integrationsverket	0,4			5,1	5,5	5,8	0	-0,3	0,3
1803004	Fastighetsmäklarnämnden	0,3	13,6	0,1		13,7	14,2	0,4	-0,5	0,1
2301028	Främjande av rennärings m.m.	4,3	55,7	8,8		51,2	55,4	0	-4,2	4,2
Summa icke medgivet överskridande										4,7

Tabell 5.23 visar anslagsöverskridanden gentemot riksdagens anvisade medel på anslaget, och som inte medgivits av regeringen.

Totalt disponibelt belopp inklusive anslagskredit på anslaget 1:28 *Främjande av rennärings m.m.* under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, som disponeras av Sametinget, har överskridits med 4,2 miljoner kronor.

Totalt disponibelt belopp på äldreanslaget 10:1 2008 *Avvecklingsmyndigheten för Integrationsverket* inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet har överskridits med 0,3 miljoner kronor.

Fastighetsmäklarnämnden har överskridit totalt disponibelt belopp inklusive anslagskredit med 0,1 miljoner kronor på anslaget 3:4 *Fastighetsmäklarnämnden* inom utgiftsområdet 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och bygande samt konsumentpolitik.

5.3.5 Begränsningsbelopp

Med begränsningsbelopp avses en minskning av totalt tillgängliga medel som får disponeras under året utan att anvisade anslagsmedel minskas eller dras in. Regeringen anger i regleringsbrev att myndigheten får använda eller disponera högst ett angivet belopp.

Under 2009 har regeringen främst beslutat om begränsningsbelopp inom utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet. Se tabell 5.24.

Tabell 5.24 Utgiftsbegränsande åtgärder 2009

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Anslag	Anslagsnamn	Medel som får användas efter beloppsbegränsning	Utfall
6	1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	19 524	18 913
6	1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	8 602	8 599
6	1:4	Vidmakthållande, avv. av materiel och anläggningar	6 406	6 398

Genom en ändring i Försvarsmaktens regleringsbrev i april 2009 beslutade regeringen för anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap*, att 600 miljoner kronor av tilldelade medel fick användas först efter beslut av regeringen. I samma ändring av regleringsbrev beslutade regeringen för anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar*, att 200 miljoner fick användas först efter beslut av regeringen. I juli 2009 beslutade regeringen att 160 miljoner kronor av tilldelade medel på anslaget 1:4 *Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar*, fick användas först efter beslut av regeringen.

5.3.6 Effekter av kostnadsmässig anslagsavräkning

Regeringen lämnade i budgetpropositionen för 2009 (prop 2008/09:1, avsnitt 10.4.2) förslag om övergång till kostnadsmässig anslagsavräkning för förvaltningsutgifter fr.o.m. 2009, som riksdagen beslutade i november 2008 (bet. 2008/09:FiU15, rskr. 2008/09:30). Förändringen

innebär att, i stället för utgifter, kostnader ska avräknas mot anslag när det gäller myndigheters förvaltningsutgifter. Skillnaden mot den tidigare ordningen är att olika typer av periodiseringar så som förändring av semesterlöneskuld, upplupna kostnader för t.ex. köpta tjänster som ännu inte fakturerats samt avsättningar vid omstrukturering nu avräknas anslag samtidigt som de kostnadsredovisas i redovisningen. Därtill kommer att periodiseringar av utgifter som avser kommande år inte påverkar innevarande års anslagsutfall. Före 2009 avräknades transaktioner och händelser vid fakturering eller utbetalning. Förändringen påverkar inte statsbudgetens saldo som är kassamässigt.

Effekterna på statsbudgeten under en övergångsperiod kan delas upp i tre delar. Den första är ackumulerade effekter hänförliga till tidpunkt före 2009 som finansieras från ett särskilt anslag 1:4 *Övergångseffekter av kostnadsnärlig anslagsavräkning* under utgiftsområde 26. Den andra är semesterlöneskuld som i enlighet med riksdagens överväganden (bet. 2008/09:FiU4) och enligt övergångsbestämmelsen i anslagsförordningen (1997:1199) ska avräknas vid uttag av sparade semesterdagar. Den tredje är effekter under 2009 till följd av kostnadsnärlig avräkning hänförliga till ordinarie anslag på statsbudgeten (utgiftsområde 1–25).

Tabell 5.25 Effekter av kostnadsnärlig anslagsavräkning

Miljoner kronor

Medgivet överskridande avseende övergångseffekten 2009 (anslag 26:1:4)	5 107
Indragningar 2009 på ordinarie anslag hänförliga till övergångseffekten ¹	-2 238
Minskade anslag 2010–2013	-2 869
Summa effekter på anslagsutrymme	0
Tidigare års kostnader för upparbetad semester som inte avräknats mot anslag vid årets början (övergångsbestämmelsen)	5 620

¹ I tabellen ingår även indragningar beslutade av riksdagens myndigheter

Av tabell 5.25 framgår att det inte uppkommer några effekter på anslagsutrymme sett över hela perioden 2009–2013. Statsbudgetens saldo påverkas inte heller av reformen. Däremot påverkas de takbegränsade utgifterna vilket har medfört att regeringen i budgetpropositionen för 2010 gjort tekniska justeringar av utgiftstaket för staten med ett belopp motsvarande beslutade indragningar 2009 (2,24 miljarder kronor) och

minskade anslag 2010–2012 (2,57 miljarder kronor).

Hantering av övergångseffekter på statsbudgeten

Reformen gav upphov till effekter som innebar att vissa transaktioner och händelser vid övergången antingen inte alls skulle ha avräknats mot myndighetens ordinarie anslag eller skulle ha avräknats vid två tillfällen (budgetåren 2008 och 2009). För att komma till rätta med dessa konsekvenser anvisade riksdagen ett särskilt anslag för nettot av dessa effekter under utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m. På detta anslag anvisades en miljon kronor, men samtidigt gavs regeringen ett bemyndigande att överskrida anslaget med övergångseffekterna, som sammantaget uppgick till 5 107 miljoner kronor. Det särskilda anslaget har avräknats med myndigheternas övergångseffekter i sin helhet under 2009. Regeringen har beslutat om indragningar 2009 eller beräknat minskningar för åren 2010–2013 på berörda myndigheternas ordinarie anslag med ett belopp motsvarande det medgivna överskridandet. Effekten fördelas på upp till fem år, beroende på när de aktuella utgifterna bedömts komma att uppstå.

Regeringen och riksdagens myndigheter har under året beslutat om indragningar hänförliga till övergångseffekten på myndigheternas ordinarie anslag på totalt 2 238 miljoner kronor, vilket motsvarar nettoutgifter som inte kommer att avräknas mot statsbudgeten eftersom kostnaden har uppkommit tidigare år och har finansierats från det särskilda anslaget under utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m. Under åren 2010–2013 kommer anslagen att minska med 2 869 miljoner kronor. Därutöver har regeringen även medgett vissa myndigheter som har en negativ övergångseffekt (dvs. ackumulerade utgifter som överstiger kostnader) att återföra medel till anslag med ett sammanlagt belopp av 198 miljoner kronor. Eftersom tidigare anslagsavräknade utgifter har belastat budgeten även 2009 kommer de återförda medlen inte att påverka överföringsbeloppet under 2009.

I tabell 5.26 framgår hur övergångseffekten, indragningar och minskade anslag påverkar statsbudgeten 2009–2013.

Tabell 5.26 Övergångseffekten påverkan på statsbudgeten 2009-2013

Miljoner kronor

	2009	2010	2011	2012	2013	Totalt
Utgiftsområde 1-25 (ordinarie anslag)	-2 238	-1 229	-816	-523	-301	-5 107
Anslaget 1:4 under utgiftsområde 26 (övergångseffekten)	5 107	0	0	0	0	5 107
Riksgäldskontorets nettoutlåning	-1 004	572	307	135	-10	0,0
Kassamässig korri- gering	-1 865	657	509	388	311	0
Budgetsaldo	0	0	0	0	0	0

Riksgäldskontorets nettoutlåning påverkas av att myndigheter har fått anslagsmedel på 3 242 miljoner kronor utbetalda till sina räntekonton medan det särskilda anslaget under utgiftsområde 26 har avräknats med 5 107 miljoner kronor. Under året har 2 238 miljoner kronor betalats från räntekontot, vilket innebär att behållningarna ökat med 1 004 miljoner kronor. Den kassamässiga korrigeringen påverkas eftersom Försvarsmakten inte har fått samtliga anslagsmedel utbetalda under året. Totalt kommer 1 865 miljoner kronor av det särskilda anslaget under utgiftsområde 26 att betalas ut till Försvarsmaktens räntekonto under 2010–2013.

Övergångsbestämmelse om semesterlöneskuld

Från den ovanstående hanterade övergångseffekten undantogs reglering av den semesterlöneskuld som myndigheterna hade per den 31 december 2008. Anledningen till att semesterlöneskulden undantogs var att sparad semester i många fall regleras först när en anställd slutar sin anställning. Om semesterlöneskulden hade ingått i övergångseffekten och reducerat myndigheternas ordinarie anslag under 3–5 år, riskerade man i många fall att få ett påtagligt minskat utrymme för ordinarie verksamhet under dessa år. I stället avräknas nu uttag av semester sparad före 2009 särskilt när den tas ut. Därigenom påverkas inte myndigheternas utrymme så koncentrerat. För en myndighet som omsätter en stor del av semesterlöneskulden varje år, genom att många sparade dagar tas ut samtidigt som många nya dagar tjänas in, kan dock effekten på denna punkt ändå bli påtaglig.

Totalt uppgick detta belopp till 5 620 miljoner kronor. Uttaget av sparad semester som anslags-

avräknats enligt övergångsbestämmelserna 2009 uppgår till 979 miljoner kronor, vilket är högre än väntat. Detta belopp har påverkat myndighetens ordinarie anslag. Särskilt stora belopp finns på anslaget 1:1 *Polisorganisationen* inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet med 223 miljoner kronor och på anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap med 126 miljoner kronor. För dessa båda myndighetsområden är beloppet högre än vad områdets andel av totalt antal anställda i staten motsvarar. Andra stora belopp finns på anslagen för förvaltningskostnader hos stora myndigheter som Försäkringskassan, Skatteverket, Arbetsförmedlingen, Kriminalvården och Regeringskansliet. Sammantaget motsvarar 979 miljoner kronor 17,4 procent av skulden för sparade semesterdagar vid utgången av 2008, vilket kan tyda på att uttagstiden inte blir så lång som man ursprungligen förväntade.

Den återstående delen av sparade semesterdagar som kommer att påverka anslagsutfallet i framtiden är 4 641 miljoner kronor.

Effekter under 2009 till följd av kostnadmässig anslagsavräkning

Utöver de effekter som uppstår på ordinarie anslag genom hanteringen av övergångseffekten och övergångsbestämmelsen hänförbar till semesterlöneskulden uppstår även effekter på grund av att kostnader avräknas i stället för utgifter. Dessa årliga effekter kan ses som kvarstående effekter av reformen, även om de självklart kan se olika ut för olika år beroende på vad som inträffat och hanteras inom ramen för myndigheternas tillgängliga medel. Dessa effekter kan delas in i förändring av semesterlöneskuld, förändringar av avsättningar och övriga periodiseringar.

Det beräknade beloppet för kostnaden för förändring av semesterlöneskuld uppgår till totalt cirka 192 miljoner kronor. De största beloppen finns för anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap*, inom utgiftsområde 6 *Försvar och samhällets krisberedskap* och för anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.*, inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse.

Kostnader för avsättningar i samband med omstruktureringar eller vid uppsägning av personal av andra skäl, avräknas anslag och ökar därmed avräkningen jämfört med tidigare år,

medan minskade avsättningar vid reglering av tidigare års avsättningar inte avräknas vilket minskar avräkningen jämfört med tidigare. Under 2009 uppgår nettoeffekten på myndigheternas ordinarie anslag av detta till minskad anslagsavräkning med 778 miljoner kronor, varav huvuddelen påverkat Försvarmaktens och Polisorganisationens anslag. Försvarmakten och Polisorganisationen har dock fått stora indragningar under 2009 hänförliga till övergångseffekten som till stor del motsvarar minskningen av avsättningar.

För övriga periodiseringar beräknas anslag ha avräknats med ca 164 miljoner kronor lägre belopp sammanlagt som följd av reformen. Det avser till stor del återföringar av tidigare periodiseringar, så som minskning av övertidsskuld, minskning av skuld för ännu inte slutförda löneavtal eller tidigare års upplupna kostnader för köpta tjänster. Polisorganisationen, Försvarmakten, Försäkringskassan och Regeringskansliet är även här myndigheter som haft relativt stora effekter, både positiva och negativa.

Periodiseringar avseende lokalyror, liksom det faktum att avskrivningar på anläggningstillgångar anslagsavräknas i stället för som tidigare amorteringar på lån, bedöms inte påverka utfallet eftersom särskilda regler och rutiner tidigare funnits som lett till att anslagsavräkningen i dessa delar i allt väsentligt motsvarat kostnaderna.

5.4 Utfall per utgiftsområde

I följande avsnitt presenteras utfallet per utgiftsområde närmare. Tabellerna visar utfallet på de största anslagen inom utgiftsområdet. De visar även anslag vars utfall avviker från statsbudgeten mer än 10 procent. Anslag som anvisats mindre än 100 miljoner kronor visas om utfallet avviker mer än 50 procent. Anslagen redovisas under de utgiftsområden de tillhör i statsbudgeten för 2009. Tabellen innehåller följande beloppsuppgifter: anvisat i den ursprungliga statsbudgeten 2009, tilläggsbudget 2009, utfall 2009, skillnad mellan statsbudget och utfall 2009, skillnad mellan statsbudget och utfall 2009 i procent samt utfall 2008. Efter tabellen kommenteras skillnaden mot statsbudgeten, totalt och för vissa anslag. De anslag med de beloppsmässigt största skillnaderna kommenteras. I vissa fall kommenteras

skillnaderna mot tilldelade medel. Med tilldelade medel avses summan av ingående ramöverföringsbelopp, anvisade medel på statsbudget och tilläggsbudget, medgivna överskridanden samt indragningar. Avslutningsvis jämförs utfallet för utgiftsområdet 2009 med utfallet 2008. De beloppsmässigt största skillnaderna per anslag kommenteras.

Efter de 27 utgiftsområdesavsnitten redogörs på liknande sätt för posterna Förändring av anslagsbehållningar, Riksgäldskontorets nettoutlåning och Kassamässig korrigerings, vilka ingår på statsbudgetens utgiftssida. Avslutningsvis redovisas även Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

En mer utförlig redovisning av samtliga anslag finns i bilaga 6 Specifikation av statsbudgetens utgifter för budgetåret 2009.

5.4.1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Tabell 5.27.UO 01 Rikets styrelse

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
0104001	Regeringskansliet m.m.	6 928	210	6 842	-86	-1,2	6 069
0105001	Länsstyrelserna m.m.	2 551	0	2 532	-19	-0,7	2 380
0106001	Allmänna val och demokrati	207	0	195	-12	-5,7	24
0101001	Kungliga hov- och slottsstaten	112	5	102	-10	-9,0	109
	Övriga anslag	2 575	-4	2 480	-95	-3,7	2 382
Summa		12 373	211	12 152	-221	-1,8	10 966

Utgiftsområdet omfattar utgifter för statschefen, riksdagen och Regeringskansliet. Även utgifter för länsstyrelserna, allmänna val och stöd till politiska partier ingår i utgiftsområdet.

Utfallet uppgick till 12 152 miljoner kronor och var därmed 221 miljoner kronor (1,8 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* ökades med 210 miljoner kronor på tilläggsbudget. De främsta anledningarna till höjningen var att ytterligare stärka förberedelserna och genomförandet av det svenska ordförandeskapet i EU:s ministerråd samt förändrade växelkurser.

Under 2009 blev utgifterna för utgiftsområdet 1 186 miljoner kronor (11 procent) högre än 2008. Utfallet på anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* blev 773 miljoner kronor (13 procent) högre.

Detta beror främst på kostnader för Sveriges ordförandeskap i EU:s ministerråd, avseende både personal och övriga driftskostnader. Utfallet för anslaget 6:1 *Allmänna val och demokrati* ökade med 171 miljoner kronor mellan åren, vilket förklaras av valet till Europaparlamentet i juni 2009.

5.4.2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Tabell 5.28 UO 02 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
0201005	Statliga tjänstepensioner m.m.	9 936	0	9 992	56	0,6	9 461
0201009	Statistiska centralbyrån	483	10	501	18	3,7	487
0201012	Riksgäldskontoret	296	0	260	-36	-12,3	282
0201011	Finansinspektionen	228	25	238	10	4,5	213
0201001	Statskontoret	94	-5	81	-12	-13,2	59
0201003	Avveckling av Verket för förvaltningsutveckling m.m.	12	26	38	26	227,2	57
	Övriga anslag	852	2	896	44	5,1	820
Summa		11 900	58	12 006	106	0,9	11 378

Utgiftsområdet omfattar utgifter för allmän offentlig förvaltning inklusive utgifter för de statliga tjänstepensionerna.

Utfallet uppgick till 12 006 miljoner kronor och var därmed 106 miljoner kronor (0,9 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet för anslaget 1:5 *Statliga tjänstepensioner m.m.* blev 9 992 miljoner kronor, vilket är 56 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Det beror på att vissa manuellt utbetalda förmåner blev något högre än väntat. Det gäller främst kostnadsersättningar till KPA Pension för pensionsrätter i enlighet med en äldre förordning.

Utfallet för anslaget 1:9 *Statistiska centralbyrån* blev 501 miljoner kronor, vilket är 18 miljoner kronor högre än statsbudgeten. På tilläggsbudget anvisades 10 miljoner kronor för att öka urvalet i arbetskraftsundersökningen (AKU).

Utfallet för anslaget 1:11 *Finansinspektionen* blev 238 miljoner kronor, vilket är 10 miljoner kronor högre än anvisat. På tilläggsbudget anvisades 25 miljoner kronor för att genomföra utvidgad tillsyn, införa nya regler inom försäkringsområdet, genomföra satsningar inom konsumentområdet och etablera det nya samordningsorganet för penningtvätt.

Utfallet för anslaget 1:3 *Avveckling av Verket för förvaltningsutveckling m.m.* blev 38 miljoner kronor, vilket är 26 miljoner kronor högre än anvisat på statsbudgeten. Under året anvisades på detta anslag på vår och hösttilläggsbudget sammanlagt 26 miljoner kronor. Kostnaderna för avvecklingen blev högre än beräknat bl.a. på grund av att personalen inte övergick till nytt arbete i den utsträckning som tidigare hade bedömts och att lokalerna inte gick att hyra ut. För att finansiera de ökade kostnaderna minskades anslagen 1:1 *Statskontoret* med 5 miljoner kronor och 1:3 *Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad* under utgiftsområde 18 med 16 miljoner kronor.

För utgiftsområdet blev utfallet 628 miljoner kronor (5,5 procent) högre än 2008. Utgifterna på anslaget 1:5 *Statliga tjänstepensioner m.m.* ökade med 531 miljoner kronor (5,6 procent). Det beror på att såväl förmånsutbetalningarna som antalet förmånstagare har ökat under året.

5.4.3 Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

Tabell 5.29 UO 03 Skatt, tull och exekution

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
0301001	Skatteverket	6 307	36	6 326	20	0,3	6 320
0301002	Kronofogdemyndigheten	1 618	15	1 630	12	0,7	1 643
0301003	Tullverket	1 535	0	1 478	-57	-3,7	1 482
Summa		9 460	51	9 434	-25	-0,3	9 446

Utgiftsområdet utgörs av beskattning, upp-
börd av skatt, tull och avgifter samt verkstäl-
lighet och indrivning av skatter och avgifter.

Utfallet uppgick till 9 434 miljoner kronor
och blev därmed 25 miljoner kronor
(0,3 procent) lägre än vad som anvisades i
statsbudgeten. Utfallet för anslaget 1:1
Skatteverket blev 6 326 miljoner kronor, vilket
är 20 miljoner kronor högre än anvisat. Under
året anvisades anslaget två belopp på
tilläggsbudget om sammanlagt 36 miljoner
kronor. Den 1 juli 2009 trädde ett nytt system
för skattereduktion för hushållsnära tjänster
inklusive renovering och tillbyggnad, ROT, i
kraft vilket medförde ökade kostnader för
Skatteverket. Det gamla systemet enligt Lagen
om skattereduktion för hushållsnära tjänster
från 2007 kommer att fasas ut under 2010.

Även ändrade rutiner för mervärdesskatten
gav ökade kostnader. Medel på tilläggsbudget
anvisades för dessa ändamål med 30 miljoner
kronor. I och med övertagandet av ansvaret
för Statens person- och adressregister (SPAR)
anvisades på tilläggsbudget 6 miljoner kronor.

På grund av lågkonjunkturen ökade Kro-
nofogdmyndighetens ärenden under året och
för att hålla nere handläggningstiderna anvisa-
des 15 miljoner kronor på tilläggsbudget till
anslaget 1:2 *Kronofogdemyndigheten*.

För utgiftsområdet blev utgifterna
12 miljoner kronor (0,1 procent) lägre än
2008. Kronofogdmyndighetens utgifter mins-
kade med 13 miljoner kronor, vilket i huvud-
sak berodde på minskade kostnader på grund
av personalneddragningar under 2009.

5.4.4 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Tabell 5.30 UO 04 Rättsväsendet

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
0401001	Polisorganisationen	17 493	930	17 967	474	2,7	17 780
0401006	Kriminalvården	6 407	300	6 782	375	5,9	6 329
0401005	Sveriges Domstolar	4 317	99	4 418	101	2,3	4 259
	Övriga anslag	4 407	243	4 477	70	1,6	4 325
Summa		32 624	1 572	33 645	1 020	3,1	32 693

Utgiftsområdet omfattar myndigheter inom polisväsendet, domstolsväsendet, åklagarväsendet, kriminalvården och rättshjälpen.

Utfallet uppgick till 33 645 miljoner kronor och blev därmed 1 020 miljoner kronor (3,1 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

På anslaget 1:1 *Polisorganisationen* anvisades 930 miljoner kronor på tilläggsbudget för att polisen trots pågående effektiviseringsarbete inte bedömdes kunna klara sig med de tillgängliga medel som anvisats. Samtidigt drogs 341 miljoner kronor in med anledning av övergångseffekter av kostnadsmissig anslagsavräkning under anslaget.

Det utgående överföringsbeloppet blev 179 miljoner kronor. Rikspolisstyrelsen ska betala 121 miljoner kronor till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i abonnemangavgift för systemet Rakel under 2010 avseende 2009.

Anslaget 1:6 *Kriminalvården* tilldelades 300 miljoner kronor på tilläggsbudget för att upprätthålla kvalitet, effektivitet och säkerhet i verksamheten.

Under 2009 blev utgifterna för Rättsväsendet 952 miljoner kronor (2,9 procent) högre än 2008.

5.4.5 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Tabell 5.31 UO 05 Internationell samverkan

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
0501001	Bidrag till vissa internationella organisationer	1 133	212	1 312	179	15,8	1 226
	Övriga anslag	510	3	503	-7	-1,3	525
Summa		1 643	215	1 815	172	10,5	1 750

Utgiftsområdet omfattar frågor som gäller Sveriges förhållande till och överenskommelser med andra stater och internationella organisationer.

Utfallet uppgick till 1 815 miljoner kronor och var därmed 172 miljoner kronor (10,5 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

I statsbudgeten anvisades 1 133 miljoner kronor för anslaget 1:1 *Bidrag till vissa internationella organisationer*. Utfallet blev 1 312 miljoner kronor, vilket är 179 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten. Anslaget höjdes med 212 miljoner kronor på

tilläggsbudget. Skälet till ökningen var att Sveriges bidrag till Förenta nationernas (FN) fredsbevarande operationer blev högre än beräknat i statsbudgeten, beroende på valutakursförändringar. Utgifterna för utgiftsområdet blev 65 miljoner kronor (3,7 procent) högre än 2008. Utfallet för anslaget 1:1 *Bidrag till vissa internationella organisationer* blev 86 miljoner kronor högre än 2008, vilket beror på de högre bidragen till FN:s fredsbevarande operationer.

5.4.6 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Tabell 5.32 UO 06 Försvar och samhällets krisberedskap

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
601001	Förbandsverksamhet och beredskap	19 866	132	18 913	-953	-4,8	20 526
0601003	Anskaffning av materiel och anläggningar	8 802	0	8 599	-203	-2,3	0
0601004	Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar	6 970	-174	6 398	-572	-8,2	0
0601002	Fredsfrämjande förbandsinsatser	2 480	0	1 615	-865	-34,9	0
0602004	Krisberedskap	1 531	0	1 487	-43	-2,8	1 658
0602001	Kustbevakningen	923	0	820	-103	-11,2	863
0602007	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	907	9	802	-105	-11,6	0
060602 2008	Materiel och anläggningar	0	0	229	229	0,0	16 266
0601007	Officersutbildning m.m.	239	-18	208	-32	-13,2	108
0602008	Avvecklingsmyndigheten för SRV, KBM och SPF	150	54	208	58	38,4	0
060704 2008	Samhällets skydd mot olyckor	0	0	-16	-16	0,0	698
	Övriga anslag	2 839	14	2 844	5	0,2	2 910
Summa		44 707	16	42 106	-2 601	-5,8	43 030

Utgiftsområdet omfattar utgifter för försvar, samhällets krisberedskap, strålsäkerhet och el-säkerhet. Från och med 2009 finns åtta nya anslag uppförda på statsbudgeten.

Utfallet uppgick till 42 106 miljoner kronor och var därmed 2 601 miljoner kronor (5,8 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utgifterna för anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* blev 18 913 miljoner kronor, 953 miljoner lägre än anvisat i statsbudgeten. Inom förbandsverksamheten var planeringen för 2009 att överföra ett anslags-sparande på 800 miljoner kronor till 2010 och 2011. Anslagssparandet blev dock 1 200 miljoner kronor, 400 miljoner större än planerat beroende på lägre utgifter för verksamheten. Anslaget hade ett begränsningsbelopp på 600 miljoner kronor som fick användas först efter beslut av regeringen.

Utgifterna för anslaget 1:2 *Fredsfrämjande förbandsinsatser* blev 865 miljoner kronor (34,9 procent) lägre än anvisat på statsbudgeten. Det beror på att reserver inte behövt utnyttjas och att vissa resurser har blivit billigare än budgeterat, t.ex. transport- och drivmedelskostnader samt löner.

Under 2009 blev utgifterna för utgiftsområdet 924 miljoner kronor (2,1 procent) lägre än föregående år. I syfte att förbättra styrningen och spårbarheten av Försvarsmaktens utgifter

har fyra nya anslag skapats från och med 2009; 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap*, 1:2 *Fredsfrämjande förbandsinsatser*, 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* samt 1:4 *Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar*. Eftersom anslagsstrukturen ändrats är det svårt att göra jämförelser mellan åren. Anslaget 1:2 *Fredsfrämjande förbandsinsatser* ingick under 2008 som en anslagspost under 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap*. Om man slår ihop dessa två anslag blir skillnaden i utfall mellan åren obetydlig. Om man på motsvarande sätt jämför materielanslagen 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* och 1:4 *Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar* med äldreanslaget 6:2 (2008) *Materiel och anläggningar* ser man att utgifterna för materiel minskat med 1 269 miljoner kronor 2009. Detta är i linje med minskningen av anvisade medel.

Anslaget 2:7 *Myndigheten för Samhällsskydd och beredskap* och anslaget 2:8 *Avvecklingsmyndigheten för SRV, KBM och SPF* ersätter de anslag som tidigare finansierade förvaltningskostnader vid myndigheterna Statens räddningsverk, Krisberedskapsmyndigheten och Styrelsen för psykologiskt försvar. Utgifter som 2008 redovisades under anslaget 7:4 *Samhällets skydd mot olyckor* redovisas 2009 bland annat under anslaget 2:7 *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap*.

5.4.7 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Tabell 5.33 UO 07 Internationellt bistånd
Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
0701001	Biståndsverksamhet	27 627	-322	27 125	-502	-1,8	25 299
0702001	Reformsamarbete i Östeuropa	1 459	0	1 408	-51	-3,5	1 146
0701002	Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	906	0	953	47	5,2	895
	Övriga anslag	117	0	114	-3	-2,4	113
Summa		30 109	-322	29 600	-509	-1,7	27 453

Utgiftsområdet omfattar internationellt utvecklingssamarbete och reformsamarbete i Östeuropa.

Utfallet uppgick till 29 600 miljoner kronor och var därmed 509 miljoner kronor (1,7 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utgifterna för anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet* uppgick till 27 125 miljoner kronor, vilket är 502 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Anslaget minskades med 322 miljoner kronor på tilläggsbudget. Skälet var finansiering av ökning av det under utgiftsområde 1 Rikets styrelse uppförda anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.*, och det under utgiftsområde 8 Migration uppförda anslaget 1:2 *Ersättningar och bostadskostnader*.

År 2009 blev utgifterna för utgiftsområdet 2 147 miljoner kronor (7,8 procent) högre än 2008. Till övervägande del avser detta anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet*, som ökade med 1 826 miljoner kronor (7,2 procent). Anslags-tilldelningen för utgiftsområdet är huvudsakligen baserad på BNI-utvecklingen. Biståndsramens storlek bestäms utifrån den procentsats som riksdagen beslutat om för varje enskilt år. Vid beräkningen av biståndsramen i budgetpropositionen används den senaste tillgängliga BNI-prognosen.

Det totala svenska biståndet under ett år rapporteras årligen till OECD:s biståndskommitté DAC (Development Assistance Committee), som ansvarar för att sammanställa medlemsländernas biståndsstatistik. Rapporteringen till DAC görs under senvåren efter avslutat budgetår. I den ingår samtliga kostnader, inklusive kostnader under andra utgiftsområden än utgiftsområde 7, som kan klassificeras som bistånd enligt DAC:s definition. Från biståndsramen görs avräkningar dels för biståndsklassificerade kostnader inom andra utgiftsområden, dels med belopp motsvarande de bilaterala skuldavskrivningarna som Sverige gör. Utgifterna inom andra utgiftsområden avser kostnader för flyktingar från biståndsländer, administration av bistånd inom utrikesdepartementet samt den del av Sveriges bidrag till EU:s gemensamma bistånd som finansieras över EU:s reguljära budget.

Biståndsramen för 2009 uppgår till 33 863 miljoner kronor, vilket motsvarar en procent av vid budgeteringstillfället beräknad BNI. I tabell 5.34 redovisas DAC-rapporteringen för åren 2000–2009. Det preliminära utfallet för 2009 är 1,12 procent av BNI enligt DAC:s redovisningsprinciper. Procentandelen för det preliminära utfallet har beräknats med den senaste BNI-prognosen.

Tabell 5.34 Utfall för bistånd 2000–2009
Miljoner kronor

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Totalt utbetalt bistånd ¹	16 479	17 220	19 554	19 388	19 996	25 120	29 161	29 320	31 607	34 696
Totalt bistånd i procent av BNI ²	0,80	0,77	0,83	0,79	0,78	0,94	1,02	0,93	0,98	1,12

¹ Utfallet innehåller samtliga kostnader, inklusive avräkningarna såsom de budgeterats i budgetpropositionen förutom när det gäller avräkningen för Sveriges bidrag till EU:s gemensamma bistånd som finansieras över EU:s reguljära budget där faktiskt utfall som kan klassificeras som bistånd enligt DAC används fr.o.m. 2007.

² Den senaste tillgängliga BNI-prognosen vid rapporteringstillfället till DAC används.

5.4.8 Utgiftsområde 8 Migration

Tabell 5.35 UO 08 Migration

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
0801002	Ersättningar och bostadskostnader	2 449	259	2 904	455	18,6	2 694
0801001	Migrationsverket	2 054	0	2 114	61	3,0	2 174
0801006	Offentligt biträde i utlänningsärenden	93	125	225	132	141,5	231
0801005	Kostnader vid domstolsprövning i utlänningsärenden	199	-50	166	-32	-16,3	121
	Övriga anslag	1 105	-35	1 112	7	0,6	915
Summa		5 899	299	6 521	622	10,5	6 134

Utgiftsområdet omfattar frågor som rör migration till och från Sverige, flyktingpolitik inklusive mottagande av asylsökande samt utlänningsrätt att vistas i Sverige.

Utfallet uppgick till 6 521 miljoner kronor och var därmed 622 miljoner kronor (10,5 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utgifterna på anslaget 1:2 *Ersättningar och bostadskostnader* blev 2 904 miljoner kronor. Det är 455 miljoner kronor (18,6 procent) högre än anvisat i statsbudgeten. De högre utgifterna beror främst på att antalet asylsökande blev högre än vad som ursprungligen beräknades i statsbudgeten och att genomsnittskostnaden blev högre. För att finansiera de ökade utgifterna anvisades ytterligare 259 miljoner kronor på tilläggsbudget.

Under 2009 blev utgifterna för utgiftsområdet 387 miljoner kronor (6,3 procent) högre än 2008. Utfallet för anslaget 1:2 *Ersättningar och bostadskostnader* blev 210 miljoner kronor (7,8 procent) högre än 2008. Det genomsnittliga antalet asylsökande har minskat med knappt 1 700 personer jämfört med 2008. Samtidigt har antalet ensamkommande barn ökat med 740 personer (49 procent). Den genomsnittliga kostnaden är större för ensamkommande barn än för vuxna asylsökande, vilket är den huvudsakliga förklaringen till det högre utfallet.

5.4.9 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Tabell 5.36 UO 09 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
0901005	Bidrag för läkemedelsförmånerna	21 600	800	22 267	667	3,1	21 584
0903005	Kostnader för statlig assistansersättning	17 785		17 567	-218	-1,2	16 002
0901004	Tandvårdsförmåner m.m.	7 293		5 515	-1 778	-24,4	3 880
0905001	Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken	2 133		1 712	-422	-19,8	1 972
0901007	Sjukvård i internationella förhållanden	477	125	608	131	27,6	361
0903004	Bilstöd till personer med funktionshinder	247		222	-25	-10,2	200
0906002	Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	223		141	-82	-36,9	271
0902003	Alkohol- och läkemedelsortimentsnämnden	0		0	0	-84,8	0
	Övriga anslag	5 049	57	5 033	-16	-0,3	4 861
Summa		54 807	982	53 065	-1 742	-3,2	49 131

Utgiftsområdet omfattar Hälso- och sjukvårdspolitik, Folkhälsopolitik, Stöd till personer med funktionsnedsättning, Handikappolitik, Äldrepolitik, Socialtjänstpolitik, Barnrättspolitik, Forskningspolitik samt Socialstyrelsen.

Utfallet uppgick till 53 065 miljoner kronor och var därmed 1 742 miljoner kronor (3,2 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. På tilläggsbudget anvisades ytterligare 982 miljoner kronor.

Utfallet för anslaget 1:4 *Tandvårdsförmåner m.m.* blev 1 778 miljoner kronor lägre än anvisat på statsbudgeten. Oklarheter om omfattning vid stödets införande och det rådandet konjunkturläget har gjort att anslaget inte utnyttjats fullt ut.

Utfallet för anslaget 1:5 *Bidrag för läkemedelsförmånerna* uppgick till 22 267 miljoner kronor enligt gällande avtal mellan staten och Sveriges kommuner och landsting. Det anvisade beloppet i statsbudgeten var 21 600 miljoner kronor, medan resterande 800 miljoner kronor anvisades i tilläggsbudget. Anslaget svarar för 42 procent av de totala utgifterna inom utgiftsområdet.

Utfallet på anslaget 1:7 *Sjukvård i internationella förhållanden* uppgick till 608 miljoner kronor vilket var 131 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. På tilläggsbudget anvisades ytterligare 125 miljoner kronor. Eftersläpningar i debiteringen av vården påverkar utfallet mellan åren.

Jämfört med 2008 ökade utgifterna för utgiftsområdet med 3 934 miljoner kronor (8,0 procent).

Utfallet för anslaget 3:5 *Kostnader för statlig assistansersättning* ökade med 1 565 miljoner kronor (9,8 procent). Antalet assistansberättigade har kontinuerligt ökat de senaste åren. Även det genomsnittliga antalet assistanstimmar har ökat.

Utfallet för anslaget 1:4 *Tandvårdsförmåner m.m.* uppgick till 5 515 miljoner kronor, vilket är ökning med 1 635 miljoner kronor (42 procent) jämfört med 2008. Ökningen beror på det nya tandvårdsstödet som infördes den 1 juli 2008.

5.4.10 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Tabell 5.37 UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
1001002	Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	73 441		72 271	-1 170	-1,6	73 991
1001001	Sjukpenning och rehabilitering m.m.	26 024		22 877	-3 148	-12,1	26 611
1002001	Försäkringskassan	7 039	950	7 459	420	6,0	7 695
1001004	Arbetsskadeersättningar m.m.	5 111		5 058	-53	-1,0	5 321
1001003	Handikappersättningar	1 235		1 242	7	0,6	1 192
1001006	Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård	1 000		1 000			1 000
1001005	Ersättning för kroppsskador	53		50	-3	-5,4	52
1002002	Inspektionen för socialförsäkringen	24		13	-11	-47,9	
Summa		113 927	950	109 969	-3 958	-3,5	115 862

Utgiftsområdet omfattar Ersättning vid sjukdom och handikapp, främst sjukpenning och sjukersättningar. Det innefattar även myndigheterna Försäkringskassan och fr.o.m. den 1 juli 2009 Inspektionen för socialförsäkringen.

Utfallet uppgick till 109 969 miljoner kronor och var därmed 3 958 miljoner kronor (3,5 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utgifterna på anslaget 1:2 *Aktivitets- och sjukersättningar m.m.* uppgick till 72 271 miljoner kronor, vilket är 1 170 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Detta förklaras dels av ett minskat inflöde från långtidssjukskrivning, dels av att ett ökat antal personer lämnar sjukersättningen för ålderspension.

Utfallet för anslaget 1:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* blev 22 877 miljoner kronor, vilket är 3 148 miljoner kronor (12,1 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. Antalet sjukpenningdagar uppgick till 36,3 miljoner nettodagar, vilket är 6,3 miljoner dagar (14,8 procent) lägre än vad som beräknades i statsbudgeten. Medelersättningen per nettodag blev 495 kronor, vilket är 14 kronor lägre än i statsbudgeten.

Utgifterna på anslaget 2:1 *Försäkringskassan* blev 7 459 miljoner kronor, vilket är 420 miljoner kronor (6,0 procent) högre än anvisat i statsbudgeten. I vårtilläggsbudgeten tillfördes anslaget 600 miljoner kronor och i höstilläggsbudgeten ytterligare 350 miljoner kronor, eftersom Försäkringskassans ekonomi

var i obalans. Det utgående överföringsbeloppet vid budgetårets slut är -49 miljoner kronor.

Utfallet för utgiftsområdet blev 5 893 miljoner kronor eller 5,1 procent lägre än 2008. Det beror främst på anslaget 1:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.*, vars utfall blev 3 734 miljoner kronor (14,0 procent) lägre än 2008. Antalet sjukpenningdagar minskade med 8,5 miljoner nettodagar (19,0 procent). För anslaget 1:2 *Aktivitets- och sjukersättning m.m.* minskade utgifterna med 1 720 miljoner kronor (2,3 procent). I december 2009 fick cirka 498 300 personer aktivitets- eller sjukersättning. Det är en minskning med cirka 33 200 personer (6,2 procent) jämfört med ett år tidigare.

Utgifterna på anslaget 1:4 *Arbetsskadeersättningar* minskade med 264 miljoner kronor (5,0 procent) jämfört med 2008. Det beror främst på att antalet utbetalade arbetsskadelivräntor minskade från 71 000 i genomsnitt under 2008 till 66 000 under 2009. För anslaget 2:1 *Försäkringskassan* minskade utgifterna med 235 miljoner kronor (3,1 procent), vilket främst beror på lägre konsultutnyttjande i verksamheten.

5.4.11 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Tabell 5.38 UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
1101001	Garantipension till ålderspension	19 023		19 054	31	0,2	19 344
1101002	Efterlevandepensioner till vuxna	15 842		15 847	5	0,0	15 697
1101003	Bostadstillägg till pensionärer	7 118		6 907	-211	-3,0	7 113
1101004	Åldreförsörjningsstöd	473		497	24	5,1	437
Summa		42 456		42 304	-152	-0,4	42 591

Utgiftsområdet omfattar Ersättning vid ålderdom. Det innefattar garantipension till ålderspension, efterlevandepensioner till vuxna, bostadstillägg till pensionärer och åldreförsörjningsstöd.

Inkomstrelaterad ålderspension redovisas under avsnittet 5.4.31 Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

Utfallet uppgick till 42 304 miljoner kronor och blev därmed 152 miljoner kronor (0,4 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utgifterna på anslaget 1:3 *Bostadstillägg till pensionärer* uppgick till 6 907 miljoner kronor, vilket är 211 miljoner kronor (3,0 procent) lägre än anvisat i statsbudgeten.

Utfallet för utgiftsområdet blev 287 miljoner kronor (0,7 procent) lägre jämfört med

2008. Utgifterna på anslaget 1:1 *Garantipension till ålderspension* minskade med 290 miljoner kronor (1,5 procent) jämfört med 2008. Det beror på att antalet pensionärer med garantipension successivt minskar och att antalet personer med inkomstgrundad ålderspension ökar. Utfallet för anslaget 1:3 *Bostadstillägg till pensionärer* blev 206 miljoner kronor (2,9 procent) lägre än 2008. I december 2009 uppbar 259 659 ålderspensionärer bostadstillägg (BTP) jämfört med 269 221 i december 2008. Anledningen till att antalet personer med bostadstillägg minskar är att de nyblivna pensionärerna, i genomsnitt, har högre pension jämfört med dem som redan uppbar pension.

5.4.12 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Tabell 5.39 UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
1201002	Föräldraförsäkring	31 148		30 387	-761	-2,4	29 212
1201001	Allmänna barnbidrag	23 373		23 364	-9	0,0	23 389
1201007	Pensionsrätt för barnår	5 077		5 077			4 833
1201008	Bostadsbidrag	3 113		3 372	259	8,3	3 223
	Övriga anslag	5 755		5 880	126	2,2	5 736
Summa		68 466		68 080	-386	-0,6	66 393

Utgiftsområdet omfattar Ekonomisk familjepolitik. Det innefattar bl.a. Allmänna barnbidrag, Föräldraförsäkring och Bostadsbidrag.

Utfallet uppgick till 68 080 miljoner kronor och var därmed 386 miljoner kronor (0,6 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Jämfört med 2008 ökade utgifterna för utgiftsområdet med 1 687 miljoner kronor (2,5 procent).

Utgifterna för anslaget 1:2 *Föräldraförsäkring* ökade med 1 175 miljoner kronor (4,0 procent), vilket bl.a. beror på ett ökat antal uttagna föräldrapenningdagar och att medelersättningen per dag är högre än tidigare.

Antalet uttagna dagar har ökat med 1,2 procent jämfört med 2008. Andelen föräldrapenningdagar uttagna av män har ökat från 21 till 22 procent 2009 och detta har bidragit till att medelersättningen per dag är högre än 2008. Utgifterna på anslaget 1:8 *Bostadsbidrag* ökade med 149 miljoner kronor (4,6 procent) till 3 372 miljoner kronor vilket beror på att fler hushåll har blivit berättigade till bostadsbidrag på grund av arbetsmarknadsläget under 2009.

5.4.13 Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet

Tabell 5.40 UO 13 Integration och jämställdhet

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
1301002	Kommunersättningar vid flyktingmottagande	4 888		4 662	-226	-4,6	4 651
1303001	Särskilda jämställdhetsåtgärder	400		477	76	19,1	207
	Övriga anslag	185		193	9	4,6	186
Summa		5 473		5 332	-141	-2,6	5 045

Utgiftsområdet omfattar områdena Integration, Diskriminering och Jämställdhet.

Utfallet uppgick till 5 332 miljoner kronor och var därmed 141 miljoner kronor (2,6 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

För anslaget 1:2 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande* blev utfallet 4 662 miljoner kronor, vilket är en oförändrad nivå jämfört med 2008. Under 2009 togs 18 299 personer emot inom ramen för det kommunala flyktingmottagandet. Det är ungefär samma nivå som 2008. Anslagsposten 13 Ersättning för ensamkommande barn har ökat kraftigt under 2009. Utgifterna uppgick till 584 miljoner kronor, en ökning med 104 procent jämfört med 2008 till följd av att fler ensamkommande barn fick uppehållstillstånd och blev kommunplacerade under 2009.

På äldreanslaget 10:1 (2008) *Avvecklingsmyndigheten för integrationsverket* har regeringen beviljat ett medgivet överskridande på anslagsposten 2 med 5 miljoner kronor som utnyttjats i sin helhet. Dessutom överskreds anslagsposten med 0,3 miljoner kronor. Medlen har använts till att betala engångspremier till Statens pensionsverk för tidigare anställda vid Integrationsverket som erhåller pensionsersättning (regeringsbeslut den 17 december 2009).

Jämfört med 2008 ökade utgifterna för utgiftsområdet med 287 miljoner kronor (5,7 procent).

5.4.14 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Tabell 5.41 UO 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
1401002	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	27 678	10 086	32 939	5 261	19,0	22 940
1401004	Lönebidrag och Samhall m.m.	14 362		13 887	-475	-3,3	13 928
1401001	Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	4 706	300	4 893	187	4,0	4 858
1401003	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	5 937	-5	4 399	-1 538	-25,9	3 307
1401011	Bidrag till lönegarantiersättning	1 355	2 282	2 964	1 609	118,8	832
1401006	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007-2013	970		632	-338	-34,9	78
142201 2008	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000-2006			4	4		738
	Övriga anslag	938	10	902	-36	-3,8	1 084
Summa		55 946	12 673	60 620	4 674	8,4	47 767

Utgiftsområdet omfattar Arbetsmarknad och arbetsliv. Området består i huvudsak av platsförmedling, arbetsmarknadspolitiska program, bidrag till arbetslöshetsersättning och utgifter för arbetsmarknadspolitiska program. Vidare ingår bl.a. Europeiska socialfonden och bidrag till Samhall AB.

Utfallet uppgick till 60 620 miljoner kronor och var därmed 4 674 miljoner kronor (8,4 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten. På tilläggsbudget anvisades 12 673 miljoner kronor.

Anslaget 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* anvisades på tilläggsbudget 10 086 miljoner. Anslaget tillfördes ytterligare medel dels för att arbetslösheten och därmed utgifterna för arbetslöshetsersättningen bedömdes bli högre, dels för att antalet deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin samt i jobbgarantin för ungdomar beräknades bli fler än tidigare och för fler praktikplatser. Bidrag till lönegarantiersättning ökades på tilläggsbudget med 2 282 miljoner kronor för att antalet anställda i företag i konkurs och företagsrekonstruktion ökade.

Utfallet för anslaget 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* blev 32 939 miljoner kronor, vilket var 5 261 miljoner kronor (19,0 procent) mer än vad som anvisades på statsbudgeten. Arbetsförmedlingen tilldelades på tilläggsbudget 10 086 miljoner kronor för anslaget bidrag till

arbetslöshetsersättning och aktivitetsersättning. Arbetslösheten ökade dock inte i samma utsträckning som regeringen beräknade i samband med Vårtilläggsbudgeten 2009. Dessutom har andelen av de arbetslösa som fått arbetslöshetsersättning legat kvar på en relativt låg nivå, vilket kan förklaras av en förändrad sammansättning bland de arbetslösa.

Utfallet för anslaget 1:11 *Bidrag till lönegarantiersättning* uppgick till 2 964 miljoner kronor, vilket är 1 609 miljoner kronor (118,8 procent) högre än anvisat i statsbudgeten. Under 2009 sattes 7 638 företag i konkurs, en ökning med 21 procent jämfört med 2008. Orsaken är konjunkturförsämringen som startade hösten 2008 och som fortsatt under 2009. På tilläggsbudget tillfördes anslaget ytterligare 2 282 miljoner kronor.

Utgifterna för utgiftsområdet blev 12 853 miljoner kronor (26,9 procent) högre än 2008, vilket framförallt beror på att arbetslösheten ökade under 2009.

5.4.15 Utgiftsområde 15 Studiestöd

Tabell 5.42 UO 15 Studiestöd
Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
1501002	Studiemedel m.m.	11 750	327	11 302	-447	-3,8	10 139
1501003	Studiemedelsräntor m.m.	5 568	2	5 578	10	0,2	4 855
1501001	Studiehjälp m.m.	4 044		4 053	9	0,2	4 015
	Övriga anslag	90		88	-2	-2,0	101
Summa		21 452	329	21 022	-430	-2,0	19 110

Utgiftsområdet omfattar utgifter för olika former av ekonomiskt stöd till enskilda under studier och utgifter för vissa studiesociala insatser. Förvaltningen av studiestöden sköts huvudsakligen av Centrala studiestödsnämnden (CSN).

Utfallet uppgick till 21 022 miljoner kronor och var därmed 430 miljoner kronor (2 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Skillnaden mellan utfall och anvisade medel i statsbudgeten hänför sig främst till anslaget 1:2 *Studiemedel m.m.* Antalet studerande har ökat under året vilket kan förklaras av lågkonjunktur, större ungdomskullar, ett utökat antal utbildningsplatser samt särskilda riktade satsningar inom yrkesinriktad vuxenutbildning. Däremot har lånebenägenheten (andel studerande med studiemedel i form av både bidrag och lån) totalt sett minskat vilket kan

förklara skillnaden mellan utfall och anvisade medel i statsbudgeten. Under året tillkom ett stort antal yngre studiemedelstagare i högskoleutbildning, vilka ofta väljer att studera med enbart bidrag.

Enligt CSN:s årsredovisning har antalet studerande med studiebidrag och studielån ökat med 7,6 procent jämfört med föregående år, varav studerande med endast studiebidrag har ökat mest (11,5 procent). Antalet studerande med studiemedel (avseende samtliga utbildningsnivåer samt utlandsstuderande) uppgår till 443 942 personer för 2009 enligt CSN:s årsredovisning jämfört med 407 816 personer föregående år. Under 2009 blev utgifterna för utgiftsområdet 1 912 miljoner kronor (10 procent) högre än 2008.

5.4.16 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Tabell 5.43 UO 16 Utbildning och universitetsforskning

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
1603001	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinfor- mation	4 029		4 060	30	0,8	3 576
1601007	Maxtaxa i förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg m.m.	3 660		3 658	-2	-0,1	3 658
1602055	Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområ- det m.m.	2 280	30	2 256	-24	-1,1	2 142
1602058	Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	2 087		2 087	0	0,0	2 036
1602005	Lunds universitet: Grundutbildning	1 697	-7	1 761	64	3,8	1 589
1602056	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.	1 743	-35	1 681	-63	-3,6	353
1602007	Göteborgs universitet: Grundutbildning	1 666	13	1 679	13	0,8	1 632
1602009	Stockholms universitet: Grundutbildning	1 561	-11	1 449	-113	-7,2	1 374
1602004	Uppsala universitet: Forskning och forskarutbild- ning	1 398		1 398			1 372
1602006	Lunds universitet: Forskning och forskarutbild- ning	1 513		1 393	-120	-7,9	1 368
1601017	Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning	1 170		1 270	100	8,6	1 233
1602003	Uppsala universitet: Grundutbildning	1 277	-4	1 266	-11	-0,8	1 179
1602013	Linköpings universitet: Grundutbildning	1 254	-5	1 227	-27	-2,2	1 158
1602010	Stockholms universitet: Forskning och forskarut- bildning	1 190		1 190			1 170
1602011	Umeå universitet: Grundutbildning	1 148		1 157	9	0,8	1 071
1602008	Göteborgs universitet: Forskning och forskarut- bildning	1 140		1 140			1 109
1602017	Kungl. Tekniska högskolan: Grundutbildning	987	-5	1 037	50	5,1	933
1601015	Statligt stöd till vuxenutbildning	609	213	785	176	28,9	431
1601010	Fortbildning av lärare och förskolepersonal	1 247		753	-494	-39,7	458
1601005	Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg	845	-43	573	-272	-32,2	474
1602014	Linköpings universitet: Forskning och forskarut- bildning	571		571			561
1602019	Luleå tekniska universitet: Grundutbildning	618	-10	542	-76	-12,3	518
1602035	Mälardalens högskola: Grundutbildning	586	-8	523	-63	-10,7	511
1602041	Högskolan Dalarna: Grundutbildning	370	-2	405	35	9,3	346
1601008	Bidrag till viss verksamhet motsvarande försko- leverksamhet, skolbarnsomsorg, grundskola och gymnasieskola	148		115	-33	-22,1	114
1603010	Särskilda utgifter för forskningsändamål	116		88	-29	-24,6	115
1601013	Myndigheten för yrkeshögskolan	71	-3	49	-22	-31,1	
1601014	Utveckling av vuxenutbildning m.m.	8		3	-5	-64,8	0
	Övriga anslag	15 197	42	15 148	-49	-0,3	14 042
Summa		50 189	164	49 263	-926	-1,8	44 524

Utgiftsområdet omfattar förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola, vuxenutbildning, högre utbildning och forskning samt myndigheter inom utbildnings- och forskningsområdet.

Utfallet uppgick till 49 263 miljoner kronor och var därmed 926 miljoner kronor (2 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

På anslaget 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal* blev utfallet 753 miljoner kronor, vilket är 494 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten. Antalet lärare i Lärarfortbildningen ökar successivt. Under 2009 deltog 7 800 lärare, vilket är en ökning med över 2 000 lärare sedan föregående år. Totalt har närmare 10 000 lärare deltagit under de dryga två år som satsningen pågått. Utbildningens slutmål är 30 000 lärare till och med 2011.

På anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsende, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg* blev utfallet 573 miljoner kronor, vilket är

272 miljoner kronor lägre än beräknat. Anledningen är att uppdraget att utforma en ny statlig utbildning för rektorer, biträdande rektorer och förskolechefer samt att uppdra åt universitet och högskolor att anordna den nya utbildningen har dragit ut på tiden.

På anslaget 1:17 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* blev utfallet 1 270 miljoner kronor, vilket är 100 miljoner kronor högre än beräknat. Anledningen är ökade utgifter avseende statsbidragsutbetalningar för pågående utbildningar som härrör från beslut om utbildningar från 2005 och 2006. Regeringen medgav ett överskridande med 102 miljoner kronor som utnyttjades. Utfallet på anslaget 1:15 *Statligt stöd till vuxenutbildning* blev 785 miljoner kronor, vilket är 176 miljoner kronor högre än anvisat på statsbudgeten. Anledningen är den riktade satsningen på fler platser inom yrkesinriktad vuxenutbildning benämnd yrkesvux.

Under 2009 blev utgifterna för utgiftsområdet 4 739 miljoner (10,6 procent) högre än 2008.

5.4.17 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Tabell 5.44 UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
1714001	Bidrag till folkbildningen	3 166		3 166			3 107
1702001	Bidrag till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens Hus, Svenska rikskonserter, Drottningholms slottsteater och Voksenåsen	987		987			930
1708001	Centrala museer: Myndigheter	939		933	-6	-0,6	878
1702002	Bidrag till regional musikverksamhet samt regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner	779		780	0	0,0	762
1707003	Kyrkoantikvarisk ersättning	465		465			395
	Övriga anslag	3 950	5	3 938	-12	-0,3	4 044
Summa		10 287	5	10 269	-18	-0,2	10 117

Utgiftsområdet omfattar utgifter för bl.a. folkbildning, teater, dans och musik samt museer och utställningar.

Utfallet uppgick till 10 269 miljoner kronor och blev därmed 18 miljoner kronor (0,2 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utgifterna för anslaget 14:1 *Bidrag till folkbildningen* ökade med 2 procent jämfört med föregående år och består av satsningar som

Folkbildningsrådet ansvarar för vad gäller främst Folkbildningsnätet. Det är ett elektroniskt konferenssystem och ett pedagogiskt verktyg för folkbildningen och fungerar som ett informationstorg för registrerade användare.

Utgifterna för utgiftsområdet blev 152 miljoner kronor (1,5 procent) högre än 2008.

5.4.18 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik

Tabell 5.45 UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
1801004	Räntebidrag m.m.	577	129	697	121	20,9	819
1802004	Lantmäteriet	475	22	491	16	3,4	412
183111 2006	Investeringsbidrag för anordnande av hyresbostäder			264	264		377
1801003	Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	50	-16	1	-49	-98,7	0
1801002	Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	98		-6	-104	-106,5	9
	Övriga anslag	478		459	-19	-4,1	457
Summa		1 677	135	1 906	228	13,6	2 075

I utgiftsområdet ingår utgifter för Bostadsmarknad, Hållbart samhällsbyggande och Konsumentpolitik.

Utfallet uppgick till 1 906 miljoner kronor och var därmed 228 miljoner kronor (13,6 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet på äldreanslaget från 2006 31:11 *Investeringsbidrag för anordnande av hyresbostäder* blev 264 miljoner kronor. Utgifterna för anslaget 1:4 *Räntebidrag m.m.* blev

697 miljoner kronor, vilket är 120 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten. Det högre utfallet beror på ett för lågt antagande om ärenden för bidragsutbetalningar under 2009.

Under 2009 blev utgifterna för utgiftsområdet 169 miljoner kronor (8 procent) lägre än 2008. Utfallet för anslaget 1:4 *Räntebidrag m.m.* blev 121 miljoner kronor (14,8 procent) lägre än 2008.

5.4.19 Utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Tabell 5.46 UO 19 Regional tillväxt

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
1901001	Regionala tillväxtåtgärder	1 546		1 516	-30	-1,9	1 470
1901004	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007-2013	1 450		1 300	-150	-10,4	187
1901002	Transportbidrag	499		376	-122	-24,5	594
	Övriga anslag	7		12	5	69,7	548
Summa		3 502		3 204	-298	-8,5	2 799

Utgiftsområdet omfattar huvudsakligen medel för hållbara regionala tillväxtinsatser i form av central och regional projektverksamhet och olika former av regionala företagsstöd, samt utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden.

Utfallet uppgick till 3 204 miljoner kronor och var därmed 298 miljoner kronor (8,5 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. Utfallet för anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden* perioden 2007–2013 uppgick till 1 300 miljoner kronor vilket är 150 miljoner kronor lägre än anvisat. Jämfört med föregående år ökar utbetalningarna med 1 113 miljoner kronor. Under 2009 uppgick beslutade medel till projekt till 2 075 miljoner kronor. Totalt beslutade medel för programperioden uppgick till 3 051 miljoner kronor,

vilket motsvarar 59 procent av programperiodens budget. För äldreanslaget 33:5 *Europeiska regionala utvecklingsfonden* perioden 2000–2006 (2008), som redovisas under övriga anslag, var i princip samtliga stöd utbetalda vid utgången av 2008. Utfallet minskade med 515 miljoner kronor mellan åren. Utfallet för anslaget 1:2 *Transportbidrag* var 122 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Det beror på att bidragen inte betalats ut i beräknad omfattning på grund av den rådande lågkonjunkturen samt ett högt utfall 2008 beroende på att utbetalningar avseende 2007 senarelades på grund av nya regler.

Jämfört med 2008 ökade utgifterna med 405 miljoner kronor (14,4 procent).

5.4.20 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Tabell 5.47 UO 20 Allmän miljö- och naturvård

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
2001003	Åtgärder för biologisk mångfald	1 781		1 801	20	1,1	1 958
2002002	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	469		473	4	0,8	407
2001011	Miljöbilspremie	425		349	-76	-17,9	322
2001001	Naturvårdsverket	337		335	-2	-0,5	339
2001002	Miljöövervakning m.m.	309	-2	307	-2	-0,6	298
2001004	Sanering och återställning av förorenade områden	540	-15	306	-234	-43,4	250
2001012	Havsmiljö	285		283	-2	-0,6	98
2001013	Insatser för internationella klimatinvesteringar	280		276	-4	-1,5	49
203410 2008	Stöd till klimatinvesteringar			267	267		305
2001010	Klimatanpassning	100		74	-26	-26,4	
2001015	Hållbara städer	140		6	-134	-95,5	
	Övriga anslag	672	11	684	12	1,8	641
Summa		5 338	-6	5 161	-176	-3,3	4 667

Utgiftsområdet omfattar områdena Miljöpolitik som bl.a. består av natur-, vatten och miljö- och Miljöforskning vilket främst består av forskning om miljö- och samhällsbyggande vid Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas).

Utfallet uppgick till 5 161 miljoner kronor och var därmed 176 miljoner kronor (3,3 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallet för anslaget 1:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* blev 306 miljoner kronor, vilket är 234 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Det beror på ändrade rutiner för ansökan och utbetalning av bidrag. Ändringarna ledde bl.a. till att kommunerna avvaktade med att ansöka om medel.

Utfallet för anslaget 1:11 *Miljöbilspremie* blev 349 miljoner kronor, vilket är 76 miljoner kronor lägre än anvisat. Anslaget används för utbetalning av bidrag för miljöbilar. Möjligheten till miljöbilspremie gällde de som köpte miljöbil före den 1 juli 2009.

Det nya anslaget 1:15 *Hållbara städer* anvisades 140 miljoner kronor. Utfallet blev 6 miljoner kronor. Det första beslutet om statligt stöd fattades i december 2009.

Utfallet för äldreanslaget 34:10 *Stöd till klimatinvesteringar* blev 267 miljoner kronor.

Utgifterna för utgiftsområdet blev 494 miljoner kronor (10,6 procent) högre än 2008. Utfallet för anslaget 1:13 *Insatser för internationella klimatinvesteringar* ökade med 227 miljoner kronor. Anslaget tilldelning ökade med 230 mnkr 2009 och används för projekt i utvecklingsländer i syfte att minska utsläpp av växthusgaser.

Utfallet för anslaget 1:12 *Havsmiljö* ökade med 185 miljoner kronor. Anslaget används för att förbättra, bevara och skydda havsmiljön i Östersjön och Västerhavet.

Det nya anslaget 1:10 *Klimatanpassning* anvisades 100 miljoner kronor. Utfallet blev 74 miljoner kronor.

Utfallet för anslaget 2:2 *Forskningsrådet för miljö-, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning* ökade med 66 miljoner kronor. Anslaget höjdes med knappt 56 miljoner kronor 2009 för att finansiera satsningar i propositionen Ett lyft för forskning och innovation (prop 2008:09:1).

Utfallet för anslaget 1:3 *Åtgärder för biologisk mångfald* minskade med 157 miljoner kronor. Det beror på lägre anslag och uppskjutning av större kostsamma skötselprojekt m.m.

5.4.21 Utgiftsområde 21 Energi

Tabell 5.48 UO 21 Energi

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
2101005	Energiforskning	1 147		1 115	-31	-2,7	701
2101008	Stöd för energiinvesteringar i offentliga lokaler	300		699	399	133,1	395
2101004	Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	70		181	111	158,6	43
2101003	Insatser för uthållig energianvändning	115		138	23	20,0	96
2101009	Stöd för konvertering från direktverkande el- värme m.m.	331	-50	88	-242	-73,3	131
2101013	Energiteknik	100	50	48	-52	-51,9	
	Övriga anslag	749	1	776	26	3,5	713
Summa		2 811	1	3 045	234	8,3	2 079

Utgiftsområdet omfattar frågor om tillförsel, distribution och användning av energi och syftar till att förena ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet, vilket bland annat hanteras av Statens energimyndighet, Energimarknadsinspektionen och affärsverket Svenska kraftnät.

Utfallet uppgick till 3 045 miljoner kronor och var därmed 234 miljoner kronor (8,3 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Utgifterna för anslaget 1:8 *Stöd för energiinvesteringar i offentliga lokaler* blev 699 miljoner kronor, vilket är 399 miljoner kronor högre än anvisat. Vid årets början fanns ett anslagssparande om 443 miljoner kronor. Sista dag för ansökan om utbetalning av stödet var den 31 december 2008. Under 2009 har beviljade stöd i allt väsentligt betalats ut.

Utfallet för anslaget 1:9 *Stöd för konvertering från direktverkande elvärme m.m.* blev 242 miljoner kronor lägre än anvisat. Utvecklingen av antalet inkomna ärenden har varit vikande de senaste åren. Möjliga förklaringar kan vara att ROT-avdraget ses som ett alternativ i vissa fall beroende på att det är möjligt att kombinera stödet för konvertering med avseende på materialkostnader, och med ROT-avdraget beträffande arbetskostnaden.

Utfallet för anslaget 1:4 *Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft* blev 111 miljoner kronor högre än anvisat och 138 miljoner kronor högre än 2008. Tidigare år har problemet varit att företagen inte kunnat visa att de haft några upparbetade kostnader på grund av förseningar i projekten. Under 2009 ändrades detta och medel betalades ut till tidigare beviljade projekt avseende tidigare år men även till projekt som beviljats under året. Vid utgången av 2009 uppgick medel, för beviljade projekt där utbetalning ännu inte gjorts, till 63 miljoner kronor.

Utgifterna för utgiftsområdet blev 966 miljoner kronor (46,5 procent) högre än 2008. Utfallet för anslaget 1:5 *Energiforskning* blev 414 miljoner kronor (59 procent) högre än föregående år. Anslagsnivån höjdes 2009 med 145 miljoner kronor för att underlätta demonstration och kommersialisering av ny teknik för förnybar energi. Vidare ökades anslaget med 110 miljoner kronor i enlighet med den forsknings- och innovationspolitiska propositionen. Utbetalningarna ökar till företag och branschorganisationer, speciellt till fordonsindustrin och till produktion av fordonsbränslen.

5.4.22 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Tabell 5.49 UO 22 Kommunikationer

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
2201002	Väghållning och statsbidrag	21 941	301	21 017	-924	-4,2	30 049
2201004	Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter	14 188	1 377	15 446	1 257	8,9	27 139
2201003	Banverket: Administration	685	117	810	125	18,3	662
2201016	Från EG-budgeten finansierade stöd till Trans-europeiska nätverk	249	100	315	67	26,9	273
2201017	Trängselskatt i Stockholm: Administrationskostnader m.m.	324		289	-35	-10,8	394
2202002	Ersättning för särskilda tjänster till funktionshindrade	149		104	-44	-29,8	141
2202005	Samförläggning och kanalisation m.m.	75	-54	21	-54	-72,0	75
	Övriga anslag	2 613	20	2 570	-43	-1,6	2 750
Summa		40 223	1 861	40 573	350	0,9	61 484

Utgiftsområdet omfattar Transportpolitik och Politiken för informationssamhället.

Utfallet uppgick till 40 573 miljoner kronor och var därmed 350 miljoner kronor (0,9 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten. I tilläggsbudget anvisades 1 861 miljoner kronor.

Utfallet för anslaget 10:2 *Väghållning och statsbidrag* uppgick till 21 017 miljoner kronor och blev därmed 924 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Utfallet för anslaget 10:4 *Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter* uppgick till 15 446 miljoner kronor, vilket är 1 257 miljoner kronor högre än anvisat i statsbudgeten. Anslaget anvisades 1 377 miljoner kronor på tilläggsbudget dels för att finansiera ett underskott som uppstod vid bolagiseringen av Banverket Produktion, dels för ytterligare satsningar på järnvägssystemet för att tillvarata lediga resurser inom byggsektorn.

Jämfört med 2008 minskade utgifterna inom utgiftsområdet med 20 911 miljoner kronor (34,0 procent). Orsaken till det höga utfallet 2008 är att anslagen 10:2 *Väghållning och statsbidrag* och 10:4 *Banhållning och sektorsuppgifter* finansierade extraamorteringar av infrastrukturlån i Riksgäldskontoret 2008. Dessa amorteringar utgjorde sammanlagt 25 299 miljoner kronor. Bortsett från de extra amorteringar som gjordes under 2008 har dock utgifterna för infrastruktur ökat. I Banverkets fall har kostnaderna ökat för drift och underhåll av järnvägsnätet och för Vägverket gäller kostnadsökningen främst ökade väginvesteringar.

5.4.23 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Tabell 5.50 UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
2301011	Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	6 924	13	6 970	47	0,7	6 987
2301023	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	3 013	-79	2 414	-599	-19,9	2 553
2301024	Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	2 347		1 724	-623	-26,5	1 969
2301012	Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	1 008		760	-248	-24,6	537
2301002	Insatser för skogsbruket	250	-20	322	72	28,7	616
2301007	Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	150	136	289	138	92,0	238
2301013	Räntekostnader för förskotterade gårdsstöd m.m.	75	51	134	59	77,8	54
	Övriga anslag	3 806	3	3 756	-50	-1,3	3 554
Summa		17 573	104	16 369	-1 205	-6,9	16 508

Utgiftsområdet omfattar bland annat verksamhet inom områdena jordbruks- och trädgårdsnäring, fiskerinäring, livsmedel, skogsbruk, jakt, djur, landsbygd och rennäring.

Utfallet uppgick till 16 369 miljoner kronor och var därmed 1 205 miljoner kronor (6,9 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Utfallen för anslagen 1:23 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* och 1:24 *Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* blev 2 414 miljoner kronor respektive 1 724 miljoner kronor, vilket är lägre än anvisat i statsbudgeten. Anslagen används för åtgärder inom ramen för landsbygdsprogrammet 2007–2013 och avvikelserna beror på att fleråriga projekt inom nya landsbygdsprogrammet kom igång senare än väntat, vilket medfört att utbetalningar förskjutits till 2010 och senare.

Utgifterna under anslaget 1:12 *Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter* blev 248 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Främsta orsaken är att priserna på världsmarknaden är fortsatt höga och därmed blev behovet av intervention (stödköp) och exportbidrag samt övriga interventionsåtgärder mindre.

Utfallet för anslaget 1:7 *Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar* blev 289 miljoner kronor. Det är 138 miljoner kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Kostnaderna för ersättning för sjukdomsbekämpning blev betydligt högre än beräknat,

särskilt beroende på utbrott av sjukdomarna blåtunga, salmonella och mjältbrand. För att finansiera detta anvisades ytterligare 136 miljoner kronor på tilläggsbudget. Regeringen medgav att anslagsposten 1 *Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar* fick överskridas med högst 1 miljon kronor för kostnader som uppkommer i anslutning till utbrott av Newcastle m.m. (regeringsbeslut den 10 december 2009). Anslagskrediten på 11 miljoner kronor räckte och det medgivna överskridandet behövde inte utnyttjas.

I statsbudgeten anvisades 111 miljoner kronor på anslaget 1:8 *Ersättningar för viltskador m.m.* Regeringen medgav att anslagsposten 2 *Ersättningar för renar som skadats eller dödats av varg, björn, järv, lo eller örn* fick överskridas med 6,2 miljoner kronor (regeringsbeslut den 10 december 2009). Hela anslagskrediten på 9,5 miljoner kronor utnyttjades. Dessutom utnyttjades 1,2 miljoner kronor av det medgiva överskridandet.

Jämfört med 2008 minskade utgifterna inom utgiftsområdet med 139 miljoner kronor (0,8 procent). Utfallet för anslaget 1:2 *Insatser för skogsbruket* minskade med 294 miljoner kronor. Orsaken är att utbetalningar för stormstöd till de områden som drabbades av stormen Gudrun slutreglerades under 2008. Utgifterna för anslaget 1:12 *Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter* ökade med 223 miljoner kronor till följd av tillfälligt ökade bidrag för socker- och mejerisektorn.

5.4.24 Utgiftsområde 24 Näringsliv

Tabell 5.51 UO 24 Näringsliv

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
2401002	Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	1 846	-9	1 859	13	0,7	1 783
2401021	Kapitalinsatser i statliga bolag	1	1 300	1 298	1 297	129 690,5	5 000
2401015	Rymdverksamhet	582	96	699	118	20,2	596
2401005	Näringslivsutveckling m.m.	516	-24	530	15	2,8	3 562
2401025	Tillväxtverket	257	9	261	3	1,3	
2401020	Kostnader för omstrukturering och genomlysning av statligt ägda företag m.m.	122		53	-69	-56,4	117
2401010	Sveriges geologiska undersökning: Miljösäkring av oljelagringsanläggningar, m.m.	12		3	-8	-70,6	13
	Övriga anslag	1 851	-9	1 861	10	0,5	1 691
Summa		5 186	1 363	6 565	1 378	26,6	12 761

Utgiftsområdet omfattar Näringspolitik samt Utrikeshandel, handels- och investeringsfrämjande.

Utfallet uppgick till 6 565 miljoner kronor och var därmed 1 378 miljoner kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Avvikelsen mot anvisade medel beror huvudsakligen på svenska statens deltagande i nyemission i SAS AB i april med syfte att stärka bolagets kapitalstruktur. Med anledning av detta anvisades anslaget 1:21 *Kapitalinsatser i statliga bolag* 1 300 miljoner kronor på tilläggsbudget. Anslaget 1:15 *Rymdverksamhet* tilldelades 96 miljoner kronor på tilläggsbudget med anledning av Sveriges deltagande i den europeiska rymdorganisationen ESA:s bäraketprogram Ariane perioden 2009–2011.

Under 2009 blev utgifterna för utgiftsområdet 6 196 miljoner kronor lägre än 2008. Minskningen förklaras främst av att det under 2008 genomfördes kapitaltillskott till Almi Företagspartner AB (Almi) om 2 000 miljoner kronor och till AB Svensk Exportkredit (SEK) om 3 000 miljoner kronor vilket belastade anslaget 1:21 *Kapitalinsatser i statliga bolag*. Vidare utbetalades under 2008 ett kapitaltillskott om 3 000 miljoner kronor till det statliga bolaget Fouriertransform med verksamhet inom fordonsklustret från anslaget 1:5 *Näringslivsutveckling m.m.*

5.4.25 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Tabell 5.52 UO 25 Allmänna bidrag till kommuner

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
2501001	Kommunalekonomisk utjämning	64 772		64 772	0	0,0	62 498
2501004	Tillfälligt konjunkturstöd till kommuner och landsting		14 000	14 000	14 000		
2501002	Statligt utjämningsbidrag för LSS-kostnader	2 259	548	2 808	549	24,3	2 259
	Övriga anslag	8		9	1	16,0	13
Summa		67 039	14 548	81 589	14 550	21,7	64 770

Utgiftsområdet Allmänna bidrag till kommuner omfattar merparten av statens bidrag till kommuner och landsting.

Utfallet uppgick till 81 589 miljoner kronor och var därmed 14 550 miljoner kronor (21,7 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Skillnaden mot anvisat i statsbudgeten hänför sig främst till det nya anslaget 1:4 *Tillfälligt konjunkturstöd till kommuner och landsting*. Anslaget anvisades på tilläggsbudget med 14 000 miljoner kronor av vilka 13 000 miljoner kronor avser bidrag till att upprätthålla grundläggande välfärdstjänster i kommunsektorn och att dämpa nedgången i sysselsättningen i sektorn. Stödet utbetalades i december men är avsett att användas i verksamheten under 2010. Resterande 1 000 miljoner kronor avser åtgärder för att minska effekterna på den ordinarie hälso- och sjukvården i anslutning till influensaepidemin.

Anslaget 1:2 *Statligt utjämningsbidrag för LSS-kostnader* ökades på tilläggsbudget med 548 miljoner kronor efter slutlig beräkning av utjämningsbidraget. Det statliga utjämningsbidraget för LSS-kostnader finansieras med en utjämningsavgift för kommuner, som redovisas på statsbudgetens inkomstsida (inkomstitel 7121, Utjämningsavgift för LSS-kostnader).

Under 2009 blev utgifterna för utgiftsområdet 16 819 miljoner kronor (26 procent) högre än 2008. Förutom det tillfälliga konjunkturstödet till kommuner och landsting ökade utfallet för anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* med 2 274 miljoner kronor. Anslagsnivån höjdes 2009 med motsvarande belopp och avser främst justeringar för det höjda grundavdraget för pensionärer samt utvidgningen av det nationella vaccinationsprogrammet.

5.4.26 Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

Tabell 5.53 UO 26 Statsskuldräntor m.m

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
2601001	Räntor på statsskulden	33 700		31 143	-2 557	-7,6	33 126
2601004	Övergångseffekter av kostnads- mässig avräkning	1		5 107	5 106		
2601003	Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning	160		212	52	32,7	69
2601002	Oförutsedda utgifter	9		0	-9	-95,4	11
269205 2008	Tillskott till stabilitetsfonden						15 000
	Övriga anslag	1			-1		
Summa		33 871		36 463	2 592	7,7	48 206

Utgiftsområdet omfattar främst Räntor på statsskulden, Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning samt det för 2009 tillfälliga anslaget Övergångseffekter av kostnads-
mässig avräkning. Utgiftsområdet ingår inte under utgiftstaket för staten.

Utfallet uppgick till 36 463 miljoner kronor och var därmed 2 592 miljoner kronor (7,7 procent) högre än vad som anvisades i statsbudgeten.

Orsaken till det högre utfallet är det nya anslaget 1:4 *Övergångseffekter av kostnads-
mässig avräkning* som uppfördes för att finansiera de utgifter som uppstod i samband med övergången till kostnads-
mässig avräkning av myndigheternas förvaltningsutgifter. Då storleken på övergångseffekterna kunde fastställas först då myndigheterna färdigställt sina årsredovisningar för 2008 anvisades anslaget endast med ett formellt belopp på en miljon kronor i statsbudgeten. Regeringen fick samtidigt ett bemyndigande att överskrida anslaget med myndigheternas beräknade övergångseffekter. Utfallet på anslaget blev 5 107 miljoner kronor, vilket är 5 106 miljoner kronor högre än anvisat på statsbudgeten.

Utgifterna för statsskuldräntor påverkas främst av statsskuldens storlek, räntenivåer och växelkurser. Tekniska faktorer till följd av Riksgäldskontorets upplånings- och skuldförvaltningsteknik påverkar också ränteutgifterna. Anslagsavräkningen görs enligt utgiftsmässiga principer och är ett netto av inkomster och utgifter i upplåningsverksamheten. Riksgäldskontoret har rätt att vid behov överskrida anslaget för räntor på statsskulden.

Tabell 5.54 Räntor på statsskulden 2005–2009

Miljarder kronor

	Utfall 2005	Utfall 2006	Utfall 2007	Utfall 2008	SB 2009	Utfall 2009
Räntor på lån i svenska kronor	39,5	37,9	38,6	39,1	34,0	25,0
Räntor på lån i utländsk valuta	11,3	10,5	10,9	9,6	8	7,7
Över-/underkurser vid emission	-9,0	-4,0	-3,5	-8,0	-3,0	-
Summa räntor	41,8	44,4	46,0	40,7	39,0	21,9
Räntor på in- och utlåning	-6,9	-6,1	-5,4	-4,8	-4,1	-6,5
Valutaförluster/vinster	-	6,3	2,5	-6,5	-4,2	13,9
Kursförluster/vinster	7,6	5,9	4,2	3,9	3,0	1,6
Övrigt	0,3	-1,2	-0,1	-0,2		0,2
Summa ränte- utgifter	32,6	49,4	47,2	33,1	33,7	31,1

Utfallet på anslaget 1:1 *Räntor på statsskulden* blev 31 143 miljoner kronor, vilket är 2 557 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten.

I statsbudgeten för 2009 beräknades statsbudgetens saldo bli ett överskott, motsvarande ett lånebehov på -57 937 miljoner kronor. Utfallet blev ett underskott på 176 137 miljoner kronor. Lånebehovet blev således 234 074 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten. Trots det blev utgifterna för räntor på lån i svenska kronor 9 000 miljoner kronor lägre än beräknat i statsbudgeten, vilket förklaras av betydligt lägre marknadsräntor än de som låg till grund för beräkningarna i statsbudgeten. En annan förklaring till varför

det stora underskottet inte hade så stor påverkan på statsskuldräntorna är att drygt hälften av underskottet berodde på ett lån till Riksbanken för att stärka valutareserven. Utlåningen till Riksbanken påverkar inte anslaget för statsskuldräntor då de ökade ränteutgifterna för den större upplåningen motsvaras av en lika stor ökning av de ränteinkomster som utlåningen inbringar. Ränteinkomsterna redovisas också under anslaget. De låga marknadsräntorna bidrog också till att inkomsterna av överkurs vid emission blev 7 800 miljoner kronor högre än beräknat i statsbudgeten.

De lägre ränteutgifterna motverkades dock av att de realiserade valutakursförlusterna blev 18 100 miljoner kronor högre än beräknat. Hur stora valutaförluster respektive vinster det blir beror på när lån i utländsk valuta förfaller och hur valutakurserna rört sig jämfört med när lånen togs upp. Dessutom kan denna post påverkas av eventuella placeringar i utländska valutor. Då den svenska kronkursen har varit lågt värderad under 2009 har det bidragit till stora valutakursförluster.

Tabell 5.55 Räntor och valutakurser 2005–2009 årsge-nomsnitt

	Utfall 2005	Utfall 2006	Utfall 2007	Utfall 2008	SB 2009	Utfall 2009
Ränta 5 år %	2,8	3,5	4,2	3,8	4,3	2,5
Ränta 6 mån %	1,8	2,4	3,6	3,9	3,5	0,4
TCW-in- dex ¹	128,3	127,3	125,2	127,1	124,5	140,2
SEK/ EUR	9,28	9,25	9,25	9,61	9,3	10,62
SEK/ USD	7,47	7,38	6,76	6,59	6,5	7,66

¹Total Competitiveness Weights, ett mått på kronans värde mot en korg av andra valutor.

Regeringen har medgivit att anslaget 1:3 *Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning* får överskridas med 36 miljoner kronor (regeringsbeslut den 11 februari 2010, se även avsnitt 5.4 Överskridanden). Regeringen begär årligen ett bemyndigande att vid behov överskrida anslaget för att kunna fullgöra statens betalningsåtaganden.

Utgifterna för utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. blev 11 743 miljoner kronor (24,4 procent) lägre än 2008. Det lägre

utfallet kan främst förklaras av det tillfälliga anslaget under 2008, 92:5 *Tillskott till stabilitetsfonden* som hade ett utfall på 15 000 miljoner kronor. Det tillfälliga anslaget under 2009 10:4 *Övergångseffekter av kostnadsmässig avräkning* medförde dock 5 107 miljoner kronor högre utgifter än 2008. Utgifterna för anslaget 1:1 *Räntor på statsskulden* blev 1 983 miljoner kronor (6,0 procent) lägre än 2008. Det är främst räntor på lån i svenska kronor som bidragit till det lägre utfallet. De blev 14 055 miljoner kronor lägre än 2008 till följd av de låga marknadsräntorna 2009. Valutakursdifferenser påverkar dock i motsatt riktning med 20 401 miljoner kronor. Valutakursförlusterna uppgick till 13 904 miljoner kronor 2009 jämfört med valutakursvinster på 6 497 miljoner kronor 2008.

Oförutsedda utgifter

Utfallet på anslaget 92:2 *Oförutsedda utgifter* blev 0,4 miljoner kronor, vilket är 8,7 miljoner kronor lägre än anvisat i statsbudgeten. Se tabell 5.54.

Tabell 5.56 Anslaget 92:2 Oförutsedda utgifter, utbetalningar 2008 och 2009

Kronor	
Summa 2009, 6 ärenden	417 100
Summa 2008, 8 ärenden	10 810 374

Under 2009 har 417 100 kronor betalats ut från detta anslag avseende sex förlikningar i mål mot Sverige inför den Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.

För att finansiera dessa utgifter ska indrag göras från utgiftsområde 4 Rättsväsendet, anslaget 4:5 *Sveriges Domstolar* med 341 033 kronor. Dessutom ska 55 526 kronor finansieras från utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution, anslaget 3:1 *Skatteverket* och 20 541 kronor från utgiftsområde 5 Internationell samverkan, anslaget 5:4 *Ekonomiskt bistånd till enskilda utomlands samt diverse kostnader för rättsväsendet*.

Indragningar som inte genomfördes under 2007–2009 avses genomföras under 2010. Regeringen avser även att återkomma med en redovisning av indragen i Årsredovisning för staten 2010.

5.4.27 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

Tabell 5.57 UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2009	TB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2009	Utfall 2008
2701001	Avgiften till Europeiska gemenskapen	19 878	3 933	19 192	-686	-3,5	31 526
Summa		19 878	3 933	19 192	-686	-3,5	31 526

Utgiftsområdet omfattar enbart anslaget 1:1 *Avgiften till Europeiska gemenskapen*. EU-budgeten beslutas årligen inom ramen för ett fastställt flerårigt budgettak (det s.k. finansiella perspektivet). Avgiften kan förändras under året och avvika från beräkningen i statsbudgeten beroende på ett flertal faktorer såsom faktisk uppbörd av tullar och importavgifter, revideringar av medlemsstaternas bruttonationalinkomst (BNI), baser för mervärdesskatt, valutakurser, utfallet av EU-budgeten för tidigare år och ändringsbudgetar på gemenskapsnivå.

Utfallet uppgick till 19 192 miljoner kronor och var därmed 686 miljoner kronor (3,5 procent) lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. Anslaget höjdes med 3 933 miljoner kronor på tilläggsbudget. Skälet var främst försvagningen av den svenska kronan i förhållande till euron samt ett negativt överföringsbelopp från 2008 på 1 404 miljoner kronor. Det lägre utfallet för avgiften till EU för 2009 jämfört med statsbudgeten inklusive tilläggsbudget beror delvis på att Sveriges tullintäkter blev lägre jämfört med tidigare beräkningar. Ytterligare orsaker är att Sveriges BNI och mervärdesskattebas beräknas blir lägre jämfört med tidigare prognoser.

Jämfört med 2008 minskade avgiften till Europeiska gemenskapen med 12 334 miljoner kronor (39,1 procent). Minskningen beror främst på att ett nytt system för medlemsländernas avgifter har börjat tillämpas 2009, vilket ger Sverige lägre avgifter jämfört med tidigare system. Systemet gäller dessutom retroaktivt från 2007, vilket gör att Sverige under 2009 har fått en återbetalning av tidigare inbetalda avgifter 2007-2008.

Under 2009 återbetalades 3 190 miljoner kronor avseende 2007 och 3 352 miljoner kronor avseende 2008. Förutom detta återbetalades 1 791 miljoner kronor till Sverige från överskott i EG:s budget för 2008.

5.4.28 Förändring av anslagsbehållningar

Budgeteringen av förbrukningen av anslagsbehållningar är i statsbudgeten inte fördelad per anslag utan tas upp under posten Minskning av anslagsbehållningar. Denna beräknades till -2 371 miljoner kronor i statsbudgeten för 2009. Posten utgör ett netto mellan å ena sidan anslagsbehållningar från föregående budgetår och å andra sidan sparade medel från innevarande budgetår samt utnyttjande av anslagskredit. I redovisningen av det slutliga utfallet ingår förbrukning av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskredit i utgifterna för respektive anslag och utgiftsområde.

Nettosumman av förändring av anslagsbehållningar 2009, exklusive utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m., framgår av tabell 5.58 Anslagsbehållningarna ökade under 2009 från 37 003 miljoner kronor vid ingången av året till 45 320 miljoner kronor vid utgången av året. De ökade således med 8 316 miljoner kronor under året. Jämfört med beräkningen i statsbudgeten ökade alltså anslagsbehållningarna mer än beräknat. Indragningar av anslagsmedel uppgick till 21 075 miljoner kronor under året. År 2008 minskade anslagsbehållningarna med 3 727 miljoner kronor.

Tabell 5.58 Förändringar av anslagsbehållningar exkl. UO 26 Statsskuldsräntor m.m. 2005-2009

Miljoner kronor

	2005	2006	2007	2008	2009
Ingående ramöverföringsbelopp 2009-01-01	25 576	25 404	34 593	40 731	37 003
Anvisat i statsbudgeten	691 813	725 209	733 129	725 519	734 948
Tilläggsbudget	1 818	11 072	12 961	38 174	39 143
Utnyttjade medgivna överskridanden	1		65	73	108
Indragningar	-9 070	-11 027	-18 112	-25 435	-21 075
Utfall	684 734	716 066	721 917	742 057	744 807
Utgående ramöverföringsbelopp 2009-12-31	25 404	34 593	40 719	37 003	45 320
Förändring av anslagsbehållningar	-172	9 189	6 126	-3 727	8 316

I tabell 5.59 redovisas de anslag som uppvisade utgående anslagsbehållningar överstigande 1 000 miljoner kronor under något av åren 2005–2009.

Den största anslagsbehållningen i slutet av 2009 hade anslaget 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* (7 175 miljoner kronor). Behållningen på detta anslag har varit hög de tre senaste åren. Anslagsbehållningen för anslaget 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser* blev 2 633 miljoner kronor, vilket är en ökning med 682 miljoner kronor i förhållande till året innan.

Anslagsbehållningen för anslaget 1:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* har ökat från 1 317 miljoner kronor 2005 till 3 649 miljoner kronor 2009. För anslaget 1:2 *Aktivitets- och sjukersättning m.m.* minskade anslagsbehållningen till 1 137 miljoner kronor och för anslaget 1:4 *Tandvårdsförmåner m.m.* ökade behållningen till 1 778 miljoner kronor.

För anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet* blev anslagsbehållningen i stort sett oförändrad (940 miljoner kronor) jämfört med 2008.

Den största ökningen av anslagsbehållning mellan 2008 och 2009 har anslaget 1:1 *Avgiften till Europeiska gemenskapen*. Behållningen ökade med 4 619 miljoner kronor jämfört med 2008.

Anslagen 1:23 och 1:24 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* samt *Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* har anslagsbehållningar som överstiger 2 000 miljoner kronor.

Den största minskningen av anslagsbehållning har anslaget 1:2 *Kommunersättningar vid flyktmottagande*, vars behållning minskade från 1 061 miljoner kronor till 226 miljoner kronor i slutet av 2009.

Tabell 5. 59 Specifikation av anslagsbehållningar över 1 000 miljoner kronor under något av åren 2005-2009

Miljoner kronor

Anslag	2005	2006	2007	2008	2009
06 01 001 Förbandsverksamhet och beredskap	1 277	905	320	697	1 211
06 06 02					
2008 Anskaffning av materiel och anläggningar	1 749	1 557	-75	334	
07 01 001 Bistandsverksamhet	2 349	2 498	1 268	936	940
09 01 004 Tandvårdsförmåner m.m.	1 080	15	-38	1 364	1 778
10 01 001 Sjukpenning och rehabilitering m.m.	1 317	1 233	2 611	3 121	3 649
10 01 002 Aktivitets- och sjukersättning m.m.	43	1 748	-136	1 404	1 137
12 01 002 Föräldraförsäkring	945	1 076	737	70	741
13 01 002 Kommunersättningar vid flyktningmottagande	107	81	130	1 061	226
14 01 002 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	-1 459	588	8 176	6 546	7 175
14 01 003 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader	174	591	504	1 951	2 633
14 22 01					
2008 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000-2006	1 051	953	635	357	353
14 01 006 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007-2013			290	1 182	1 520
15 01 002 Studiemedel m.m.	1 064	1 848	1 358	1 112	755
18 31 11					
2006 Investeringsbidrag för anordnande av hyresbostäder	976	1 228	821	444	180
18 34 01					
2003 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	1 284	1 331	1 330	117	
19 01 004 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007-2013			300	1 063	1 214
23 01 023 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	643	713	1 491	1 634	2 129
23 01 024 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur			990	1 512	2 135
27 01 001 Avgiften till Europeiska gemenskapen	1 237	2 654	2 020	-1 404	3 215

5.4.29 Riksgäldskontorets nettoutlåning

För att statsbudgetens saldo ska överensstämma med statens lånebehov (med omvänt tecken) redovisas Riksgäldskontorets nettoutlåning samt en kassamässig korrigeringspost på statsbudgetens utgiftssida.

För 2009 blev utfallet för Riksgäldskontorets nettoutlåning 104 674 miljoner kronor. Beräkningen i statsbudgeten uppgick till 11 036 miljoner kronor. Skillnaden mellan utfall och statsbudget blev således 93 368 miljoner kronor. I tabell 5.60 specificeras de största posterna. Alla poster är dock inte specificerade i statsbudgeten.

Tabell 5.60 Riksgäldskontorets nettoutlåning

Miljoner kronor

	Utfall 2009	SB 2009 ¹	Utfall- SB 2009	Utfall 2008
Premiepensionsmedel, inbetalning	-29 223	-30 400	1 177	-29 239
Premiepensionsmedel, utbetalning	30 261	28 900	1 361	28 606
Myndigheters ränte- konton				
Jordbruksverkets EU- konton				-5 012
Försvarets materiel- verk	-1 076			-4 172
Försvarmakten	-2 470			1 025
Vägverket	-2 154			557
Banverket	-697			1 121
Bidrag till Vägverket för Norra Länken, Sthlm	56			603
Garantireserver	-23			-218
Övriga räntekonton	-3 586			287
CSN, studielån m. m.	5 641	5 100	541	5 136
Investeringslån myn- digheter	1 136			2 245
Insättningsgaranti	-4			39
Kärnavfallsfonden	-566			-42
Stabilitetsfonden	2 880			-12 745
Banverkets infra- strukturlån	3 066	3 300	-234	-11 400
Vägverkets infra- strukturlån	1 207	2 000	-793	-10 135
Omfinansiering av infrastrukturlån Sthlm/Gbg				3 595
Exportkreditnämnden	-38			-3 219
Statliga bolag				

Lån till Botniabanan	1 455	1 800	-345	2 303
Vinstmedel Svenska Spel AB	1 200			200
Lån till Svensk- Danska Broförbindel- sen AB	225			675
Övriga statliga bolag	-154			-492
Affärsverk				
Affärsverket Statens Järnvägar	268			3 082
Övriga affärsverk	182			-708
Lån till Riksbanken	95 252			
Lån till Island	874			
Övrigt, netto	961			7
Summa	104 674	11 036	93 638	-27 901

¹ Endast vissa delposter är specificerade

Förklaringen till den stora avvikelserna gentemot statsbudgeten är att Riksbanken lånat motsvarande 95 252 miljoner kronor i Riksgäldskontoret för att återställa valutareserven. Detta behövdes för att Riksbanken under den finansiella krisen lånat ut amerikanska dollar till svenska banker och ingått swapavtal med centralbankerna i Island, Lettland och Estland samt utökat engagemangen till internationella valutafonden. Förstärkningen av valutareserven är temporär och kommer att avslutas när Riksbanken avvecklat de åtgärder som gjorts med anledning av finanskrisen.

Riksdagen beslutade under våren 2009 om ett lån till Island på högst 6 500 miljoner kronor, som ett tillägg till IMF:s samordnade finansiella insatser till landet. Utbetalningarna av lånet blev dock försenat och endast 874 miljoner kronor har betalats ut 2009.

Premiepensionsmyndighetens inbetalningar av premiepensionsmedel beräknades i statsbudgeten uppgå till 30 400 miljoner kronor. Utfallet för inbetalningarna blev 29 223 miljoner kronor, dvs. 1 177 miljoner kronor lägre än i statsbudgeten. Utbetalningarna av premiepensionsmedel inklusive ränta blev 30 261 miljoner kronor, vilket var 1 361 miljoner kronor högre än beräknat.

Totalt ökade behållningarna på myndigheternas räntekonton och vissa särskilda räntebelagda konton under 2009 med 9 950 miljoner kronor, vilket minskade nettoutlåningen. De myndigheter som ökat sina behållningar mest är Försvarets materielverk, Försvarmakten, Vägverket och Banverket. En bidragande orsak till myndigheternas ökade

behållningar under året är övergångseffekter på grund av genomförandet av kostnadsmässig anslagsavräkning för förvaltningsanslag.

Stockholms stad inbetalade i förskott sin andel av finansieringen av Norra länken i Stockholm. Inbetalningen gjordes i maj 2005 med 1 775 miljoner kronor till ett räntebelagt konto avseende Vägverket och medlen har använts under några år fr.o.m. 2005. Under 2009 utnyttjades 56 miljoner kronor av dessa medel.

Centrala studiestödsnämndens lån i Riksgäldskontoret för studielån och lån till hemutrustning beräknades i statsbudgeten öka med 5 100 miljoner kronor. Utfallet blev 5 641 miljoner kronor, dvs. 541 miljoner kronor högre än beräknat.

Riksgäldskontoret lånar ut medel till myndigheter för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet. Sådana investeringslån till myndigheter ökade med 1 136 miljoner kronor.

Stabilitetsfonden, som inrättades 2008 för finansiering av stödåtgärder till banker och andra kreditinstitut, ökade nettoutlåningen med 2 880 miljoner kronor 2009. I beloppet ingår ett kapitaltillskott till Nordea om 5 610 miljoner kronor. Staten deltog, med sin ägarandel om 19,9 procent, i den nyemission som banken genomförde i april 2009. Vidare har Riksgäldskontoret sålt aktierna i Carnegie Investment Bank AB och Max Matthiessen Holding AB och en delbetalning på 1 227 miljoner kronor återfördes till stabilitetsfonden under 2009, vilket minskade nettoutlåningen. Bankgarantiavgifterna som också betalas in till stabilitetsfonden, uppgick till 1 546 miljoner kronor 2009. Förvaltningskostnaderna för fonden uppgick till 43 miljoner kronor.

Banverket ökade under 2009 sina infrastrukturlån i Riksgäldskontoret med 3 066 miljoner kronor och Vägverket ökade sina med 1 207 miljoner kronor. Projektet Botniabanan finansieras också med lån i Riksgäldskontoret. Botniabanan AB lånade 1 455 miljoner kronor under 2009. Totalt ökade nettoutlåningen för infrastrukturinvesteringar med 5 728 miljoner kronor. I statsbudgeten räknade man med en ökning på 7 100 miljoner kronor. Det är framför allt Vägverkets infrastrukturlån som blev lägre än beräknat i statsbudgeten.

I posten Övrigt, netto ingår bland annat ökad utlåning till Statens fastighetsverk med 999 miljoner kronor och minskad utlåning till Försvarets materielverk med 653 miljoner kronor.

Under 2009 blev utfallet för Riksgäldskontorets nettoutlåning sammantaget 132 575 miljoner kronor högre än 2008, vilket främst beror på lånet till Riksbanken. Förutom lånet till Riksbanken hade posterna för Stabilitetsfonden samt Ban- och Vägverkets infrastrukturlån stora negativa utfall 2008 som förklarar delar av skillnaden. Detta berodde på att Stabilitetsfonden inrättades och tillfördes 15 000 miljoner kronor från anslag samt att Banverket och Vägverket tillfördes extra medel på tilläggsbudget för att göra extraamorteringar på sina infrastrukturlån.

5.4.30 Kassamässig korrigerig

Posten Kassamässig korrigerig och posten Riksgäldskontorets nettoutlåning ingår i statsbudgeten för att statsbudgetens saldo ska motsvara statens lånebehov med omvänt tecken. Posten Kassamässig korrigerig utgör skillnaden mellan å ena sidan saldot mellan statsbudgetens anslag och inkomstitlar och å andra sidan nettot av in- och utbetalningar över statens centralkonto i Riksbanken.

Kassamässiga korrigeringar uppstår dels till följd av periodiseringsskillnader, dels till följd av att det förekommer transaktioner över statens centralkonto som inte har sin motsvarighet på anslag eller inkomstitlar och vice versa. Utfallet för den kassamässiga korrigeringen är en restpost, men vissa delposter är möjliga att specificera.

Betalning av Sveriges avgift till EU medför alltid en viss kassamässig korrigerig. Sverige betalar inte avgiften direkt till EU. Avgiften överförs till ett räntefritt konto hos Riksgäldskontoret inom statens centralkonto. Samtidigt sker avräkning mot anslaget för EU-avgiften. EU rekviderar sedan via Riksbanken medel från kontot hos Riksgäldskontoret. Eftersom tidpunkten för anslagsbelastning och rekvisition från EU skiljer sig åt uppstår kassamässiga korrigeringar vid såväl anslagsbelastningen som vid rekvisitionen. Anslagsbelastning och rekvisition kan ske under olika budgetår.

För 2008 blev utfallet för Kassamässig korrigerings -270 miljoner kronor. Beräkningen i statsbudgeten var 1 392 miljoner kronor. Skillnaden mellan utfall och statsbudget blev således -1 662 miljoner kronor. I tabell 5.61 framgår de delposter som är möjliga att specificera.

Tabell 5.61 Kassamässig korrigerings

Miljoner kronor

	Utfall 2009	SB 2009	Utfall- SB 2009	Utfall 2008
Ränteperiodisering	302			48
Venantius-lån	1 392			824
Effekter av övergången till kostnadsässig an- slagsavräkning	-1 865			
EU-betalningar avgift	1 161			-1 150
Förskjutningar av EU- stöd inom jordbruksom- rådet				5 012
Övrigt	-1 261			-1 021
Summa	-270	1 392	-1 662	3 713

Betalning av Sveriges avgift till EU medförde en kassamässig korrigerings på 1 161 miljoner kronor som följd av att kommissionen rekviderade högre belopp än de avgifter som anslagsavräknades under året. Redovisningen på anslaget för statsskuld räntor är inte helt kassamässig. En kassamässig korrigerings uppstår därför, främst till följd av att inkomsträntor på vissa delar av Riksgäldskontorets utlåning periodiseras till det kvartal de avser. Denna periodiseringseffekt blev 302 miljoner kronor för 2009. År 2007 övertog Riksgäldskontoret gäldernärsansvaret för Venantius AB:s lån på drygt 4 100 miljoner kronor. Återbetalningarna av dessa lån medför kassamässiga korrigerings t.o.m. 2013. Denna post, som för 2009 uppgick till 1 392 miljoner, var medräknad i statsbudgeten. Övergången till kostnadsässig anslagsavräkning för myndigheternas förvaltningsutgifter har medfört en kassamässig korrigerings på -1 865 miljoner kronor. Korrigerings har uppstått beroende på att Försvarmakten inte fått hela det belopp som anslagsavräknats på anslaget 1:4 Övergångseffekter av kostnadsässig avräkning under utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m. insatt på sitt räntekonto i Riksgäldskontoret. Beloppet kommer att betalas till Försvarmakten under 2010–2013. Detta ger då upphov till kassamässiga korrigerings år

motsatt håll. Posten Övrigt, som uppgick till -1 261 miljoner kronor, är en restpost som till stor del är hänförlig till skillnader mellan tidpunkten för anslagsavräkning och tidpunkten för betalning.

Den kassamässiga korrigerings för 2009 blev 3 983 miljoner kronor lägre än 2008. Korrigerings för förskjutningar av EU-stöd inom jordbruket står för den största skillnaden. Den blev 5 012 miljoner kronor lägre 2009 och förklaras av att Jordbruksverkets EU-konto upphörde 2008. Korrigerings för betalningen av EU-avgiften blev däremot 2 311 miljoner kronor högre 2009.

5.4.31 Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Utgifterna för Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten belastar inte statsbudgeten. De ingår emellertid i de utgifter som omfattas av utgiftstaket för staten.

Ålderspensionssystemet består av en fördelningsdel och en premiereservdel. Fördelningsdelen finansieras av under året inbetalda pensionsavgifter. Nettot av inbetalda avgifter och utbetalda pensioner tillfaller, alternativt finansieras av, Första–Fjärde AP-fonderna.

Vid sidan av AP-fonderna sker en förmögenhetsuppbyggnad inom premiepensionssystemet, som administrerades av Premiepensionsmyndigheten t.o.m. 2009. Den 1 januari 2010 bildades Pensionsmyndigheten med ansvar för hela den allmänna ålderspensionen.

Enligt beslut av EU:s statistikorgan Eurostat får fonderade pensionssystem inte räknas till den offentliga sektorn i nationalräkenskaper. Det innebär att premiereservdelen och utbetalningar av premiepension inte ingår i utgifterna under utgiftstaket för staten.

Tilläggs pension och inkomstpension belastar fördelningssystemet (AP-fonderna). Premiepension betalas ut från premiepensionssystemet.

AP-fondernas administrationskostnader ingår i utgifterna för Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. I rörelsens kostnader för Först – Fjärde AP-fonderna ingår samtliga förvaltningskostnader, exklusive courtage, arvoden till externa förvaltare och depåbanksarvoden. Provisionskostnader redovisas som en avdragspost under rörelsens intäkter.

Prestationsbaserade avgifter reducerar nettore-sultatet för den tillgång som förvaltats.

Förvaltararvoden för onoterade aktier och andelar för vilka återbetalning medges före vinstdelning och där återbetalning bedöms som sannolik, redovisas som en del av tillgång-arnas anskaffningsvärde. De ingår inte i de administrationskostnader som redovisas i ta-bellen nedan. I övriga fall redovisas de som provisionskostnader.

Sjätte AP-fondens gemensamma kostnader och förvaltningskostnader redovisas under posten rörelsens kostnader i tabellen.

Tabell 5.62 Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Miljoner kronor

	SB 2009	Utfall 2009	Utfall-SB 2009	Utfall-SB Procent 2008	Utfall 2008
AP-fonderna, pen- sionsutgifter	217 822	217 413	-409	-0,2	199 206
Administrations- utgifter	2 927	2 389	-538	-18,4	2 180
varav					
Försäkringskassan m.fl. myndigheter		922			610
AP-fonderna, rörel- sens kostnader		808			778
AP-fonderna, provi- sionskostnader		489			498
AP-fonderna, pre- stationsbaserade avgifter		170			294
Summa	220 749	219 802	-947	-0,4	201 386

I budgetpropositionen för 2009 beräknades utgifterna för ålderspensionssystemet vid si-dan av statsbudgeten uppgå till 220 749 miljoner kronor. Utfallet uppgick till 219 802 miljoner kronor och var därmed 947 miljoner kronor lägre än beräknat. Pen-sionsutbetalningarna från AP-fonderna upp-gick till 217 413 miljoner kronor, varav 19 miljoner kronor överfördes från AP-fonderna till EU:s tjänstepensionssystem för de tjänstemän inom EU som har begärt detta. Pensionsutbetalningarna var därmed 409 miljoner kronor (0,2 procent) lägre än beräknat.

Administrationskostnaderna för inkomst-pensionen uppgick totalt till 2 389 miljoner kronor, vilket är 538 miljoner kronor lägre än beräknat. Ersättningen från AP-fonderna till Försäkringskassan, Skatteverket, Kronofog-

demyndigheten och Konjunkturinstitutet för administration uppgick till 922 miljoner kro-nor (regeringsbeslut 2008-12-19).

AP-fondernas administrationskostnader (rörelsens kostnader, provisionskostnader och prestationsbaserade avgifter) uppgick totalt till 1 467 miljoner kronor under 2009. Rörelsens kostnader för AP-fonderna uppgick till 808 miljoner kronor, varav 70 miljoner kronor avsåg Sjätte AP-fondens gemensamma kostnader och 76 miljoner kronor avsåg fondens interna och externa förvaltningskostnader. AP-fondernas provisionskostnader uppgick till 489 miljoner kronor och de prestationsbaserade avgifterna uppgick till 170 miljoner kronor.

Jämfört med 2008 blev utfallet för Ålders-pensionssystemet vid sidan av statsbudgeten 18 416 miljoner kronor (9,1 procent) högre. Pensionsutbetalningarna från AP-fonderna ökade med 18 207 miljoner kronor (9,1 procent). Det beror främst på högre in-komstindex och på ett ökat antal pensionärer med inkomstrelaterad pension.

Ersättningen från AP-fonderna till Försäk-ringskassan m.fl. myndigheter ökade med 312 miljoner kronor (51,1 procent) efter att för 2008 ha minskat med 191 miljoner kronor jämfört med 2007.

AP-fondernas administrationskostnader minskade med 103 miljoner kronor (6,6 procent). Det beror främst på att de pre-stationsbaserade avgifterna minskade med 124 miljoner kronor jämfört med 2008.

I kapitel 8 avsnitt 8.5 Pensionssystemets årsredovisning 2009 finns mer information om pensionssystemet. Enligt tabell 8.5 Inkomst-och premiepension, resultaträkning uppgick administrationskostnaderna till 2 066 miljoner kronor. Detta belopp avser summan av admi-nistrationskostnaderna för premiepension, 336 miljoner kronor, och inkomstpension, 1 730 miljoner kronor. Beloppet för inkomst-pension understiger således administrations-kostnaderna enligt tabell 5.60 (2 389 miljoner kronor) med 659 miljoner kronor. Det beror på att AP-fondens provisionskostnader (489 miljoner kronor) och prestationsbaserade avgifter (170 miljoner kronor) inte ingår i ta-bell 8.5.

5.5 Realekonomisk fördelning av statsbudgeten

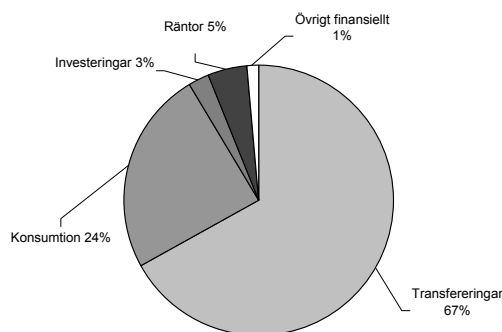
Vid analys av och information om statsbudgetens storlek och påverkan på samhällsekonomin fördelas utgifterna även på ett annat sätt än efter utgiftsområden eller anslag. En sådan fördelning är den realekonomiska fördelningen, som baseras på nationalräkenskapernas definitioner. För att skapa jämförbarhet med andra länder upprättas nationalräkenskaperna enligt internationella principer och riktlinjer. Dessa har utarbetats av bl.a. EU.

Den realekonomiska fördelning av utgifterna som redovisas är: Transfereringar, konsumtion, investeringar samt räntor och finansiella transaktioner (se diagram 5.2)

De olika realekonomiska kategorierna presenteras övergripande och de viktigaste delarna i statsbudgeten under respektive kategori kommenteras. I tabell 5.63 visas den realekonomiska fördelningen av utgifterna inom statsbudgetens utgiftsområden, dvs. statsbudgetens utgifter exklusive Riksgäldskontorets nettoutlåning och kassamässig korrigering.

Vidare framgår den absoluta och procentuella förändringen mellan 2009 och 2008. I tabell 5.64, 5.68, 5.70 och 5.71 visas de realekonomiska kategorierna för respektive utgiftsområden 2005-2009. Tabellerna 5.65-67 och 5.69 visar de största anslagen inom de största realekonomiska arterna. Tabellerna redovisas i 2009 års struktur.

Diagram 5.2 Procentuell fördelning av statsbudgetens utgifter 2009, realekonomiskt fördelade.

Tabell 5.63 Realekonomisk fördelning av statsbudgeten 2005–2009

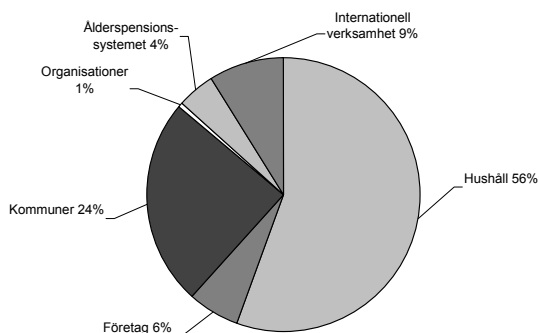
Miljoner kronor

Realekonomisk kategori	Utfall 2009	Utfall 2008	Utfall 2007	Utfall 2006	Utfall 2005	Förändring 2008–2009	Procentuell förändring 2008–2009
Transfereringar	523 916	502 529	510 298	523 349	506 169	21 387	4,3
<i>varav</i>							
Hushållssektorn	291 248	278 243	288 003	302 917	301 078	13 005	4,7
Kommunala sektorn	127 364	108 763	113 950	104 717	97 952	18 601	17,1
Företagssektorn	32 075	32 649	32 165	36 216	31 714	-574	-1,8
Ålderspensionssystemet	23 632	23 779	23 744	26 636	26 456	-147	-0,6
Statliga ideella organisatio- ner	3 419	3 314	3 307	3 257	2 879	105	3,2
Internationell verksamhet	46 178	55 782	49 129	49 606	46 090	-9 604	-17,2
<i>varav</i>							
EU-institutioner	19 192	31 526	26 635	25 920	25 635	-12 334	-39,1
Konsumtionsutgifter	189 820	176 148	173 268	166 108	159 945	13 672	7,8
<i>varav</i>							
Löner inklusive sociala av- gifter	103 860	98 989	95 101	91 958	86 153	4 871	4,9
Omkostnader för konsumtion	54 289	44 958	45 008	42 282	42 651	9 331	20,8
Lokaler	16 121	15 569	15 341	14 126	13 789	552	3,5
Utgifter för försvarsändamål	6 540	9 199	10 976	10 837	10 679	-2 659	-28,9
Sociala naturaförmåner	9 010	7 433	6 842	6 905	6 673	1 577	21,2
Investeringsverksamhet	20 434	18 390	15 391	15 000	13 100	2 044	11,1
Räntor	36 727	39 574	52 595	54 952	38 933	-2 847	-7,2
<i>varav</i>							
Räntor på statsskulden	31 143	33 126	47 161	49 374	32 561	-1 983	-6,0
Finansiella transaktioner	10 373	53 622	17 621	6 124	6 807	-43 249	-80,7
Summa utgiftsområden	781 270	790 263	769 172	765 537	724 956	-8 993	-1,1

Transfereringar

Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. till stor del utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation. Som transfereringar räknas t.ex. sjukpenning och barnbidrag men även internationellt bistånd och Sveriges bidrag till EG-budgeten. Syftet med transfereringar är att omfördela inkomster mellan olika grupper i samhället, mellan olika regioner i landet eller till internationell verksamhet. Transfereringar kan också avse omfördelningar för individen över tiden. I diagram 5.3 redovisas transfereringarna per mottagarkategori 2009.

Diagram 5.3 Statsbudgetens transfereringar fördelade efter mottagarkategori 2009

År 2009 utgjorde transfereringarna 67 procent av utgifterna inom statsbudgetens utgiftsområden. Hushållen erhöll 56 procent av de totala transfereringarna.

Transfereringar till hushåll

I tabell 5.65 visas de största anslagen med transfereringar till hushåll. Dessa transfereringar har ökat med 13 005 miljoner kronor. Det beror framförallt på anslaget 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* som ökade med 9 446 miljoner kronor till 30 065 miljoner kronor. Ökningen beror på grund av rådande lågkonjunktur och ett mycket dåligt arbetsmarknadsläge. Anslaget 3:5 *Kostnader för statlig för assistansersättning* ökade med 1 895 miljoner till 21 753 miljoner kronor. Antalet assistansberättigade har kontinuerligt ökat de senaste åren. Även det genomsnittliga antalet assistanstimmar har ökat.

Anslaget 1:2 *Aktivitets- och sjukersättningar m.m.* har störst transfereringar till hushåll. De minskade för andra året i rad, i år med

938 miljoner till 62 285 miljoner kronor. För anslaget 1:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* minskade det med 3 624 miljoner till 19 526 miljoner kronor. Inom utgiftsområde 26 *Statsskuldräntor m.m.* ökar transfereringsutgifterna 2009, framförallt med anledning av att Försvarsmakten redovisat pensionsutbetalningar med 865 miljoner kronor under anslaget 1:4 *Effekterna av kostnadsmissig avräkning*.

Transfereringar till kommunerna

Kommunerna var den näst största mottagaren av transfereringar 2009. Den kommunala sektorn omfattar kommuner, landsting och kommunalförbund. Under 2009 erhöll kommunerna 24 procent av de totala transfereringarna. I tabell 5.66 visas de största anslagen för transfereringar till kommunerna.

Under 2009 ökade transfereringarna till kommuner med 18 601 miljoner kronor eller 17,1 procent. Det beror framför allt på det nya anslaget 1:4 *Tillfälligt konjunkturstöd till kommuner och landsting* på 14 000 miljoner kronor. Av detta anslag har 13 000 miljoner använts till att upprätthålla grundläggande välfärdstjänster i kommunsektorn och för att dämpa nedgången i sysselsättningen i sektorn. 1 000 miljoner kronor har använts för att minska effekterna av ordinarie hälso- och sjukvård i anslutning till influensaepidemin. Anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* står för mer än hälften av de medel som staten lämnar till kommunerna via anslag. Utfallet för anslaget ökade med 3,6 procent till 64 772 miljoner kronor 2009. Ökningen beror på att anslagsnivån 2009 höjdes främst för justeringar för det höjda grundavdraget för pensionärer samt utvidgning av det nationella vaccinationsprogrammet. Anslaget 1:5 *Bidrag för läkemedelsförmånerna* svarar för den näst största transfereringen till kommunerna med 22 267 miljoner kronor, en ökning med 683 miljoner 2009. Den största procentuella ökningen inom gruppen transfereringar till kommuner stod anslaget 1:6 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007-2013* för. Dessa bidrag ökade till 189 miljoner kronor. Anslaget 1:2 *Statligt utjämningsbidrag till LSS-kostnader* ökade med 24,3 procent till 2 808 miljoner kronor. Bidraget finansieras med en utjämningsavgift för kommuner, som

redovisas på statsbudgetens inkomstsida (inkomsttitel 7121).

Transfereringar till utlandet

Den tredje största kategorin avser transfereringar till utlandet, dvs. internationell verksamhet. Dessa uppgick under 2009 till 9 procent av de totala transfereringarna. De internationella transfereringarna indelas i transfereringar till EU och transfereringar till övrig internationell verksamhet.

Transfereringar till EU bestod av anslaget 1:1 *Avgiften till Europeiska gemenskapen* och utgjorde 41 procent av de internationella transfereringarna. EU-avgiften minskade med 12 334 miljoner kronor eller 39 procent 2009. Transfereringar till övrig internationell verksamhet utgjordes till största delen av anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet*. Detta anslag utgjorde 49 procent av de internationella transfereringarna. Anslaget ökade med 1 264 miljoner eller 2 procent under 2009. Anslaget 1:13 *Insatser för internationella klimatinvesteringar* ökade med 219 miljoner kronor, vilket utgör en ökning med 482 procent. Detta beror på stora investeringar i projekt avseende vindkraft och bioenergi i utvecklingsländer.

Transfereringar till företag

Transfereringar till företagssektorn uppgick till 6 procent av de totala transfereringarna 2009. Företagssektorn omfattas enligt nationalräkenskaperna av privata företag, ekonomiska föreningar, kommunala bolag, statliga bolag och statliga affärsverk. I tabell 5.67 specificeras de största anslagen med transfereringar till företag.

Transfereringar till ålderspensionssystemet

Transfereringar till ålderspensionssystemet består av statliga ålderspensionsavgifter som ingår i vissa anslag som är förenade med ålderspensionsrätt. Exempel på sådana anslag är 1:2 *Aktivitets- och sjukersättning m.m.* inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 1:7 *Pensionsrätt för barnår* inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn, 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv samt 1:2 *Studiemedel m.m.* inom utgiftsområde 15 Studiestöd. Den del av den statliga ålderspensionsavgiften som beräknas motsvara pensionsrätt för premiepension och förs till Riksgäldskontoret för tillfällig förvaltning redovisas som transferering till hushållssektorn eftersom premiepensionen inte anses tillhöra den statliga sektorn. Andelen av den statliga ålderspensionsavgiften som fördes till Riksgäldskontoret var 14,0 procent för 2009.

Inom utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. ökar transfereringsutgifterna 2009, framförallt med anledning av att Försvarsmakten har redovisat pensionsutbetalningar till hushållen med 869 miljoner kronor under anslaget 1:4 *Effekter av kostnadsmässig anslagsavräkning*.

Transfereringar till organisationer

Organisationer och ideella föreningar tillhörande den statliga sektorn får bidrag från staten. Transfereringar till organisationer och föreningar utgjorde mindre än en procent av de totala transfereringarna. I denna grupp ingår bl.a. Chalmers tekniska högskola, Stiftelsen högskolan i Jönköping, Dramaten, Operan och Riksteatern.

Tabell 5.64 Transfereringar per utgiftsområde 2005–2009

Miljoner kronor

Utgifts- område	Utgiftsområdesnamn	2009	2008	2007	2006	2005	Förändring 2008–2009	Procentuell förändring 2008–2009
01	Rikets styrelse	1 429	1 253	1 251	1 402	1 131	176	14,0
02	Samhällsekonomi och fi- nansförvaltning	10 000	9 506	9 262	9 322	8 609	494	5,2
03	Skatt, tull och exekution	133	120	69	59	48	13	11,2
04	Rättsväsendet	372	422	443	391	298	-50	-11,8
05	Internationell samverkan	1 515	1 442	1 327	1 152	1 013	73	5,0
06	Försvaret samt beredskap mot sårbarhet	2 042	2 115	1 933	2 205	1 943	-73	-3,5
07	Internationellt bistånd	26 610	25 299	23 552	24 469	21 047	1 311	5,2
08	Migration	2 670	2 716	2 298	2 004	2 154	-46	-1,7
09	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	45 943	43 420	41 526	37 463	34 178	2 523	5,8
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	101 590	106 765	110 239	116 686	119 005	-5 175	-4,8
11	Ekonomisk trygghet vid äl- derdom	42 305	42 591	43 738	45 019	46 120	-286	-0,7
12	Ekonomisk trygghet för fa- miljer och barn	68 080	66 393	61 568	60 066	55 467	1 687	2,5
13	Integration och jämställdhet	4 883	4 731	2 089	3 428	20 612	152	3,2
14	Arbetsmarknad och arbets- liv	51 822	40 030	48 600	59 503	43 589	11 792	29,5
15	Studiestöd	15 746	14 543	14 808	15 373	14 340	1 203	8,3
16	Utbildning och universitets- forskning	12 679	11 398	10 910	15 600	14 595	1 281	11,2
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	8 248	7 911	8 080	7 709	7 178	337	4,3
18	Samhällsplanering, bo- stadsförsörjning byggande samt konsumentpolitik	1 023	1 260	5 026	5 554	5 895	-237	-18,8
19	Regional utveckling	2 966	2 529	2 698	3 030	3 055	437	17,3
20	Allmän miljö- och naturvård	1 774	1 454	1 169	2 255	1 660	320	22,0
21	Energi	2 202	1 440	1 518	1 023	880	762	52,9
22	Kommunikationer	2 734	3 437	3 674	3 195	3 826	-703	-20,4
23	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	12 307	12 829	12 069	17 844	14 321	-522	-4,1
24	Näringsliv	2 946	2 627	2 834	2 421	2 251	319	12,1
25	Allmänna bidrag till kom- muner	81 588	64 767	72 974	60 246	57 317	16 821	26,0
26	Statsskuldsräntor m.m.	1 117	7	8	10	2	1 110	16 979,5
27	Avgiften till Europeiska ge- menskapen	19 192	31 524	26 635	25 920	25 635	-12 332	-39,1
Summa utgiftsområden		523 916	502 529	510 298	523 349	506 169	21 387	4,3

.Not:Följande anslag har flyttats från utgiftsområde 13 till utgiftsområde 14 för åren 2005-2008 för att få jämförbarhet med år 2009.

Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetstöd
Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser
Lönebidrag och Samhall m.m.
Bidrag till lönegarantiersättning
Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000-2006

Tabell 5.65 Transfereringar till hushåll 2005–2009, särredovisning av större anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Utfall 2009	Utfall 2008	Utfall 2007	Utfall 2006	Utfall 2005	Förändring 2008–2009	Procentuell förändring 2008–2009
1001002	Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	62 285	63 223	63 281	63 059	62 185	-938	-1,5
1401002	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	30 065	20 619	26 656	39 823	43 172	9 446	45,8
1201002	Föräldraförsäkring	28 008	26 949	25 448	23 995	22 155	1 059	3,9
1201001	Allmänna barnbidrag	23 364	23 389	23 516	23 611	21 458	-25	-0,1
0903005	Kostnader för statlig assistansersättning	21 753	19 858	18 171	16 090	14 332	1 895	9,5
1001001	Sjukpenning och rehabilitering m.m.	19 526	23 150	27 732	32 193	34 543	-3 624	-15,7
1101001	Garantipension till ålderspension	19 054	19 344	20 371	21 339	22 449	-290	-1,5
1101001	Efterlevandepensioner till vuxna	15 847	15 697	15 702	15 813	15 856	150	1,0
0201005	Statliga tjänstepensioner m.m.	10 002	9 502	8 957	8 598	8 201	500	5,3
1501002	Studiemedel m.m.	9 635	8 537	8 542	8 184	7 879	1 098	12,9
1101001	Bostadstillägg till pensionärer	6 907	7 113	7 263	7 448	7 333	-206	-2,9
1401011	Bidrag till lönegarantiersättning	2 964	832	593	198	-	2 132	256,0
	Övriga anslag	41 838	40 030	41 772	42 565	41 517	1 808	4,5
	Totalt	291 248	278 243	288 003	302 917	301 078	13 005	4,7

Tabell 5.66 Transfereringar till kommuner 2005–2009, särredovisning av större anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Utfall 2009	Utfall 2008	Utfall 2007	Utfall 2006	Utfall 2005	Förändring 2008–2009	Procentuell förändring 2008–2009
2501001	Kommunalekonomisk utjämning	64 772	62 498	70 813	58 129	55 202	2 274	3,6
0901005	Bidrag för läkemedelsförmånerna	22 267	21 584	21 367	20 550	19 767	683	3,2
2501004	Tillfälligt konjunkturstöd till kommuner och lands- ting	14 000	-	-	-	-	14 000	-
1301002	Kommunersättningar vid flyktingmottagande	4 662	4 651	4 175	3 045	1 736	11	0,2
1601007	Maxtaxa i förskoleverk- samhet, skolbarnsomsorg m.m.	3 657	3 657	3 656	3 660	3 660	0	0,0
2501002	Statligt utjämningsbidrag för LSS-kostnader	2 808	2 259	2 138	1 898	1 767	549	24,3
1401004	Lönebidrag och Samhall m.m.	2 148	2 151	1 204	1 114	1 009	-3	-0,1
1001006	Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvård	1 000	1 000	806	1	-	0	0,0
0901004	Tandvårdsförmåner m.m.	1 514	1 050	892	817	692	464	44,2
1601010	Fortbildning av lärare	530	377	42	-	-	153	40,6
162516 (2006)	Statligt stöd för utbild- ning av vuxna	-	-	6	1 794	2 349	-	-
162510 (2006)	Bidrag till personalför- stärkningar i skola och fritidshem	-	-	-	923	-	-	-
162509 (2006)	Bidrag till personalför- stärkningar i förskola	-	-	-58	2 277	663	-	-
091608 (2008)	Kostnader för statlig as- sistansersättning	-4 186	-3 856	-3 497	-3 208	-2 984	-330	8,5
	Övriga anslag	14 192	13 392	12 406	13 716	14 092	800	6,0
	Totalt	127 364	108 763	113 950	104 717	97 952	18 601	17,1

Tabell 5.67 Transfereringar till företag 2005–2009, särredovisning av större anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Utfall 2009	Utfall 2008	Utfall 2007	Utfall 2006	Utfall 2005	Förändring 2008–2009	Procentuell förändring 2008–2009
1401004	Lönebidrag och Samhall m.m.	9 358	9 357	8 790	8 365	7 778	1	0,0
2301011	Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	6 948	6 962	7 180	11 665	6 487	-14	-0,2
2301023	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	2 287	2 408	1 973	2 623	3 058	-121	-5,0
2301024	Från EG-budgeten finansi- erade åtgärder för lands- bygdens miljö och struktur	1 673	1 898	1 575	1 817	2 383	-225	-11,9
	Övriga anslag	11 809	12 023	12 647	11 746	12 008	-214	-1,8
	Totalt	32 075	32 648	32 165	36 216	31 714	-573	-1,8

Konsumtion

Statlig konsumtion avser förbrukning av resurser som de statliga myndigheterna använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror, inköp av varor och tjänster, underhåll och reparationer samt försvarets inköp av krigsmateriel som inte kan användas för civilt bruk. I konsumtionsbegreppet ingår även myndigheters köp av varor och tjänster som produceras utanför staten och som levereras direkt till hushållen (sociala naturaförmåner). Detta gäller t.ex. statens utgifter för köp av arbetsmarknadsutbildning och privat tandläkarvård. Ungefär 400 av statsbudgetens drygt 500 anslag innehöll helt eller delvis konsumtionsutgifter.

Utgifterna för konsumtion uppgick under 2009 till 24 procent av utgifterna inom statsbudgetens utgiftsområden.

Utgiftsområdena 6 Försvar och samhällets krisberedskap, 16 Utbildning och universitetsforskning samt 4 Rättsväsendet hade de största utgifterna för konsumtion (tabell 5.66)

Löner

Drygt hälften ungefär 55 procent av utgifterna för konsumtion utgjordes av löner inklusive sociala avgifter. Sociala avgifter avser främst arbetsgivaravgifter och premier för avtalsförsäkringar för statsanställda. Ökningen av löner inklusive sociala avgifter var 4,9 procent 2009. Av ökningen på 4,9 procent avser 2 668 miljoner kronor eller 2,7 procent anslaget Övergångseffekter av kostnadsmässig anslagsavräkning, som är en engångseffekt av de förändrade reglerna. En stor del av detta utfall avser ackumulerade kostnader före 2009, som regleras andra år. Det vore missvisande att helt undanta detta anslag i jämförelsen, men ökningen exklusive engångseffekter kan bedömas vara mellan 3 och 4 procent. I tabell 5:69 redovisas de största anslagen samt de anslag som haft en stor förändring av löneutgifterna mellan åren.

Anslaget 1:1 *Polisorganisationen* har störst löneutgifter. Dessa uppgick till 13 016 miljoner kronor 2009. De ökade med 3,3 procent eller 421 miljoner kronor under året till följd av att antalet anställda poliser ökade. Anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap*, hade näst störst löneutgifter. De uppgick till 9 523 miljoner 2009, en minskning

med 1 640 miljoner kronor. Minskningen beror framförallt på att försvaret gjort om sin anslagsstruktur, tidigare ingick även det nya anslaget 1:2 *Fredsfrämjande förbandsinsatser* under anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap*. Medelantalet anställda vid Försvarsmakten är oförändrat mellan åren men utgifterna för avveckling av personal har minskat. Anslaget 2:1 *Försäkringskassan* hade ökade löneutgifter med 0,9 procent 2009. Antalet anställda vid Försäkringskassan har minskat. Anslaget 1:1 *Skatteverket* har dock minskade löneutgifter med 98 miljoner kronor 2009 till följd av att antalet anställda vid Skatteverket minskat. Kriminalvården har ökade löneutgifter med 5,7 procent, bl. a. till följd av fler anställda. Arbetsförmedlingen har något minskade löneutgifter på sitt förvaltningsanslag, däremot ökade löneutgifterna kraftigt på anslaget *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser*. Arbetsförmedlingen har ökat antalet anställda under året. I samband med den stigande arbetslösheten har man stärkt kompetensförsörjningen och personalresurserna i arbetsförmedlingsverksamheten.

Regeringskansliets löneutgifter ökade med 202 miljoner kronor, eller 5,5 procent. Det beror bl.a. på utgifter för Sveriges ordförandeskap i EU.

Omkostnader

Till posten *Omkostnader för konsumtion* räknas myndigheternas köp av varor och tjänster. Omkostnaderna för konsumtion ökade med 21 procent 2009.

Det enskilt största anslaget med omkostnader för konsumtion är 1:2 *Väghållning och statsbidrag* inom utgiftsområde 22 Kommunikationer. Dessa omkostnader uppgick till 9 859 miljoner kronor 2009, en ökning med 56 procent. Vägverket har ökat sina inköpskostnader till följd av bolagiseringen. Anslagen 1:4 *Vidmakthållande, Avveckling m.m. av materiel och anläggningar* och 1:1 *Förbandsverksamhet*, inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap står tillsammans för 22 procent eller 11 987 miljoner kronor av omkostnaderna för konsumtion. I år har ökningen framför allt skett på omkostnader för reparationer och underhåll av försvarsmateriel.

Tabell 5.68 Konsumtion per utgiftsområde 2005–2009

Miljoner kronor

Utgifts- område	Utgiftsområdesnamn	2009	2008	2007	2006	2005	Förändring 2008–2009	Procentuell förändring 2008–2009
01	Rikets styrelse	10 305	9 418	8 883	8 939	8 396	887	9,4
02	Samhällsekonomi och fi- nansförvaltning	1 870	1 780	1 868	2 403	2 238	90	5,0
03	Skatt, tull och exekution	8 813	8 958	9 222	8 589	8 153	-145	-1,6
04	Rättsväsendet	31 659	30 944	28 934	26 976	25 628	715	2,3
05	Internationell samverkan	296	303	255	268	347	-7	-2,2
06	Försvaret samt beredskap mot sårbarhet	38 522	39 930	43 698	41 362	40 999	-1 408	-3,5
07	Internationellt bistånd	2 321	1 833	1 795	1 310	1 129	488	26,6
08	Migration	3 703	3 355	2 962	2 479	2 873	348	10,4
09	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	7 033	5 649	5 063	4 637	4 221	1 384	24,5
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	7 878	8 559	8 686	8 742	7 875	-681	-8,0
11	Ekonomisk trygghet vid äl- derdom	-	-	-	-	-	-	-
12	Ekonomisk trygghet för fa- miljer och barn	-	-	-	-	-	-	-
13	Integration och jämställdhet	449	738	946	1 011	936	-289	-39,2
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	8 602	7 180	7 295	8 599	7 189	1 422	19,8
15	Studiestöd	42	40	40	32	31	2	5,7
16	Utbildning och universitets- forskning	34 411	31 807	30 048	29 620	28 011	2 604	8,2
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	1 900	2 085	1 896	1 761	1 688	-185	-8,9
18	Samhällsplanering, bo- stadsförsörjning byggande samt konsumentpolitik	734	771	734	678	505	-37	-4,8
19	Regional utveckling	200	196	161	232	194	4	1,9
20	Allmän miljö- och naturvård	2 889	2 740	2 575	1 574	1 847	149	5,4
21	Energi	808	619	636	558	495	189	30,5
22	Kommunikationer	17 551	13 688	12 908	11 843	12 712	3 863	28,2
23	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	3 660	3 543	3 292	3 035	2 984	117	3,3
24	Näringsliv	2 249	2 003	1 371	1 460	1 486	246	12,3
25	Allmänna bidrag till kom- muner	1	3	0	0	8	-2	-67,7
26	Statsskuldräntor m.m.	3 924	4	-	-	-	3 920	91 797,0
27	Avgiften till Europeiska ge- menskapen	-	-	-	-	-	-	-
Summa utgiftsområden		189 820	176 148	173 268	166 108	159 945	13 672	7,8

Utgiftsområde 13 och 14 har justerats för att få jämförbarhet med 2009.

Tabell 5.69 Lön inkl. sociala avgifter 2005–2009, särredovisning av större anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Utfall 2009	Utfall 2008	Utfall 2007	Utfall 2006	Utfall 2005	Förändring 2008–2009	Procentuell förändring 2008–2009
0401001	Polisorganisationen	13 016	12 595	11 535	10 783	10 429	421	3,3
0601001	Förbandsverksamhet och beredskap	9 523	11 163	11 273	11 642	11 145	-1 640	-14,7
0601002	Fredsfrämjande förbandsinsatser	845	-	-	-	-		
1002001	Försäkringskassan	5 390	5 342	5 135	5 679	4 832	48	0,9
0301001	Skatteverket	4 936	5 034	4 890	4 672	4 279	-98	-2,0
0401006	Kriminalvården	4 237	4 008	3 681	3 389	3 321	229	5,7
0104001	Regeringskansliet m.m.	3 876	3 674	3 335	3 102	2 953	202	5,5
1401001	Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	3 638	3 715	3 737	3 644	3 265	-77	-2,1
0401005	Sveriges Domstolar	3 030	3 009	2 870	2 672	2 531	21	0,7
2601004	Övergångseffekter av kostnads­mässig anslagsavräkning	2 668	-	-	-	-	2 669	
2201004	Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter	2 406	2 526	2 467	2 372	2 420	-120	-4,8
1603001	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	2 412	2 134	1 661	1 660	1 500	278	13,1
	Övriga anslag	47 883	45 789	44 518	42 343	39 479	2 094	4,6
	Totalt	103 860	98 989	95 101	91 958	86 153	4 871	4,9

Investeringar

Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga materiella tillgångar såsom byggnader och maskiner, immateriella tillgångar som dataprogram, värdeföremål, finansiella tillgångar och lagerinvesteringar som är ämnade att användas i produktion.

Av utgifterna inom statsbudgetens utgiftsområden uppgick investeringarna till 3 procent. Försvarets inköp av krigsmateriel, som inte kan användas för civilt bruk, ingår i konsumtion som tidigare nämnts. De anslagsfinansierade investeringarna bestod främst av investeringar i infrastruktur, vägar och järnvägar. Utgiftsområde 22 Kommunikationer var

det utgiftsområde som hade den största delen (drygt 91 procent) av de totala investeringarna inom statsbudgetens utgiftsområden (se tabell 5.70). Statliga investeringar finansieras även med lån i Riksgäldskontoret och finansiell leasing. Utgifterna för dessa investeringar ingår därför inte i utgifterna inom statsbudgetens utgiftsområden utan redovisas under Riksgäldskontorets nettoutlåning. Myndigheternas amorteringar på lån redovisas som finansiella transaktioner. På så sätt kommer investeringar med inom statsbudgetens utgiftsområden när de amorteras.

Tabell 5.70 Investeringar per utgiftsområde 2005–2009

Miljoner kronor

Utgifts- område	Utgiftsområdesnamn	2009	2008	2007	2006	2005	Förändring 2008–2009	Procentuell förändring 2008–2009
01	Rikets styrelse	17	41	56	55	22	-24	-58
02	Samhällsekonomi och finans- förvaltning	19	18	12	27	59	1	3
03	Skatt, tull och exekution	12	-57	10	24	7	69	-121
04	Rättsväsendet	65	3	-10	30	26	62	2 103
05	Internationell samverkan	1	1	1	1	1	0	14
06	Försvar samt beredskap mot sårbarhet	226	267	280	73	49	-41	-15
07	Internationellt bistånd	3	3	-10	8	4	0	8
08	Migration	6	5	5	-2	12	1	16
09	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	14	15	24	15	9	-1	-4
10	Ekonomisk trygghet vid sjuk- dom och handikapp	3	2	1	8	-	1	83
11	Ekonomisk trygghet vid ålder- dom	-	-	-	-	-	-	-
12	Ekonomisk trygghet för famil- jer och barn	-	-	-	-	-	-	-
13	Integration och jämställdhet	3	0	-1	5	6	3	-
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	19	4	14	53	14	15	-
15	Studiestöd	-	-	-	-	-	-	-
16	Utbildning och universitets- forskning	767	878	622	626	510	-111	-13
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	23	18	18	17	13	5	30
18	Samhällsplanering, bostads- försörjning byggande samt konsumentpolitik	68	26	23	10	19	42	162
19	Regional utveckling	1	0	1	0	2	1	1 513
20	Allmän miljö- och naturvård	452	445	531	679	706	7	2
21	Energi	9	6	7	7	10	3	44
22	Kommunikationer	18 680	16 691	13 774	13 333	11 609	1 989	12
23	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	26	17	20	22	16	9	55
24	Näringsliv	11	8	14	9	5	3	36
25	Allmänna bidrag till kommu- ner	-	-	-	-	-	-	-
26	Statsskuldräntor m.m.	9	-	-	-	-	-	-
27	Avgiften till Europeiska ge- menskapen	-	-	-	-	-	-	-
Summa utgiftsområden		20 434	18 390	15 391	15 000	13 100	2 044	11

Utgiftsområde 13 och 14 har justerats för att få jämförbarhet med 2009.

Räntor och finansiella transaktioner

I tabell 5.71 redovisas de realekonomiska kategorierna Räntor och finansiella transaktioner per utgiftsområde.

Den realekonomiska gruppen räntor avser räntor på statsskulden och övriga räntor, t.ex. räntesubventioner för studielån. Räntorna uppgick till 5 procent av utgifterna inom statsbudgetens utgiftsområden 2009. De två största anslagen var 1:1 *Räntor på statsskulden* och 1:3 *Studiemedelsräntor m.m.* Dessa svarade tillsammans för 99 procent av de totala ränteutgifterna. Räntor på statsskulden särredovisas i tabell 5.63. Studiemedelsräntorna ökade 2009 med 706 miljoner kronor till 5 233 miljoner kronor

Under posten finansiella transaktioner finns bl.a. amorteringar, utlåning och utgifter för upplåning och låneförvaltning. Under 2009 minskade posten finansiella transaktioner med 43 249 miljoner kronor eller 81 procent. Den kraftiga minskningen beror framförallt på att

regeringens 2008 gjorde extra satsningar i samband med finanskrisen på totalt 23 000 miljoner kronor i form av olika finansiella tillskott. Dessutom gjordes extra amorteringar av infrastrukturlån med 25 299 miljoner kronor 2008. Det anslag som har störst finansiella transaktioner 2009 är 1:21 *Kapitalinsatser i statliga bolag*. Dessa finansiellas transaktioner uppgick till 1 298 miljoner kronor och avser svenska statens deltagande i nyemission i SAS AB för att stärka bolagets kapitalstruktur. Det näst största anslaget under posten övrigt finansiellt är anslaget 1:4 *Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter*. Dessa utgifter uppgick till 1 202 miljoner kronor och avser amorteringar på infrastrukturlån

Inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning ökade utgifterna för ränta och övrigt finansiellt med 966 miljoner kronor. Det beror framförallt på avskrivningar som ökade med 867 miljoner kronor.

Tabell 5.71 Räkningar och finansiella transaktioner per utgiftsområde 2005–2009

Miljoner kronor

Utgifts- område	Utgiftsområdesnamn	2009	2008	2007	2006	2005	Förändring 2008–2009	Procentuell förändring 2008–2009
01	Rikets styrelse	400	253	403	241	261	147	58
02	Samhällsekonomi och finans- förvaltning	116	74	65	80	66	42	57
03	Skatt, tull och exekution	476	425	370	339	364	51	12
04	Rättsväsendet	1 549	1 324	1 260	1 108	1 073	225	17
05	Internationell samverkan	3	4	3	4	5	-1	-32
06	Försvar samt beredskap mot sårbarhet	1 316	718	619	622	600	598	83
07	Internationellt bistånd	667	318	104	107	80	349	109
08	Migration	142	58	31	43	29	84	145
09	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	75	47	53	61	65	28	60
10	Ekonomisk trygghet vid sjuk- dom och handikapp	499	536	539	248	169	-37	-7
11	Ekonomisk trygghet vid ålder- dom	-	-	-	-	-	-	-
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	0	0	-	-	-	0	-100
13	Integration och jämställdhet	-2	15	22	26	31	-17	-113
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	177	114	156	187	194	63	55
15	Studiestöd	5 234	4 527	4 481	4 732	5 408	707	16
16	Utbildning och universitets- forskning	1 407	441	617	650	578	966	219
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	98	103	97	98	88	-5	-5
18	Samhällsplanering, bostads- försörjning byggande samt konsumentpolitik	81	17	18	255	181	64	373
19	Regional utveckling	36	73	19	70	34	-37	-50
20	Allmän miljö- och naturvård	47	28	37	38	41	19	70
21	Energi	26	13	11	15	12	13	96
22	Kommunikationer	1 607	27 668	13 933	2 584	3 685	-26 061	-94
23	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	375	119	98	84	88	256	214
24	Näringsliv	1 358	8 123	34	25	33	-6 765	-83
25	Allmänna bidrag till kommuner	-	-	-	-	-	-	-
26	Statsskuldsräntor m.m.	31 413	48 195	47 246	49 462	32 656	-16 782	-35
27	Avgiften till Europeiska gemen- skapen	-	-	-	-	-	-	-
Summa utgiftsområden		47 100	93 196	70 216	61 076	45 740	-46 096	-49

Utgiftsområde 13 och 14 har justerats för att få jämförbarhet med 2009.

5.6 Bemyndiganden

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får för det ändamål och med högst det belopp som riksdagen beslutar, beställa varor eller tjänster samt besluta om bidrag, ersättning, lån eller liknande som medför utgifter under senare budgetår än det statsbudgeten avser. De åtaganden som gjorts räknas inte som ekonomiska händelser som ska bokföras mot anslag. När ett bemyndigande utnyttjas ska detta redovisas mot det av riksdagen beslutade bemyndigandebeloppet. Den totala bemyndiganderamen för 2009 var 295 miljarder kronor. Utestående åtaganden den 31 december 2009 uppgick till 257 miljarder kronor.

Utgiftsområdena 22 Kommunikationer, 7 Internationellt bistånd och 6 Försvar och samhällets krisberedskap har störst bemyndiganden. De största beloppen avser anslaget 1:4 *Banverket: Banhållning och statsbidrag*, anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet*, anslaget 1:2 *Väghållning och statsbidrag* samt anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar*.

En specifikation med utestående åtaganden den 31 december 2009 per anslag redovisas i bilaga 4.

Störst avvikelse mellan bemyndiganderam och utestående åtagande finns inom utgiftsområdena 6, 7 och 22.

För anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* beror avvikelsen på den uteblivna beställningen av splitterskyddade hjulfordon som riksdagen godkände på hösttilläggsbudget för 2009. För anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet* beror avvikelsen på att bemyndiganderamen 2009 varit högre än det faktiska behovet. Detta beror bl.a. på att BNI utvecklats svagare än vad som tidigare prognostiserats vilket fått till följd att biståndsvolymerna minskat i förhållande till tidigare prognos. För anslaget 1:4 *Banverket: Banhållning och sektorsutgifter* förklaras differensen främst av att planerade upphandlingar har senarelagts, bl.a. för riksväg 32 Mjölby–Motala och objekt i Västsverige. För anslaget 1:4 *Väghållning och statsbidrag* beror differensen på en betydande kostnadsminskning i projekt Cittyunneln i Malmö.

Bemyndiganderamen för anslaget 1:28 *Främjande av rennäringen m.m.* under utgifts-

område 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar har överskridits med nästan 5 miljoner kronor. Sametinget har beslutat om medel till fleråriga projekt, varav delar av dessa avsåg beslut om nationell medfinansiering i EU:s regionala strukturfond. Sametinget måste invänta beslut om finansiering i den regionala strukturfonden innan projekt kan starta och medel utbetalas och har på så sätt bundit upp fler åtaganden än vad bemyndiganderamen medgivit. Bemyndiganderamen för 2010 föreslås av regeringen på Vårtilläggsbudget för 2010 utökas till 7 miljoner kronor.

Tabell 5.72 Bemyndiganden 2009

Miljoner kronor

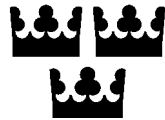
Utgifts- område	Bemyndigande- ram	Utestående åtaganden
01 Rikets styrelse	185	129
02 Samhällsekonomi och finansförvaltning	50	0
05 Internationell samverkan	137	35
06 Försvar och samhällets krisberedskap	43 399	38 722
07 Internationellt bistånd	53 206	39 628
09 Hälsovård, sjukvård och omsorg	28 327	27 182
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom	34	32
13 Integration och jäm- ställdhet	40	29
14 Arbetsmarknad och ar- betsliv	14 729	12 450
15 Studiestöd	7	3
16 Utbildning och univer- sitetforskning	12 812	11 683
17 Kultur, medier, tros- samfund och fritid	362	280
18 Samhällsplanering, bo- stadsförslörjning samt konsumentpolitik	86	46
19 Regional tillväxt	6 945	5 461
20 Allmän miljö och natur- vård	4 060	2 069
21 Energi	4 002	2 861
22 Kommunikationer	111 060	103 365
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	10 562	8 300
24 Näringsliv	4 768	4 623
Summa	294 771	256 899

6

Statliga garantier och krediter

6 Statliga garantier och krediter

6.1 Statliga garantier

Ett statligt garantiåtagande innebär att staten går i borgen för någon annans betalningsförpliktelser. Generella regler för hanteringen av statliga garantier finns i lagen (1996:1059) om statsbudgeten (budgetlagen). Dessutom finns det garantier som regleras i särskild lagstiftning.

Enligt budgetlagen får regeringen ställa ut kreditgarantier och göra andra liknande åtaganden för det ändamål och med högst det belopp som riksdagen bestämmer. En garantiavgift ska tas ut som motsvarar statens ekonomiska risk och övriga kostnader för åtagandet, om inte riksdagen beslutar annat. Avgifterna sätts in på konton hos Riksgäldskontoret (RGK), i bank eller placeras i värdepapper. Avgifterna ska täcka förväntade kostnader (vilka består av förväntade förluster samt administrationskostnader) för garantierna. Garantiverksamheten blir på så sätt självfinansierad på lång sikt. Denna princip för garantigivning kallas för garantimodellen. Riksdagen har dock möjlighet att besluta om att undanta specifika garantier från modellen. Exempel på garantier som omfattas av garantimodellen är exportkreditgarantier och kreditgarantier för infrastrukturförprojekt.

Vid sidan om budgetlagen finns garantier som regleras i särskilda lagar. Avgifterna för sådana garantier är vanligen angivna direkt i lag och kan sättas på andra grunder än att de ska motsvara statens förväntade kostnader. Det innebär att dessa avgifter kan vara både högre eller lägre än förväntad kostnad. Insättningsgarantin, investerarskyddet och bankgarantierna är exempel på garantier som hanteras utanför garantimodellen.

I samband med att den finansiella krisen tilltog under hösten 2008 beslutade riksdagen och

regeringen om åtgärder för att trygga det finansiella systemet. Flera av dessa åtgärder gäller garantier, vilket bidragit till att statens garantiåtaganden varit stora även under 2009. Programmet för garantier av bankers värdepappersupplåning som tillkom hösten 2008 förlängdes i två omgångar under året. Utestående garantier kulminerade vid halvårsskiftet för att sedan börja minska allt eftersom bankernas finansieringsmarknader gradvis normaliserades.

Oron för kreditförsörjningen till företagssektorn i krisens spår gjorde att riksdagen gav Exportkreditnämnden (EKN) en kraftigt utökad ram för garantigivning. På det sättet ökade även exportgarantierna betydligt under 2009.

6.1.1 Garantiportföljens sammansättning

Statens garantiportfölj ökade till nästan 1 500 miljarder kronor vid utgången av 2009, jämfört med drygt 1 000 miljarder föregående år. Största gruppen av åtaganden är insättningsgarantin (886 miljarder kronor per 31 december 2008) följt av kreditgarantier (456 miljarder kronor) och garantier om tillförsel av kapital (110 miljarder kronor). Övriga åtaganden, främst pensionsgarantier, uppgår till drygt 9 miljarder kronor.

I beloppet ingår inte två utestående kapitaltäckningsgarantier, till Arlandabanan Infrastructure AB och Svensk-Danska Broförbindelsen SVEDAB AB, eftersom dessa åtaganden inte kan beloppsbestämmas. För investerarskyddet är det inte heller möjligt att på ett bra sätt beräkna storleken på statens åtagande.

Utöver redan utfärdade garantier finns utfästelser om nya garantier på 218 miljarder kronor, i huvudsak i form av exportkreditgarantier.

Garantierna hanteras av fyra myndigheter: RGK, EKN, Statens bostadskreditnämnd (BKN) samt Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida). Garantikapital till internationella finansieringsinstitut utfärdas och hanteras av Finansdepartementet och Utrikesdepartementet, men redovisas av RGK. Kapitaltäckningsgarantierna till Arlandabanan Infrastructure AB och Svensk-Danska Broförbindelsen SVEDAB AB hanterades 2009 av Luftfartsverket och Banverket.

Tabell 6.1 Statliga garantiåtaganden och utfästelser 2009-12-31

Miljoner kronor

Typ av garanti	Garantier	Utfästelser
Insättningsgarantin¹	886 371	
Investerarskyddet²		
Kreditgarantier	456 021	217 695
Bankgarantier	270 716	
Exportgarantier ³	147 151	216 422
U-kreditgarantier	1 143	432
Fristående garantier	212	841
Infrastruktur	27 011	
Bostadskrediter	2 380	
Internationella åtaganden	7 372	
Övrigt	36	
Garantier om tillförsel av kapital	109 620	
Kapitaltäckningsgarantier⁴		
Grundförförbindelser	1 005	
Garantikapital	105 615	
Övrigt	3 000	
Pensionsgarantier⁵	7 788	
Övriga garantier	1 639	
Affärsverkens garantier, m.fl.	1 639	
Totalt	1 461 439	217 695

¹ Åtagandet för Insättningsgarantin avser den 31 december 2008.

² För investerarskyddet saknas uppgifter om storleken på de skyddade tillgångarna

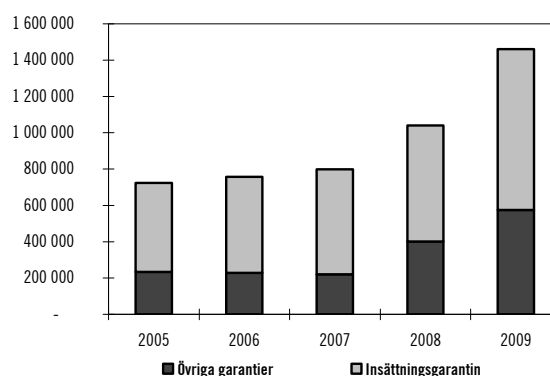
³ Avser såväl bundna som obundna utfästelser.

⁴ Det finns två kapitaltäckningsgarantier för vilka inte några värden uppskattats eftersom garantierna är obegränsade till tid och belopp.

⁵ Åtagandet Pensionsgarantier avser den 31 december 2008.

Diagram 6.1 Garantiåtaganden 2005 - 2009

Miljoner kronor

Av riksdagen beslutade garantiramar

I tabell 6.1 redovisas en sammanställning av de garantier och utfästelser som regeringen och myndigheterna utfärdat. I tabell 6.2 redovisas en sammanställning över av riksdagen beslutade garantiramar och till vilka belopp dessa har utnyttjats. Riksdagen beslutar om en stor mängd garantier inom olika program. I tabell 6.2 anges ramarna för de program där nya garantier får utfärdas. Därutöver finns ett antal enskilda garantier där riksdagen fastställt ett visst belopp för åtagandet. Sådana enskilda garantier ingår i tabell 6.1 men inte i tabell 6.2, vilket gör att totalbeloppen i dessa tabeller inte är jämförbara.

Finanskrisen ledde till både nya och utökade garantiramar och därmed större volymer av utfärdade garantier. Regeringen satte ramen för bankgarantiprogrammet, som tillkom med stöd av lagen (2008:814) om statligt stöd till kreditinstitut, till 1 500 miljarder kronor. För RGK:s övriga garantigivning finns ramar för enskilda projekt och några mindre program.

Riksdagen beslutade från början av 2009 att höja ramen för EKN:s garantigivning från 200 miljarder kronor till 350 miljarder kronor. Riksdagen beviljade senare en ytterligare ökning till 500 miljarder kronor från och med den 1 januari 2010. Det finns också en särskild ram på 10 miljarder kronor för EKN:s investeringsgarantier.

Den totala ramen för Sidas garantiåtaganden är 5 miljarder kronor.

BKN får ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder till ett belopp om högst 10 miljarder kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden. För BKN:s förvärvsgarantier är ramen 5 miljarder kronor.

Tabell 6.2 Garantiramar och utfärdade garantier 2009-12-31

Miljoner kronor

	Beslutade garantiramar	Utfärdade garantiramar
RGK		
Insättningsgarantin ¹	Obegränsad	886 371
Garantier till insättare i utländska instituts filialer i Sverige ²	Obegränsad	
Investerarskyddet	Obegränsad	*
Garantier till banker m.fl. för skuldförbindelser ³	1 500 000	270 716
Kreditgaranti till AB Svensk Exportkredit för upplåning ⁴	250 000	0
Kreditgarantier till företag inom fordonsindustrin för lån i EIB för omställning till grön teknologi m. m. ⁴	20 000	0
Kreditgarantier till Öresundsbro Konsortiets upplåning	Obegränsad	27 011
Nordiska investeringsbanken, garantier för projektinvesteringslån	6 944	6 944
Nordiska investeringsbanken, garantier för miljöinvesteringslån	1 074	382
Pensionsgarantier	30 000	7 788
Kreditgarantier till UD-anställda	50	1
EKN		
Exportkreditgarantier (garantier och utfästelser) ⁵	350 000	264 162
därav för s.k. SLV-garantier (stipulated loss value-garantier avseende export av civila flygplan)	5 000	2 207
Investeringsgarantier	10 000	0
Sida		
Totalram	5 000	
därav biståndsgarantier (garantier och utfästelser)		1 575
därav fristående (garantier och utfästelser)		1 052
BKN		
Kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder	10 000	2 380
Förvärvsgarantier	5 000	
Summa		1 468 381

¹ Åtagandet för insättningsgarantin avser den 31 januari 2008.² Garantin innebär endast en möjlighet att skydda dessa filialer och den är en följd av finanskrisen.³ Bankgarantiprogrammet är en följd av finanskrisen.⁴ Garantier är en följd av finanskrisen och konjunkturnedgången.⁵ Ramen höjdes den 1 januari 2010 till 500 miljarder p.g.a ökad efterfrågan på exportgarantier till följd av finanskrisen och konjunkturnedgången. I beloppet 264 162 miljoner kronor ingår garantier, samtliga bundna utfästelser och hälften av de obundna utfästelserna, vilket förklarar skillnaden mot tabell 6.1.^{*} För investerarskyddet saknas uppgifter om storleken på de skyddade tillgångarna.

6.1.2 De olika garantityperna

I följande avsnitt presenteras de olika garantityperna. Som tidigare nämnts hamnar de flesta garantier inom garantimodellen. Flera av de beloppsmässigt största garantierna, exempelvis insättningsgarantin och bankgarantierna, hanteras dock utanför garantimodellen i enlighet med separat lagstiftning.

Insättningsgarantin

Syftet med insättningsgarantin är att stärka skyddet för allmänhetens insättningar och bidra till stabilitet i det finansiella systemet. Garantin

infördes i Sverige 1996 och baseras på ett EG-direktiv. Motsvarande garanti finns i övriga EU-länder och även i många länder utanför EU. De institut som omfattas av insättningsgarantin betalar en avgift till staten.

Den 30 juni 2009 ändrades det maximala ersättningsbeloppet för den svenska insättningsgarantin. Förändringen var en anpassning till EU:s regelverk som innebär att ersättningsbeloppet inom EU ska vara minst 50 000 euro. Sverige beslutade också att beloppet ska vara minst 500 000 kronor, oavsett förändringar i valutakursen mellan euro och kronor.

Regeringen får även ställa ut garantier för att insättare i ett utländskt instituts filial i Sverige ska få ersättning motsvarande vad som skulle ha

betalats ut i institutets hemland. Detta kan bli aktuellt om det finns risk att garantiåtagandet inte kan uppfyllas inom det utländska systemet och att det bedöms medföra störningar i det svenska finansiella systemet.

De garanterade insättningarna uppgick till 886 miljarder kronor per den 31 december 2008 och har därmed under de senaste fem åren ökat med 396 miljarder kronor. Det ökade åtagandet beror till stor del på att garantin utvidgades hösten 2008 då det maximala ersättningsbeloppet ändrades från 250 000 till 500 000 kronor och även vissa nya kontotyper kom att omfattas av garantin.

Insättningsgarantin står inför ytterligare re- gelförändringar. Enligt nya EU-regler ska ersättning i framtiden betalas ut snabbare än i dag. Den statliga utredningen ”Bättre och snabbare insättningsgaranti (SOU 2009:41)” föreslår också en rad andra förändringar. Bland annat föreslås att RGK ska kunna ge förhandsbesked om vilka konton som omfattas av garantin.

Inga ersättningar behövde betalas ut under året. Eftersom garantin ligger utanför garanti- modellen, och avgiften bestäms på andra grunder än att systemet förväntansmässigt ska vara själv- finansierande, finns det i dag ingen värdering av statens ekonomiska risk i insättningsgarantin. Avgiften regleras i lagen (1995:1571) om insättningsgarantin.¹⁴

Investerarskyddet

När en kund anlitar ett värdepappersinstitut för köp, försäljning eller deponering av värdepapper är institutet skyldigt att hålla kundens värdepapper skilda från sina egna. Om institutet trots det inte kan lämna ut kundens egendom vid en konkurs, till exempel därför att det efter konkursen inte går att reda ut vad som är kundens respektive institutets tillgångar, har kunden rätt till ersättning. Ett ersättningsfall förutsätter alltså grovt slarv eller en brottslig handling hos institutet. Ersättningsbeloppet är maximalt 250 000 kronor per kund och institut.

Inga nya ersättningsfall inträffade under året. RGK har dock arbetat vidare med ett tidigare ersättningsfall, värdepappersbolaget CTA Lind & Co Scandinavia. RGK har utrett frågan om hur kostnaderna för fallet ska fördelas mellan institutet. Ett avgiftsförslag skickades på remiss i slutet av 2009 och under 2010 kommer RGK att besluta om hur avgifterna ska fördelas.

För investerarskyddet tas endast en administrativ avgift ut. De ersättningsfall som uppstår finansieras i efterhand av de institut som omfattas av skyddet.

Kreditgarantier

Den vanligaste formen av enskilda garantiåtaganden är kreditgarantier. Staten tar då på sig hela eller delar av kreditrisken vid bankernas utlåning eller för finansiering av investeringar i exportaffärer, infrastruktur, bostäder etc., men överlåter själva kreditgivningen till andra långivare.

Garantiprogram för att underlätta bankernas upplåning

Under hösten 2008 beslutade regeringen med stöd av lagen (2008:814) om statligt stöd till kreditinstitut om ett garantiprogram för att underlätta bankernas och bostadsinstitutens upplåning under den rådande globala finanskrisen. Det syftar till att ge bättre förutsättningar för företag och hushåll som behöver låna pengar. Garantiprogrammet är en direkt följd av den finansiella krisen och gäller efter tre förlängningar fram till den 30 juni 2010.

Garantiprogrammet ger banker, bostadsinstitut och vissa kreditmarknadsbolag möjlighet att avtala med staten om garantier för en del av sin upplåning. För varje utfärdad garanti betalar institutet en avgift till staten. Prissättningen följer regler som fastställts på EU-nivå. Avgifterna förväntas med stor sannolikhet täcka kostnaderna för eventuella förluster som uppstår på grund av garantierna.

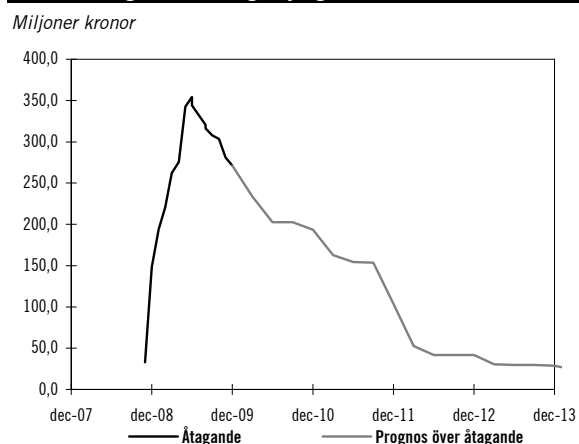
Den totala beloppsgränsen för garantiprogrammet är 1 500 miljarder kronor. I november 2008 gick Swedbank AB, Swedbank Hypotek AB och Volvofinans Bank AB med i programmet. Genom vissa förändringar som trädde ikraft februari 2009 i förordningen (2008:819) om statliga garantier till banker m.fl. kunde även Sveriges Bostadsfinansieringsaktiebolag (SBAB)

¹⁴ För insättningsgarantin ska institutens sammanlagda avgifter för ett år motsvara 0,1 procent av de garanterade insättningarna vid utgången av föregående år.

gå med. Därefter har även Carnegie Investment Bank AB, Skandinaviska Enskilda Banken AB samt Sparbanken Gripen AB gått med i programmet. I samband med förlängningen av programmet i augusti 2009 lämnade SBAB och Skandinaviska Enskilda Banken AB programmet. SBAB har emellertid fortfarande garanterade skuldförbindelser inom ramen för programmet. Skandinaviska Enskilda Banken AB begärde aldrig att få några garantier utställda. Den totala volymen utställda garantier uppgick den 31 december 2009 till 271 miljarder kronor. I realiteten är alltså en liten del av ramen utnyttjad.

De utestående garantierna ökade under det första halvåret 2009. Som mest uppgick de till 354 miljarder kronor. Under det sista halvåret har dock omfattningen minskat. Det beror på två saker. Dels har volymen förfallande och återköpta lån överstigit nyteckning av garantier. Dels har förstärkningen av den svenska kronan inneburit att garantier utställda i utländsk valuta minskat i värde. Omfattningen beräknas fortsätta att minska under 2010. I diagram 6.2 visas hur volymen förväntas att avta kontinuerligt under de kommande åren, under förutsättning att inga nya garantier ställs ut och att de utestående garantierna behålls löptiden ut.

Diagram 6.2 Prognos för bakgarantiprogrammet över tiden (Under antagandet att inga nya garantier ställs ut)

Exportgarantier

EKN ska främja svensk export genom att erbjuda konkurrenskraftiga exportkreditgarantier och investeringsgarantier. Efterfrågan på exportgarantier accelererade under senare delen av 2008 för att nå en rekordnivå under 2009. För att möta efterfrågan utökades ramen för exportgarantier i januari 2009 till 350 miljarder kronor.

Från och med den 1 januari 2010 höjdes ramen till 500 miljarder kronor.

Finanskrisen och den pågående lågkonjunkturen har haft stor inverkan på företagens möjligheter att genomföra exportaffärer och få riskskydd. Ökningen i efterfrågan på EKN-garantier gäller i lika hög grad för små som för medelstora och stora företag.

Under 2009 utfärdades nya utfästelser och garantier för 342 miljarder kronor. Det är en ökning med 240 miljarder kronor jämfört med året före. Engagemanget i form av garantier och utfästelser, varav hälften av de obundna utfästelserna, var vid årsskiftet 264 miljarder kronor fördelade på 134 länder. Ett fåtal länder, exempelvis Pakistan och Sydafrika, svarar för en stor del av engagemangen. Utestående garantier till svenska företag fördubblades också under året till att bestå av en fjärdedel av EKN:s riskexponering. Det innebär att den genomsnittliga risknivån sjönk men att koncentrationsrisken ökade.

Exponeringen mot statsrisker och andra offentliga risker ökade under året i takt med portföljen i sin helhet. Av de utställda garantierna under året står telekomsektorn, transportindustrin, maskinindustrin och gruv- och stålindustrin för närmare fyra femtedelar.

Nivån på betalningsdröjsmålen ökade som mest under början av året och låg sedan kvar på en hög nivå under resten av året. Samtidigt ökade även skadeutbetalningarna. Flest gäldenärer finns bland små- och medelstora företag samt inom fordons- och maskinindustrin.

Under sommaren 2009 avvecklades den s.k. Baltramen. Ramen sattes upp 1993 för att utfärda garantier för export till och investeringar i Baltikum och Ryssland. Totalt ställdes garantier ut för 2 miljarder kronor. Engagemanget var anslagsfinansierat och den totala kostnaden blev 202 miljoner kronor.

U-kreditgarantier

En u-kredit är en exportkredit som Sida garanterar och subventionerar. Garantierna har fram till och med den 1 juni 2009 ställts ut till projekt som Sida bedömt kommer få betydande utvecklingseffekter i berörda länder och som inte kan bära kostnaderna för en normal finansiering på kommersiella villkor. EKN administrerar u-kreditgarantierna på uppdrag av Sida.

Sidas totala engagemang av u-kreditgarantier inklusive utfästelser uppgick till 1,6 miljarder kronor vid årsskiftet. Två nya utfästelser, men

inga nya förbindelser, har utfärdats under året. Skadeersättningarna minskade till 0,9 miljoner kronor, vilket avsåg Malawi. Det kan jämföras med 21 miljoner kronor året före.

Regeringen har under året fattat beslut om förordning om finansiering av utvecklingslån och garantier för utvecklingssamarbete (SFS 2009:320). Förordningen trädde i kraft den 1 juni 2009 och innebär att ny garantigivning av u-kreditgarantier har upphört. Enligt de nya reglerna ska Sida istället kunna kombinera utvecklingslån med garantier.

Fristående garantier

Med stöd av förordningen (SFS 2009:320) om finansiering av utvecklingslån och garantier för utvecklingssamarbete kan Sida ställa ut garantier utan samband med utvecklingslån, en s.k. fristående garanti. Sida har tidigare ställt ut fristående garantier som en försöksverksamhet.

Vid utgången av 2009 fanns garantiavtal för sex olika engagemang i Afrika, varav fem var i anspråkstagande. Garantier för 212 miljoner kronor var utfärdade och det fanns utfästelser om ytterligare garantier för 841 miljoner kronor. Dessa garantier har hittills administrerats av Sida men kommer att föras över till EKN under 2010.

Infrastruktur

Öresundsbron har finansierats genom att Öresundsbro Konsortiet emitterat obligationer på kreditmarknaden. Svenska staten genom RGK och danska staten genom Nationalbanken garanterar solidariskt denna upplåning som vid årsskiftet var drygt 27 miljarder kronor. RGK har gjort bedömningen att risken i projektet inte har förändrats under året.

Fordonsindustrin

Riksdagen bemyndigade i december 2008 regeringen att ställa ut statliga kreditgarantier till företag inom fordonsindustrin för upptagande av lån i Europeiska investeringsbanken, EIB. Lånen gäller för omställning till grön teknologi m.m. inom en ram på maximalt 20 miljarder kronor.

I januari 2009 gav regeringen RGK ett uppdrag att förhandla med Volvo Personvagnar om en kreditgaranti för lån i EIB. Förhandlingarna har dock tillfälligt avbrutits på grund av en strategisk översyn inom koncernen som sannolikt leder till en försäljning av Volvo PV.

Regeringen gav i juni 2009 RGK uppdraget att inom ovanstående ram förhandla med Saab Automobile om kreditgarantier för lån i EIB. Den

12 februari 2010 godkände regeringen att RGK kan ställa ut garantier på sammanlagt 400 miljoner euro till Saab Automobil.

Bostadskreditgarantier

Från och med den 1 juli 2009 får BKN lämna garantier även under byggtiden. Efterfrågan på sådana kreditgarantier var förhållandevis hög. Även kreditgarantier avseende färdigställda fastigheter ökade i jämförelse med föregående år. Många garantier sades dock upp när BKN slutförde arbetet med att ersätta äldre kreditgarantier med avtalsreglerade garantier. Under året minskade garantistocken från 2,6 till 2,4 miljarder kronor och omfattar nu drygt 1 500 garantier.

BKN tillhandahåller även förvärvsgarantier samt beslutar om bidrag till de kommuner som ställer ut hyresgarantier. Dessa garantier är till för grupper som har svårt att få tillträde till bostadsmarknaden. Under 2009 utfärdades endast en förvärvsgaranti. Efterfrågan på hyresgarantier ökade något under året och 15 kommuner fick bidrag för att utfärda sammanlagt 128 hyresgarantier.

Internationella åtaganden

De internationella åtagandena på 7,4 miljarder kronor gäller främst utlåning från Nordiska investeringsbanken (NIB) till enskilda projekt i flera länder som garanteras av NIB:s medlemsstater. Risken i RGK:s garantiåtaganden för NIB:s projektinvesteringslån har de senaste fem åren minskat till följd av att NIB vid tre tillfällen avsatt medel i en kreditriskfond, vilken tas i anspråk innan NIB kan åberopa den statliga garantin.

Övriga garantiprogram

Staten har tidigare haft garantiprogram för att främja sysselsättningen inom lantbruk och glesbygd men programmen är stängda för ny garantigivning. Det finns fortfarande kvar knappt 300 kreditgarantier på relativt små belopp. Sammantaget uppgår dessa garantier till 22,6 miljoner kronor.

Garantier om tillförsel av kapital

I stället för att staten ger ett direkt kapitaltillskott till ett företag kan garantier ställas ut där staten åtar sig att under vissa omständigheter tillskjuta kapital. En sådan garanti är en relation

mellan två parter: företaget och staten som utfärdare av garantin. Men garantin skyddar i praktiken tredje part, det vill säga företagets långivare, kunder och andra intressenter.

Kapitaltäckningsgarantier

En kapitaltäckningsgaranti innebär att staten åtar sig att ovillkorligen tillskjuta kapital till ett bolag i ett utsatt läge. Eftersom det inte på förhand går att ange en gräns för hur stort kapitalbehov ett bolag kan komma att få, eller när det kan inträffa, är dessa garantier obegränsade i tid och belopp. De är mycket svåra att prissätta på ett tillförlitligt sätt och är därför olämpliga ur ett riskperspektiv.

De kapitaltäckningsgarantier som finns kvar är till två statliga bolag inom infrastruktur, Arlandabanan Infrastructure AB och Svensk-Danska Broförbindelsen SVEDAB AB.

Grundfundsförbindelser

En grundfundsförbindelse liknar kapitaltäckningsgarantin, men åtagandet är begränsat i belopp och oftast även i tid. RGK har sådana åtaganden på tillsammans 1 miljard kronor till Svensk Exportkredit, Skeppshypotekskassan och Fonden för den mindre skeppsfarten.

Garantikapital

Sverige har medlemsåtaganden i nio internationella finansieringsinstitut (Världsbanken, Europeiska investeringsbanken, Nordiska investeringsbanken med flera). Statens åtaganden består dels av inbetalt kapital, dels av garantikapital. Garantikapitalet innebär att svenska staten förbinder sig att under vissa omständigheter tillskjuta ett bestämt kapitalbelopp till instituten utöver det kapital som Sverige redan betalat in. Åtagandena hade genom valutakursändringar stigit till 106 miljarder kronor vid utgången av 2009.

Finansieringsinstituten är exponerade mot landspecifika risker, till stor del i länder med relativt hög kreditrisk. Men instituten är prioriterade långivare med god kapacitet att hantera kreditförluster. De har även en konservativ syn på kreditgivning. Åtagandena bedöms därför ha en relativt sett låg risk. Dessutom är det troligt att medlemsstaterna skulle utöka andelen inbetalt kapital i stället för att infria garantikapitalet. I och med detta tar inte staten ut någon avgift för garantikapitalet. Det tillhör därför den grupp av garantier som är undantagna garantimodellen.

Övrigt

Sedan 2002 finns en garanti som innebär en rätt för SBAB att ta upp lån hos RGK inom en begränsad ram. Denna ram, som från början var 10 miljarder kronor, minskar med en miljard kronor per år och var 3 miljarder kronor under 2009.

Pensionsgarantier

Garantier för pensionsåtaganden ska trygga upp- arbetade avtalspensioner för dem som var anställda när statliga myndigheter bolagiserats, till exempel Posten, Akademiska hus och Sveaskog. I vissa fall har de aktuella delarna av företagens (de tidigare myndigheternas) pensionsskulder tryggats direkt genom statliga garantier. I andra fall finns försäkringar hos Försäkringsbolaget Pensionsgaranti, som sedan garanteras indirekt genom en efterborgen från staten.

RGK:s åtagande är totalt 7,8 miljarder kronor, varav Posten står för den större delen. Posten har fonderat den största delen av sina pensionsåtaganden i en pensionsstiftelse.

Pensionsgarantierna har en varierande risk. Riskerna bedöms totalt sett som små på grund av den goda genomsnittliga kreditvärdigheten hos bolagen, tillgängligt buffertkapital hos FPG och en konservativ placeringspolicy hos Postens pensionsstiftelse.

6.1.3 Förväntade kostnader i statens samlade garantiportfölj

För att beräkna förväntade kostnader för sina åtaganden ska garantimyndigheterna enligt garantimodellen värdera sina garantier och göra avsättningar för dessa kostnader i sina balansräkningar. Förväntade kostnader består av förväntad förlust och administrativa kostnader. För de garantier som inte regleras enligt budgetlagen finns det inga krav på att avgiften ska vara kopplad till den förväntade kostnaden.

Insättningsgarantin, investerarskyddet och bankgarantierna regleras i särskild lagstiftning. Det görs därför ingen värdering eller någon avsättning för den förväntade förlusten, även om avgifterna för bankgarantierna förväntas överstiga de förväntade kostnaderna. För dessa garantier är det mycket svårt att beräkna den förväntade kostnaden och sannolikt kan det inte

genomföras med hjälp av en enhetlig modell eller metod. Mot den bakgrunden saknas det i dag en fullständig analys av statens risker i den samlade garantiportföljen.

Det finns flera anledningar till varför det är svårt att beräkna den förväntade kostnaden för exponering som staten har mot den svenska finanssektorn. För det första är alternativkostnaden för att inte vidta nödvändiga åtgärder för att motverka rubbningar inom det finansiella systemet mycket hög. Vidare är statens exponering mot svensk finanssektor inte begränsad till varken utestående belopp eller ramar. Oavsett garanti eller ej så måste staten förhindra finansiell instabilitet. Med väldigt liten sannolikhet kan mycket stora kostnader uppstå för dessa garantier. Det troliga är dock att få garantier behöver infrias och att avgifterna täcker de faktiska kostnaderna. Det innebär att det också är svårt att göra någon värdering av den förväntade förlusten för dessa garantier.

RGK avsåg att under 2009, i samråd med övriga garanti- och kreditmyndigheter, undersöka möjligheten att på sikt ta fram ett verktyg för att mäta sannolikheten att riktigt stora förluster kommer att inträffa. Med andra ord att inte enbart mäta den förväntade förlusten, utan även den oförväntade förlusten för statens garantier och krediter. Detta arbete nedprioriterades dock på grund av de särskilda uppdrag som RGK fick till följd av den finansiella krisen och stödet till fordonsindustrin.

I slutet av 2009 gav regeringen RGK i uppdrag att föreslå hur man varje år bättre ska kunna analysera riskerna i statens samlade garantier. Uppdraget är bredare än det arbete som RGK avsåg att påbörja under 2009. RGK har även fått i uppdrag att lämna förslag på hur förordningen för statlig garantigivning bör förändras. Uppdraget ska avrapporteras under 2010.

En översiktlig analys av hela garantiportföljen visar att staten har stora exponeringar mot ett antal olika branscher. Den beloppsmässigt ojämförligt största exponeringen är på svensk bank- och finanssektor genom insättningsgarantin och bankgarantierna. Sedan följer exponeringarna mot svensk infrastruktur. Via EKN har staten också exponering mot utländska stater, telekomsektorn och försvarssektorn. De största engagemangen utomlands avser Pakistan och Sydafrika.

I avsaknad av riskvärderingar av de största åtagandena i statens portfölj av kreditrisker, och

ett mer kvantitativt verktyg för att mäta portföljrisk, är det svårt att ge en bild av sannolikheten för stora negativa utfall i statens samlade portfölj. Det är dock tydligt att en systemkris inom den finansiella sektorn kan utlösa stora förluster. En utdragen period av lågkonjunktur skulle sannolikt också leda till en stor ökning i infrianden.

I de följande avsnitten redovisas först de avsättningar som görs för förväntade kostnader för garantier enligt garantimodellen och sedan beskrivs tillgångarna i garantiverksamheten.

6.1.4 Avsättningar för garantier enligt garantimodellen

Förväntade kostnader

Som ett mått på risken för garantiåtaganden som hanteras enligt garantimodellen värderar myndigheterna löpande de kostnader som är förknippade med garantiverksamheten. På skuldsidan i sina balansräkningar gör myndigheterna avsättningar för dessa förväntade kostnader, som består av förväntade förluster samt administrativa kostnader.

Tabell 6.3 Avsättningar för förväntade garantikostnader 2009-12-31 (exklusive insättningsgarantin, investerarskyddet, bankgarantier och garantikapital)

Miljoner kronor

Myndighet	Garanti-engagemang ¹	Avsättningar för förväntade kostnader	Avsättningarna i relation till engagemangen	Förändring i avsättningarna under 2009
RKG	46 213	1 083	2,3%	-8
EKN ²	158 990	6 656	4,2%	1 552
Sida	2 627	192	7,3%	-61
BKN	2 380	356	15,0%	-582
Summa	210 210	8 287	3,9%	901

¹ I engagemangen för EKN ingår bundna utfästelser vilket förklarar skillnaden mellan tabell 6.3 och tabell 6.1 samt not 53 till balansräkningen. I engagemangen för Sida ingår alla utfästelser. RGK:s engagemang inkluderar inte insättningsgarantin och investerarskyddet, bankgarantier, garantikapital eller andra åtaganden där avsättningar inte görs för förväntade kostnader.

² EKN återförsäkrar en del av sitt engagemang. Genom återförsäkringar har EKN reducerat sina förväntade kostnader från 6 656 miljoner kronor till 6 051 miljoner kronor. EKN har alltså täckt förväntade kostnader om 605 miljoner kronor via återförsäkringar. Dessutom har EKN:s återförsäkringar reducerat den oförväntade förlusten med 736 miljoner kronor. Totalt redovisar EKN en långfristig fordran mot återförsäkrare för deras andel av försäkringstekniska avsättningar på 1 341 miljoner kronor (se även not 28 till resultaträkningen). I beloppet 158 990 miljoner kronor ingår garantier (147 151) och bundna utfästelser (17 599) samt övrigt (-5 761) vilket förklarar avvikelser från beloppet i tabell 6.1 och 6.3.

Anm: EKN:s respektive Sidas totala avsättningar för förväntade och oförväntade förluster inklusive återförsäkringar är 12 732 miljoner kronor respektive 483 miljoner kronor (se även not 44 till balansräkningen, Övriga avsättningar).

I tabell 6.3 redovisas de avsättningar som gjorts, hur avsättningarna står i relation till myndigheternas motsvarande engagemang samt hur avsättningarna förändrats under 2009.

De totala avsättningarna för förväntade kostnader i den del av statens garantiportfölj som värderas enligt garantimodellen ökade under 2009 från 7,4 till 8,3 miljarder kronor. Ökningen gäller exportgarantier. Förutom avsättningar för nya sådana affärer påverkas avsättningsbehovet av valutakursförändringar med mera. Under året har EKN omvärderat många befintliga risker till en högre risknivå. Samtidigt har nya affärer haft låg risknivå. Trots att avsättningarna beloppsmässigt ökat har den genomsnittliga risken därför minskat något i jämförelse med föregående år.

Den grupp av garantier som har störst avsättning i förhållande till sitt åtagande är BKN:s bostadskreditgarantier. BKN:s avsättningar har dock mer än halverats från föregående år. Det beror till största del på att den förväntade förlusten minskat på grund av högre marknadsvärdet på garanterade bostäder under 2009. Den minskade garantistocken har också haft betydelse.

Oförväntade förluster

Som framgått av avsnitt 6.1.3 saknas en fullständig analys av statens risker i den samlade garantiportföljen.

EKN och Sida gör i sina årsredovisningar särskilda avsättningar för oförväntad förlust. EKN har avsatt 5 340 miljoner kronor, efter avdrag för 736 miljoner kronor avseende engagemang som EKN återförsäkrat. Sida har gjort särskilda avsättningar för oförväntade förluster avseende ukreditgarantier på 291 miljoner kronor. Sida gör sådana avsättningar eftersom en stor del av engagemangen är koncentrerad till ett begränsat antal länder, vilket gör att skadefall på dessa länder kan ge ett avsevärt mer negativt utfall än det förväntade utfall som beräknats. Beräkningen görs med utgångspunkt från en statistisk säkerhetsgrad om 95 procent.

Dessa avsättningar ger dock inte någon fullständig bild av statens oförväntade förluster eftersom enskilda myndigheters beräkningar inte går att addera var för sig. Om det vore möjligt att genomföra en samlad portföljanalys skulle den sannolikt visa att den totala oförväntade

förlusten är lägre än summan av dessa oförväntade förluster för respektive garantimyndighet.

Redovisning av åtaganden utanför garantimodellen

De garantiåtaganden som inte riskbedömts enligt garantimodellen, och för vilka det därmed inte gjorts några avsättningar för förväntade kostnader, redovisas som ansvarsförbindelser. Det gäller för insättningsgarantin och bankgarantierna, liksom för garantikapital till internationella finansieringsinstitutioner. För de senare skulle eventuella infrianden belasta anslag. Till sammans är de åtaganden som redovisats som ansvarsförbindelser 1 300 miljarder kronor (se även not 53 i kapitel 4).

6.1.5 Tillgångar i garantiverksamheten

Garantiverksamheten finansieras av avgifter som betalas av garantitagarna. I vissa fall täcks avgiften av medel som hämtas från statsbudgeten. Avgiften ska motsvara statens ekonomiska risk i åtagandet. Avgifterna samlas på räntebärande konton i RGK, på bankkonton eller i värdepapper som reserv för framtida infrianden och bokförs som en tillgång i myndigheternas balansräkningar. Staten har även tillgångar i form av regressfordringar från tidigare infriade garantier.

Värdepappersinnehav och långfristiga placeringar

Inkomsterna från avgifterna för insättningsgarantin tillförs den så kallade insättningsgarantifonden och placeras främst i statsobligationer. På uppdrag av RGK förvaltar Kammarkollegiet dessa avgifter med målet att tillgångarna ska bestå av en jämn fördelning av utestående statsobligationer med löptider upp till 10 år. Fondens bokförda värde var 20,7 miljarder kronor vid utgången av 2009.

EKN och Sida placerar avgiftsmedel i utländsk valuta från exportgarantier och ukreditgarantier på valutakonton samt i valutadepositioner och obligationer.

Räntekonton i RGK

En stor del av avgifterna redovisas på räntebärande konton hos RGK. Även återvinningar från tidigare infrianden (skador) tillförs kontona. Från de räntebärande kontona i RGK hämtas medel för infrianden och för myndigheternas administrationskostnader. En obegränsad kredit är kopplad till dessa räntekonton. Överskott på ett konto ger ränteintäkter, medan en utnyttjad kredit medför räntekostnader.

Behållningen på räntekontona konsolideras med statens övriga finanser. Influtna avgifter avräknas direkt mot statens upplåningsbehov, vilket minskar lånebehovet och därmed också statskulden. Kontobehållningarna i RGK är således inte reserver med likvida medel för eventuella infrianden. Ett infriande belastar kontona, men det är enbart en redovisningsmässig hantering. Finansieringen av infrianden sker i praktiken genom ny statlig upplåning.

Kortfristiga placeringar och banktillgodohavanden

Myndigheterna har även en mindre del av sina tillgångar som kortfristiga placeringar och banktillgodohavanden.

Regressfordringar

Förutom värdepappersinnehav och andra placeringar samt kontobehållningar i RGK har myndigheterna även tillgångar i form av regressfordringar på 8,5 miljarder kronor från tidigare infriade garantier. Större delen av dessa fordringar får betraktas som osäkra men det bedömda värdet är för åtminstone exportgarantierna betydande. Värdet på regressfordringarna uppskattas till totalt 1,7 miljarder kronor.

Tabell 6.4 Tillgångar i garantiverksamheten 2009-12-31 (exklusive stabilitetsfonden)

Miljoner kronor

Myndighet	Värdepappersinnehav och långfristiga placeringar	Räntekonton hos RGK	Kortfristiga placeringar och banktillgodohavanden	Regressfordringar (netto)	Totalt
RGK, Insättningsgarantin	20 237	16			20 252
RGK, övriga utom bankgarantierna ¹		2 210		13	2 223
EKN	3 212	13 653	1 301	1 396	19 562
Sida		1 739	271	195	2 205
BKN		2 095		55	2 150
Summa	23 449	19 713	1 572	1 659	46 392

¹20 237 avser obligationerna som ingår i fonden till anskaffningsvärde. Insättningsgarantifonden uppgår till 20 747 (inkl räntekonton, obligationer och periodiserade intäkter).

²Avgifterna för bankgarantierna tillförs stabilitetsfonden.

6.1.6 Stabilitetsfonden

Riksdagen har beslutat att skapa en stabilitetsfond i form av ett räntebärande konto hos RGK som ska finansiera statens åtgärder för att stödja det finansiella systemet. Banker och andra kreditinstitut ska betala en årlig stabilitetsavgift. Första faktureringen, som avser år 2009, kommer att ske under 2010. Avgifterna för bankgarantierna tillförs också fonden och eventuella infrianden av dessa garantier ska belasta fonden. På sikt planeras att insättningsgarantifonden ska ingå i stabilitetsfonden.

Målet är att stabilitetsfonden inom 15 år ska uppgå till motsvarande 2,5 procent av BNP. Inledningsvis tillförde staten 15 miljarder kronor genom ett särskilt anslag.

Alla kostnader för stödåtgärderna ska bäras av stabilitetsfonden. Eventuella återvinningar för genomförda åtgärder kommer att gå tillbaka till fonden.

Avgifter och kostnader för bankgarantiprogrammet påverkar resultatet för stabilitetsfonden men fondens resultat påverkas också av kapitaltillskott och andra statliga stödåtgärder till kreditinstitut. Vid slutet av 2009 var stabilitetsfondens bokförda värde 16,5 miljarder kronor. Fondens behållning är dock 31,6 miljarder kronor om innehavet av Nordeaaktier värderas till marknadsvärde i stället för till anskaffningsvärde.

6.1.7 Jämförelse mellan avsättningar för förväntade kostnader och tillgångar i garantiverksamheten

För att bedöma hur väl garantiverksamheten förväntas kunna hantera framtida infrianden analyseras förhållandet mellan dels avsättningarna för förväntade kostnader, dels de tillgångar som finns i form av både inbetalda och kommande garantiavgifter för att möta framtida infrianden och administrativa kostnader.

Garantiverksamhetens skuld- och tillgångssida jämförs i tabell 6.5. Jämförelsen görs på myndighetsnivå, men insättningsgarantin, investerarskyddet, bankgarantierna samt garantikapital till internationella finansieringsinstitut ingår inte eftersom riskerna i dessa garantier inte värderats i enlighet med garantimodellen.

Tabell 6.5 Jämförelse mellan avsättningar för förväntade kostnader och tillgångar i garantiverksamheten 2009-12-31 (exklusive insättningsgarantin, investerarskyddet, bankgarantier och garantikapital)

Miljoner kronor

Myndighet	Garanti-engagemang	Avsättningar för förväntade kostnader	Garantitillgångar enligt tabell 6.4	Nuvärde av framtida avgifter
RKG ¹	46 213	1 083	2 223	96
EKN ²	158 990	6 656	19 562	3 041
Sida ³	2 627	192	2 205	87
BKN	2 380	356	2 150	60
Summa	210 204	8 287	26 140	3 284

¹ Summan 26 140 miljoner kronor motsvarar de totala tillgångarna i garantiverksamheten enligt tabell 6.4 exklusive insättningsgarantins tillgångar på 20 252 miljoner kronor.

² I beloppet 158 990 miljoner kronor ingår garantier (147 151) och bundna utfästelser (17 599) samt övrigt (-5 761) vilket förklarar avvikelser från beloppen i tabell 6.1 och 6.3.

³ I engagemangen för Sida ingår alla utfästelser.

Jämförelsen visar att för denna del av garantiportföljen täcks avsättningarna för förväntade kostnader väl av de avgifter som redan erlagts (redovisas som garantitillgångar i tabell 6.5.) och framtida avgifter. EKN:s garantier utgör en väsentlig andel av denna del av statens garantiverksamhet.

En viktig förklaring till den positiva skillnaden mellan garantitillgångarna och nuvarande avsättningar är att antalet infriade garantier varit få eftersom den ekonomiska utvecklingen under tidigare år varit gynnsam. För EKN ökade dock antalet betalningsdröjsmål under årets första månader för att ligga kvar på en hög nivå resten av året. Även EKN:s skadeutbetalningar ökade betydligt. Dagens samlade överskott kan behö-

vas för att täcka förluster i framtiden då stora infrianden tenderar att komma samlade under ekonomiskt sämre tider.

6.1.8 Betalningsflöden och garantiverksamhetens påverkan på statens finanser

Statligt subventionerade avgifter

I vissa fall kan riksdagen besluta att subventionera hela eller delar av avgiften för en viss garanti. Riksdagen anvisar då medel på statsbudgeten för att betala avgiften.

År 2009 utbetalades 650 000 kronor i statliga subventioner för garantiavgifter. Det finns fortfarande några garantiåtaganden som vid infrianden helt eller delvis belastar anslag. Det gäller åtaganden i form av garantikapital, u-kreditgarantier och kapitaltäckningsgarantier.

I tabell 6.6 visas vilka anslag som finansierat dessa subventioner samt vilka anslag som kan komma att belastas av infrianden av garantier för vilka riksdagen beslutat om särlösningar och därmed om undantag från garantimodellen.

Tabell 6.6 Anslag vars ändamål omfattade garantiverksamhet 2009

Miljoner kronor

Utgifts-område	Anslag	Garantiåtagande	Utfall 2009
		A/O Dom Shivetsii	0,65
2	1:14 Vissa garanti- och medlemsavgifter	Vissa internationella finansieringsinstitut	-
7	1:1 Biståndsverksamhet	Garantier under Lomé IV Bis och Cotonou-avtalet	-
7	1:1 Biståndsverksamhet	U-kreditgarantier	-
16	2:10 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning	Fysikhuset Stockholm KB	-
16	2:18 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning	Fysikhuset Stockholm KB	-
22	1:4 Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter	Arlandabanan Infrastructure AB	-

Betalningsflöden

Garantiverksamheten påverkar i flera fall statens lånebehov och därmed statsskulden. Påverkan består av flöden in till och ut från statens konsoliderade centralkonto, till exempel externa betalningar av garantiavgifter, infrianden, återvinningar och kostnader för administration. I den mån dessa betalningar går via räntekonton i RGK påverkar de statens finanser direkt via statens centralkonto. I tabell 6.7 beskrivs dessa flöden.

Tabell 6.7 Betalningsflöden under 2009

Miljoner kronor

Myndighet	Avgifter	Återvinningar	Infrianden	Kostnader för administration	Summa
RGK, insättningsgarantin	886			-5	881
RGK, bankgarantier	1 546			-5	1 541
RGK, övriga garantier	15	2	0	-26	-8
EKN	3 096	298	-275	-152	2 967
Sida	2	86	-1	-1	86
BKN	9	14	-1	-7	15
Summa	5 554	400	-277	-196	5 482

Avgifter

Garantitagarna betalade 5,6 miljarder kronor i avgifter under 2009 varav huvuddelen var avgifter för insättningsgarantin, bankgarantier och exportgarantier. Avgifterna för bankgarantierna innehåller dels inbetalningar som avser sista kvartalet 2008, dels de tre första kvartalen 2009. Anledningen till det är att avgifterna betalas kvartalsvis i efterskott. För bankgaranti-programmet debiterades drygt 2 miljarder kronor i avgifter för 2009.

Återvinningar

Från tidigare utbetalningar vid infrianden återvanns 400 miljoner kronor, varav huvuddelen gällde exportgarantier.

Infrianden

Utbetalningarna för infriade garantier var 277 miljoner kronor, huvudsakligen för exportkreditgarantier.

Kostnader för administration

Administrationskostnaderna var totalt 196 miljoner kronor för de fyra myndigheterna. I förhållande till de totala åtagandena utgör administrationen en mycket liten del, men den varierar beroende på typ av garanti.

Betalningarnas påverkan på lånebehovet

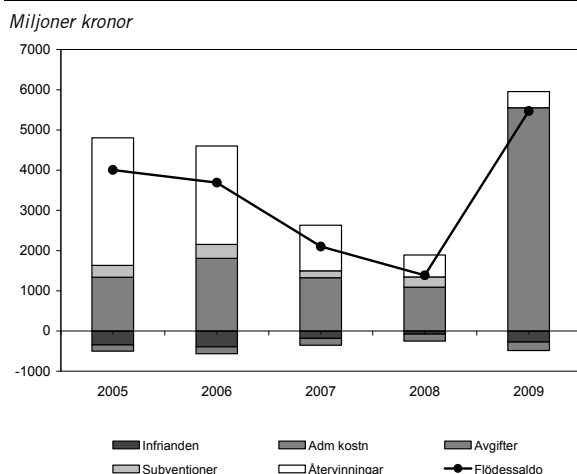
Posterna avgifter, infrianden, återvinningar och administration har i olika grad påverkan på lånebehovet. Flöden i den del av garantiverksamheten som enbart har tillgångar i form av räntekonton i RGK eller finansiering via anslag påverkar direkt statens lånebehov. Däremot har flöden i den del av garantiverksamheten som har tillgångar i form av externstatliga placeringar inte någon påverkan på lånebehovet. Med nuvarande redovisningsstruktur är det inte möjligt att exakt beräkna vilken påverkan på lånebehovet som garantiverksamheten har haft under 2009. En analys av flödena pekar dock på att nettoflödet i garantiverksamheten totalt sett var positivt med cirka 5,5 miljarder kronor under 2009 (se tabell 6.7).

Tillbakablick på de senaste fem åren

De statliga subventionerna av garantiavgifter har de senaste fem åren varierat mellan knappt en miljon kronor och 345 miljoner kronor. De avgifter som garantitagarna själva betalat har uppgått till mellan 1,1 och 5,6 miljarder kronor varje år. Det är främst avgifterna från exportgarantierna som varierat.

Under femårsperioden låg de årliga infriandena i början på närmare 400 miljoner kronor för att sedan sjunka under ett par år. Under 2009 ökade dock infriandena till nästan 300 miljoner kronor. Återvinningarna har successivt sjunkit från 3 miljarder kronor 2005 till 400 miljoner kronor i år. Det är främst tidigare infriade exportgarantier som återvunnits.

Diagram 6.3 Återvinningar, statliga subventioner, avgifter, infrianden och administrationskostnader samt saldo för betalningsflödet 2005-2009

6.2 Statlig utlåning med kreditrisk

Statliga lån, liksom statsbidrag och statliga garantier, ges till verksamheter som staten finner angelägna. Den statliga kreditgivningen utgör ett komplement till den övriga kreditmarknaden. Riksdag och regering beslutar om all statlig utlåning, antingen genom särskilda beslut för ett enskilt lån eller genom lagar och förordningar om låneprogram, till exempel studielån.

Ett lån med kreditrisk innebär samma risk för staten som en kreditgaranti. Skillnaden är att finansieringen av lånet sköts av staten och vid garantier av en bank eller annat kreditinstitut.

Merparten av statens utlåning finansieras direkt genom upplåning via RGK. Endast en mindre del finansieras via anslag på statsbudgeten.

Kostnaderna för RGK:s utlåning ska dock motsvaras av dess intäkter över en längre tidsperiod genom att avgiftsättningen ska ske till försäkringsmässiga principer. Avgifterna för kreditrisken (exklusive administrativa kostnader) sätts in på ett räntebärande konto hos RGK och disponeras för att täcka uteblivna amorteringar och räntor på utgivna lån.

Eftersom det saknas en enhetlig värdering och redovisning av kreditmyndigheternas utlåning är det svårt att få en klar och samlad bild över statens utestående kreditrisker.

I slutet av 2009 gav regeringen RGK i uppdrag att lämna förslag på en ny förordning för statlig kreditgivning. Uppdraget är en följd av de förändringar som kan komma i och med den över-

syn av budgetlagen som för närvarande pågår. I dag saknas ett regelverk motsvarande det som gäller för garantier. Det finns därför inget generellt krav på att en riskavspeglande avgift ska tas ut för lån och att en reserv ska byggas upp för framtida kreditförluster.

6.2.1 Kreditportföljens sammansättning

Statens utlåning till privatpersoner, företag och projekt (det vill säga lån med kreditrisk) var 209 miljarder kronor per den 31 december 2009, före nedskrivning för osäkra fordringar. Den dominerande posten är studielånen från Centrala studiestödsnämnden (CSN) på 182,8 miljarder kronor, vilket motsvarar 87 procent av statens utlåning med kreditrisk. CSN har också beviljat hemutrustningslån till flyktingar på 1,6 miljarder kronor.

RGK:s utlåning på 23,6 miljarder kronor går främst till olika infrastrukturprojekt. Övriga myndigheter har en utlåning som tillsammans är knappt 1 miljard kronor inom bistånd samt till småföretagare, jordbrukare, fiskare med flera. En beskrivning av de större lånen finns i avsnitt 6.2.2.

Enligt grundläggande redovisningsregler ska lånefordringar skrivas ned till det värde som förväntas inflyta. Myndigheternas bedömning grundar sig dock inte alltid på en enhetlig värderingsmetod, vilket gör siffrorna osäkra. Kreditmyndigheterna har uppskattat de osäkra fordringarna till 26,2 miljarder kronor eller 13 procent av utlånat belopp. CSN:s studielån står för 24,2 miljarder kronor eller 93 procent av de osäkra fordringarna.

Tabell 6.8 Statens utlåning med kreditrisk 2009-12-31

Miljoner kronor

Kreditmyndighet respektive låntagare/ändamål	Utlånat belopp	Nedskrivning för osäkra fordringar	Utlåning efter nedskrivning för osäkra fordringar	Utlåningsramar
CSN, studielån ¹	182 776	24 247	158 529	159 700
CSN, hemutrustningslån	1 611	497	1 115	1 200
RGK, A-Train AB (Arlandabanan)	1 000	200	800	1 000
RGK, Botniabanan AB	16 103	-	16 103	17 600
RGK, Svedab AB (Öresundsbrons landförbindelser)	5 106	700	4 406	5 200
RGK, Island	861	-	861	6 500
RGK, Lettland	-	-	-	²
RGK, övriga	539	-	539	661
Sida, bistäåndskrediter	250	97	154	
Sida, villkorlån	401	291	109	
Tillväxtverket, lokaliseringlån m.m.	84	62	22	
Energimyndigheten, Baltikumlån	81	5	75	
Energimyndigheten, villkorlån	101	31	70	
Länsstyrelserna, lantbrukslån m.m.	51	21	30	
Kammarkollegiet, näringslån m.m.	1	0	1	
Summa	208 964	26 151	182 814	

¹ Det utlånade beloppet överstiger låneramen på grund av att även lånefinansierad utlåning ingår i det utlånade beloppet.

² Lånesramen är begränsad till det maximala utlåningsbeloppet. För Lettland är detta belopp 720 miljoner euro.

Anm. I CSN:s utlåning är oplacerade betalningar på 4,8 miljoner kronor medräknade vilket gör att beloppet i denna tabell är lägre än motsvarande belopp för CSN i tabell 6.9 och i posten Utlåning i balansräkningen.

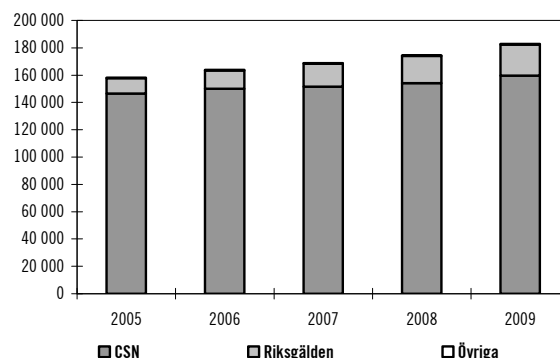
Anm.: I denna tabell redovisas statens utlåning med kreditrisk varför beloppet inte stämmer överens med posten Utlåning i balansräkningen. Skillnaden utgörs av RGK:s utlåning till AP-fonden samt Riksbanken med 157 miljoner kronor respektive 93 miljarder kronor. Denna utlåning betraktas inte som lån med kreditrisk.

Anm.: Sida, Tillväxtverket, Energimyndigheten, Länsstyrelserna och Kammarkollegiet finansierar sin utlåning med anslag varför utlåningsramar saknas.

Under de senaste fem åren har utlåningen efter nedskrivning för osäkra fordringar ökat från 158 till 183 miljarder kronor.

Diagram 6.4 Statens utlåning med kreditrisk efter nedskrivning för osäkra fordringar 2005-2009

Miljoner kronor

Utöver den utlåning som redovisas ovan finns hos Försvarets Materialverk (FMV) samt affärsverken Svenska Kraftnät och Statens Järnvägar viss utlåning, leasing- och leaseholdavtal med mera som redovisas under andra fordringsrubriker. Enligt redovisningsreglerna klassificeras inte dessa åtaganden som lån med kreditrisk, men det finns stora likheter ur ett riskperspektiv.

I tabell 6.9 redovisas CSN:s och RGK:s utlåning uppdelad på de tre kategorier som ESV anger i sina anvisningar. Några myndigheter är undantagna från denna redovisning vilket gör att en enhetlig bild av hela lånestocken saknas.

Tabell 6.9 Statens utlåning med kreditrisk efter lånekategori 2009-12-31

Miljoner kronor

Myndighet respektive lånekategori	Utlånat belopp	Nedskrivning för osäkra fordringar	Utlåning efter nedskrivning för osäkra fordringar
CSN			
Lånefordringar	99 189	6 304	92 885
Lånefordringar med villkorad återbetalningsskyldighet	85 204	18 439	66 765
Utvecklingskapital/Royalty	-	-	
Delsumma	184 392	24 743	159 649
RGK			
Lånefordringar	22 079	700	21 739
Lånefordringar med villkorad återbetalningsskyldighet			
Utvecklingskapital/Royalty	1 530	200	1 330
Delsumma	23 609	900	22 709
Summa	208 001	25 643	182 358

6.2.2 De olika lånen med kreditrisk

Studielån

Studielånen regleras i studiestödslagen och särskilda förordningar. Drygt 1,4 miljoner personer har studieskulder till CSN på tillsammans 182,8 miljarder kronor. CSN bedömer de osäkra fordringarna till 24,2 miljarder kronor. CSN administrerar flera olika typer av lån som skiljer sig åt från finansierings- och redovisningssynpunkt. Lånen kan delas in i två huvudkategorier.

- Lån som beviljats före 1989. Dessa har finansierats via anslag på statsbudgeten. Låntagarnas återbetalningar redovisas mot inkomsttitel på statsbudgeten.
- Lån som beviljats från och med 1989. Dessa finansieras via upplåning i RGK. Den ränta som CSN betalar till RGK belastar anslaget Studiemedelsräntor m.m. på statsbudgeten. Räntebetalningar från låntagarna till CSN redovisas mot statsbudgeten via inkomsttitel.

CSN:s låntagare betalar en ränta som motsvarar 70 procent av CSN:s upplåningsränta i RGK. Denna ränta fastställs årligen av regeringen och baseras på den ovägda genomsnittsräntan för emission av statsskuldväxlar och statsobligationer under de tre senaste åren. Avdraget på 30 procent från räntan kompenseras av att låntagarna inte medges avdrag för räntekostnader på studielån i sina självdeklarationer. Därmed blir nettoeffekten för staten som helhet neutral.

Om en låntagare inte betalar hela räntekostnaden läggs den obetalda räntan till kapitalskulden vid nästa årsskifte. Dessa kapitaliserade räntor har dock inte lånats upp hos RGK.

När studielån skrivs av på grund av dödsfall, uppnådd åldersgräns etc. amorterar CSN av sin skuld till RGK med motsvarande belopp. Medel tas från statsbudgeten via anslaget Studiemedelsräntor m.m. Avskrivning av kapitaliserade räntor leder däremot inte till någon avräkning mot statsbudgeten utan reducerar CSN:s myndighetskapital.

Hemutrustningslån till flyktingar

Sedan 1991 beviljar CSN lån till flyktingar för inköp av hemutrustning. De utestående lånen var vid årsskiftet 1,6 miljarder kronor fördelade

på 59 000 lån med 82 000 låntagare. Av det utlånade beloppet bedöms 0,5 miljarder kronor som osäkra fordringar.

Även hemutrustningslånen finansieras genom lån i RGK. Den ränta som RGK debiterar CSN belastar anslaget *Hemutrustningslån* på statsbudgeten. Regeringen fastställer årligen vilken ränta som CSN ska betala till RGK. Räntan baseras på den ovägda genomsnittsräntan för emission av statsskuldväxlar och statsobligationer under de tre senaste åren. Regeringen fastställer också vilken ränta som låntagarna ska betala till CSN. Låntagarnas räntebetalningar till CSN redovisas netto mot anslaget *Hemutrustningslån*.

Vid eftergift av hemutrustningslånen ska CSN:s skuld till RGK minska. Den del av eftergiften som motsvaras av en skuld till RGK belastar ovan nämnda anslag. Eftergift av kapitaliserade och upplupna räntor reducerar CSN:s myndighetskapital i likhet med studielånen.

Lån till infrastrukturprojekt

För vissa infrastrukturprojekt har riksdagen genom särskilda beslut gett RGK i uppdrag att ställa ut lån till statliga eller privata bolag. Det gäller byggandet av Arlandabanan och Botniabanan samt de svenska landanslutningarna till Öresundsbron. Vid slutet av 2009 var 22,2 miljarder kronor utlånade till dessa projekt.

Botniabanan AB

Lånet till Botniabanan var vid årsskiftet 16,1 miljarder kronor. Återbetalning av lånet kommer att finansieras via avgifter som betalas av Banverket. Dessa avgifter belastar anslag på statsbudgeten. Eftersom återbetalningen av lånet till Botniabanan i praktiken finansieras direkt med anslagsmedel bedöms inte lånet ha någon kreditrisk, varför ingen kreditriskavgift tas ut.

Svensk-Danska Broförbindelsen SVEDAB AB

Lånet till SVEDAB för finansiering av de svenska landanslutningarna till Öresundsbron var vid årsskiftet 5,1 miljarder kronor. Återbetalningen av lånet, liksom Öresundsbro Konsortiets egna obligationslån, ska finansieras med intäkter från Öresundsbron. Som tidigare nämnts garanteras Öresundsbro Konsortiets obligationslån solidariskt av den svenska och den danska staten. Värdet på lånet är nedskrivet med 0,7 miljarder kronor för framtida kreditförluster.

A-Train AB

Lånet till A-Train, det privata företaget som byggt och driver Arlandabanan, är ett villkorslån på en miljard kronor. I stället för vanlig återbetalning äger staten rätt till en årlig vinstdelning när de privata ägarna fått en viss – på förhand bestämd – avkastning på sitt insatta kapital. Värdet på lånet är nedskrivet med 0,2 miljarder kronor för framtida kreditförluster.

Saab AB och Volvo Aero AB

RGK har lämnat royaltylån till Saab AB och Volvo Aero AB om drygt 0,3 miljarder kronor för delfinansiering av utvecklingskostnaderna, avseende vingbalkar respektive flygmotorkomponenter, till den nya superjumbon Airbus 380. På uppdrag från regeringen lämnade RGK under hösten 2009 ytterligare ett lån om 0,3 miljarder till Volvo Aero. Även detta är en delfinansiering av kostnader för att utveckla delar till flygmotorer.

Återbetalningarna är beroende av försäljningsintäkterna i de olika projekten. RGK bedömer inte att det i dagsläget finns något nedskrivningsbehov i utlåningen.

Lån till exportfinansiering och fordonsindustrin*Exportfinansiering*

Riksdagen bemyndigade i december 2008 regeringen att bevilja AB Svensk Exportkredit (SEK) en låneram för finansieringen av långfristiga krediter intill ett belopp om högst 100 miljarder kronor i RGK. SEK utnyttjade inte låneramen under 2009. Den bidrog dock till att underlätta företagets utlåning till exportindustrin och den har förlängts ytterligare ett år.

Fordonsindustrin

Riksdagen bemyndigade i december 2008 regeringen att, i enlighet med EG-kommissionens riktlinjer om statligt stöd, ge så kallade undsättningslån på maximalt 5 miljarder kronor till företag inom fordonsindustrin som befinner sig i ekonomiska svårigheter. Sju företag sökte und-

sättningslån men inget beviljades ett lån. Det beror på att villkoren för lånen är strikta. Bland annat gäller att de ska återbetalas inom sex månader och att fullgoda säkerheter ska ställas för lånen.

Lån till Island och Lettland

Riksdagen beslutade i början av 2009 att Sverige tillsammans med de övriga nordiska länderna ska ge Island rätt att låna totalt 2,5 miljarder dollar. Sveriges andel i lånet är 496 miljoner euro, varav 84 miljoner euro betalades ut 2009. Ytterligare utbetalningar förväntas under 2010. Island ska börja amortera på lånet 2014 och det ska vara återbetalt 2021.

Tillsammans med de övriga nordiska länderna och Estland ska Sverige låna ut sammanlagt 1,9 miljarder euro till Lettland. Sveriges andel uppgår till högst 720 miljoner euro. Inga utbetalningar skedde under 2009.

Övriga lån med kreditrisk

Övrig utlåning omfattar lån utgivna av Sida, Tillväxtverket, Energimyndigheten, Kammarkollegiet samt länsstyrelserna. Totalt uppgår dessa lån till 969 miljoner kronor varav 507 miljoner kronor, motsvarande 52 procent av beloppet, bedöms som osäkra fordringar.

Dessa lån finansieras via anslag på statsbudgeten. Framtida kreditförluster är därmed redan finansierade. Låntagarnas betalningar av räntor och amorteringar redovisas mot inkomsttitel på statsbudgeten.

Störst är Sidas utlåning på 651 miljoner kronor, varav 250 miljoner kronor avser biståndskrediter för finansiering av infrastruktur och 401 miljoner kronor är villkorslån för näringsutveckling och kapitalmarknadsutveckling. De osäkra fordringarna bedöms till 388 miljoner kronor, motsvarande 60 procent av utlånat belopp.

7

Nationellt intygande samt avgifter till och bidrag från EU

7 Nationellt intygande samt avgifter till och bidrag från EU

Regeringens intygande avseende EU-medel

Rättvisande räkenskaper

Sammanställningen av EU-räkenskaperna, omfattande resultat- och balansräkning samt en kassamässig redovisning, har upprättats enligt god redovisningssed. Regeringen bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Betryggande intern styrning och kontroll

Det finns ett ramverk för staten som syftar till att säkerställa en betryggande intern styrning och kontroll av EU-medlen.

I detta avsnitt lämnar regeringen dels ett intygande avseende EU-medel, dels en redovisning av samtliga EU-medel som redovisas över statsbudgeten (EU-medel som avser både innevarande och tidigare fleråriga budgetram samt de direkta medel som hanteras av svenska myndigheter). Därtill redovisas Europeiska revisionsrättens granskningar avseende genomförandet av EU-budgeten 2008.

Intygandet, som omfattar de EU-medel som hänförs till innevarande fleråriga budgetram 2007–2013, innehåller en räkenskapssammanställning av återflödet från EU-budgeten. Anledningen till att intygandet begränsas till denna period är tillkomsten av ny rättslig grund (ett ramverk för intern styrning och kontroll). Genom ramverket lämnar ansvariga myndigheter en försäkran till regeringen som möjliggör utfärdandet av ett nationellt intygande. Regeringens intygande grundar sig på ansvariga myndigheters intyganden och bedömningar avseende hanteringen av EU-medel samt revisionens utlåtanden från granskningen av myndigheternas räkenskaper och den interna styrningen och kontrollen.

7.1 Intygande avseende EU-medel

Regeringens intygande avseende EU-medel innehåller en årlig räkenskapssammanställning över medel mottagna från EU:s budget samt en redogörelse för hur dessa medel har använts. Med EU-medel avses i detta sammanhang de medel som förvaltas inom ramen för delad förvaltning mellan medlemsstaten Sverige och Europeiska kommissionen, vilka redovisas på statsbudgetens anslag och inkomsttitlar. Intygandet, som ingår som en del i årsredovisningen för staten, överlämnas till riksdagen, med kopia till Europeiska kommissionen och Europeiska revisionsrätten. I intygandet bedömer regeringen huruvida EU-räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande samt intygar att det finns ett ramverk för staten som syftar till att säkerställa en betryggande intern styrning och kontroll av EU-medlen. Räkenskaperna som ligger till grund för sammanställningen är upprättade enligt god redovisningssed och har varit föremål för Riksdagens revisionens granskning.

Regeringens intygande syftar dels till att öka riksdagens insyn i hur Sverige fullgör sitt för-

valtningsansvar och hur tilldelade EU-medel används, dels till att stärka den interna styrningen och kontrollen vid de myndigheter som ansvarar för att förvalta medlen. Regeringens övergripande ambition är att skapa ett effektivt förvaltnings- och kontrollsystem kring EU-medlen i syfte att med rimlig säkerhet tillförsäkra de underliggande transaktionernas laglighet och korrekthet.

7.2 Ansvarsfördelningen inom den svenska statsförvaltningen

Regeringen är inför riksdagen ansvarig för hur den styr riket. Regeringen är redovisningsskyldig inför riksdagen för statens medel och de övriga tillgångar som står till dess disposition.

Regeringen lämnar årligen en årsredovisning för staten till riksdagen. Årsredovisningen innehåller konsoliderade resultat- och balansräkningar samt finansieringsanalys avseende samtliga statliga myndigheter, inklusive affärsverken, under riksdagen och regeringen samt de fonder och andelar i bolag som myndigheterna innehar. Sveriges avgift till och återflödet från EU-budgeten redovisas i de konsoliderade resultat- och balansräkningarna i årsredovisningen för staten.

Regeringen har i hög grad delegerat beslutsfattandet bl.a. avseende genomförande av EU-program till förvaltningsmyndigheterna, som är regeringens organ för att verkställa den fastlagda politiken. Riksdagen och regeringen beslutar om inriktningen och förutsättningarna för den statliga verksamheten och vilka verksamhets- och ansvarsområden som tilldelas myndigheterna. Myndigheterna har sedan långtgående befogenheter i sitt dagliga och operativa arbete. Det är dock regeringens uppgift att styra myndigheterna och försäkra sig om att myndigheterna fullgör sitt verksamhetsansvar.

7.3 Räkenskapssammanställning av EU-medel för perioden 2007–2013

Räkenskapssammanställningen av EU-medel omfattar en resultaträkning, en balansräkning samt en kassamässig redovisning av utfall på anslag respektive inkomstitlar.

Verksamheten för innevarande fleråriga budgetram har under året fortfarande varit i en relativt tidig fas men jämfört med 2008, då den nästan enbart avsåg jordbruksfonderna, har utbetalningarna ökat från flera fonder. De fleråriga och årliga programmen fastställdes för flertalet fonder under 2007 och 2008 men utbetalningarna har ändå varit begränsade.

Utbetalningarna från föregående fleråriga budgetram (2000–2006) har minskat gradvis och fasas ut de kommande åren (strukturfundsprogrammen slutredovisas under 2010) medan utbetalningarna avseende innevarande fleråriga budgetram kommer att öka. Under året har endast mindre belopp utbetalats från den föregående budgetramen.

Eftersom intygandet omfattar de medel som hänförs till innevarande fleråriga budgetram, kommer därför på sikt i princip samtliga EU-medel att omfattas av intygandet. För 2009 omfattar intygandet i huvudsak medel från jordbruksfonderna, men även betydande belopp från regionala utvecklingsfonden.

Genom medlemskapet i EU hanterar svenska myndigheter olika typer av medel från och till EU:s budget. De medel som Sverige erhåller som återflöde från EU-budgeten kommer huvudsakligen från EU:s jordbruksfonder och strukturfonderna, dvs. Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska socialfonden (ESF). Sverige får också stöd till transeuropeiska nätverk samt forsknings- och utbildningsprogram. För den senare bidragskategorin ligger dock ansvaret för att administrera och förvalta dessa medel på kommissionen och andra institutioner inom EU och inte på medlemsstaten. Det är enbart de medel som Sverige erhåller och som förvaltas gemensamt med kommissionen som omfattas av regeringens intygande. Ett delat förvaltningsansvar innebär i korthet att kommissionen har det yttersta ansvaret för förvaltningen av EU:s budget men att medlemsstaten är ansvarig för att nationellt bygga upp ett förvaltnings- och kontrollsystem som garanterar en sund ekonomisk förvaltning av EU:s medel.

På de områden där det föreligger ett delat förvaltningsansvar mellan Sverige och kommissionen finns på resultaträkningens intäktssida (EU-budgetens utgiftssida) för fleråriga budgetramen 2007–2013 totalt nio myndigheter som är utsedda att vara förvaltande myndigheter.

Nedan redogörs för de olika fonderna.

Jordbruksfonderna

Stödet till jordbruket består i innevarande fleråriga budgetram 2007–2013 av två fonder – Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU). Statens jordbruksverk (Jordbruksverket) är förvaltande myndighet samt utbetalande organ för båda fonderna och har därmed det yttersta ansvaret för att dessa medel används på ett korrekt och effektivt sätt. Attesterande organ är Ekonomistyrningsverket (ESV).

EGFJ finansierar bl.a. olika direktstöd till jordbrukare samt interventioner i syfte att stabilisera jordbruksmarknaden. EJFLU ska både främja miljön och verka för ökad konkurrenskraft och livskvalitet på landsbygden.

Strukturfonderna

Antalet strukturfonder i innevarande programperiod 2007–2013 är två, ERUF och ESF. Strukturfonderna ska bidra till att minska de ekonomiska och sociala skillnaderna mellan Europas regioner och innevånare.

I Sverige är ERUF uppdelad i åtta regionala program och tio territoriella program medan ESF består av ett nationellt program. För varje program finns förvaltande myndighet, attesterande myndighet och revisionsmyndighet. Den förvaltande myndigheten har ansvaret för att det operativa programmet förvaltas och genomförs på ett effektivt och korrekt sätt. Den förvaltande myndigheten betalar även ut strukturfondsmedlen till de slutliga stödmottagarna.

Den attesterande myndigheten gör en bedömning om kostnaderna är stödberättigande och intygar inför kommissionen att utgiftsdeklarationen är korrekt.

För ERUF är Tillväxtverket förvaltande och attesterande myndighet för åtta regionala program samt ett territoriellt program. I ytterligare fyra territoriella program är förvaltande och attesterande myndigheter svenska, Länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens¹⁵ respektive Jämtlands län.

För ESF är Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) förvaltande och attesterande myndighet.

ESV är revisionsmyndighet för ESF och de ERUF-program som förvaltas i Sverige.

Ramprogram för solidaritet och hantering av migrationsströmmar

För att ge finansiellt stöd till asyl- och migrationspolitiken i EU har ett ramprogram för solidaritet och hantering av migrationsströmmar inrättats under den fleråriga budgetramen 2007–2013 och omfattar fyra olika fonder: Europeiska flyktingfonden (2008–2013), Europeiska fonden för de yttre gränserna (2007–2013), Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare (2007–2013) samt Europeiska återvändandefonden (2008–2013).

Fonderna kan användas för att finansiera samarbetsprojekt som rör flyktingmottagning, gränskontroll, integration respektive återvändande.

Europeiska flyktingfonden (2005–2010), som beslutades under den föregående fleråriga budgetramen, inkluderas inte i intygandet på grund av att medlen inte omfattas av det delade förvaltningsansvaret mellan medlemsstat och kommission.

Migrationsverket är ansvarig myndighet för att sköta de nationella insatser som får stöd från flyktingfonden samt återvändandefonden i enlighet med tillämplig gemenskapslagstiftning och principen om en sund ekonomisk förvaltning. Svenska ESF-rådet är ansvarig myndighet för integrationsfonden och Rikspolisstyrelsen för gränsfonden. ESV är revisionsmyndighet för samtliga fonder inom ramprogrammet.

Fiskerifonden

Stödet till fiskerinäringen består i innevarande programperiod av en fond, Europeiska Fiskerifonden (EFF). Fiskeriverket är förvaltande och attesterande myndighet för fonden och ESV är revisionsmyndighet.

7.3.1 Resultaträkning

Resultaträkningen visar i sammandrag återflödet från EU-budgeten och dess användning. Redovisningen görs i periodiserade termer, dvs. kostnaderna och intäkterna redovisas det år de är hänförliga till.

¹⁵ Länsstyrelsen i Västerbottens län ansvarar för två program.

Tabell 7.1 Resultaträkning avseende fleråriga budgetramen 2007–2013

Miljoner kronor	2009	2008
Intäkter av bidrag från EU		
Jordbruksstöd	9 429	9 907
Europeiska regionala utvecklingsfonden	1 341	7
Europeiska socialfonden	274	195
Övrigt	162	-2
<i>Summa intäkter av bidrag från EU m.m.</i>	<i>11 206</i>	<i>10 107</i>
Verksamhetens kostnader		
Kostnader för personal	-110	-31
Kostnader för lokaler	-15	-10
Övriga driftkostnader	-110	-63
<i>Summa verksamhetens kostnader</i>	<i>-235</i>	<i>-104</i>
Lämnade bidrag		
Jordbruksstöd	-9 211	-8 812
Europeiska regionala utvecklingsfonden	-1 286	-181
Europeiska socialfonden	-426	-30
Övrigt	-152	-14
<i>Summa lämnade bidrag</i>	<i>-11 075</i>	<i>-9 037</i>
Summa kostnader	-11 309	-9 141
Nettointäkt	-104	966

Intäkter – återflöde från EU-budgeten

De intäkter som redovisas avser till övervägande del medel från jordbruksfonden för finansiering av gårdsstöd och andra stöd till jordbruket. Jordbruksverket redovisar intäkter på 9 429 miljoner kronor. Huvuddelen av beloppet avser gårdsstöd för 2009 och drygt en tiondel avser medel från landsbygdsfonden.

Tillväxtverket redovisar bidrag från regionala utvecklingsfonden på 1 341 miljoner kronor och Svenska ESF-rådet bidrag från socialfonden på 274 miljoner kronor. Mindre belopp om sammanlagt 162 miljoner kronor redovisas av Fiskeriverket, Länsstyrelsen i Jämtlands län och Migrationsverket.

Kostnader – användningen av de medel som erhållits från EU-budgeten

Jordbruksverket redovisar lämnade bidrag på 9 211 miljoner kronor, till största delen för gårdsstöd och i övrigt främst medel enligt EJFLU.

Utöver Jordbruksverket redovisar Nutek fram till den 31 mars 2009 och därefter Tillväxtverket bidrag på 1 286 miljoner kronor till företag,

myndigheter och övriga organisationer m.m. finansierade från ERUF.

Svenska ESF-rådet redovisar lämnade bidrag finansierade från ESF på 426 miljoner kronor. Dessutom redovisar Fiskeriverket, Migrationsverket samt Länsstyrelsen i Jämtlands län lämnade bidrag med mindre belopp. Jordbruksverket, Migrationsverket, Svenska ESF-rådet samt Tillväxtverket redovisar administrativa kostnader finansierade med EU-medel på sammanlagt 235 miljoner kronor.

7.3.2 Balansräkning

Balansräkningen visar i sammandrag fordringar och skulder avseende medel från EU-budgeten och dess användning, baserat på vad berörda myndigheter tagit upp i sina årsredovisningar.

Tabell 7.2 Balansräkning avseende fleråriga budgetramen 2007–2013

Miljoner kronor	2009-12-31	2008-12-31
Övriga fordringar	7 462	7 562
Periodavgränsningsposter	118	10
Summa tillgångar	7 580	7 572
Kapital	6 145	5 730
Leverantörsskulder	0	1
Övriga skulder	1	15
Förutbetalda intäkter	108	283
Oförbrukade bidrag	1 326	1 543
Summa skulder och kapital	7 580	7 572

Fordringar

Fordringarna avser främst Jordbruksverkets fordringar på EGFJ för i första hand gårdsstöd utbetalat i slutet av 2009 med 6 260 miljoner kronor samt fordran på EJFLU med 1 194 miljoner kronor. Övriga myndigheter redovisar upplupna bidragsintäkter på sammanlagt 118 miljoner kronor.

Skulder och kapital

Skulderna avser oförbrukade bidrag på 1 326 miljoner kronor. Hela beloppet avser förskott från EJFLU till Jordbruksverket. Övriga myndigheter redovisar förutbetalda intäkter på sammanlagt 108 miljoner kronor.

7.3.3 Redovisning på statsbudgeten – kassamässig

Redovisningen på statsbudgeten görs i kassamässiga termer, dvs. under den period då betalning sker. I tabell 7.3 redovisas utfall per anslag och inkomsttitel avseende den aktuella fleråriga budgetramen 2007–2013.

Tabell 7.3 Utfall på anslag och inkomsttitlar fleråriga budgetramen 2007–2013

Miljoner kronor

Anslag		Utfall 2009
0801008	Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar	100 471
1301004	Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare	10 163
1401006	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013	472 520
1901004	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013	1 299 880
2301011	Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	6 970 453
2301012	Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	759 781
2301016	Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	68 962
2301020	Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten	6 500
2301024	Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 723 070
Summa anslag		11 411 800
Inkomsttitlar		
6111	Gårdsstöd	6 663 307
6113	Övriga interventioner	166 608
6114	Exportbidrag	210 090
6115	Djurbidrag	308 992
6116	Offentlig lagring	6 744
6118	EU:s landsbygdsfond 2007–2013	1 106 389
6119	Övriga bidrag från EU:s jordbruksfonder	722 601
6213	Bidrag från EG:s fiskesfond perioden 2007–2013	45 336
6313	Bidrag från EG:s regionalfond perioden 2007–2013	1 256 788
6413	Bidrag från EG:s socialfond perioden 2007–2013	255 861
6911	Övriga bidrag från EG	11 319
6912	Stöd till sockernäringsen	248 395
Summa inkomsttitlar		11 002 430
Netto anslag/inkomsttitlar		409 370

Inkomster

Inkomsterna avser främst gårdsstöd och förskottsmedel från EJFLU som liksom övriga jordbruksstöd ovan (inkomsttitel 6111–6119) redovisas av Jordbruksverket.

Bidrag från EFF redovisas av Fiskeriverket. Bidrag från ERUF redovisas av Tillväxtverket och Länsstyrelsen i Jämtlands län. Bidrag från ESF redovisas av Svenska ESF-rådet. Stöd till sockernäringsen redovisas av Jordbruksverket.

Utgifter

Utgifterna på anslag avser i första hand gårdsstöd och djurbidrag samt åtgärder för landsbygdens miljö och struktur som redovisas av Jordbruksverket. Även utgifterna för intervention och exportbidrag redovisas av Jordbruksverket.

Bland övriga utgifter är det i första hand Tillväxtverket som redovisar stöd från ERUF. Svenska ESF-rådet redovisar stöd från ESF.

7.4 Ansvariga myndigheters samt revisionens bedömningar och iakttagelser

7.4.1 Myndighetsledningarnas intygande och bedömning av räkenskaperna samt den interna styrningen och kontrollen

Nedan följer en sammanfattning av ansvariga myndigheters intyganden och bedömningar av räkenskaperna samt den interna styrningen och kontrollen avseende EU-medel.

Jordbruksfonderna

I årsredovisningen för 2009 intygar Jordbruksverkets ledning, dvs. generaldirektören, att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning. Vidare bedöms den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten vara betryggande.

Förutom att Jordbruksverket lämnar en bedömning samt ett intygande enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag utfärdar generaldirektören vid myndigheten en särskild försäkran enligt rådets förordning (EG) nr 1290/05 för EGFJ och EJFLU. Försäkran ingår som en del i de räkenskaper som Jordbruksverket lämnar för räkenskapsåret (16

oktober 2008 till 15 oktober 2009) till kommissionen, och som därefter granskas av ESV.

Av försäkran framgår att generaldirektören på heder och samvete bekräftar att räkenskaperna ger en sann, fullständig och korrekt bild av utgifterna och intäkterna under räkenskapsåret. I synnerhet har alla skulder, förskott, säkerheter och lager registrerats i räkenskaperna, och alla inkomster som rör EGFJ och EJFLU har krediterats till rätt fonder. Vidare har ett system införts vid myndigheten som med rimlig säkerhet kan garantera de underliggande transaktionernas laglighet och korrekthet, inbegripet att bidragsansökningarna uppfyller krav för stödberättigande och, när det gäller EJFLU, att förfarandena för tilldelning av stöd förvaltas, kontrolleras och dokumenteras i enlighet med gemenskapsreglerna.

Strukturfonderna

Ansvariga myndighetsledningar vid Tillväxtverket, Svenska ESF-rådet, Länsstyrelserna i Jämtlands, Norrbottens och Västerbottens län intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning. Därtill bedöms den interna styrningen och kontrollen vara betryggande.

Ramprogram för solidaritet och hantering av migrationsströmmar

Ansvariga myndighetsledningar vid Migrationsverket, Svenska ESF-rådet samt Rikspolisstyrelsen intygar att respektive årsredovisning ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning. Därtill bedöms den interna styrningen och kontrollen vara betryggande vid Migrationsverket, Svenska ESF-rådet samt Rikspolisstyrelsen.

Fiskerifonden

Generaldirektören vid Fiskeriverket intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning. Därtill bedöms den interna styrningen och kontrollen vara betryggande vid myndigheten.

7.4.2 Ekonomistyrningsverkets iakttagelser

Regeringen har gett ESV i uppdrag att fungera som nationellt revisionsorgan för de EU-medel som hanteras i Sverige. ESV granskar de EU-program och fonder där ansvaret för en sund ekonomisk förvaltning och genomförandet av effektiva kontroller är delat mellan svenska myndigheter och kommissionen. ESV lämnar för varje program/fond en årlig revisionsrapport och i anslutning till denna även ett revisionsutlåtande. I det följande redovisas de väsentligaste iakttagelserna från respektive fond/program.

Jordbruksfonderna

Som attesterande organ lämnar ESV ett utlåtande om årsräkenskaperna. Utlåtandet omfattar även ett utlåtande om de interna kontrollens effektivitet. Revisionen avser årsredovisningen för EGFJ och EJFLU.

ESV anser att redovisningarna för EJFLU samt EGFJ som översänts till kommissionen är rättvisande och korrekta i alla väsentliga avseenden vad gäller de utgifter som belastat fonderna och gör bedömningen, efter granskningen av Jordbruksverkets överensstämmelse med ackrediteringskriterierna, att de interna kontrollförfarandena fungerat tillfredsställande.

Europeiska regionala utvecklingsfonden

ESV:s bedömning grundar sig, enligt EU:s regelverk, på genomfört granskningsarbete under granskningsperioden. På grund av att de åtta regionala strukturfondsprogrammen inte helt kommit igång och att få eller inga utgiftsdeklarationer lämnats till kommissionen har inga granskningar skett av redovisade kostnader hos stödmottagare. De bedömningar som ESV avger grundar sig därmed enbart på de systemrevisioner som genomförts under granskningsperioden.

Inom de territoriella programmen Interreg IVA Öresund–Kattegat–Skagerrak, Norra periferin och Botnia–Atlantica har det inte heller, på grund av ovan nämnda orsaker, funnits förutsättningar att slutföra några systemrevisioner. Följaktligen lämnar ESV inte något revisionsutlåtande avseende granskningsperioden för dessa program.

Däremot har det utförts systemrevisioner inom Interreg IVA Sverige–Norge, Interreg IVA Nord och de åtta regionala strukturfondsprogrammen. På grundval av dessa systemrevi-

sioner bedömer ESV att förvaltnings- och kontrollsystemen för dessa program under granskningsperioden varit förenliga med de tillämpliga bestämmelserna i respektive rådsförordning. ESV bedömer därmed att förvaltnings- och kontrollsystemen fungerade tillräckligt effektivt för att ge rimlig garanti för att de utgiftsdeklarationer som lämnas till kommissionen blir korrekta och, som följd av detta, att ESV kan ge rimlig garanti för att de underliggande transaktionerna är lagliga och korrekta.

På grundval av samma systemrevisioner bedömer dock ESV för Interreg IVA Sverige-Norge och Interreg IVA Nord att vissa delar av systemen inte uppfyller kraven.

De granskade enheterna har återkommit till ESV med svar på rekommendationerna i rapporterna och handlingsplaner. ESV bedömer att de åtgärder som föreslås i handlingsplanerna kommer att leda till att rekommendationerna implementeras på ett effektivt sätt.

Europeiska socialfonden

ESV:s bedömning grundar sig, enligt EU:s regelverk, på genomfört granskningsarbete under granskningsperioden. På grund av att nationella strukturfondsprogrammet för regional konkurrenskraft och sysselsättning inte helt kommit igång och att få eller inga utgiftsdeklarationer lämnats till kommissionen har inga granskningar skett av redovisade kostnader hos stödmottagare. De bedömningar som ESV avger grundar sig därmed enbart på de systemrevisioner som genomförts under granskningsperioden.

På grundval av dessa systemrevisioner bedömer ESV att förvaltnings- och kontrollsystemen för programmet under granskningsperioden varit förenliga med de tillämpliga bestämmelserna i respektive rådsförordning. ESV bedömer därmed att förvaltnings- och kontrollsystemen fungerade tillräckligt effektivt för att ge rimlig garanti för att de utgiftsdeklarationer som lämnats till kommissionen är korrekta och, som följd av detta, att ESV kan ge rimlig garanti för att de underliggande transaktionerna är lagliga och korrekta.

På grundval av samma systemrevisioner har ESV iakttagit att vissa delar av systemen inte uppfyller kraven, men gör bedömningen att de fungerar tillräckligt effektivt för att ge rimlig

garanti för att de belopp som deklarerats till kommissionen är korrekta.

Förvaltande myndigheten (inklusive strukturfondspartnerskapen) har återkommit till ESV med svar på rekommendationerna i rapporterna och en handlingsplan. ESV bedömer att de åtgärder som föreslås i handlingsplanen till stora delar kommer att leda till att rekommendationerna implementeras på ett effektivt sätt.

Fiskerifonden

ESV:s bedömning grundar sig, enligt EU:s regelverk, på genomfört granskningsarbete under granskningsperioden. På grund av att programmet inte helt kommit igång och att inga utgiftsdeklarationer lämnats till kommissionen har inga granskningar skett av redovisade kostnader hos stödmottagare.

Däremot har det utförts systemrevisioner inom programmet. På grundval av dessa systemrevisioner bedömer ESV att förvaltnings- och kontrollsystemet för programmet under granskningsperioden varit förenligt med de tillämpliga bestämmelserna i respektive rådsförordning. ESV bedömer därmed att förvaltnings- och kontrollsystemen fungerade tillräckligt effektivt för att ge rimlig garanti för att de utgiftsdeklarationer som lämnats till kommissionen är korrekta och, som följd av detta, att ESV kan ge rimlig garanti för att de underliggande transaktionerna är lagliga och korrekta.

På grundval av samma systemrevisioner bedömer dock ESV att vissa delar av systemen inte uppfyller kraven.

Förvaltande myndighet har återkommit till ESV med svar på rekommendationerna i rapporten och en handlingsplan. ESV bedömer att de åtgärder som föreslås i handlingsplanen till stora delar kommer att leda till att rekommendationerna implementeras på ett effektivt sätt.

Ramprogram för solidaritet och hantering av migrationsströmmar

För gränsfonden beslutades de fleråriga och årliga programmen för 2007 och 2008 i december 2008. Motsvarande beslut för flyktingfonden fattades den 16 december 2008 (C(2008)8358) och för återvändandefonden den 11 mars 2009 (C(2009)1585). På grund av att programmen inte helt kommit igång och att ingen ansökan om slutbetalning har avgivits har således ESV inte lämnat något revisionsutlåtande för dessa fonder avseende 2009.

7.4.3 Riksrevisionens granskning av myndigheternas årsredovisningar och ledningens förvaltning

Enligt 3 § lagen (2002:1022) om revision av statliga verksamhet m.m. granskar Riksrevisionen bl.a. årsredovisningen för de förvaltningsmyndigheter som lyder under regeringen. Granskningen syftar till att bedöma om redovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande. Granskningen omfattar även myndighetsledningens bedömning av räkenskapernas tillförlitlighet samt bedömningen avseende den interna styrningen och kontrollen. Varje räkenskapsår avslutas granskningen med en revisionsberättelse.

Samtliga ansvariga förvaltande myndigheter av EU-medel (Jordbruksverket, Svenska ESF-rådet, Tillväxtverket, Fiskeriverket, Migrationsverket, Rikspolisstyrelsen samt Länsstyrelserna i Jämtlands, Norrbottens och Västerbottens län) erhöll för 2009 en revisionsberättelse utan invändning. Riksrevisionens bedömning är att årsredovisningen för respektive myndighet i allt väsentligt är rättvisande.

7.5 Regeringens intygande avseende EU-medel

Intygandet grundas på ansvariga myndigheters intyganden och bedömningar avseende hanteringen av EU-medel samt revisionens utlåtanden från granskningar varpå regeringen lämnar följande intygande:

Rättvisande räkenskaper

Sammanställningen av EU-räkenskaperna, omfattande resultat- och balansräkning samt en kassamässig redovisning, har upprättats enligt god redovisningssed. Regeringen bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Betryggande intern styrning och kontroll

Det finns ett ramverk för staten som syftar till att säkerställa en betryggande intern styrning och kontroll av EU-medlen.

7.6 Revisionsrättens granskningar

Europeiska revisionsrätten (revisionsrätten) svarar för den externa revisionen av EU:s budget. I detta avsnitt redovisas revisionsrättens väsentligaste iakttagelser från årsrapporten om budgetgenomförandet för budgetåret 2008.

Revisionsrättens uppdrag är att göra en oberoende granskning av hur Europeiska unionens medel uppbärs och används, och på så sätt bedöma hur de europeiska institutionerna fullgör sina uppgifter i samband med detta. Revisionsrätten granskar om samtliga inkomster och utgifter varit lagliga och korrekta och om den ekonomiska förvaltningen varit sund. Syftet med revisionsrättens arbete är att bidra till att förbättra den ekonomiska förvaltningen av unionens medel på alla nivåer. Revisionsrättens granskningsmandat omfattar alla organ som förvaltar eller mottar EU-medel. Detta innebär att revisionsrätten inte bara granskar EU:s institutioner och organ, utan även medel som administreras på nationell, regional och lokal nivå.

Varje år lämnar revisionsrätten sin årsrapport, som innehåller iakttagelser om Europeiska unionens budgetgenomförande. Årsrapporten innehåller även en revisionsförklaring (DAS) om räkenskapernas tillförlitlighet för året i fråga och de underliggande transaktionernas laglighet och korrekthet. I årsrapporten sammanfattas även revisionsrättens granskningar under föregående budgetår, sektor för sektor, samt för institutionernas egna administration.

Revisionsrättens årsrapport utgör ett mycket viktigt underlag för Ekonomi- och finansministerrådets (Ekofinrådet) ställningstagande till att rekommendera om ansvarsfrihet bör beviljas kommissionen för det berörda budgetåret. Till rekommendationen om ansvarsfrihet fogas även slutsatser på de åtgärder som rådet anser att kommissionen borde vidta för att komma till rätta med de brister som revisionsrätten identifierat. Vidare utgör årsrapporten ett viktigt underlag för Europaparlamentet som slutligen beslutar om ansvarsfriheten. Förslaget från Ekofinrådet är att rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för budgetåret 2008.

7.6.1 Väsentliga iakttagelser under 2008

I det följande redovisas de viktigaste iakttagelserna i revisionsrättens årsrapport för 2008 som ligger till grund för rådets rekommendation om ansvarsfrihet för kommissionen.

Revisionsförklaringen består som tidigare av uttalanden om dels tillförlitligheten i EU-räkenskaper för 2008, dels lagligheten och korrektheten i de transaktioner som ligger till grund för räkenskaperna.

För andra året i rad ges ett uttalande utan reservation för räkenskaperna. När det gäller transaktionernas laglighet och korrekthet återspeglar de samlade resultaten för 2008 de senaste årens förbättringar av budgetförvaltningen. Revisionsrätten konstaterar också att betydande förbättringar har skett över tiden.

Enligt revisionsrätten är förbättringen under 2008 främst en följd av bättre resultat på det största verksamhetsområdet Jordbruk och naturresurser. Där lämnar Revisionsrätten för första gången inte ett ”uttalande med avvikande mening”, utan ett ”uttalande med reservation”. (Från ”rött” till ”gult” med revisionsrättens trafikljusmodell.) Samtidigt finns fortsatta problem inom bl.a. verksamhetsområdet Sammanhållning - det område där flest fel förekommer. Inom det området uppskattar revisionsrätten att minst 11 procent av medlen inte borde ha betalats ut.

Revisionsrätten konstaterar att systemen för övervakning och kontroll behöver förbättras ytterligare och påpekar att ett fortsatt arbete med förenklade bestämmelser måste vara en prioriterad fråga.

7.6.2 Revisionsrättens iakttagelser gällande Sverige

Revisionsrätten lämnade inga väsentliga iakttagelser för 2008 som har anknytning till svenska förhållanden.

7.6.3 Utgångspunkter för Sveriges agerande avseende revisionsrättens iakttagelser

I propositionen om budgeteffekter av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen m.m. (prop. 1994/95:40), som riksdagen ställt sig bakom (bet. 1994/95:FiU5, rskr. 1994/95:67), slås fast

att Sverige ska verka för en effektiv och återhållsam EU-budgetpolitik och för att närhetsprincipen ska tillämpas på budgetområdet. I den svenska politiken ingår även att prioritera frågor som berör uppföljning och kontroll.

Kommissionen är enligt fördraget ytterst ansvarig för budgetens genomförande. Medlemsstaterna har dock ett ansvar inför kommissionen och ska samarbeta med kommissionen i genomförandet av budgeten och för att upprätta och vidmakthålla effektiva kontrollsystem som säkerställer en sund ekonomisk förvaltning i medlemsstaten. Sverige fäster stor vikt vid revisionsrättens iakttagelser och att kommissionen tillsammans med medlemsstaterna vidtar nödvändiga åtgärder mot de brister som revisionsrätten uppdagat.

Sverige kommenteras i mycket begränsad omfattning i årsrapporten. Sverige nämns inom ramen för en uppföljning av tidigare iakttagelser i revisionsförklaringen för budgetåret 2007. I samband med denna revisionsförklaring påpekades det att Sverige i vissa fall använder sig av ortofoton i IACS – systemet för identifiering av jordbruksskiften – som är mer än fem år gamla. (I årets revisionsförklaring hävdar revisionsrätten felaktigt att Sverige använder ”endast flygfoton som är mer än fem år gamla”.) Jordbruksverket har uppdaterat flygfotografierna som från och med 2007 i genomsnitt är maximalt tre år gamla mot tidigare i genomsnitt maximalt fem år gamla.

I april 2009 lämnade regeringen för första gången ett intygande avseende EU-medel i regeringens skrivelse Årsredovisning för staten 2008. En kopia lämnades till Europeiska kommissionen och Europeiska revisionsrätten.

7.7 Redovisning av samtliga EU-medel

I detta avsnitt redovisas samtliga medel till och från EU-budgeten som redovisas över statsbudgeten. Utöver utfallet för 2009 redovisas de senaste fem årens utfall kassamässigt, dvs. i överensstämmelse med statsbudgeten. Redovisningen omfattar alla medel oavsett vilken flerårig budgetram medlen är hänförliga till. Detta avsnitt ger därmed en översikt över den direkta påverkan av EU-budgeten på 2009 års räkenskaper.

7.7.1 Avgiften till EU:s budget

EU-budgeten upprättas med stöd av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. EU-budgetens utgifter och inkomster måste balansera, det s.k. balanskravet, och det är utgiftsnivån som styr behovet av inkomster. Inkomsterna utgörs huvudsakligen av egna medel: tull- och sockeravgifter (traditionella egna medel) samt avgifter från medlemsstaterna. Egna medel fastställs på basis av regelverket i rådets beslut 2007/436/EG om gemenskapernas egna medel (egna medelsbeslutet). Utöver egna medel består inkomsterna dessutom av övriga inkomster, bland annat eventuellt överskott från föregående år, diverse avgifter, räntor och EES-ländernas bidrag.

Tullavgift

Handelstullar tas ut enligt den gemensamma tulltaxan vid handel med länder utanför EU och tillfaller unionens budget. Medlemsländerna får dock behålla 25 procent av tullintäkterna för att finansiera administrativa kostnader i samband med uppbörden.

Särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter

Inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitikerna tas särskilda jordbrukstullar och en produktionsavgift för socker ut.¹⁶ Dessa inkomster tillfaller unionens budget, med avdrag för finansiering av administrativa kostnader på samma sätt som för tullavgifter.

Mervärdesskattebaserad avgift

Den mervärdesskattebaserade avgiften beräknas som en procentuell andel av respektive medlemslands mervärdesskattebas.¹⁷ För att uppnå likabehandling justeras den nationella mervärdesskattebasen så att en harmoniserad mervärdesskattebas erhålls för alla medlemsländer. Från och med 2007 gäller fasta procentsatser. Huvudregeln är 0,3 procent. Sverige har dock tillsammans med några andra länder

undantag från huvudregeln. Sverige betalar motsvarande 0,1 procent av mervärdesskattebasen.

Avgiften baseras på en prognos på landets mervärdesskattebas för aktuellt budgetår. I efterhand revideras avgiften med anledning av utfallet för mervärdesskattebasen.

Avgift baserad på bruttonationalinkomsten

Medlemsländernas BNI-baserade avgift fastställs baserat på deras procentuella andel av unionens samlade bruttonationalinkomst (BNI) beräknad till marknadspriser.¹⁸ Den totala BNI-baserade avgiften fastställs som en restpost eftersom EU-budgeten måste respektera balanskravet. Den totala BNI-baserade avgiften ska alltså täcka det återstående finansieringsbehovet efter att övriga avgifter (traditionella egna medel och mervärdesskattebaserad avgift) fastställts. Den BNI-baserade avgiften korrigeras i efterhand på samma sätt som den mervärdesskattebaserade avgiften.

Storbritanniens budgetreduktion

Storbritannien har beviljats en nedsättning av sin avgift (budgetreduktion) som finansieras gemensamt av övriga medlemsstater baserat på respektive medlemsstats BNI. Sedan 2002 är dock Sveriges andel av finansieringen begränsad till 25 procent av den andel Sverige skulle ha betalat med en rent BNI-baserad finansiering.

Särskild budgetreduktion för Nederländerna och Sverige

Nederländerna och Sverige har beviljats en nedsättning av sin avgift (budgetreduktion) som finansieras gemensamt av alla medlemsländer i enlighet med respektive medlemslands BNI. Sverige får för varje år under perioden 2007–2013 en reduktion om 150 miljoner euro uttryckt i 2004-års priser vilken räknas av från vår BNI-baserade avgift.

7.7.2 Återflöde från EU-budgeten

De medel som Sverige erhåller som återflöde från EU-budgeten kommer huvudsakligen från EU:s jordbruks- och strukturfonder.

Det finns två jordbruksfonder: Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska

¹⁶ I och med egna medelsbeslutet från 2007 försvinner särskilda jordbrukstullar som begrepp. År 2009 ratificerades detta beslut slutligen varför 2009 är det sista året då särskilda jordbrukstullar särredovisas. Dessa tullintäkter hanteras fortsättningsvis som alla andra tullavgifter och redovisas därför som tullavgifter.

¹⁷ Med mervärdesskattebas avses värdet på den samlade konsumtionen av varor och tjänster under ett år.

¹⁸ BNI uttrycker värdet av de samlade inkomsterna som tillfaller ett land.

iska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU). Huvuddelen av utgifterna i dessa två fonder är bidrag inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken. Den enskilt största utgiftsposten är gårdsstödet som betalas ut baserat på markinnehav. Därutöver finns exempelvis utgifter för djurbidrag och bidrag till landsbygdsutveckling.

Strukturfonderna är ett samlingsnamn för Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska socialfonden (ESF).¹⁹ Utöver jordbruks- och strukturfonderna finns också ett återflöde från bl.a. ramprogrammen för forskning och övriga EU-program. Merparten av allt återflöde från EU-budgeten går via statsbudgeten, en mindre del går dock direkt till olika myndigheters verksamhet och en del redovisas inte alls inom staten.

7.7.3 Redovisning i resultaträkningen

I resultaträkningen för staten redovisas avgiften till EU under posten Transfereringar till utlandet.²⁰ Återflödet från EU redovisas under posten Intäkter av bidrag.²¹ Redovisningen i resultaträkningen är periodiserad, dvs. intäkter och kostnader redovisas det år de är hänförliga till. Kostnaden för EU-avgiften redovisas det budgetår som avgiften avser. Intäkt av EU-bidrag redovisas det år som stödet betalas ut till bidragsmottagarna, vilket motsvarar det år kostnaden uppstår. Det finns därför vissa skillnader i det periodiserade återflödet jämfört med den kassamässiga redovisningen på statsbudgeten.

Det finns också bidrag från EU-budgeten, exempelvis från ramprogrammen för forskning, som inte redovisas på statsbudgeten utan endast i resultaträkningen. Under 2009 tog statliga myndigheter, inklusive universitet och högskolor, emot totalt 871 miljoner kronor i bidrag från EU-budgeten, vilka enbart redovisas

som intäkter av bidrag i resultaträkningen, men inte redovisas på statsbudgeten.²²

7.7.4 Redovisning på statsbudgeten

På statsbudgeten bruttoredo visas det återflöde som administreras av svenska myndigheter: dvs. betalningar från kommissionen redovisas mot inkomsttitel, medan de utbetalningar som myndigheterna gör redovisas mot anslag på statsbudgeten. Redovisningen är i dessa delar kassamässig.

Betalningar från Europeiska kommissionen redovisas samlat under inkomsttypen 6000 Bidrag från EU m.m. och specificeras på separata inkomsttitlar. EU-avgiften redovisas på anslaget 1:1 *Avgiften till Europeiska gemenskapen* under utgiftsområde 27 *Avgiften till Europeiska gemenskapen*.

I tabell 7.4 sammanfattas det kassamässiga flödet mellan EU-budgeten och den svenska statsbudgeten under perioden 2005–2009, dvs. Sveriges EU-avgift och inkomsterna till statsbudgetens inkomsttitlar från EU-budgeten.

Kassamässigt minskade avgiften till EU 2009 jämfört med 2008 med 12 334 miljoner kronor medan bidragen från EU ökade med 647 miljoner kronor, vilket innebär att det kassamässiga nettoflödet till EU minskade med 12 981 miljoner kronor. Den stora minskningen av avgiften förklaras av det nya egna medelsbeslutet.

Det är främst den mervärdesskattebaserade avgiften som har minskat i och med det nya egna medelsbeslutet. Utfallet blev 8 628 miljoner kronor lägre 2009 jämfört med 2008. Av dessa hänförs 5 944 miljoner kronor från att Sverige under 2009 har fått återbetalningar för den mervärdesskattebaserade

¹⁹ Strukturfonderna var under programperioden 2000–2006 ett samlingsbegrepp för Europeiska socialfonden (ESF), Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF), Fonden för fiskets utveckling (FFU) och utvecklingssektionen av Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket.

²⁰ Se även not 4 till resultaträkningen.

²¹ Se även not 3 till resultaträkningen.

²² Beloppet utgör en del av posten Övriga EU-bidrag i tabellen i not 3 till resultaträkningen.

Tabell 7.4 Avgiften till och återflöde från EU (kassamässigt)

Miljoner kronor

	2005	2006	2007	2008	2009	Förändring 2008/2009
Tullavgift	3 003	3 539	3 844	4 023	3 803	-220
Särskilda jordbruks- tullar och sockerav- gifter	257	169	425	783	472	-311
Mombaserad avgift	3 113	4 227	4 475	4 323	-4 305	-8 628
BNI-baserad avgift	18 893	17 723	17 512	21 960	18 741	-3 219
Storbritannienavgift	369	262	379	437	481	44
Summa EU-avgift¹	25 635	25 920	26 635	31 526	19 192	-12 334
Bidrag från EUGFJ ²	8946	8 890	269	123	9	-114
Bidrag från EGFJ ³			6 886	7 064	8 075	1 011
Bidrag från EJFLU ⁴			2 686	1 807	1 106	-701
Bidrag från FFU ⁵	109	76	90	94	70	-24
Bidrag från ERUF ⁶	1381	1 212	1 130	464	1 315	851
Bidrag från ESF ⁷	1849	1 270	1 633	870	358	-512
Bidrag till trans.eur.nätv	300	194	187	348	470	122
Övriga bidrag från EG	7	799	155	265	279	14
Summa bidrag m.m.⁸	12 592	12 441	13 036	11 035	11 682	647
Nettoflöde från stats- budgeten till EU	13 043	13 479	13 599	20 491	7 510	-12 981

¹ Avräknat mot anslag 93:1 Avgiften till Europeiska gemenskapen² Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket³ Europeiska garantifonden för jordbruket⁴ Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling⁵ Fonden för fiskets utveckling⁶ Europeiska regionala utvecklingsfonden⁷ Europeiska socialfonden⁸ Redovisat mot inkomsttyp 6000 Bidrag från EU m.m.

avgiften. Av dessa avser 3 052 miljoner kronor 2007 och 2 892 miljoner kronor avser 2008.

Den BNI-baserade avgiften minskade med 3 219 miljoner kronor jämfört med 2008. Här hänförs 627 miljoner kronor till återbetalningar, varav 138 miljoner kronor avsåg 2007 och 489 miljoner kronor avsåg 2008. Förutom detta minskades Sveriges avgift med 1 791 miljoner kronor på grund av överskott i EU:s budget 2008.

Uppgifterna i tabell 7.4 ger inte en helt rättvisande bild av effekterna på statsbudgeten av EU-medlemskapet. Utöver de anslag som helt eller delvis finansieras av EU-bidrag måste hänsyn tas till att det förekommer utgifter föränledda av den medfinansiering som staten ofta står för via anslag på statsbudgeten, t.ex. under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv och utgiftsområde 19 Regional tillväxt. Medfinansieringen är en förutsättning för att Sverige ska kunna tillgodogöra sig medel från många av fonderna i EU-budgeten, bland annat

strukturfonderna. Undantaget är EGFJ som finansieras helt via EU-budgeten bortsett från de valutakursdifferenser som kan uppstå. Utgifter hänförliga till medlemskapet förekommer även under relevanta myndigheters förvaltningsanslag. Eftersom samarbetet inom EU är integrerat i den nationella verksamheten och utgifter för europeiskt samarbete förekom redan före Sveriges anslutning 1995, är dessa svåra att särredovisa.

Anslagen för EU-bidrag på statsbudgeten uppgick till 11 747 miljoner kronor. Dessa utgifter ska finansieras av medel från respektive EU-fond inom EU-budgeten. År 2009 uppgick inkomsterna från EU-budgeten till 11 682 miljoner kronor. Beroende på periodiserings- och valutakurseffekter skiljer sig alltså utfallet på anslagen från vad som redovisats som bidrag från EU på inkomstitlar med 65 miljoner kronor.

EU-budgeten ersätter generellt utbetalningar av stöd först i efterhand. Vad gäller EGFJ regleras krav från Sverige till kommissionen den tredje vardagen i den andra månaden efter utbetalningsmånaden i Sverige. För strukturfonderna förskottas dock en viss del av det finansiella kuvert för programperioden som varje medlemsland tilldelats. Därefter överförs medel löpande under programperioden efter att

kostnader uppstått. Slutlig reglering av strukturfonderna sker vid programperiodens slut. Statsbudgeten står dessutom för den valutarisk som uppstår i och med att kommissionen gör sina betalningar i euro. Tabell 7.5 visar utfallet för den del som motsvaras av återflöde från EU-budgeten på anslag som helt eller delvis motsvaras av återflöde från EU-budgeten.

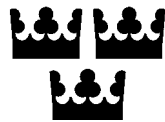
Tabell 7.5 Anslag som motsvaras av återflöde från EU-budgeten

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Anslag	Anslagsnamn	Utfall 2009
08	1:8	Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar	112
13	1:4	Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare	10
14	1:6	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013	473
14	22:1 (2008)	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006	4
19	1:4	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013	1 300
19	33:5 (2008)	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006	-2
22	1:16	Från EG-budgeten finansierade stöd till Transeuropeiska nätverk	315
23	1:11	Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	6 970
23	1:12	Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	760
23	1:16	Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	68
23	1:20	Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten	7
23	1:24	Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 724
23	41:4 (2008)	Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning	6
Summa			11 747

Sammanställning av
verksamheter som staten
har ett väsentligt
inflytande över

8 Sammanställning av verksamheter som staten har ett väsentligt inflytande över

De konsoliderade resultat- och balansräkningarna samt finansieringsanalysen i årsredovisningen för staten omfattar i huvudsak de statliga myndigheterna inklusive affärsverken. Genom ägarintressen i bolag och genom att Riksbanken och AP-fonderna faller utanför den avgränsning som görs för statens konsoliderade balans- och resultaträkningar är den statliga sektorn i realiteten större (se avsnitt 4.4 Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar).

Sammanställningen i detta avsnitt görs i syfte att ge en samlad och översiktlig bild över samtliga verksamheter som staten har ett väsentligt inflytande över. När det gäller bolag, banker och finansinstitut har väsentligt inflytande definierats som att staten har en ägarandel på minst 20 procent i de aktuella organisationerna. Definitionen överensstämmer med definitionen av intresseföretag i årsredovisningslagen (1995:1554). Med denna definition bortfaller stiftelser som är självägande. Sammanställningen av den statliga sektorn inkluderar därmed förutom myndigheterna även statliga bolag och finansinstitut, Riksbanken och AP-fonderna. Även Allmänna arvsfonden redovisas här med hänsyn till det väsentliga inflytande staten har i verksamheten utan att ha någon ekonomisk ägarandel. Sedan 2007 redovisar nationalräkenskaperna premiepensionssystemet i hushållssektorn i stället för som tidigare i socialförsäkringssektorn, i enlighet med principer fastställda av Europeiska unionen. Redovisningen av den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital i tabell 8.1 inkluderar således inte Premiepensionsmyndigheten (PPM) utan endast den statliga sektorn. PPM:s samlade tillgångar,

skulder och kapital redovisas i särskild ordning i tabell 8.3.

Sammanställningen, som bygger på de ingående organisationernas officiella årsredovisningar, ger en uppfattning om den totala statliga bokförda förmögenheten.

8.1 Den statliga sektorns förmögenhet

Den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital framgår av tabell 8.1. När det gäller de tillgångar och skulder som bara indirekt ägs av staten har statens andel medräknats med hänsyn tagen till ägarandelen om den uppgår till minst 20 procent. Ägande i företag där statens ägarandel är mindre än 20 procent ingår i myndigheternas samlade tillgångar och skulder.

Någon fullständig eliminering av mellanhanden såsom fordringar och skulder samt intäkter och kostnader har inte varit möjlig att göra eftersom underlag för detta oftast saknas och de olika organisationernas redovisningsprinciper skiljer sig åt. Dessutom verkar de under olika regelverk. De elimineringar som gjorts för att undvika dubbelräkning framgår av tabell 8.2.

Ålderspensionsreformen medförde under 1990-talet betydande förändringar i betalningsflödena mellan statsbudgeten, AP-fonderna och premiepensionssystemet. Sedan 1999 ska AP-fonderna enbart finansiera inkomstrelaterad ålderspension inom det reformerade systemets s.k. fördelningsdel. Finansierings- och betalningsansvaret för förtids- och efterlevandepension flyt-

tades därför från AP-fonderna till statsbudgeten. För att delvis motverka den ökade belastningen på statsbudgeten har medel överförts successivt under ett antal år från AP-fonderna till statsbudgeten i enlighet med riksdagens beslut med anledning av propositionen AP-fonden i det reformerade pensionssystemet (prop. 1999/2000:46, bet. 1999/2000:FiU19, rskr. 1999/2000:181). Hittills överförda belopp uppgår till 245 miljarder kronor. År 2004–2009 överfördes inga medel utifrån ovan nämnda beslut. Vid överläggningar mellan de fem partierna, i juni 2004, fastställdes att pensionsöverenskommelsen ligger fast men att någon slutreglering inte skulle ske den 1 januari 2005. Riksdagen har därefter efterlyst en tidsplan för när den slutliga kontrollen av överföringsbeloppet ska vidtas och när ett slutligt belopp i så fall ska föras över.

Partierna bakom pensionsöverenskommelsen har därefter haft fortsatta överläggningar om möjligheterna att fastställa en tidsplan för hanteringen av frågan. Under dessa överläggningar har bedömningen gjorts att det under överblickbar tid kommer att saknas förutsättningar för att överföra medel från AP-fonden. I detta sammanhang har också frågan om hanteringen av överskott i pensionssystemet diskuterats. Mot bakgrund av dessa överläggningar anser regeringen att frågan om kriterier för ytterligare överföringar bör hanteras i samband med att frågan om hanteringen av överskott i pensionssystemet föreläggs riksdagen i proposition. Inkomstpensionssystemet uppvisade ett underskott på 79 miljarder kronor under 2009 vilket medförde att systemets samlade resultat var negativt och uppgick till -323 miljarder kronor.

Tabell 8.1 Den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital

Miljarder kronor	2005	2006	2007	2008	2009
Myndigheter					
Summa tillgångar	942	1 002	1 018	1 090	1 219
Summa skulder	1 687	1 637	1 517	1 500	1 603
Nettoförmögenhet / eget kapital	-745	-635	-499	-410	-384
Summa skulder och kapital	942	1 002	1 018	1 090	1 219
Statliga bolag, banker och finansinstitut					
Summa tillgångar	1 159	1 213	1 331	1 539	1 740
Summa skulder	886	908	1 010	1 216	1 402
Nettoförmögenhet / eget kapital	273	305	321	323	338
Summa skulder och kapital	1 159	1 213	1 331	1 539	1 740
Riksbanken					
Summa tillgångar	209	201	212	700	709
Summa skulder	149	138	150	630	631
Nettoförmögenhet / eget kapital	60	63	62	70	78
Summa skulder och kapital	209	201	212	700	709
AP-fonderna					
Summa tillgångar	780	871	919	759	841
Summa skulder	11	13	21	52	14
Nettoförmögenhet / eget kapital	769	858	898	707	827
Summa skulder och kapital	780	871	919	759	841
Allmänna arvsfonden					
Summa tillgångar	1	1	2	2	3
Summa skulder	1	1	2	2	3
Nettoförmögenhet / eget kapital	0	0	0	0	0
Summa skulder och kapital	1	1	2	2	3
Elimineringar av inomstatliga mellanhanden					
Summa tillgångar	-333	-371	-371	-344	-459
Summa skulder	-61	-68	-52	-22	-123
Nettoförmögenhet / eget kapital	-272	-303	-319	-322	-336
Summa skulder och kapital	-333	-371	-371	-344	-459
Den statliga sektorn totalt					
Summa tillgångar	2 758	2 917	3 111	3 746	4 053
Summa skulder	2 673	2 629	2 648	3 378	3 530
Nettoförmögenhet / eget kapital	85	288	463	368	523
Summa skulder och kapital	2 758	2 917	3 111	3 746	4 053

Vid utgången av 2009 var den statliga sektorns samlade tillgångar 4 053 miljarder kronor efter eliminerings av inomstatliga mellanhavanden. Sammantaget ökade tillgångarna under 2009 med 307 miljarder kronor. De samlade skulderna uppgick till 3 530 miljarder kronor, vilket motsvarar en ökning med 152 miljarder kronor.

AP-fondernas tillgångar ökade med 82 miljarder kronor och skulderna minskade med 38 miljarder kronor. AP-fondernas egna kapital ökade med 120 miljarder kronor och uppgick vid utgången av 2009 till 827 miljarder kronor.

Statens ägande avseende andelar i de statliga bolagens tillgångar uppgick till 1 740 miljarder kronor, en ökning med 201 miljarder kronor. Motsvarande skulder ökade med 186 miljarder kronor till sammanlagt 1 402 miljarder kronor. De största förändringarna är hänförliga till Vattenfall AB och Sveriges Bostadsfinansieringsbolag SBAB vars tillgångar ökat med 156 respektive 41 miljarder kronor medan skulderna ökat med 151 respektive 40 miljarder kronor.

Sammantaget uppgick statens egna kapital, dvs. skillnaden mellan tillgångarnas och skuldernas bokförda värde, efter elimineringar till 523 miljarder kronor. Ökningen med 155 miljarder kronor jämfört med 2008 beror främst på förbättringen av AP-fondernas nettoförmögenhet med 120 miljarder kronor till 827 miljarder kronor. De statliga myndigheternas nettoförmögenhet har förbättrats med 26 miljarder kronor och uppgår till -384 miljarder kronor.

Förändringarnas effekter på statens resultat- och balansräkningar beskrivs närmare i avsnitt 4.

Elimineringar avseende myndigheternas aktieinnehav

Av bilaga 2 Statliga myndigheter m.m. framgår vilka myndigheter som ingår i redovisningen över den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital. Statens innehav av aktier i de statliga bolagen redovisas främst av Kammarkollegiet (not 26 Andelar i dotter- och intresseföretag).

Affärsverkens innehav av aktier i dotterbolag, liksom Riksbankens grundfond, redovisas under andelar i dotter- och intresseföretag. För att undvika dubbel redovisning elimineras nämnda innehav enligt tabell 8.2 mot summa tillgångar och nettoförmögenhet för den statliga sektorn.

Elimineringar gentemot Riksgäldskontoret

AP-fondernas innehav av statspapper har eliminerats för att undvika dubbel redovisning. Innehavet av statspapper har eliminerats med nominellt belopp mot summa tillgångar och skulder. Statspapper utgörs av statsobligationer och tidigare år till en mindre del av statsskuldväxlar.

Riksbankens valutalån hos Riksgäldskontoret har eliminerats för att inte redovisas dubbelt. Eliminering har skett med av Riksbanken bokfört belopp mot summa tillgångar och skulder.

Tabell 8.2 Eliminering avseende myndigheternas aktieinnehav (andelar i dotter- och intresseföretag) och AP fondernas innehav av statspapper och Riksbankens valutalån

Miljoner kronor

	2005	2006	2007	2008	2009
Kammarkollegiet	270 189	301 704	316 950	318 861	334 317
Riksbankens grundfond	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Riksbanken	61	0	0	0	0
Affärsverk					
Luftfartsverket	153	162	170	194	217
Svenska kraftnät	415	422	477	1 516	334
Övriga myndigheter	57	45	43	42	31
AP-fonderna	60 597	68 038	52 488	22 033	30 692
Riksbankens valutalån					92 455
Summa	332 472	371 371	371 128	343 646	459 046

Premiepensionsmyndigheten

Premiepensionsmyndighetens tillgångar ökade med 110 miljarder kronor jämfört med 2008 och uppgick vid utgången av 2009 till 373 miljarder kronor (tabell 8.3).

Tabell 8.3 Premiepensionsmyndigheten samlade tillgångar, skulder och kapital

Miljarder kronor

	2005	2006	2007	2008	2009
Summa tillgångar	240	295	341	263	373
Summa skulder	242	297	342	264	374
Nettoförmögenhet/ Eget kapital	-2	-2	-1	-1	-1
Summa skulder och kapital	240	295	341	263	373

8.2 AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten

AP-fondernas redovisning avser bokfört marknadsvärde. Det nuvarande pensionssystemet infördes i januari 1999 och den 1 maj 2000 omorganiserades AP-fonderna. Den 1 januari 2001 fick Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonderna identiska placeringsregler, vilka bland annat innebär att samtliga fonder får placera i aktier och i högre grad än tidigare även globalt. AP-fonderna ska förvalta svenska allmänna pensionsmedel så att kraven på långsiktigt hög avkastning i förhållande till risk tillgodoses.

Sjätte AP-fonden har en särställning inom AP-fondsyttemet eftersom den har obegränsade möjligheter att äga både noterade och onoterade företag. En betydande del av resurserna inriktas specifikt mot ägande i onoterade bolag.

I det allmänna pensionssystemet ingår att en del av pensionsavgiften avsätts till s.k. premiepension och förvaltas i värdepappersfonder efter individuella val av pensionsspararna. Den statliga Premievals-fonden är en värdepappersfond som kan väljas på samma sätt som andra fonder inom premiepensionssystemet. För de personer som avstår från att välja fond placeras pensionsmedlen i Premiesparfonden. Såväl Premiesparfonden som Premievals-fonden förvaltas av Sjunde AP-fonden. Endast fondens egen verksamhet redovisas dock under Sjunde AP-fonden i tabell 8.4. Till skillnad från de övriga AP-fondernas tillgångar tillhör Sjunde AP-fondens förvaltade tillgångar premiepensionssystemet, dvs. de förvaltas för pensionsspararnas räkning. Tillgångarna hos de övriga AP-fonderna tillhör fördelningssystemet.

Tabell 8.4 AP-fonderna 2009

Miljoner kronor

	Tillgångar ¹	Skulder	Fondkapital
Första AP-fonden	203 053	754	202 299
Andra AP-fonden	206 812	2 522	204 290
Tredje AP-fonden	214 445	7 906	206 539
Fjärde AP-fonden ²	198 004	2 286	195 718
Sjätte AP-fonden	18 838	615	18 223
Sjunde AP-fonden	23	183	-160
Totalt	841 175	14 266	826 909³

¹. AP-fondernas tillgångar motsvaras i princip av åtaganden inom ramen för pensionssystemet och disponeras därför inte fritt för andra statliga ändamål.

². Fjärde AP-fondens särskilda förvaltning har avvecklats under 2009 och Första AP-fondens särskilda förvaltning avvecklades 2007.

³. AP-fondernas fondkapital exklusive Sjunde AP-fonden (827 069 mnkr) utgör buffertfonden i Inkomst och premiepension, balansräkning.

AP-fondernas sammanlagda resultat för 2009 är 136 miljarder kronor. Fondkapitalet påverkades dessutom av utbetalda pensionsmedel och administrationsersättningar till Försäkringskassan samt inbetalda pensionsavgifter, vilka netto medfört ett utflöde av kapital på totalt 16 miljarder kronor.

I den konsoliderade resultaträkningen redovisas ålderspensioner som transferering. Skillnaden mellan inbetalda avgifter och utbetalda pensioner har fram till 2009 redovisats som nettoöverföring till ålderspensionssystemet och hushållssektorn (PPM) under transfereringar (se även Årsredovisning för staten 2009, not 4 till resultaträkningen, Transfereringar). För 2009 täcker inte avgifterna pensionskostnaderna vilket gör att medel från AP-fondens avkastning används och för första gången på många år redovisas AP-fondsmedel som intäkter av bidrag (se även not 3 till resultaträkningen, Intäkter av bidrag). Åtaganden avseende ålderspension redovisas inte som skuld varken i den konsoliderade balansräkningen eller hos AP-fonderna utan redovisas som Nettoförmögenhet/Eget kapital. Åtaganden i premiepensionssystemet redovisas som skuld i PPM:s årsredovisning.

8.3 Statliga bolag, banker och finansinstitut

I tabell 8.1 särredovisas statens tillgångar och skulder i statliga bolag, banker och finansinstitut där ägarandelen uppgår till minst 20 procent. Ägande i företag där statens andel är mindre än 20 procent ingår i myndigheternas samlade tillgångar och skulder. I bilaga 3 återfinns en sammanställning av nyckeltal avseende kalenderåret 2009 för bolag med statligt ägande. I bilagan redovisas bolagens nyckeltal brutto och de summerar, efter elimineringar, till beloppen i sammanställningen över statliga sektorns förmögenhet (tabell 8.1). I tabell 8.1 ingår bolagen endast till den del de ägs av staten. Det högre värdet av bolagen i den statliga sektorn i jämförelse med det bokförda värdet är främst hänförligt till Svenska Spel AB, vars bokförda värde endast uppgår till 260 000 kronor, men i tabell 8.1 ingår med beloppet 4,5 miljarder kronor. En närmare redogörelse för bolagens verksamhet och resultat 2009 kommer att presenteras senare under

våren i regeringens årliga skrivelse till riksdagen om statliga bolag.

Totalt finns ett sextiotal företag där staten äger mer än 20 procent av aktierna. Företagens bokförda värde uppgår till 335 miljarder kronor. De sex största bolagen är Vattenfall AB, TeliaSonera AB, Luossavaara-Kiirunaavara AB (LKAB), Akademiska Hus AB, Sveaskog AB och AB Svensk Exportkredit som tillsammans svarar för 80 procent av det bokförda värdet. Enbart Vattenfall AB och TeliaSonera AB motsvarar 56 procent av det bokförda värdet.

Den statliga sektorns förmögenhet påverkas av förvärv och försäljning av företag, omstruktureringar, bolagens resultat m.m. Vattenfall AB har ökat tillgångarna med 156 miljarder kronor samtidigt som skulderna ökat med 151 miljarder kronor. De största förändringarna av tillgångsvärden avser immateriella, främst goodwill, och materiella anläggningstillgångar som ökat med 57 miljarder kronor respektive 47 miljarder kronor främst som ett resultat av förvärvet av N.V. Nuon Energy. Även övriga tillgångar har ökat som ett resultat av förvärvet. Av skulderna har främst långfristiga räntebärande skulder ökat med 107 miljarder kronor. Statens andel av eget kapital har ökat med 5,8 miljarder kronor, främst som en följd av årets vinst på 13 miljarder kronor, vilket kompenserat för utdelning av 6,9 miljarder kronor.

AB Sveriges Bostadsfinansieringsaktiebolag (SBAB) har ökat sina tillgångar med 41 miljarder kronor, vilket främst förklaras av ökad utlåning till allmänheten med 42 miljarder kronor. Skulderna har ökat med 40 miljarder kronor främst hänförligt till emitterade värdepapper, som ökat med 50 miljarder kronor och skulder till kreditinstitut som minskat med 14 miljarder kronor.

TeliaSonerans tillgångar uppgår till 270 miljarder kronor, varav statens andel uppgår till 101 miljarder kronor. Ökningen av statens andel under året är 2,0 miljarder kronor, vilket främst avser likvida medel. Skuldandelen har ökat med 1,6 miljarder kronor, vilket främst avser en ökning av långfristig upplåning med 3,5 miljarder kronor. Statens andel av eget kapital har ökat med 1,9 miljarder kronor främst avseende andelen av årets vinst som uppgick till 7,0 miljarder kronor. Valutakursdifferenser på 2,2 miljarder kronor och utdelning till staten av 3,0 miljarder kronor har minskat eget kapital.

Nordiska Investeringsbanken har 245 miljarder kronor i tillgångar, varav statens

andel uppgår till 90 miljarder kronor, en minskning under året med 5,6 miljarder kronor. Minskningen beror till stor del på kronans förstärkning mot euron. Skuldandelen har minskat med 6,4 miljarder kronor, mest avseende valutakurseffekten samt minskad kortfristig upplåning.

8.4 Riksbanken

Riksbankens tillgångar har ökat med 9 miljarder kronor och skulderna med 1 miljard kronor. Förändringarna mellan olika slag av tillgångar och skulder är dock av större omfattning. Tillgångarnas förändring kan främst hänföras till utlåning i svenska kronor till penningpolitiska motparter, som ökat med 102 miljarder kronor och till valutareservens tillgångar i form av banktillgodohavanden och värdepapper i utländsk valuta som har ökat med 77 miljarder kronor. Utlåning av dollar till svenska banker har upphört och därmed har fordringar i utländsk valuta på hemmahörande i Sverige minskat med 196 miljarder kronor. Förändringar av skulder avser främst emitterade skuldcertifikat för indragning av likviditet från det finansiella systemet, som har ökat med 143 miljarder kronor och skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige, som har ökat med 91 miljarder kronor och avser upplåning av utländsk valuta hos Riksgäldskontoret i syfte att förstärka valutareserven. Som en följd av att swapavtalet med Federal Reserve inte längre utnyttjas så har skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige minskat med 189 miljarder kronor. Det egna kapitalet har ökat med 8,3 miljarder kronor, vilket förklaras av årets överskott på 14,2 miljarder kronor reducerat med utdelning av 5,9 miljarder kronor till staten.

8.5 Pensionssystemets årsredovisning 2009

Pensionsmyndigheten har i uppdrag att varje år göra en redovisning av det inkomstgrundande ålderspensionssystemets finansiella ställning och utveckling. Den inkomstgrundande ålderspensionen omfattar inkomst- och tilläggspensionen

från inkomstpensionssystemet samt premiepension. Ett mål med redovisningen är att informera om de förlopp – demografiska, ekonomiska och beteendemässiga – som bestämmer systemets finansiella ställning och som direkt påverkar, eller kan komma att påverka, pensionernas värde. Ytterligare en ambition med redovisningen är att den i så hög grad som möjligt ska ansluta till vedertagna redovisningsprinciper för försäkringsföretag. För en mer fullständig beskrivning av redovisningen hänvisas till Pensionsmyndighetens publikation Orange Rapport Pensionssystemets Årsredovisning 2009.

Redovisningsprinciper

Pensionssystemets årsredovisning har upprättats som ett koncernbokslut där även premiepensionen konsoliderats. I koncernbokslutet har Premiépensionsmyndighetens (PPM) redovisning tagits in i huvudsak enligt den av PPM uppräta- de årsredovisningen.

Pensionsavgifter tas ut med 18,5 procent av pensionsgrundande förvärvsinkomster, transfereringar m.m., varav 16 procentenheter tillförs inkomstpensionssystemet och 2,5 procentenheter premiepensionssystemet.

Inkomstpensionssystemet är ett fördelnings- system, där inbetalda pensionsavgifter i princip direkt används till att betala samma års pensionsutbetalningar. Buffertfonden, det vill säga Första–Fjärde och Sjätte AP-fonderna, hanterar de över- eller underskott som uppstår på grund av skillnader mellan inbetalda pensionsavgifter och pensionsutbetalningar. Tillgångarna i systemet är värdet av flödet av pensionsavgifter – avgiftstillgången – och buffertfonden. Avgiftstillgången beräknas i princip genom att årets inbetalda pensionsavgifter multipliceras med den tid som en krona i genomsnitt ligger i pensionssystemet (omsättningstiden). Avgiftstillgången bestäms till stor del av sysselsättningen och inkomstutvecklingen.

Premiepensionssystemet är ett fonderat system där pensionsspararna själva väljer i vilka fonder premiepensionspengarna ska placeras. Pensionen utbetalas genom att det ackumulerade kapitalet säljs av. Tillgångarna utgörs främst av pensionsspararnas placeringar i fonder.

Pensionsskulden avser både skulden till aktiva och pensionerade. Pensionsskulden värderas med utgångspunkt från de förhållanden som råder vid värderingstillfället. Ett undantag från denna princip gäller pensionsskulden till aktiva

avseende tilläggspension. Den utgör cirka 9 procent av den totala pensionsskulden, men andelen sjunker snabbt framöver. År 2017 är det sista år som ATP-poäng kan tjäna in.

I tabellerna 8.5 och 8.6 redovisas resultat- respektive balansräkningen för ålderspensionssystemet, dvs. inkomst- och premiepensionen sammantaget, uttryckt i miljoner kronor.

Tabell 8.5 Inkomst- och premiepension, resultaträkning

Miljoner kronor

Resultaträkning	2009	2008	Förändring
Förändring av fondtillgångar¹			
Pensionsavgifter	233 699	233 258	441
Pensionsutbetalningar	-218 242	-200 014	-18 228
Avkastning på fonderat kapital	217 413	-300 253	517 666
Administrationskostnader	-2 066 ²	-1 820	-246
Summa	230 804³	-268 829	499 633
Förändring av avgiftstillgång			
Värdet av förändringen i avgiftsinkomst	-114 919	394 833	-509 752
Värdet av förändringen i omsättningstid	-507	-33 452	32 945
Summa	-115 426	361 381	-476 807
Förändring av pensions- skuld⁴			
Nya pensionsrätter och ATP-poäng	-244 497	-247 798	3 301
Pensionsutbetalningar	218 223	199 990	18 233
Indexering/värdetförändring	-144 453	-279 161	134 708
Värdet av förändringen i medellivslängd	-23 054	-27 044	3 990
Uppkomna arvsvinster	12 072	11 319	753
Fördelade arvsvinster	-13 684	-12 664	-1 020
Avdrag för administrations- kostnader	1 233	1 379	-146
Summa	-194 160⁵	-353 979	159 819
Årets resultat	-78 782⁶	-261 427	182 645

¹ Avser buffertfonden samt premiepensionstillgångar

² Varav inkomstpensionssystemet - 1 730 miljoner kronor och premiepensionssystemet - 336 miljoner kronor.

³ Varav inkomstpensionssystemet 119 982 miljoner kronor och premiepensionssystemet 110 822 miljoner kronor.

⁴ Negativ post (-) innebär att pensionsskulden ökar och positiv post (+) innebär att pensionsskulden minskar.

⁵ Varav inkomstpensionssystemet -83 885 miljoner kronor och premiepensionssystemet -110 275 miljoner kronor.

⁶ Varav inkomstpensionssystemet -79 329 miljoner kronor och premiepensionssystemet 547 miljoner kronor.

Årets resultat i inkomstpensionssystemet var -79 miljarder kronor. Pensionssystemets kapitalunderskott på 243 miljarder kronor från 2008 har under året växt till ett kapitalunderskott om 323 miljarder kronor.

Enligt tabell 8.5 uppgick administrationskostnaderna till 2 066 miljoner kronor. Detta belopp avser administrationskostnader dels för premiepension uppgående till 336 miljoner kronor, dels inkomstpension på 1 730 miljoner kronor. I avsnitt 5.4.31 Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten redovisas administrationskostnader för inkomstpension till 2 389 miljoner kronor. Avvikelsen mellan beloppen för administrationskostnader för inkomstpension är 659 miljoner kronor. Det beror på att AP-fondens provisionskostnader (489 miljoner kronor) och prestationsbaserade avgifter (170 miljoner kronor) inte ingår i tabell 8.5.

Tabell 8.6 Inkomst- och premiepension, balansräkning

Miljoner kronor

Resultaträkning	31/12 2009	31/12 2008	Förändring
Tillgångar			
Fondtillgångar	827 069	707 087	119 982
Försäkringstillgångar ¹	343 583	233 333	110 250
Övriga tillgångar	29 690	29 462	228
Avgiftstillgång	6 361 925	6 477 351	-115 426
Summa tillgångar	7 562 267²	7 447 233	115 034³
Skulder och resultat			
Ingående balanserat resultat	-244 673	16 782	-261 455
Årets resultat	-78 782	-261 427	182 645
Utgående balanserat resultat	-323 455	-244 645	-78 810
Pensionsskuld	7 854 606 ⁴	7 660 889	193 717
Övriga skulder	31 116	30 989	127
Summa skulder och resultat	7 562 267	7 447 233	115 034

¹ Avser premiepension.

² Varav inkomstpensionssystemet 7 188 994 miljoner kronor och premiepensionssystemet 373 273 miljoner kronor.

³ Varav inkomstpensionssystemet 4 556 miljoner kronor och premiepensionssystemet 110 478 miljoner kronor.

⁴ Varav inkomstpensionssystemet 7 511 692 miljoner kronor och premiepensionssystemet 342 914 miljoner kronor.

Ålderspensionssystemets balansomslutning för 2009 är 7 562 miljarder kronor.

Inkomstpensionens tillgångar ökade med sammanlagt 5 miljarder kronor, eller 0,1 procent. Buffertfonden, det vill säga Första-Fjärde och Sjätte AP-fonden, ökade med 120 miljarder kronor, eller 17,0 procent. Buffertfondens positiva avkastning uppgick till 136 miljarder kronor, el-

ler 19,3 procent. 2009 blev, så som prognostiserats, det första året sedan 1999 då fondernas utgifter, pensionsutbetalningar och administrationskostnader, översteg inbetalda pensionsavgifter till inkomstpensionssystemet. Skillnaden gav ett negativt bidrag på 16 miljarder kronor. För första gången minskade avgiftstillgången med 115 miljarder kronor (1,8 procent). Minskningen orsakades av både lägre avgiftsinkomster och sjunkande KPI 2009. Även en förkortning av omsättningstiden bidrog till minskningen i avgiftstillgången.

Pensionsskulden ökade med 84 miljarder kronor, eller 1,1 procent. Av ökningen stod indexeringen för 64 miljarder kronor, 0,9 procentenheter. Skulden till pensionerade påverkas av medellivslängdens förändring. Jämfört med 2008 har en 65 åringens genomsnittliga utbetalningstid (den ekonomiska medellivslängden) ökat med 40 dagar. Den längre förväntade utbetalningstiden medförde en skuldökning på 23 miljarder kronor. Årets pensionsutbetalningar översteg nyintjänade pensionsrätter och ATP-poäng, inklusive vissa justeringar, vilket minskade skulden med 4 miljarder kronor.

För premiepensionen uppgick årets resultat till 547 miljoner kronor. De fonderade premiepensionstillgångarna har under året ökat med 110 miljarder kronor, varav 31 miljarder kronor avser nya pensionsrätter medan -1 miljard kronor avser pensionsutbetalningar och 81 miljarder kronor avser värdeförändring. Värdeutvecklingen under året har varit 34,7 procent. Pensionsskulden ökade med 110 miljarder kronor 2009 (se även tabell 8.3). Förändringen av pensionsskulden avser nyintjänade pensionsrätter, en positiv kapitalförvaltning och utbetalning av pensioner.

Den 31 december 2009 var tillgångarna 4,3 procent mindre än pensionsskulden. Pensionssystemets balanstal för 2011 har beräknats till 0,9549 (tabell 8.7).

Balanstalet

Balanstalet mäter pensionssystemets finansiella ställning och beräknas som systemets tillgångar dividerat med pensionsskulden. Om balanstalet understiger 1,0000, dvs. om pensionssystemets skulder överstiger tillgångarna, aktiveras den s.k. balanseringen för att säkerställa systemets långsiktiga balans. Balanseringen är en del av indexeringen och innebär att indexeringen av pensionerna och pensionsbehållningarna reduceras. Pensionsskulden räknas därmed upp i långsammare takt och pensionssystemet stärks. Den lägre indexeringen pågår tills systemet åter är i finansiell balans. Eventuella överskott som upp

står efter att balanseringen har aktiverats används direkt för att så långt som möjligt öka indexeringen och på så vis återställa pensionernas värde.

Beräkningarna av balanstalet görs av Pensionsmyndigheten och fastställs av regeringen (5a och 5b §§ lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension). Formeln för beräkning ändrades under 2009. Det nya sättet innebär att buffertfondens treåriga medelvärde används som fondtillgång i beräkningen för balanstalet. Tidigare användes enbart buffertfondens värde per den sista december för respektive år.

Tabell 8.7 Flerårsöversikt*Miljarder kronor*

	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Buffertfonden (medel)	811	821						
Buffertfonden	827	707	898	858	769	646	577	488
Avgiftstillgång	6 362	6 477	6 116	5 945	5 712	5 607	5 465	5 301
<i>Summa tillgångar</i>	7 189	7 184	7 014	6 803	6 490	6 253	6 042	5 789
Pensionsskuld	7 512	7 428	6 996	6 703	6 461	6 244	5 984	5 729
<i>Över-/Underskott</i>	-323	-243	18	100	28	9	58	60
Balanstal	0,9549	0,9862	1,0026	1,0149	1,0044	1,0014	1,0097	1,0105
Finansiell ställning¹	0,9570	0,9672						

¹ Balanstal enligt tidigare definition (tom år 2007), dvs. räknat enbart på buffertfondernas marknadsvärde 31 december respektive år.